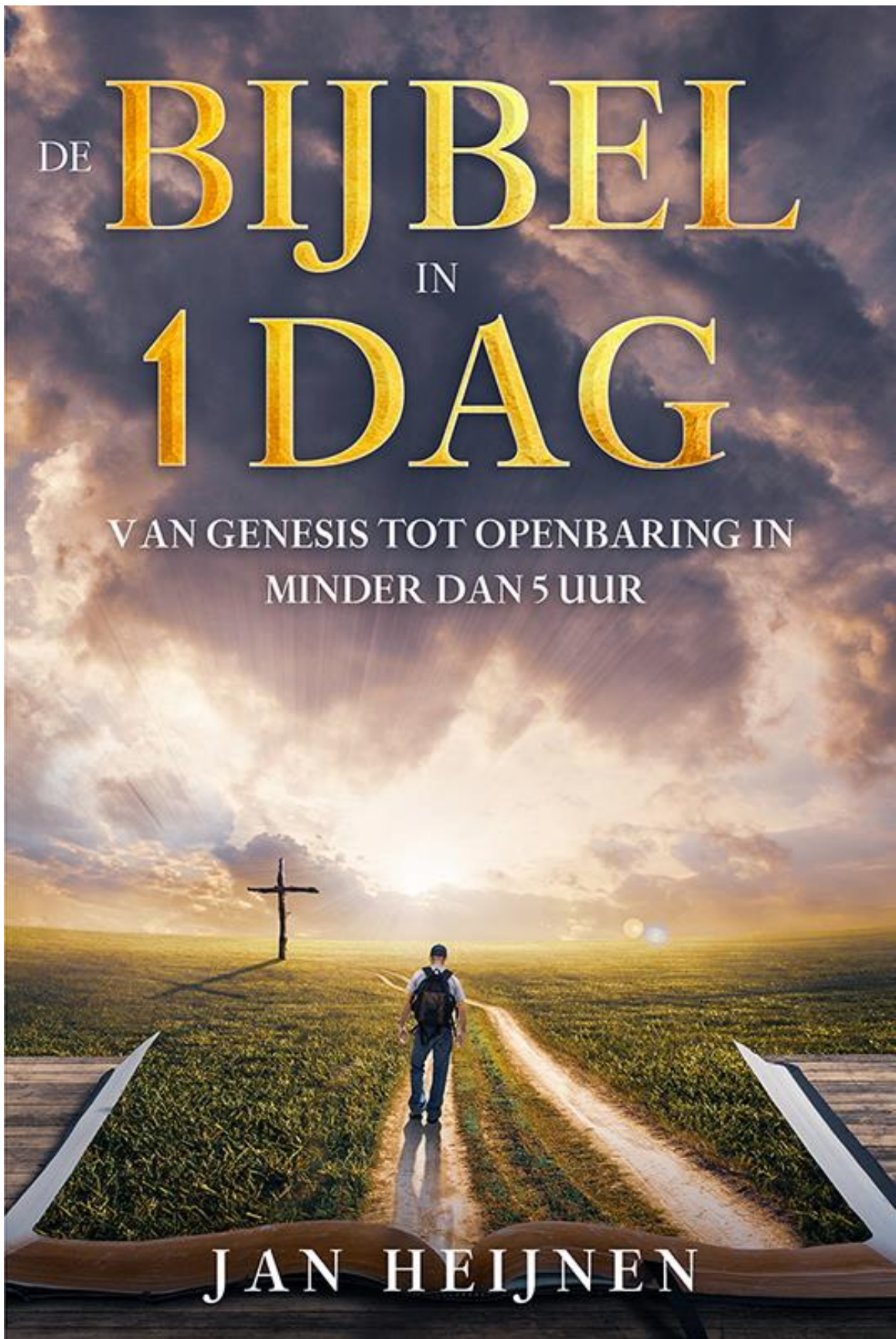

DE **BIJBEL**
IN
1 DAG

VAN GENESIS TOT OPENBARING IN
MINDER DAN 5 UUR

JAN HEIJNEN

De Bijbel in 1 Dag

Jan Heijnen

Inhoud

Contents

Hoe wordt Bijbellezen (weer) leuk?	4
Indeling & tijdslijn	6
De Wet	6
Genesis (20 minuten)	7
Exodus (20 minuten)	18
Leviticus (5 minuten)	27
Numeri (5 minuten)	29
Deuteronomium (5 minuten)	33
<i>Samenvatting van de Wet (1 minuut)</i>	37
Historische boeken	38
Jozua (5 minuten)	39
Rechters (5 minuten)	42
Ruth (5 minuten)	45
1 & 2 Samuel (10 minuten)	49
1 & 2 Koningen (5 minuten)	55
1 & 2 Kronieken (5 minuten)	60
Ezra en Nehemia (5 minuten)	64
Ester (5 minuten)	68
<i>Samenvatting van de historische boeken (1 minuut)</i>	72
Poëtische boeken	74
Job (5 minuten)	75
Psalmen (5 minuten)	79
Spreuken (5 minuten)	83
Prediker (5 minuten)	86
Hooglied (5 minuten)	89
<i>Samenvatting van de poëtische boeken (1 minuut)</i>	92
Profeten	93
<i>Introductie: profetische boeken (1 minuut)</i>	93
Jesaja (10 minuten)	94
Jeremia (5 minuten)	102
Klaagliederen (3 minuten)	106
Ezechiël (5 minuten)	109
Daniël (5 minuten)	112
Kleine profeten (10 minuten)	117
<i>Samenvatting van de profetische boeken (1 minuut)</i>	124
Evangelien & Handelingen	125
Matteüs (15 minuten)	127

Markus (10 minuten).....	136
Lukas (15 minuten).....	143
Johannes (15 minuten).....	153
Handelingen (10 minuten).....	163
<i>Samenvatting van de evangeliën en Handelingen (2 minuten)</i>	171
Brieven	173
Romeinen (10 minuten)	176
1 Korintiërs (5 minuten)	183
2 Korintiërs (5 minuten)	187
Galaten (5 minuten)	191
Efeziërs (5 minuten)	195
Filippenzen (5 minuten)	200
Kolossenzen (5 minuten).....	204
1 & 2 Tessalonicenzen (5 minuten)	208
1 & 2 Timotheüs (5 minuten)	211
Titus (2 minuten).....	217
Filemon (2 minuten).....	219
Hebreeën (5 minuten).....	222
Jakobus (5 minuten).....	226
1 Petrus (5 minuten)	231
2 Petrus (5 minuten)	235
1, 2 & 3 Johannes (10 minuten).....	239
Judas (2 minuten).....	245
<i>Samenvatting van de brieven (2 minuten)</i>	247
Openbaring	248
Openbaring (20 minuten).....	250
En nu?	262

Hoe wordt Bijbellezen (weer) leuk?

Ik stond op de zaterdagmarkt in Spakenburg voor het kraampje te wachten tot de verkoper tijd voor me had. Twee weken geleden had hij me aan een goede christelijke roman geholpen.

Hij kwam naar me toe. 'Heb je ook een Bijbel die een beetje makkelijk te lezen is?', vroeg ik. Ik was pas gelovig en wilde meer lezen over wat het betekende om christen te zijn. Natuurlijk kende ik de verhalen van de basisschool. Maar daar was ik nu tien jaar van af en ik wilde het geloof nu echt ontdekken. Niet omdat het 'moest' maar omdat ik het verlangen had.

'Is dit wat?', vroeg hij. Hij hield een exemplaar van *Het Boek* vast.

Ik bladerde erin en besloot dat het taalgebruik me aansprak. Dus kocht ik het boek, nam het mee naar Kampen, waar ik op kamers woonde, en las eruit. De ene keer enthousiaster dan de andere.

Maar hoe tackel je de Bijbel? Ik begon in Genesis. Dat was spannend. Toen het tweede boek: Exodus. Ook mooi. Maar daarna werd het lastiger. Wat moest ik met al die wetten en aantallen? En wat hadden de verhalen en feiten uit de rest van het Oude Testament te maken met Jezus?

Ik bleef af en toe uit de Bijbel lezen, maar echt een duidelijk overzicht kreeg ik nooit.

Nadat in 2004 de Nieuwe Bijbelvertaling was uitgekomen, las ik die Bijbel eens helemaal. Het was een marathon die in januari begon en in december eindigde. Een heerlijk gevoel. Ik zag nu verbanden die ik voorheen niet zag.

En toch miste ik nog steeds heel veel. Want weet je in december nog wat je in januari hebt gelezen?

Niet lang geleden volgde ik een seminar dat me in een paar uur tijd meenam door het hele Oude Testament. Dat was een 'openbaring'. Ik volgde eenzelfde seminar voor het Nieuwe Testament. Nu wist ik pas echt dat de Bijbel veel samenhang vertoont!

Het was het begin van een traject waarin ik de grote lijn van de Bijbel serieus ben gaan onderzoeken. Ik wilde er een boek over schrijven. Waarom? Een paar redenen:

Ik wilde God beter leren kennen.

Ik wilde het verhaal van God en mens graag met mensen als jij delen.

Door het op te schrijven en andere mensen uit te leggen, leerde ik het zelf ook beter begrijpen.

Mede dankzij dit project werd lezen in de Bijbel leuker. Mijn hart klopt nu sneller voor God, omdat ik beter begrijp hoe groot en liefdevol Hij is. Het heeft mijn geloof versterkt. Het is mijn gebed dat het lezen van dit boek voor jou hetzelfde doet.

Hoe lees je *De Bijbel in 1 dag*?

De Bijbel in 1 dag is een boek geworden dat de gemiddelde lezer in vijf uur of minder kan uitlezen. Je kunt dus een vrije dag plannen en het boek van voor tot achter lezen.

Dat niet iedereen dit doet, begrijp ik. Je kunt ook dagelijks een uurtje lezen. Dan ga je in minder dan een week door de hele Bijbel heen.

Een derde optie is dat je een hoofdstuk per dag leest. Over de lange hoofdstukken (zoals Genesis, Exodus en de vier evangeliën) doe je ongeveer twintig minuten, maar de meeste hoofdstukken lees je in slechts vijf of maximaal tien minuten.

Het doel is natuurlijk niet om zo snel mogelijk te lezen, maar om God beter te leren kennen.

Zonder druk

Ik vond het fantastisch om de Bijbel in één jaar helemaal te lezen. Maar het is me daarna niet meer gelukt. God zegt dat we zijn Woord moeten kennen, maar nergens draagt Hij ons op om ieder vers minimaal één keer per jaar te lezen.

Ik bid dat dit boek Bijbellezen leuker maakt.

Bepaal zelf hoe je *De Bijbel in 1 dag* wilt lezen. Kies je voor een dag, een week, een maand? Wat werkt voor jou?

Ik wens je veel zegen bij het lezen.

Jan Heijnen

Indeling & tijdlijn

De Bijbel in 1 dag volgt de indeling van de westerse Bijbel. Het Oude Testament heb ik opgedeeld in de Thora/de Wet (dus de vijf boeken van Mozes), de historische boeken, de poëtische/wijsheidsboeken en dan de profeten.

In het Nieuwe Testament staat een sectie over de evangeliën en Handelingen, een sectie over de brieven en een sectie over Openbaring, het laatste boek van de Bijbel.

Iedere sectie begint met een korte vooruitblik en eindigt met een samenvatting, zodat je weet waar ze horen in het verhaal.

Ook heb ik op veel plaatsen een tijdlijn opgenomen. Ik heb daarbij ruwweg de schattingen aangehouden van Biblehub.com/timeline. Pin me niet vast op precieze data; schattingen zijn niet meer dan schattingen. Ze geven een beeld van wanneer iets ongeveer plaatsvond.

Niemand weet bijvoorbeeld precies wanneer God de aarde schiep en niemand weet hoelang het duurde voordat Adam en Eva voor het eerst zondigden. De data zijn dus niets meer dan een indicatie.

De Wet

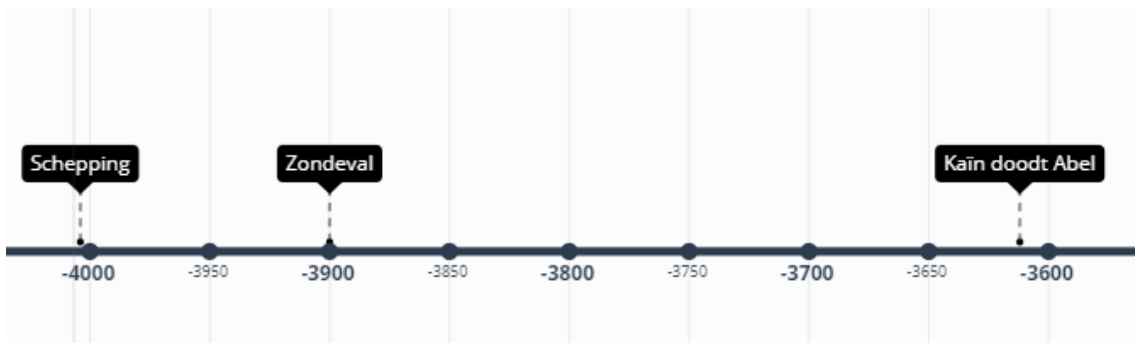
Introductie: de Wet (1 minuut)

In de Hebreeuwse Bijbel worden de eerste vijf boeken toegeschreven aan Mozes, de profeet die Israël op aanwijzing van God uit Egypte leidde. Deze boeken worden de Thora genoemd. ‘Thora’ betekent ‘de Wet’, maar kan ook worden vertaald als ‘de Leer’ of ‘de Onderwijzing’.

In het eerste boek, Genesis, maken we kennis met God en de eerste mensen. We lezen hoe de mens ervoor kiest ongehoorzaam te zijn. Die zonde verstoort de relatie tussen God en mens. God heeft gelukkig een reddingsplan klaarliggen. Hij doet de belofte dat er Iemand geboren zal worden die alles weer goed zal maken. Deze persoon komt uiteindelijk uit het nageslacht van Abraham, een oude, kinderloze man. Hij krijgt een zoon en uit die zoon wordt in de loop der tijd een heel volk geboren. We volgen de familiegeschiedenis, tot dat volk – Israël – in Egypte is beland.

Exodus is het tweede boek. In dit boek zien we hoe de mensen van Gods volk inmiddels slaven zijn geworden. God bevrijdt hen via allerlei rampen. Mozes leidt het volk uit Egypte. God sluit een nieuwe overeenkomst met zijn volk. In het derde boek, Leviticus, vertelt God hoe zijn volk moet leven. Het vierde boek, Numeri, gaat grotendeels over de ongehoorzaamheid van het volk. Maar God blijkt trouw. In Deuteronomium houdt Mozes zijn afscheidsspeech.

Genesis (20 minuten)

Genesis betekent 'begin' of 'oorsprong'. Het boek beschrijft het ontstaan van de aarde, maar belangrijker nog: dit eerste Bijbelboek is het begin van het verhaal van God en de mens. Het is goed om te beseffen dat Genesis niet bedoeld is om alle vragen die we hebben te beantwoorden. Het gaat niet in op de oerknal, op dinosaurussen, op de evolutietheorie, het begin van de tijd en ga zo maar door. God heeft ons geen wetenschappelijk document gegeven dat wij aan de hand van onze modellen kunnen

toetsen. Nee, er staat een heel andere vraag centraal: vertrouwt de mens op zichzelf of op zijn Schepper?

De openingsscène van de Bijbel is als de opening van een epische film. Een grote Geest, die een almachtige soevereine Koning is, zweeft over het duistere water en dan laat Hij het licht worden. Daarna gaat God door met creëren. Hij scheidt de aarde van de hemel, laat land verschijnen, natuur ontkiemen, maakt zon, maan en sterren, en bedenkt talloze zee-, lucht- en landdieren. Dan is het tijd voor de kroon op zijn schepping: Hij maakt wezens die op Hem lijken. Misschien niet fysiek, maar wel qua karakter. Hij noemt het eerste wezen ‘mens’, *Adam* in het Hebreeuws, en geeft hem later een vrouw, iemand om hem te helpen. Deze vrouw, later Eva genoemd, is geen assistent, maar een levenspartner waar Adam niet zonder kan. Zonder haar is hij niet compleet. Op de zevende dag rust God.

Je ziet trouwens dat het scheppingsverhaal twee keer wordt verteld. In Genesis 1 ligt de focus bij God en krijg je het grote plaatje te zien. Genesis 2 vertelt hetzelfde verhaal, maar dan ingezoomd op de mens.

Die eerste mensen zijn aangesteld door God om zorg te dragen voor zijn schepping. Een beetje zoals een koning een gouverneur aanstelt om over een bepaald gebied leiderschap uit te oefenen. Een goede, liefdevolle koning wil dat zijn gouverneur met dezelfde compassie regeert als hij dat doet. Aanvankelijk doen Adam en Eva precies wat er van hen wordt gevraagd. Hoelang? Niemand weet het precies.

In hoofdstuk drie verschijnt een mysterieus dier op het toneel, een slang. We weten niets van hem, behalve dan dat hij sluw is en blijkbaar in opstand is gekomen tegen God. Hij zorgt ervoor dat Adam en Eva tegen God zondigen.

Hier lopen we direct tegen een probleem aan. Waarom zou een goede God een val zetten voor zijn schepselen? Als Hij alwetend is, dan had Hij toch kunnen voorzien hoeveel ellende dit zou veroorzaken?

Dat klopt. Ik ga ervan uit dat God wist dat Adam en Eva op een dag in de fout zouden gaan door toedoen van de slang. Toch had God geen keus. Hij wilde geen robots zonder gevoel, verstand en liefde. Hij wilde mensen die van elkaar, van de wereld én van Hem konden houden. Als liefde het grootste geschenk is, dan wilde Hij dat niet voor hen achterhouden. Dus moest Hij de mens wel een vrije wil geven, want zonder vrije wil is er geen liefde. En je kunt alleen een vrije wil hebben, als je ook de keuze hebt om iets fout te doen. Denk er maar eens over na: je kunt je liefde voor iemand alleen maar bewijzen als je ook de keuze hebt om ontrouw te zijn.

Vandaar dat God één verleiding in de Hof van Eden (de tuin waar Adam en Eva woonden) neerzette: een boom met de vrucht van goed en kwaad. Dit waren geen magische vruchten die bovennatuurlijke kennis overdroegen. Als Adam en Eva van deze boom zouden eten, zouden ze voortaan zelf bepalen wat goed en kwaad was. Dan laten ze dat niet langer aan God over. Ze vertrouwen dan voortaan op zichzelf in plaats van op God.

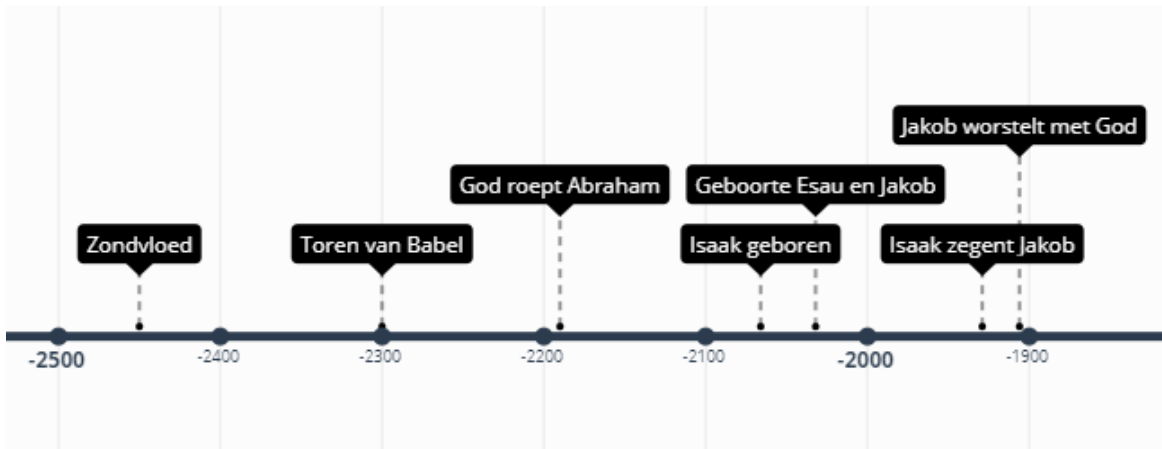
In Genesis 3 maakt de slang hier gebruik van. Hij spreekt met Eva, terwijl Adam naast haar staat. De slang belooft wijsheid. Adam en Eva worden aan God gelijk als zij de verboden vrucht eten, beweert hij. Eva trapt erin en neemt een hap van de vrucht. Adam grijpt niet in en eet zelf ook. Met één hap verliezen ze hun onschuld. Ze zijn ontrouw.

Zie je hoe vanaf het eerste begin alles draait om de liefde die God wil geven, maar dat de mens uit zichzelf ontrouw is? Vanaf Genesis 3 tot het eind van de Bijbel in Openbaring 22 zien we hoe God werkt om die ene misstap van de mens ongedaan te maken en de relatie tussen Hem en de *adam* te herstellen. Er is een nieuwe Adam nodig. God belooft Adam en Eva dat die zal komen. Die nieuwe Adam zal de kop van de slang verbrijzelen, maar Hij zal er wel zelf door gebeten worden.

Dit is de eerste aankondiging van de geboorte, het lijden, het sterven en de opstanding van Jezus, de tweede Adam.

Na de zondeval

Na de eerste zonde wordt het verhaal steeds tragischer. Adam en Eva mogen niet langer in de Hof van Eden wonen. Ze moeten werken om aan voedsel te komen. Bevallingen worden zwaar en pijnlijk. Hun eerste twee zonen, Kaïn en Abel, dienen God. Abel van harte, Kaïn omdat het moet. Zijn offer wordt afgewezen. Uit afgunst vermoordt Kaïn zijn broertje.

Het blijft niet bij dit ene geweldsincident. De mensheid wordt talrijker en de zonde neemt ook toe. Er is veel geweld en onderdrukking. Dit neemt zulke proporties aan dat God zegt dat Hij spijt heeft van zijn creatie. Maar Hij herinnert zich zijn belofte aan Adam en Eva dat er ooit iemand zal komen die alles weer goed zal maken. Om die reden kiest hij een man uit die Hem wel trouw dient: Noach. (Noach betekent ‘rust’ of ‘troost’.)

Noach bouwt volgens Gods aanwijzingen een ark, een driedeksschip zo’n 200 meter in lengte, 35 meter breed en 20 meter hoog. Op het land – terwijl het in die tijd volgens de Bijbel nog nooit had geregend. De aarde werd toen van onderaf bevoeid. Van elke *diersoort* (niet van elk dier!) ging een mannetje en een vrouwtje aan boord. Dus waarschijnlijk één hondachtige, één katachtige, enzovoort. En uiteraard alleen dieren die de ramp die ging komen anders niet zouden overleven.

God had gezegd dat het ging regenen en dat de aarde zou overstromen. Weer die vraag van God aan de mens: vertrouw je mij? Noach, zijn vrouw, zijn zonen en hun

vrouwen deden dat. Zij waren de enige acht mensen die de watermassa overleefden. Via hen begon God opnieuw. Deze zogeheten zondvloed deed God wel veel pijn. Hij beloofde nooit meer zoiets te doen. Na Noach vermenigvuldigde de mens zich opnieuw. Jezus zou duizenden jaren later geboren worden uit de geslachtslijn van Sem, de jongste zoon van Noach.

Langzaam maar zeker keren de mensen zich toch weer van God af. Ze onderwerpen de aarde, bouwen steden en beginnen zich steeds machtiger te voelen. Ze besluiten een toren te gaan maken die tot in de hemel reikt. Opnieuw wil de mens aan God gelijk zijn. God kan dat niet toestaan en brengt grote verwarring door mensen voortaan in verschillende talen te laten spreken. En die verwarring ontstaat. Mensen die dezelfde taal spreken, zoeken elkaar op en besluiten te verhuizen.

Adam en Eva werden vermoedelijk zo'n vierduizend jaar voor Christus geschapen. De zondvloed vond plaats rond tussen 2500 en 2300 voor Christus en de toren van Babel zo'n 200 jaar later. Er zijn verschillende manieren om deze data uit te rekenen en ze leiden soms tot verschillende conclusies, dus richt je niet te veel op deze jaartallen. Ze geven slechts een indicatie, zodat je een beetje weet waar we zitten in het verhaal.

Abraham

Tussen de schepping in Genesis 1 en de toren van Babel in het begin van Genesis 11 zit dus zo'n tweeduizend jaar. Vanaf Genesis 11:10 verandert het verhaal drastisch. Hier kiest God namelijk een man uit via wie Hij de hele aarde en alle volken wil zegenen. Deze Abraham (eerst Abram genoemd) wordt de stamvader van het volk Israël en uiteindelijk ook van Jezus.

Abraham werd geboren rond het jaar 2200 voor Christus en wordt door God geroepen om op weg te gaan naar een nieuw land.

Trek weg uit je land, verlaat je familie, verlaat ook je naaste verwanten, en ga naar het land dat Ik je zal wijzen. Ik zal je tot een groot volk maken, Ik zal je zegenen, Ik zal je aanzien geven, een bron van zegen zul je zijn. Ik zal zegenen wie jou zegenen, wie jou

bespot, zal Ik vervloeken. Alle volken op aarde zullen wensen gezegend te worden als jij. - Genesis 12:1-3

Deze kinderloze, 75 jaar oude Abraham en zijn vrouw Sara (eerst Saraï genoemd) worden nogal op een avontuur gestuurd. De beloning zal groot zijn, maar garanties hebben ze niet. Toch vertrouwen ze God. Ze geloven Hem op zijn Woord.

Dit is de sleutel tot het begrijpen van de rest van de Bijbel. God wil de aarde zegenen en de relatie tussen Hem en de mens weer goedmaken. Hij doet dit via Abrahams familie en daarom gaat de rest van de Bijbel voornamelijk over het nageslacht van Abraham. God wil het volk van Israël gebruiken om de andere natiën te zegenen. Dit is een voorrecht én een last. Als ze God volgen worden ze gezegend, maar als ze ontrouw zijn worden ze gestraft, zoals we later zullen zien. In feite wil God hetzelfde aan zijn volk geven als Hij duizenden jaren eerder aan Adam en Eva gaf: een volmaakt land om in te wonen, vrede onderling en een ongeschonden relatie tussen God en Abraham.

Niemand uit de lijn van Abraham is echter volmaakt. Alle bekende Bijbelse figuren maken fouten, soms met grote gevolgen. Toch blijft God wel trouw en Hij stuurt uiteindelijk zijn eigen Zoon, Jezus Christus. Deze Messias, ofwel Verlosser, brengt uiteindelijk vrede en recht.

Abraham beseft dit allemaal nog niet als God naar hem toekomt. Hij moet in Hem geloven. De Bijbel zegt hierover:

Abraham vertrouwde op God en dat werd hem als een daad van gerechtigheid toegerekend. Iemand die zijn loon verdient, krijgt het niet als een gunst maar als een recht. Maar iemand zonder verdienste, die echter vertrouwt op hem die de schuldige vrijspreekt, wordt vanwege zijn vertrouwen rechtvaardig verklaard. - Romeinen 4:4-5

Het zijn dus niet Abrahams daden die zijn zonden tenietdoen. God zal zijn fouten uitwissen. Abraham hoeft alleen maar op God te vertrouwen. Zie je waarom we het Oude Testament nodig hebben om het Nieuwe Testament te begrijpen? God doet het

werk. Hij wil zegenen. Wij hoeven alleen maar op zijn goedheid te vertrouwen. Dat wil niet zeggen dat er geen moeilijke perioden zullen zijn. Abraham maakte een zware reis, was soms in levensgevaar en moest ook nog eens 25 jaar wachten voordat Sara en hij hun langverwachte zoon Isaak kregen.

En tegen de tijd dat Isaak een jonge man was, stelde God Abraham nogmaals op de proef. Hij vroeg Abraham zijn zoon te offeren. Dit is misschien wel een van de meest onbegrepen verhalen uit de Bijbel. Vooral omdat de meeste mensen denken dat Isaak een klein kind was. Dat was niet zo. Hij was een jonge man die zelf zijn leven wilde afleggen als dat nodig was om God te dienen.

De overeenkomsten tussen deze opdracht aan Abraham en Isaak en de opdracht aan Gods eigen Zoon, Jezus, zijn bijna eng. Abraham en Isaak gingen de berg Moria op, waar eeuwen later Jeruzalem zou worden gebouwd. Het is dus ook de berg waar Golgota zich bevindt. God kwam op de eerste plaats, nog vóór Abrahams erfgenaam. Al het eerstgeborene behoorde God toe. De hele familie was afhankelijk van die eerstgeborene. Toen God aan Abraham vroeg om zijn zoon te offeren, moest hij dat doen voor de vergeving van de zonden van de familie.

Isaak was veel sterker dan Abraham. Het is aannemelijk dat hij zelf op het altaar is gaan liggen toen hij begreep dat er geen dier was om te offeren. Hij vroeg er zelfs zijn vader nog naar. Abraham had de moed niet om de waarheid te vertellen en deed onbewust een profetische uitspraak: God zou voorzien. Zelf hield Abraham vast aan Gods belofte om hem te zegenen via deze zoon. Hij geloofde zelfs dat God zijn zoon uit de dood kon opwekken.

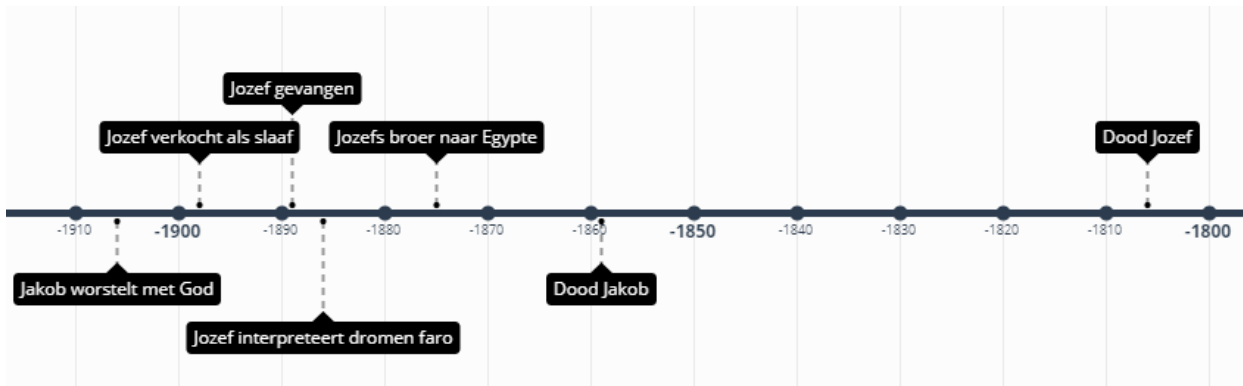
Net toen Abraham zijn mes hief, greep een engel in. En plotseling was daar een ram om te offeren. God voorzag. Elk offer in die tijd wees vooruit naar het ultieme offer dat Jezus zou brengen. Want tweeduizend jaar later, op diezelfde berg, offerde God wél zijn eigen Zoon. En ook hier ging de Zoon uit vrije wil. En deze Zoon stond op uit de dood, precies wat Abraham geloofde over *zijn* zoon.

Na Abraham volgen we Isaak, Jakob en zijn twaalf zonen. Keer op keer zien we hoe ze in de fout gaan. Abraham bijvoorbeeld maakt twee keer de fout om niet tegen andere leiders te zeggen dat Sara zijn vrouw is. Ze is op haar hoge leeftijd nog zeer aantrekkelijk en Abraham is bang dat hij daarom zal worden vermoord. En als Sara niet zwanger wordt, besluit hij een slavin zwanger te maken.

Keer op keer grijpt God in. Hij neemt de gevolgen van de zonden niet weg, maar blijft zelf wel trouw en verlaat Abraham niet. Sterker nog, nog voor de geboorte van Isaak sluit Hij een verbond met Abraham. Een verbond is een contract of een overeenkomst. Het wordt op een voor ons bijzondere manier gesloten. Abraham is in de woestijn. Het is nacht. God komt naar hem toe en daagt hem uit de sterren aan de hemel te tellen. Zo groot zal zijn nageslacht worden. Als je christelijk bent opgevoed, ken je dit deel van het verhaal goed.

Dan volgt iets wat minder bekend is. God draagt Abraham op verschillende dieren te halen en ze door de helft te snijden. Als je in die tijd een verbond met iemand sloot, liep je met de andere partij tussen die dode dieren door, alsof je wilde zeggen: mag dit met mij gebeuren als ik me niet houd aan de overeenkomst die tussen ons is gesloten.

God belooft Abraham zijn land en zijn zegen, Abraham belooft God eeuwige trouw. Het wonderlijke? Abraham loopt niet tussen de dode dieren door. Alleen God doet dat. Hij weet dat Abraham niet volmaakt is en zijn aandeel in het verbond niet kan houden. Daarom loopt God alleen. Hij zal voorzien. Tweeduizend jaar na Abraham is het zijn lichaam dat uiteindelijk op Golgota kapot wordt gemaakt.

Isaak, Esau, Jakob en Jozef

Abraham sterft vredig als een oude man en de familiegeschiedenis gaat verder met Isaak en zijn zonen Esau en Jakob. Jakob betekent ‘de leugenachtige’ en hij doet zijn naam eer aan. Zo steelt hij – daartoe aangezet door zijn moeder – de zegen van de eerstgeborene: zijn oudere tweelingbroer Esau. Esau is woedend en Jakob moet vrezen voor zijn leven. Hij vlucht naar het land van zijn voorouders en trouwt daar met vier vrouwen, hoewel hij alleen van Rachel houdt. De enige die nog hypocrieter is dan Jakob, is zijn schoonvader Laban. Laban misleidt Jakob keer op keer en uiteindelijk keert Jakob terug naar zijn familie.

Maar Jakob is bang voor zijn broer Esau, die hij heeft bedrogen. Hij gaat in gebed, niet wetende dat Esau hem al heeft vergeven. Terwijl Jakob aan het bidden is, overvalt een Man hem en ze worstelen tot de ochtend. De Man blijkt God te zijn. Jakob weigert los te laten voordat God hem zegent en God geeft hem zijn zegen. Jakob krijgt bovendien een nieuwe naam: Israël, wat ‘worstelt met God’ betekent.

Niets menselijks blijkt Israël vreemd. Van zijn twaalf zonen houdt hij het meest van Jozef (zijn elfde zoon), omdat Jozef het kind van zijn meest geliefde vrouw Rachel is. Israël maakt de fout zijn voorkeur te laten blijken: hij geeft Jozef een speciale, kleurrijke mantel. Dit leidt tot afgunst bij zijn oudere broers. Ze kidnappen Jozef, gooien hem in een put en verkopen hem aan slavenhandelaren.

Zo komt Jozef in Egypte terecht. Hij blijft God echter trouw en de zegen van de Heer rust op hem. Hij wordt de baas van het huishouden van zijn meester, tot de vrouw van zijn meester met hem naar bed wil. Hij weigert, zij beschuldigt hem van poging tot verkrachting en daardoor komt Jozef in de gevangenis. Pas na twee jaar wordt hij vrijgelaten, omdat hij in staat blijkt om de droom van de farao uit te leggen. Nou ja, niet Jozef, maar God via Jozef, zoals Jozef zelf aangeeft.

Wat droomde de farao? God waarschuwt de farao dat er zeven vette jaren aan komen, gevolgd door zeven jaren hongersnood. Jozef legt niet alleen de droom uit, maar adviseert de farao bovendien om graanschuren aan te leggen. De farao benoemt Jozef direct tot een soort vicepresident. Alleen de farao zelf is machtiger dan hij.

Als hongersnood hun regio treft, gaan Jozefs broers naar Egypte, niet wetende dat Jozef zo'n hoge positie verworven heeft. Ze herkennen hem niet en Jozef test zijn broers om te zien of ze zijn veranderd. Hij dwingt hen eerst hun jongere broer Benjamin op te halen en vervolgens om die in Egypte achter te laten.

Zijn broers springen voor Benjamin in de bres: liever wij in de gevangenis dan Benjamin. Jozef houdt het niet langer, en in een dramatische scène vertelt hij hun wie hij is, dat hij dus nog leeft, en vergeeft hun wat ze hem hebben aangedaan. Ook de rest van de familie, inclusief Jakob, komt in Egypte wonen.

Uiteindelijk sterft Jakob in Egypte in het bijzijn van al zijn zonen. Toch zijn Jozefs broers nog altijd bang voor Jozef en ze smeken hem hun te sparen nu hun vader er niet meer is. *We zijn bereid je slaaf te worden* (Genesis 50:18).

Jozef wordt hier uitermate verdrietig van en antwoordt:

Wees maar niet bang. Ik kan toch Gods plaats niet innemen? Jullie hadden kwaad tegen mij in de zin, maar God heeft dat ten goede gekeerd, om te bewerken wat er nu gebeurt: dat een groot volk in leven blijft. Wees dus niet bang. Ik zal zelf voor jullie en jullie kinderen zorgen. - Genesis 50:19-21

De woorden van Jozef staan in het laatste hoofdstuk van Genesis en vormen een prachtige afronding van het begin. Vanaf Adam en Eva, die van de boom met kennis van goed en kwaad aten tot aan Jozef en zijn broers, zien we dat de mens ontrouw en egoïstisch is en kwaad doet. Maar God laat de mens niet aan zijn lot over. Hij blijft trouw en is vastberaden om zijn mensen te zegenen ondanks hun fouten.

In het begin gaf God de mens:

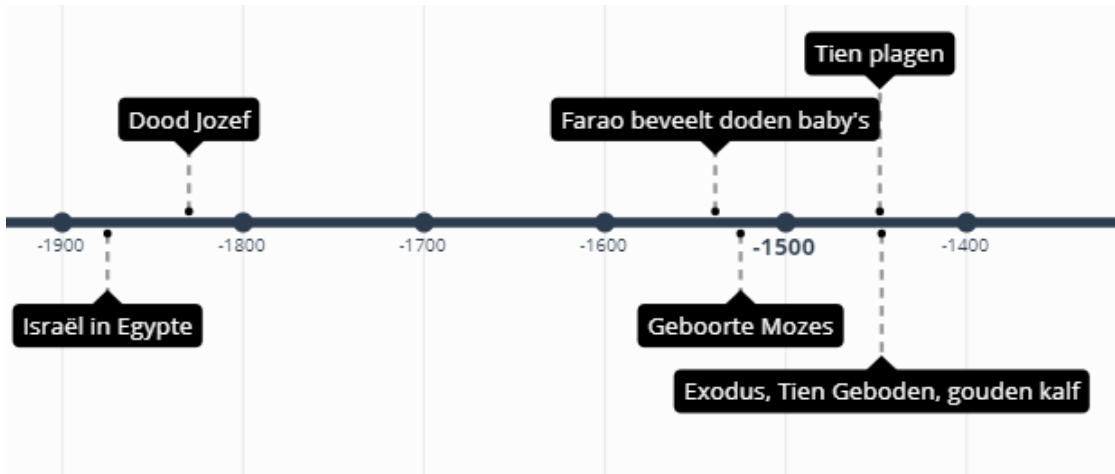
- 1) Een volmaakt land om op te leven.
- 2) Volmaakte harmonie tussen mensen onderling.
- 3) Een volmaakte relatie met God.

Dat is de zegen die God aan de mens wil geven. Een andere manier om dit te omschrijven is 'het koninkrijk van God' of 'het koninkrijk van de hemel'. Een koninkrijk bestaat immers uit drie elementen: een koning, een land en onderdanen. Als die drie elementen in volkomen harmonie zijn, is dat dan geen paradijs?

Vanaf Genesis 3 zien we God aan het werk om dit opnieuw mogelijk te maken. Hij belooft een nieuwe Adam en kiest Abraham uit om daar de stamvader van te zijn. Na Abraham komt Isaak, dan Esau, dan Jakob en dan... Juda. Jezus wordt uiteindelijk geboren in de stam Juda, zoals Jakob op zijn sterfbed voorspelt aan zijn zonen. In een ontroerend mooi gedicht noemt hij Juda een leeuw – zijn broers zullen voor hem buigen en in zijn handen zal de scepter blijven. Ofwel: de Nakomeling van Juda zal eeuwig heersen. Via Hem zal God de beloften herstellen en zegen brengen voor de hele wereld.

Jakob sterft. Zijn zonen, inclusief Jozef, sterven later ook en daar eindigt Genesis mee. Het is een cliffhanger van jewelste. Wat gebeurt er met het volk Israël in Egypte? Wat doet God? En zullen ze Hem nu wel trouw volgen? We zullen verder moeten lezen om daarachter te komen. Het avontuur van God en mens gaat verder in Exodus.

Exodus (20 minuten)

Exodus betekent letterlijk ‘uittocht’. Dit Bijbelboek is als het vervolg van een goede film. Deel twee pakt de draad van het verhaal van God en mens weer op, al zit er wel zo’n vierhonderd jaar tussen de dood van Jozef en de geboorte van Mozes, die naast God een hoofdrol vervult in dit boek. In die vier eeuwen is de wereld echter drastisch veranderd voor de nakomelingen van Jakob. Ja, God zegent hen met veel kinderen, zoals Hij aan Abraham had beloofd. En juist dat leidt tot problemen.

De Egyptische farao die in de tijd van Exodus aan de macht is, kent de voorgeschiedenis niet en vreest dat de Israëlieten op een dag tegen hem in opstand zullen komen. Hij wil het slavenvolk Israël juist klein en zwak houden en neemt een gruwelijk besluit: alle pasgeboren jongetjes moeten ogenblikkelijk worden verdronken in de rivier de Nijl.

Laten we even op de rem trappen. Wat gebeurt hier? Om te beginnen zien we dat de farao zichzelf tot god verheven heeft. Hij laat zichzelf aanbidden, staat toe dat zijn volk talloze andere afgoden volgt en denkt dat hij over leven en dood mag beslissen. Hij staat dus vijandig tegenover God. Maar er is ook een vijand die niet vaak met naam en toenaam wordt genoemd in de Bijbel.

In Genesis 3 wordt hij de slang genoemd, andere benamingen zijn ‘Gods tegenstander’, ‘de duivel’, ‘Lucifer’ en ‘god van deze wereld’. De Bijbel legt later uit dat er vóór de val van de mens een opstand in de hemel was. Een van de belangrijkste engelen kwam tegen God in opstand en sleepte een derde van alle engelen in zijn val met zich mee. Hij is geen partij voor God, maar doet wel zijn uiterste best om Gods plannen te dwarsbomen. Zo heeft hij vanaf het begin de mensen verleid om kwade dingen te doen, in de hoop dat God hen zou verlaten. Omdat God beloofde een nieuwe Adam te sturen heeft deze duivel meer dan eens geprobeerd Abrahams nakomelingen uit te roeien.

Wat we hier aan het begin van Exodus dus zien, is een regelrechte aanval op het verlossingsplan van God. Zonderen mannelijke kinderen zal het Israëliische volk immers uitsterven. Israël roept het uit tot God en God antwoordt.

Eerst keert God farao’s plan om. Een Israëliische moeder gooit haar zoontje Mozes in de Nijl, maar wel in een waterdicht mandje. (Fun fact: het hier gebruikte Hebreeuwse woord voor ‘mandje’ is ‘ark-je’.) De baby drijft af naar de plaats waar een Egyptische prinses, de dochter van de farao, aan het baden is, op een afstand gevolgd door zijn zus Miriam. De prinses vindt het kind, laat haar moederhart spreken en besluit de Hebreeuwse baby te houden. Aangezien er geen oplosmelk was in die tijd, moest ze wel een vrouw vinden die het kind kon zogen. Precies op dat moment verschijnt Miriam ten tonele en zij geeft aan dat haar moeder dat wel kan doen. De prinses betaalt Mozes’ moeder om voor hem te zorgen. Als de jongen ouder is, gaat hij aan het hof wonen.

De God van zijn voorvaderen kent hij niet zo goed, maar hij verraadt zijn afkomst niet. Het doet hem pijn dat hij zo veel privileges geniet, terwijl zijn volksgenoten zo zwaar lijden onder de dwangarbeid die ze moeten doen. In een woedeaanval slaat hij een Egyptische opziener dood. Als blijkt dat twee mannen dat hebben gezien, vlucht hij de woestijn in uit vrees dat hij zal worden gearresteerd en gedood.

Mozes sluit zich aan bij een woestijnvolk, trouwt en lijkt zijn afkomst volledig te vergeten. Tot veertig jaar later – Mozes is inmiddels tachtig – de God van zijn voorvaderen aan Mozes verschijnt. Hij spreekt tot de prins die inmiddels vrede heeft

met zijn bestaan als herder en draagt hem op terug te gaan naar Egypte. Want, zo zegt God, Hij ziet het leed van zijn volk Israël en nu is de tijd gekomen om in te grijpen.

Mozes sputtert flink tegen. Wie is hij om het op te nemen tegen de machtige farao? God is niet onder de indruk van al zijn tegenwerpingen. Mozes keert terug naar Egypte en confronteert de farao met de opdracht van God. De farao weigert zijn slaven te laten gaan, precies zoals God voorspelde aan Mozes.

De plagen

Om de farao te dwingen het volk te laten gaan, laat God het rampen regenen. Tien plagen stort Hij over Egypte uit. Hier volgen de eerste negen:

1. Het water van de Nijl verandert voor enige tijd in bloed en is ondrinkbaar.
2. Kikkers bestormen het land.
3. Luizen (Statenvertaling) of muggen (NBG-vertaling) teisteren het land.
4. Steekvliegen bezeren de Egyptenaren.
5. Veepest doet een groot deel van het Egyptische vee de das om.
6. De Egyptenaren krijgen te maken met zweren op hun huid.
7. Onweer, hagel en vuur verwoesten een groot deel van de Egyptische gebouwen.
8. Sprinkhanen eten de gewassen op.
9. Het hele land van Egypte, behalve het gebied waar de Israëlieten wonen, wordt dagenlang in duisternis gehuld.

Waarom strafte God Egypte op die manier? De Egyptenaren waren een zondig volk dat andere goden volgde en zijn koning (de farao) ook als een god vereerde. Iedere plaag is een regelrechte aanval op die zondige samenleving, want iedere ramp was rechtstreeks gekoppeld aan minstens één god van Egypte. De god van de Nijl is bijvoorbeeld Sobek en die symboliseert de vruchtbaarheid van de rivier en dus Egypte. De zonnegod, Ra, werd onttroond tijdens de negende plaag.

Verschillende keren belooft de farao aan Mozes om het volk te laten gaan, maar zodra de ramp voorbij is, bedenkt hij zich weer. Vijf keer zegt de Bijbel dat de farao ‘zijn hart verhardde’. Zijn mededogen verdween dus. Maar de Bijbel zegt ook vijf keer dat God het

hart van de farao verhardde. Dat maakt het voor ons ingewikkeld. Was het nu God of de farao die farao's hart koud als een steen maakte?

Het is moeilijk te verklaren, maar het punt dat de Bijbel lijkt te maken is dit: hoewel God wist dat de farao zijn hart zou verharden en dat hij niet tot inkeer zou komen, geeft God hem toch telkens de kans. Had farao maar één van die kansen aangegrepen!

Helaas doet hij dat niet en dus laat God de tiende plaag op Egypte neerdalen. De misdaad uit het begin van het verhaal – de dood van talloze jongetjes – wordt nu gewroken. Alle eerstgeborenen zullen omkomen, zowel die van de Egyptenaren als die van de Israëlieten.

Hier zien we een parallel met het verhaal van Abraham die zijn zoon Isaak moet opofferen. Ook hier in Egypte wil God boetedoening voor de zonden van de mensen. Maar net zoals hij Abraham een plaatsvervangend offer aanbood, biedt God ook hier een uitweg. Voor zowel Israëlieten als Egyptenaren.

God geeft via Mozes de opdracht om een lam te slachten en bloed op de deurposten te verven. Iedereen die in zo'n huis verblijft, wordt beschermd door het bloed van het lam.

En zo gebeurt het dat Israël voor het eerst Pesach viert, een speciale maaltijd die nog altijd gevierd wordt door religieuze joden, waarbij ze hun kinderen vertellen over de uittocht uit Egypte. Deze maaltijd is uiteraard een vooruitwijzing naar het Lam van God: Jezus Christus, die later geslacht zou worden als plaatsvervangend offer.

Israël verlaat Egypte

De Egyptenaren maken van dit aanbod geen gebruik en in één nacht sterven duizenden eerstgeborenen, onder wie de zoon van de farao. Murw geslagen geeft hij Mozes toestemming om met zijn volk te vertrekken. Maar het duurt niet lang voordat hij zich bedenkt en de Israëlieten met zijn leger achtervolgt. Het weerloze volk kan nergens heen, want voor hen ligt de Rietzee. God splijt het water, zodat de Israëlieten veilig

kunnen oversteken. De Egyptenaren achtervolgen hen in hun overmoed, maar verdrinken op het moment dat God het water terug laat stromen.

Mozes schrijft een prachtig lied om God te danken en te eren voor hun bevrijding. Het gaat over Gods koninkrijk en zijn missie om het kwaad te verslaan en de wereld te verlossen. God zal zijn volk naar het beloofde land brengen en hun Koning zijn.

De euforie duurt echter niet lang. Het volk is op weg naar de berg Sinai en klaagt steen en been. Ze hebben honger en dorst, maar in plaats van dat ze aan God vragen om in hun noden te voorzien, verwijten ze Mozes én God dat ze niet meer in Egypte zijn. Dit is natuurlijk supersymbolisch voor het leven van christenen. God bevrijdt je en leidt je op weg naar een nieuw leven, maar zodra het even lastig wordt verlang je direct weer naar dat oude leven, ook al was dat een leven vol zonden.

Nu blijkt dat niet alleen het hart van farao hard was. Ook het hart van de mensen van het volk Israël is keihard. Toch zorgt God er in al zijn wijsheid en liefde voor dat het volk niets tekortkomt en voorziet in eten en drinken.

God leidt zijn volk naar de berg Sinai, ook weleens Horeb genoemd. Waar die berg precies heeft gelegen, daar zijn geleerden het niet over eens. Sommigen nemen aan dat het wel in de Sinaiwoestijn moet zijn, maar Saoedi-Arabië is waarschijnlijker. Uiteindelijk is de plaats niet zo interessant, wel wat er gebeurde.

Wat ik zo mooi vind aan de Bijbel is dat God voortdurend terug- én vooruit wijst. In dit stuk zitten veel verwijzingen naar Jezus. Op de Sinai haalt God opnieuw de belofte aan die Hij een paar eeuwen eerder aan Abraham heeft gedaan. In Genesis zagen we dat God met Abraham een verbond sloot. Via Abrahams familie zou God de wereld zegenen, vrede brengen en de relatie met Hem herstellen. Ofwel in het kort: het koninkrijk van God vestigen.

En hier, op de berg Sinai, bekrachtigt God dat verbond met zijn volk. God zegt letterlijk:

Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met Mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor Mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort Mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk. - Exodus 19:5-6

Dus als Israël zich aan de overeenkomst met God houdt, zal het volk een koninkrijk van priesters zijn. Wat doen priesters (of dominees)? Als het goed is, wijzen ze de weg naar God en leven ze volgens zijn wil. De Israëlieten worden dus Gods vertegenwoordiger op de wereld, mits ze zich aan Gods geboden houden.

Gods geboden

Maar wat zijn die wetten en bepalingen precies? Tot op dit moment in de Bijbel heeft God de mensen niet verteld wat zondig is en wat niet. Abraham, Isaak, Jakob en Jakobs zonen wisten het misschien instinctief wel (Jozef pleegde geen overspel met de vrouw van zijn meester bijvoorbeeld), maar het was nergens opgeschreven. Er was geen wet van God.

In Exodus 20 komt daar verandering in. Mozes beklimt de berg en God maakt nogal een entree. Hij daalt neer in een wolk van donder en bliksem. Mozes moet met angst en beven naar boven gelopen zijn. Eenmaal aangekomen, geeft God hem de bepalingen van Gods wetten.

God begint met de tien geboden. Samengevat:

1. Vereer alleen God.
2. Maak geen afbeeldingen van Hem.
3. Misbruik de naam van God niet.
4. Houd de sabbat (vrijdagavond tot zaterdagavond) in ere, beschouw het als een rustdag.
5. Respecteer je vader en moeder.
6. Pleeg geen moord.
7. Pleeg geen overspel.
8. Steel niet.

9. Leg geen vals getuigenis af over een ander.
10. Wees niet jaloers op wat een ander heeft.

En daarna volgen regels die deze tien geboden verder uitwerken. Er zijn bepalingen voor hoe het volk God moet aanbidden, hoe ze moeten rechtspreken en hoe ze moeten samenleven. Het is duidelijk dat God niet wil dat het door Hem uitgezogen volk op andere volken gaat lijken.

Zoals je weet, zijn er bij een contract altijd twee of meer partijen betrokken en beide moeten ze aan voorwaarden voldoen. Israël belooft te leven zoals God dat wil. Wat staat daar tegenover? God maakt zich weer bereikbaar voor de mens.

Juist dit was tenslotte verloren gegaan toen Adam en Eva zondigden. Ze verloren het contact met God, die hen regelmatig in de tuin kwam bezoeken. Hij was aanwezig. Hier in Exodus belooft God dat Hij weer onder zijn volk wil wonen. Mozes legt de overeenkomst voor aan het volk, Israël gaat akkoord en ter bekrachtiging besprenkelt Mozes het volk met bloed. (Bij het laatste Avondmaal verwijst Jezus naar dit ritueel als Hij een beker wijn pakt en zegt: 'Dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden'.)

Dan beklimt Mozes de berg opnieuw. God geeft hem nu gedetailleerde beschrijvingen voor de bouw van een tabernakel, feitelijk een draagbaar heiligdom, ook wel de tent van de samenkomst genoemd.

In deze tent kan Mozes God namens het volk raadplegen. De tabernakel heeft een voorhof met een altaar, en een tent met een buiten- en een binnenkamer. In die binnenkamer – de allerheiligste plek – staat een gouden kist die 'de ark van het verbond' wordt genoemd. Bovenop de kist zijn gouden engelen aangebracht. God heeft hier goed over nagedacht, want elk detail heeft symbolische waarde. De bloemen, de engelen, het goud en de juwelen: ze wijzen allemaal terug naar de Hof van Eden. Je zou zelfs kunnen zeggen dat de tabernakel een draagbare versie van die paradijselijke tuin uit de begintijd was. In de tabernakel komen de mensen en God weer samen.

Maar terwijl God Mozes instructies geeft, gaat het onderaan de berg helemaal mis. De mensen zijn bang dat Mozes niet meer terugkomt en dat ze God ook kwijt zijn. Ze zijn als schapen zonder herder en besluiten zelf een nieuwe god aan te stellen. Ze geven Mozes' broer Aäron opdracht een gouden kalf te maken, zodat ze dat kunnen aanbidden als god. Daarmee breekt Israël direct het eerste en tweede gebod. Bovendien organiseren ze een losbandig feest waarbij zo'n beetje alle andere geboden eveneens worden overtreden.

Mozes heeft hier hoog op de berg geen weet van, maar het ontgaat God niet. Hij ontsteekt in woede en vertelt Mozes dat Hij het volk wil uitroeien en alleen met Mozes verder wil gaan. Zoals zo vaak in het leven van Mozes springt Mozes in de bres voor het volk. Hij strijdt voor hen in gebed. Hij kan niet vergoelijken wat er is gebeurd. Het was zondig en er zijn geen excuses. Dus Mozes kan alleen een beroep doen op Gods karakter en barmhartigheid. Hij smeekt God het volk te sparen zodat Hij trouw blijft aan het verbond met Abraham en zodat andere volken geen kwaad zullen spreken over de God van Israël, die zijn volk bevrijdde en vervolgens vernietigde. God luistert naar Mozes en vergeeft het volk, hoewel veel personen worden omgebracht.

Mozes daalt namelijk af, smijt het stierkalf in het vuur en geeft de opdracht aan een groep mannen om door het kamp te trekken en iedereen om te brengen die ze tegenkomen. Drieduizend mensen sterven. Opvallend detail: na de hemelvaart van Jezus moesten zijn leerlingen wachten op de komst van de heilige Geest. Die kwam op de dag die wij nu Pinksteren noemen. Dat is dezelfde dag waarop in de tijd van Mozes drieduizend mensen omkwamen. En wat gebeurde er toen Petrus en de andere leerlingen openlijk preekten in Jeruzalem op de eerste pinksterdag? Drieduizend mensen kwamen tot geloof! We gaan daar uitgebreider op in als we bij Handelingen komen.

Het raadsel van God

Nu verder met Exodus. God draagt het volk op om verder te trekken, richting het beloofde land. Mozes verlangt naar Gods nabijheid op zijn reis en smeekt God of hij

Hem mag zien in al zijn glorie. God geeft toe, maar Mozes mag zijn gezicht niet zien, want dan zal hij sterven. Dan zegt God een van de meest mysterieuze dingen uit de Bijbel. Je kunt dit ook wel het 'raadsel van God' noemen. Want als God voorbij trekt, roept Hij namelijk:

De HEER! De HEER! Een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, die duizenden geslachten zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad en zonde vergeeft, maar niet alles ongestraft laat en voor de schuld van de ouders de kinderen en kleinkinderen laat boeten, en ook het derde geslacht en het vierde. - Exodus 34:6-7

Hoe kan een heilige, rechtvaardige God zonde ongestraft laten? God is een God van genade en liefde, maar Hij kan kwade dingen niet straffeloos laten gebeuren. Hoe zou God een moordenaar 'zomaar' kunnen vergeven? Dat zou niet eerlijk zijn ten opzichte van de familieleden van het slachtoffer. Zo heeft iedereen zonden gedaan die niet vergeven kunnen worden. Pas als Jezus op het toneel verschijnt, wordt dit raadsel echt opgelost. Dan blijkt dat Hij de straf draagt in onze plaats. Het kwaad wordt gestraft én er is vergeving mogelijk.

God laat hier in Exodus dus al zijn trouw zien, ook al is het volk Israël trouweloos. God vernieuwt zijn verbond en geeft opdracht de tabernakel te bouwen en in te richten. Dit Bijbelboek eindigt met Mozes die probeert de tent binnen te gaan, maar dat kan niet meer, omdat de tabernakel gevuld werd door de glorie van God. Overdag is een wolk zichtbaar, 's nachts een vuur. Door de zonden van Israël blijft deze afstand tussen God en de mensen.

En zo komen we opnieuw uit bij de vraag: hoe kan God goed zijn én heilig? Hoe kan God zich begeven tussen een zondig volk? Daar geeft het volgende boek, Leviticus, antwoord op.

Leviticus (5 minuten)

Leviticus gaat verder waar Exodus ophield. Toch is dit Bijbelboek misschien wel het saaiste boek van de Bijbel. Zelf heb ik de neiging er zo vlug mogelijk doorheen te gaan. Er zit weinig verhaal in en het staat bol van voorschriften, waarvan we de meeste niet meer hoeven na te leven. Toch is Leviticus een uiterst belangrijk boek dat je moet kennen om de rest van de Bijbel goed te kunnen begrijpen.

Exodus eindigde er namelijk mee dat God weliswaar weer te midden van Israël woont, maar dat niemand in zijn directe nabijheid kan komen. Zelfs Mozes niet. God spreekt tegen Mozes *vanuit* de tent, maar Mozes kan de tent niet binnengaan. Op deze manier geeft God Mozes de nodige instructies. Hoofdstuk 1 tot en met 16 zijn bepalingen voor priesters; 17 tot en met 27 zijn heiligingswetten voor iedereen. Anders gezegd: wat moet er wél en wat mag er niet gebeuren binnen het volk van Israël?

Als eerste vertelt God via Mozes aan het volk hoe ze moeten offeren. Feitelijk biedt God twee manieren van offeren aan om Hem te bedanken en drie manieren om vergeving te vragen. Er zijn instructies voor de mensen die een offer willen brengen én instructies voor de priesters die daarbij helpen.

Waarom zijn er eigenlijk dierenoffers nodig om vergeving te vragen? Als we teruggaan naar de eerste hoofdstukken uit Genesis, dan zien we dat God een straf oplegt voor zondigen: de dood. Als je zondigt, zul je sterven. Maar God wil vergeving aanbieden en daarom biedt Hij de mogelijkheid voor een *plaatsvervangend offer*. Een dier mag sterven in jouw plaats.

God laat ook aan Mozes zien hoe Aäron en zijn zonen gewijd moeten worden als priesters. Dit is een uitgebreid ritueel vol symboliek. Helaas nemen Aärons zonen het niet zo nauw met de voorschriften. Ze bieden God een verkeerd vuur aan en worden ogenblikkelijk verteerd door het vuur van God. Ja, God wordt in Leviticus weer benaderbaar voor de mens, maar dat mag niet ten koste gaan van zijn heiligheid.

Heiligheid is een begrip dat moeilijk te bevatten is. Stel je God voor als gekleed in een onberispelijk wit gewaad. De mens neemt zonde mee in de vorm van modder aan zijn voeten en handen. Kan de mens dan dicht bij God komen? Nee. Het bestaat niet dat God wordt besmeurd. De mens moet eerst worden schoongewassen en net zo puur en schoon zijn als God zelf. God kon dus niet anders dan Aärons zonen ombrengen. Zijn heiligheid kán simpelweg niet in het geding komen. Dat is een harde waarheid.

God gaat verder met allerlei wetten, die uitleggen hoe Israël moet omgaan met voedsel en ziekten. Er zijn veel theorieën waarom bepaalde dieren wel of niet gegeten mochten worden. In zijn fantastische boek *Moderne Wetenschap in de Bijbel* legt Ben Hobrink bijvoorbeeld uit dat in die tijd varkensvlees niet op een dusdanig hoge temperatuur gebraden kon worden dat alle schadelijke bacteriën en wormen gedood werden. Mensen zouden er dus flink ziek van kunnen worden. En toen in de middeleeuwen de pest uitbrak, gebeurde dat bijna overal, behalve in de Joodse wijken waar men zich nog aan de voorschriften uit Leviticus hield.

Grote Verzoendag

Het hoogtepunt van Leviticus is hoofdstuk 16, waar God het volk opdraagt ieder jaar Grote Verzoendag te vieren. De kans is groot dat niet voor elke zonde van een Israëliet een offer is gebracht. Technisch gezien blijven er dus onvergeven zonden over. Om die

reden wordt eenmaal per jaar een offer gebracht door de hogepriester (Aäron) ter vergeving van alle zonden. Na zichzelf gereinigd te hebben, offert hij één bok als reinigingsoffer voor het volk en stuurt hij de andere – *de zondebok* – de woestijn in. De priester belijdt de zonden en legt die symbolisch op de bok die vervolgens de woestijn in loopt. Dit is een prachtig beeld: God wil de zonden van zijn mensen zo ver mogelijk van hen verwijderen.

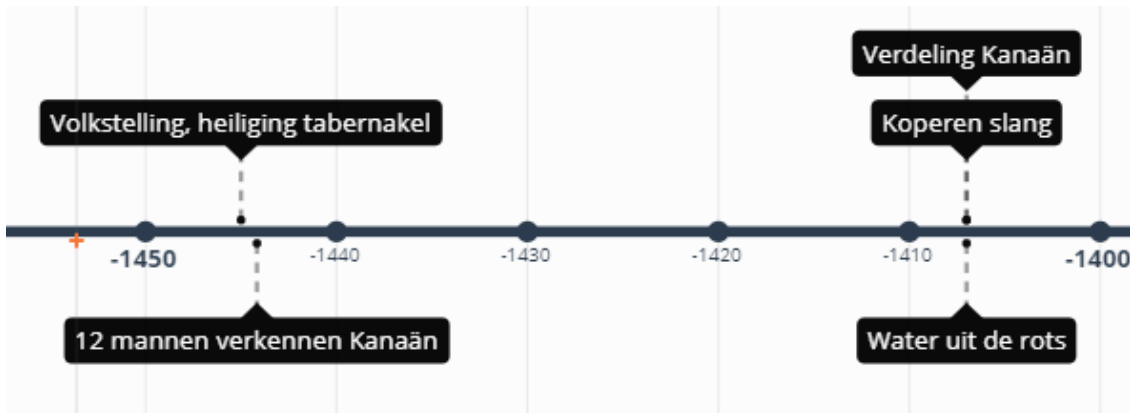
De laatste elf hoofdstukken van Leviticus worden door sommige bijbelwetenschappers wel de ‘heiligheidscode’ genoemd. Hierin legt God uit aan welke voorschriften de mensen zich nog meer moeten houden. Hier zitten weer allerlei connecties in met de verdragen die God met het volk heeft gesloten. Als zij zich houden aan de bepalingen uit het contract en leven zoals God dat wil, dan zal Hij onder hen zijn. Hij brengt hen naar het beloofde land en zal ook daar bij hen wonen. Doen ze dit niet en zijn ze ongehoorzaam, dan volgen er straffen: dan vallen het volk rampen en plagen, oorlogen en ballingschap ten deel.

Leviticus begint met God die Mozes *vanuit* de tent roept. Maar wat zien we direct aan het begin van het volgende boek, Numeri?

Hij (God) sprak tegen hem in de ontmoetingstent.

Gods plan werkt. Mozes kan namens het volk God ontmoeten op de plek waar Hij verblijft.

Numeri (5 minuten)

Numeri betekent vrij vertaald ‘aantallen’. Dit boek gaat verder waar we met Mozes en het volk gebleven waren: aan de voet van de berg Sinai. Het begint met een volkstelling. De leiders schrijven het aantal weerbare mannen van boven de twintig jaar op en komen in totaal uit op 603.550. Dat zou betekenen dat er zich op dat moment in totaal maar liefst meer dan twee miljoen Israëlieten in de woestijn bevonden. Er zijn echter ook andere manieren om deze getallen uit te leggen. Maar laten we niet in discussies verzanden die ons afleiden van de kern. In Numeri zijn weer enkele belangrijke momenten te vinden in het verhaal van God en mens en het is nuttiger ons daarop te concentreren.

God draagt Israël namelijk op om verder te trekken naar het beloofde land. Zijn wolk stijgt op bij dag en gaat voor het volk uit. 's Nachts is juist een vuurkolom te zien. Als ze hun kamp opslaan, dan bevindt de tabernakel zich in het centrum, met de Levieten – de stam die de priesters levert – daaromheen. Om hen heen hebben de elf andere stammen hun plek, met de stam Juda aan het hoofd. Daarna werkt Numeri nog een aantal voorschriften uit Leviticus verder uit. Het kamp moest namelijk zuiver zijn, want de Heilige God van Israël bevond zich in hun midden.

In hoofdstuk 10 begint de grote tocht naar wat vandaag de dag het land Israël is. Helaas waren er ondanks de wonderen van God en de goedheid die Hij had laten zien nog altijd veel mensen die terugverlangden naar de dagen van slavernij in Egypte. Want, zo zeiden ze, daar hadden we tenminste nog eten en drinken. Tot nu toe hebben we steeds gezien dat God het beste voorheeft met de mens, en het enige wat Hij daarvoor

terugverlangt, is vertrouwen. Hij wil zijn glorie graag met de mens delen en alle mannen, vrouwen en kinderen zegenen. Maar het volk klaagt.

God ontsteekt in woede en het 'vuur van de Heer' slaat om zich heen aan de rand van het kamp. De bang geworden Israëlieten vragen Mozes in te grijpen. Mozes bidt en God laat het vuur weer doven. De mensen blijven hardleers, want het duurt niet lang voor ze opnieuw klagen dat ze geen vlees en vis hebben. God geeft ze zo veel vlees dat het hun strot uitkomt. Les geleerd? Niet bepaald. Nu keren Mozes' broer Aäron en zus Miriam zich tegen Mozes. Zij krijgen een fikse vermaning van God.

Verkenning van het beloofde land

Dan komt het volk aan bij het beloofde land, Kanaän genaamd. God draagt Mozes op enkele mannen dit land in te sturen om het te verkennen. Wat de twaalf zien, is een prachtig, vruchtbaar land, maar ook een land dat bewoond wordt door verschillende sterke, goed bewapende volken die in steden wonen met brede en hoge muren. De meeste van deze twaalf mannen laten zich daardoor ontmoedigen. Ze zeggen tegen Mozes en de leiders dat hun volk niet tegen die overmacht op kan. Maar Kaleb ziet dat anders. Hij zegt als enige:

We kunnen zonder problemen optrekken en het land in bezit nemen. We kunnen dat volk makkelijk aan. - Numeri 13:30

Toch wordt niet naar hem geluisterd, maar wel naar de verkenners die de vreemde volken 'reuzen' noemen en zichzelf 'sprinkhanen'. Israël barst collectief in tranen uit. Mozes, Aäron, Kaleb en Jozua (een andere verkenners) proberen hun volksgenoten nog moed in te praten, maar tevergeefs. Israël wil een nieuwe leider, een die hen terugbrengt naar Egypte. De maat is vol voor God, die zo veel ongeloof niet kan dulden. Zou Hij, die het machtige Egypte grotendeels vernietigde met tien plagen, niet ook de eveneens slechte volken uit Kanaän kunnen verdrijven? Opnieuw neemt Hij zich voor om Israël uit te roeien en een frisse start te maken met alleen Mozes. Mozes pleit wederom voor het volk met een beroep op Gods barmhartigheid en reputatie.

De gebeden van Mozes zijn interessant om eens te bestuderen. God verandert echt van gedachten als Mozes oprecht bidt. Maar Mozes probeert God nooit te overtuigen op basis van argumenten. God heeft nooit ongelijk. Mozes kan alleen een beroep doen op Gods karakter, glorie en eerder gedane beloften. God vergeeft, maar het volk ontkomt niet aan de gevolgen van de ongehoorzaamheid. Ze krijgen wat ze willen: ze zullen het beloofde land nooit binnen gaan, maar veertig jaar in de woestijn zwerven. Alleen hun kinderen zullen de rivier oversteken en mogen in dit land wonen. Na die veertig jaar leefden alleen Kaleb en Jozua nog en zij veroverden het land Kanaän.

Mozes had ook het beloofde land kunnen binnengaan, als hij niet ook een grote fout had gemaakt. Het volk – inmiddels terug in de woestijn – klaagde op een zeker moment over het gebrek aan water (ze hadden God ook gewoon kunnen vragen) en Mozes moest van God tegen een rots *zeggen* dat er water uit moest ontspringen. Mozes was zelf echter gefrustreerd door het volk en *sloeg* tweemaal op de rots. Ook zei hij:

Luister opstandig, volk, zullen wij voor u uit deze rots water laten stromen? -
Numeri 20:10

Hij deed het voorkomen alsof Aäron en hij voor water zorgden. Zo beroofde hij God van zijn eer, en als straf mocht ook Mozes niet in het beloofde land wonen.

Er zijn nog andere momenten dat het volk hardleers is. Bij een van die gebeurtenissen stuurt God een vreemde straf: er verschijnen giftige slangen en als deze de Israëlieten bijten, sterven ze na verloop van tijd. Mozes bidt tot God en die draagt hem op een koperen slang te maken en die vast te maken aan een paal. Iedereen die naar de slang kijkt, wordt genezen van de beet en zal niet sterven.

Het is dit verhaal dat Jezus later op zichzelf betreft tijdens zijn geheime bespreking met een wetsgeleerde, Nicodemus. Feitelijk zegt Jezus tegen hem: ‘Iedereen die naar Mij kijkt en in Mij gelooft, wordt gered’. Zoals de slang – het symbool van de vloek van de zonde – aan een paal werd gehangen voor genezing, zo werd Jezus aan een paal

gehangen. Hij droeg onze vloek en het enige wat je hoeft te doen om te worden gered van de zonde is naar Hem te kijken en te geloven.

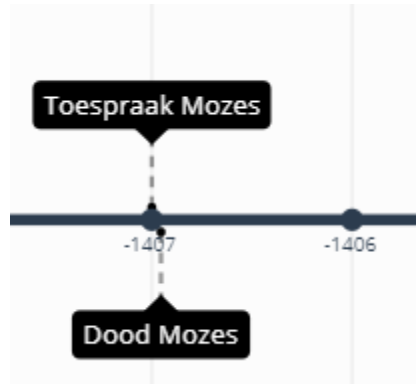
Zo zien we in Numeri dat God trouw is en de mens ontrouw en dat God in zijn liefde en goedheid mensen vergeeft, maar zonden niet ongestraft kan laten. Toch biedt Hij telkens opnieuw een opening om weer bij Hem terug te komen.

Een sprong van twintig jaar

Als je even niet goed oplet in Numeri heb je niet door dat dit boek tweemaal een sprong maakt van telkens ongeveer twintig jaar. De eerste in hoofdstuk 16, nadat God vertelt heeft dat de huidige generatie volwassenen niet het beloofde land mag binnengaan vanwege hun ongeloof, en de tweede in hoofdstuk 20, als Mozes op de rots slaat in plaats van dat hij ertegen spreekt om die water te laten geven. Al met al overbrugt Numeri met erg weinig tekst de veertig jaar die het volk Israël in de woestijn doorbracht. In die periode stierven alle volwassenen die eerder aan de grens met het beloofde land hadden gestaan.

Behalve Mozes, Kaleb en Jozua. Maar God had ook Mozes gestraft voor zijn ongehoorzaamheid en Mozes wist dat nu zijn tijd was gekomen om te sterven. Met zijn 120 jaar had hij een respectabele leeftijd bereikt (hij was tachtig toen hij het volk uit Egypte leidde!). Er waren bijna geen Israëlieten meer in leven die zich de slavernij in Egypte konden herinneren, behalve degenen die veertig jaar geleden kind waren. Wat wist de huidige generatie van de overeenkomst die God met het volk had gesloten? De hoogste tijd om hen te onderwijzen, denkt Mozes. Daar gaat het volgende Bijbelboek Deuteronomium over.

Deuteronomium (5 minuten)

Deuteronomium, het vijfde boek van de Bijbel, bestaat voor het grootste deel uit de afscheidsspeech van Mozes. Hij houdt deze toespraak dus veertig jaar na de uittocht uit Egypte. Zijn toehoorders moeten weten waar ze vandaan komen en waar ze naartoe gaan; wat hun missie in het leven is. Dus herhaalt Mozes hoe God zijn volk uit Egypte bevrijdde. Hij komt ook uitgebreid terug op de overeenkomst die God met Israël sloot, dat ze zegen mogen verwachten als ze zich aan de bepalingen uit dit contract houden, maar straffen als ze dat niet doen.

Het wordt duidelijk dat God wil dat zijn volk anders is dan de huidige bewoners van het land Kanaän. De volken die hier nog wonen, leven losbandig, aanbidden andere goden en brengen zelfs met regelmaat kinderooffers. God weet dat als deze volken niet worden uitgeroeid, ze zijn volk zullen verleiden om aan hun schandelijke praktijken mee te doen. Dat is de reden dat er zo veel bloed moet vloeien. God heeft hun tijd gegeven om tot inkeer te komen, maar dat deden ze niet.

Hoe rijmen we dit bloedvergieten met het beeld van een liefdevolle God? We komen daarop terug bij de volgende Bijbelboeken. Hier in Deuteronomium legt God via Mozes aan Israël uit hoe zijn natie zich moet gedragen. De sleutelverzen vinden we in hoofdstuk 6. Deze tekst wordt ook wel de Joodse geloofsbelijdenis genoemd en is zeker de moeite waard om uit je hoofd te leren:

Luister, Israël, de Heer, onze God, de Heer is de enige! Heb daarom de Heer lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten. - Deuteronomium 6:4-5

Dit vers vat eigenlijk de boodschap van het hele boek samen. Sterker nog, dit vers is de belangrijkste wet voor alle mensen die God volgen, zegt Jezus later. Het woord 'luister' betekent veel meer dan alleen maar horen wat de ander zegt. Het houdt ook in: gehoorzaam, doe wat Ik zeg. Daarnaast benadrukt Mozes dat de Heer de enige God is, en Hij deelt zijn glorie niet met negoden, wat de volken om Israël heen dus wel doen. De oproep is om van God te houden. Het woord dat hier wordt gebruikt voor 'liefhebben' betekent veel meer dan een emotie die weer voorbij kan gaan. Vandaag kun je verliefd zijn, morgen kan dat over zijn. Maar hier wordt gesproken over honderd procent toewijding. Houd van God met je hele wezen, met alles wat je bent.

Een koninkrijk van priesters

Als je goed hebt opgelet, dan weet je nog dat Mozes eerder had gezegd dat Israël een koninkrijk van priesters zou vormen. Zij moesten de zegen van God verspreiden over de wereld. Hier vertelt Mozes hoe het volk dat moet doen: door alleen God te aanbidden, met hun hele hart, ziel en wil.

Israël moet een tempel bouwen en daar God aanbidden. Een andere manier om God te eren, is door voor de armen te zorgen. Zo moeten de Israëlieten een tiende van hun inkomen afdragen aan de tempel en elke drie jaar nogmaals een tiende voor de armen. Daarnaast worden er richtlijnen gegeven voor de karaktereigenschappen van de priesters en andere leiders. Anders dan bij de omringende volken bepaalde Gods wet dus hoe er moest worden geleefd. Dat is een radicaal verschil met de andere naties, waar de koning een soort god was en dus besloot wat wel en niet mocht. Bij Israël heeft God het voor het zeggen en Hij zal profeten sturen om de leiders en het volk richting te geven.

Er worden nog meer wetten uitgelegd. Realiseer je dat geen van deze wetten echt nieuw waren. Deuteronomium betekent 'tweede wet' of 'herhaalde wet'. Mozes herhaalt wat God eerder duidelijk heeft gemaakt. De zegen voor Israël zal groot zijn, maar toch eindigt het boek wat in mineur. Mozes voorspelt namelijk dat na zijn dood het volk God opnieuw ongehoorzaam zal zijn en dat rampspoed Israël zal treffen.

En zo zie je een terugkerend thema. Adam en Eva hadden al de keuze om gehoorzaam of ongehoorzaam te zijn. Kaïn en Abel, Noach, Abraham, Isaak, Jakob en zijn zonen – elke generatie en elk individu moet zijn eigen beslissing nemen. Vertrouw je erop dat God het beste met je voor heeft of denk je dat je het beter weet?

Een nieuw hart

Mozes weet dat het volk God zal verlaten en weggevoerd zal worden. En dan spreekt hij de troostvolle woorden dat als Israël ‘zijn hart besnijdt’ het volk God weer lief kan hebben. Dus als de Israëlieten zich weer tot God keren, kunnen ze Hem opnieuw liefhebben en zal Hij hen bevrijden. Deze belofte, dat God het opstandige hart van de mens zal veranderen, wordt later door andere profeten herhaald. Dit is de hoop: dat God ons een nieuw hart schenkt.

Mozes beëindigt zijn toespraak met een lied waarin hij waarschuwt en zegent. Dan benoemt God Jozua tot de nieuwe leider, loopt Mozes de berg op en sterft.

Hier eindigen de eerste vijf Bijbelboeken, die volgens de overlevering door Mozes zijn geschreven. Het volk van Israël staat op het punt het beloofde land te veroveren, maar er zijn nog zo veel vragen onbeantwoord:

- Wanneer komt de nakomeling van Eva om de slang te vermorzelen, en wie is Hij?
- Hoe gaat God de wereld redden en alle natiën zegenen via het nageslacht van Abraham?
- Hoe kan een heilige, rechtvaardige God toch genadig zijn aan opstandige mensen?
- Hoe krijg je een nieuw hart?

Deze vragen worden in de rest van de Bijbel beantwoord.

Samenvatting van de Wet (1 minuut)

In Genesis 1 maakten we kennis met God. Hij creëerde het universum, en de mens is de kroon op zijn schepping. Hij wilde zijn liefde delen en gaf ons daarom een vrije wil. Helaas gingen de eerste mensen, Adam en Eva, de fout in. Ze wilden aan God gelijk worden en lieten zich gek maken door de slang. Die daagde hen uit om van de boom van goed en kwaad te eten. Daardoor kwam de zonde in de wereld. Adam en Eva mochten niet langer in de Hof van Eden wonen. Ook zouden ze sterven. Bovendien was de mens nu gescheiden van God. Maar niet voorgoed. God kondigde aan dat iemand uit het nageslacht van Eva de kop van de slang zal verbrijzelen, maar Hij zou daarbij wel gewond raken.

Het ging hard bergafwaarts met de mens. Kaïn vermoordde zijn broer Abel. Andere mensen deden ook slechte dingen en uiteindelijk besloot God opnieuw te beginnen met zijn trouwe dienaar Noach. Noach maakte een grote boot voor zijn familie en voor de dieren en overleefde zo de watervloed. De aarde werd opnieuw bevolkt, maar weer wilden de mensen aan God gelijk zijn. Daarom bouwden ze een toren die tot in de hemel reikte. God verstoorde dat feestje door de mensen plotseling verschillende talen te laten spreken.

God ging ondertussen door met zijn reddingsplan. Hij riep één man, die later Abraham werd genoemd, en beloofde hem een zoon uit wie een heel volk geboren zou worden. Dat nageslacht zou wonen in het land dat door God aan Abraham werd toegezegd. God zei ook dat Hij Abrahams God zou zijn.

Abraham kreeg een zoon, Isaak genaamd. Isaaks zoon Jakob kreeg twaalf zonen, die uiteindelijk de twaalf stammen van Israël vormen. Deze Israëlieten werden vierhonderd jaar als slaven vastgehouden in Egypte, tot God hen bevrijdde door rampen op Egypte af te sturen. Daarna vond de Exodus ('uittocht') plaats.

God leidde zijn volk op weg naar het beloofde land, Kanaän, het huidige Israël. Hij gaf de Israëlieten te eten en beschermde hen. Ook vertelde Hij hun hoe ze moesten leven en aan welke voorschriften ze zich moesten houden. Het ging bijna direct al mis. En niet

één keer, maar meerdere keren. Ook weigerden de Israëlieten het beloofde land in te nemen, omdat ze bang waren voor de huidige inwoners. Daarom moesten het volk veertig jaar in de woestijn doorbrengen. Het bleek een opstandig volk te zijn, maar God bleef trouw. Hij beloofde hun een nieuw hart.

Historische boeken

Introductie: de historische boeken (1 minuut)

Na de vijf boeken van Mozes volgen de zogeheten ‘historische boeken’. Deze beschrijven hoe het verdergaat met God en het volk dat Hij heeft uitgekozen. We zien hoe God de volken uit het beloofde land Kanaän verdrijft. Het volk Israël neemt het land in. Helaas blijft Israël zich verzetten tegen Gods wil. Ze doen wat Hij heeft verboden of doen juist niet wat Hij wél van hen vraagt. Andere volken worden een plaag voor hen en God stuurt leiders om zijn volk weer te bevrijden. Toch wil Israël graag een koning van vlees en bloed. God geeft het volk wat ze vragen, met alle gevolgen van dien. De meeste koningen leiden hun volk de verkeerde kant op. Uiteindelijk wordt Israël door vijanden verslagen en in ballingschap afgevoerd. Toch blijft God trouw. Hij laat het volk geleidelijk terugkeren, en Jeruzalem en de tempel worden hersteld. Toch moet Israël met name van zichzelf worden gered. Er zijn aanwijzingen hoe God dat gaat doen, maar er blijven ook nog veel vraagtekens.

Jozua (5 minuten)

Jozua betekent letterlijk ‘God redt’. Het is de Hebreeuwse versie van de naam die in het Grieks met ‘Jezus’ wordt vertaald. Het is prachtig om deze symboliek te zien. Jozua – *God redt* – loodst zijn volk het beloofde land in, net zoals Jezus ons het koninkrijk van God in leidt.

Jozua is voor het volk Israël een uiterst belangrijk boek. Hierin wordt namelijk de belofte vervuld die God ongeveer zeshonderd jaar eerder aan Abraham deed: zijn nakomelingen zouden het land bezitten dat God Abraham zou wijzen. Dit Bijbelboek bestaat uit vier delen:

1. Oversteek

Eindelijk is het zover. Veertig jaar na de bevrijding uit Egypte steekt het volk van Israël de grensrivier de Jordaan over. De ark van het verbond gaat voor hen uit en zodra de priesters die de ark dragen het water betreden, stroomt het water weg. God herhaalt dus het wonder van veertig jaar eerder, toen Hij de Rietzee opende om Israël te helpen ontsnappen aan het Egyptische leger. Alle ‘weerbare mannen’ steken over, klaar voor de strijd. Maar het is Gods strijd, zo maakt de Heer duidelijk aan Jozua. Nog voor de eerste slag ontmoet Jozua, terwijl hij in zijn eentje wandelt, een hemelse Krijger. Het is een engelachtig wezen, iemand die gelijk is aan God, want Jozua moet – net als Mozes ruim veertig jaar eerder – zijn sandalen uittrekken. Jozua vraagt: ‘Bent U voor ons of voor hen?’ Het antwoord luidt: ‘Geen van beide’. Ofwel: deze strijd gaat niet om het volk van Israël en de Kanaänitische volken, maar om God. De vraag is of Jozua God wil volgen bij deze oorlog. Het antwoord is ‘ja’. Jozua doet telkens wat God hem opdraagt.

2. Verovering

Nu volgen de slagvelden. Jericho valt – letterlijk – nadat Israël zeven dag lang rondjes heeft gelopen om de zwaar versterkte stad. God werpt hun de vijand in de schoot, omdat Israël doet wat God opdraagt. Bij de volgende verovering gaat het echter mis, omdat één man spullen heeft gestolen die aan God waren gewijd. Israël lijdt een verlies en moet eerst de zonde uit zijn midden verwijderen voor het verder kan gaan met de verovering. Daarna veroveren ze de stad Ai wel, en vele andere steden volgen.

Al dit bloedvergieten is moeilijk te begrijpen, zowel voor christenen als voor niet-christenen. Maar zoals ik eerder schreef: deze Kanaänitische volken deden gruwelijke dingen. Ze leefden losbandig, aanbaden andere goden, offerden kinderen en kwamen niet tot inkeer. Maar toch... was het nodig om iedereen uit te moorden?

De Bijbeltekst lijkt te suggereren dat dit inderdaad gebeurde, maar als je iets verder kijkt, dan blijken zinnen als ‘ze lieten niemand in leven’ figuurlijk bedoeld te zijn. Ja, er kwamen veel mensen om, absoluut. Toch is hier geen sprake van brute genocide. Zo vertelt God dat ze de vijandelijke volken moeten vernietigen, maar vervolgens geeft Hij de regel dat Israëlieten niet met de Kanaänieten mogen trouwen. En waar in het ene hoofdstuk staat dat alle mensen zijn gedood in een bepaalde stad, blijken in het volgende hoofdstuk toch nog Kanaänieten te leven in die plaats.

Bovendien gaf God de Kanaänieten nog een kans om tot inkeer te komen. Zeven dagen lang hadden de inwoners van Jericho zich bij het volk van Israël kunnen aansluiten. Ze hadden immers gehoord van ‘hun’ God. Niemand deed het, behalve de prostituee Rachab en haar familie. De Chiwwieten kozen ervoor zich bij Gods volk aan te sluiten. Ze gebruikten daarvoor een list (dat was wellicht niet nodig geweest), en het leidde tot een vredesverdrag. Andere volken hadden hier ook voor kunnen kiezen. Maar ze deden het niet. Ze bleven trouw aan hun eigen goden en moesten daarvoor de prijs betalen.

De verovering van het beloofde land is de enige keer dat God Israël oproept om ten strijde te trekken. Kanaän wordt aan hen gegeven en de volken moeten worden

verdreven. Voor de rest moet Gods volk de vrede bewaren. Dus de bedoeling van deze oorlogsverhalen is niet om duidelijk te maken dat we gewelddadig mogen zijn uit naam van de Heer. Gods opdracht voor Israël was heel specifiek voor die tijd en dat land bedoeld. Zij moesten recht brengen in het land Kanaän.

3. Verdeling

Tegen het einde van Jozua's leven is nog niet het hele land veroverd. Toch wordt het land alvast verdeeld. Dit zijn niet de meest interessante hoofdstukken uit de Bijbel, maar het is wel belangrijk dat ze er zijn. Dit is namelijk het tastbare bewijs dat God zijn belofte aan Abraham, Isaak en Jakob is nagekomen.

4. Dienen

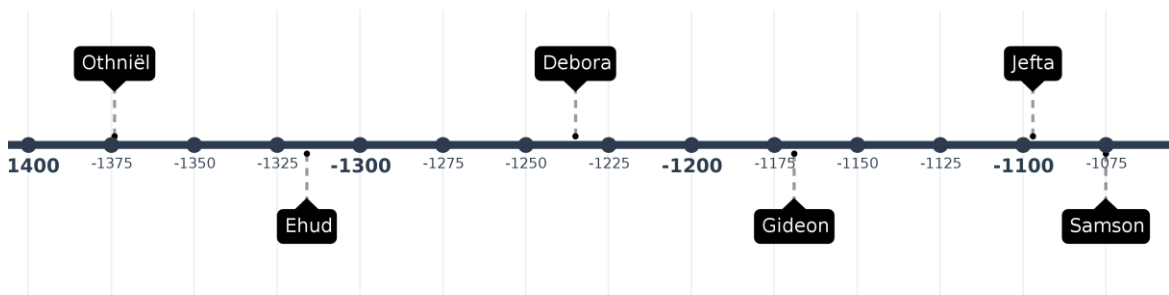
Aan het einde van zijn leven doet Jozua wat Mozes ook al deed: hij houdt afscheidstoespraken. De woorden zijn anders, maar de strekking is hetzelfde. Hij roept het volk op om Gods wil te doen, Hem te volgen en te gehoorzamen. Hij herinnert Israël aan Gods trouw en barmhartigheid, hoe Hij hen naar het beloofde land heeft gebracht, en de Kanaänieten heeft verslagen. Jozua roept Israël op om God te blijven dienen en niet achter andere goden aan te gaan. Houd je aan de afspraken van het verbond en het zal je goed gaan, is wat hij probeert over te brengen. Zijn jullie ontrouw, dan wachten ramspoed en ballingschap.

Hij legt ieder individu de keuze voor die we steeds opnieuw tegenkomen in de Bijbel: kies wie je wilt dienen.

'Nu dan,' vervolgde Jozua, 'eerbiedig de Heer, dien Hem met onvoorwaardelijke trouw en doe de goden weg die uw voorouders ten oosten van de Eufraat en in Egypte hebben gediend. Dien alleen de Heer. Wanneer u daar niet toe bereid bent, kies dan nu wie u wel wilt dienen: de goden van uw voorouders ten oosten van de Eufraat of de goden van de Amoriëten, van wie u nu het land bewoont. In ieder geval zullen ik en mijn familie de Heer dienen.' - Jozua 24:14-15

De mensen die Jozua horen, kiezen voor God. De vraag is natuurlijk of Israël inderdaad trouw blijft aan de Heer, of dat hun opstandige natuur het toch weer overneemt. Wederom een schitterende cliffhanger aan het eind van een Bijbelboek.

Rechters (5 minuten)

Rechters is de naam van het boek dat volgt op Jozua. Bij veel mensen staat het nog bekend als Richteren, zoals oudere vertalingen dit Bijbelboek noemen. Het is, om eerlijk te zijn, een tragisch boek waarin veel bloed wordt vergoten. Sommige passages zijn zelfs moeilijk om te lezen en het is goed om je te realiseren dat God niet overal achter staat.

De rode draad die we tot nu toe hebben gezien, is dat God zijn volk het beloofde land Kanaän schenkt en dat de Kanaänieten die niet tot inkeer komen maar hun eigen goden blijven volgen uit de weg geruimd moeten worden. Het enige wat Israël hoeft te doen, is zich te houden aan het verbond. Ze moeten zuiver leven en anders zijn dan de omringende volken, want ze zijn Gods ambassadeurs op deze wereld. Net als alle generaties voor hen, hebben de Israëlieten telkens de keus: vertrouwen ze op God of op zichzelf?

Rechters laat er geen misverstand over bestaan dat de mensen voortdurend hun eigen wil volgen. Ze sluiten verdragen met de Kanaänieten, buigen voor afgoden en wijken steeds verder af van het pad dat God voor hen heeft uitgestippeld. Dit leidt tot verschrikkelijke misstanden, en we zien een principe in werking treden dat voor ons

christenen maar moeilijk te begrijpen is: God geeft de mensen wat ze willen. De rampspoed die Israël treft in de vorm van verloren veldslagen is een direct gevolg van de zonden. Het is alsof de Heer zegt: jullie willen andere goden volgen? Oké, laat die goden jullie dan de overwinning maar schenken.

In tijden van nood zoekt Israël God wel en dan stuurt Hij 'rechters' (verlossers in de vorm van militaire leiders) om het volk naar de overwinning te leiden. Vervolgens gaat het een tijdje goed, maar daarna, meestal als de betreffende rechter overlijdt, beginnen we van voor af aan. En de zonden zijn dan steeds nog weer erger dan voorheen. Dus komt Israël weer in de problemen, roept het weer uit tot God en weer verschijnt een onwaarschijnlijke held ten tonele.

De eerste rechters

De eerste rechters zijn Otniël, Ehud, Samgar en Debora. De verhalen over deze rechters zijn vrij kort en bloedig. Ze verslaan de vijanden – of helpen het volk de vijanden te verslaan – en verlossen zo het volk van Israël van het onheil.

Daarna volgen drie langere verhalen, waarin ook de tekortkomingen van de rechters worden benadrukt. Dit kan verwarrend zijn. De Bijbel is er heel duidelijk over dat ze worden 'gedreven door de Geest van de Heer'. In andere vertalingen wordt gezegd dat de Geest van de Heer op hen was. Maar dat wil niet zeggen dat God het altijd eens was met wat deze mensen deden. Ze zijn niet per se voorbeelden die we moeten volgen. Het volk was moreel gezien in de put beland en er waren alleen onvolmaakte mensen om mee te werken. Dus gebruikte God hen.

Neem Gideon bijvoorbeeld. Hij is een bekende figuur uit de Bijbel, omdat hij een antiheld is die eerst niet op God durfde te vertrouwen. Als hij dat vervolgens toch doet, verslaat hij met een klein leger van slechts 300 man een groot vijandelijk leger. God schenkt hem die overwinning uiteraard. Daarna gaat het direct bergafwaarts. Gideon, die zich misschien altijd wat gekleineerd voelde, doodt een boel Israëlieten die niet met hem ten strijde wilden trekken. Bovendien laat hij een afgod van goud maken en de cyclus begint opnieuw.

Jefta

Een klein sprongetje, en dan komen we aan bij het verhaal van Jefta, een machtige strijder. Hij is verwekt bij een prostituee en niet bij de vrouw van zijn vader. Daarom zetten zijn broers hem de familie uit. Jefta verzameld een groep 'avonturiers' om zich heen en trekt rond in het land. Het zullen geen lieve jongens zijn geweest, want als Israël het weer eens aan de stok heeft met zijn vijanden, doen ze een beroep op hen.

Jefta belooft God dat als hem de overwinning wordt geschonken, hij het eerste wat naar hem toe komt als brandoffer aan God zal opdragen. Deze eed was nergens voor nodig en niet van invloed op de veldslag die volgde. Jefta won en de eerste die naar buiten kwam om Jefta te begroeten, was zijn enige kind, zijn ongetrouwde dochter. Het kán zijn dat Jefta zijn dochter inderdaad ter dood bracht. Als dat zo is, dan zal God daar niet blij mee zijn geweest. Het kan ook zijn dat de Bijbel bedoelt dat ze 'aan God werd toegewijd'. Met andere woorden, dat ze nooit zou trouwen maar dienst zou doen in de tempel. Niet trouwen en geen nageslacht hebben, was voor een vrouw in die tijd een enorm offer.

Na weer drie rechters komen we bij Simson. Zijn leven begint veelbelovend, maar al snel blijkt hij losbandig, gewelddadig en arrogant te zijn. Hij respecteert God niet. Toch schenkt God hem overwinningen op de vijanden van Israël. Uiteindelijk laat hij zich verleiden en ten val brengen door een Filistijnse vrouw. Hij kan nog eenmaal wraak nemen en zijn leven eindigt met een massamoord.

Burgeroorlog

Dan is het nog niet gedaan met de bloedige verhalen. Eerst krijgen we te horen over Micha, die een eigen afgod en tempel maakt en een Levitische priester inhuurt om die god te dienen. Vervolgens besluit de stam Dan het aan hen toegewezen grondgebied te verlaten en een nieuwe plek te veroveren. Ze huren de eerder genoemde Levitische priester in om hun stam te dienen. Vervolgens leidt de moord op een vrouw tot een burgeroorlog, waarbij bijna de hele stam Benjamin wordt uitgeroeid.

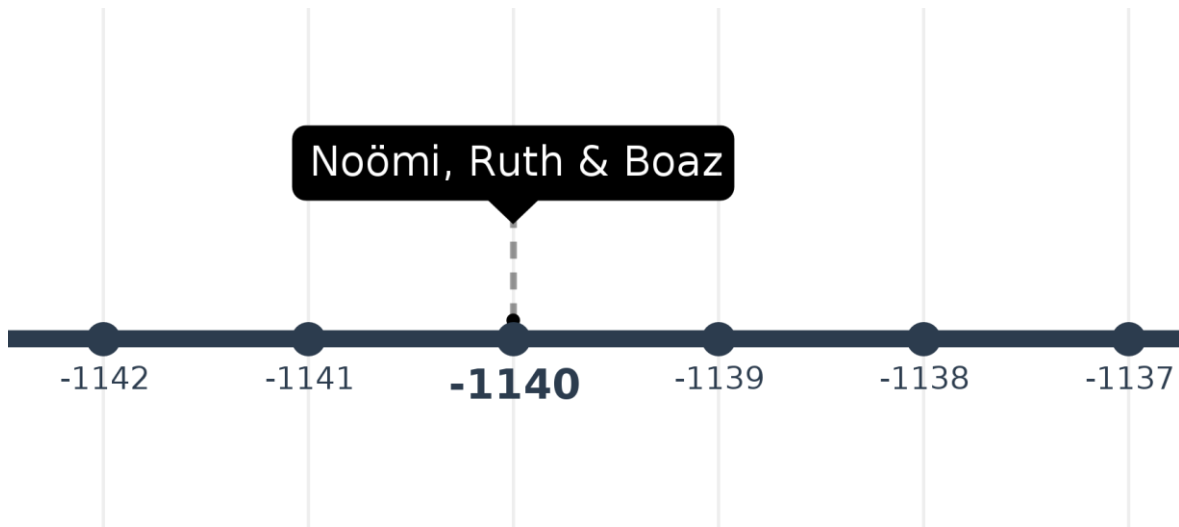
Zo zien we eerst de val van Micha en zijn familie, dan de val van een stam en dan de val van de hele natie. De conclusie van het boek Rechters is dan ook:

In die tijd was er geen koning in Israël: iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was. - Rechters 21:25

De tragische verhalen in Rechters betekenen niet dat God al dat bloedvergieten goed vindt. Integendeel. Dit is wat er gebeurt als je je afkeert van de Heer. In Exodus zagen we dat God de Israëlieten liefheeft en Hij bevrijdt hen uit Egypte. Maar voortdurend keren de Israëlieten zich van Hem af. Nu moet Israël van zichzelf worden verlost. En wie moet dat doen? Een Koning.

De Hebreeuwse Bijbel gaat na Rechters direct verder met de boeken van Samuel die beschrijven hoe Israël aan zijn eerste koningen komt, onder wie de beroemde koning David. In de christelijke indeling volgt na het bloedvergieten in Rechters echter het romantische verhaal Ruth. De manier van vertellen is misschien zoals wij moderne lezers gewend zijn, maar dit Bijbelboek heeft alle elementen van een Hollywoodfilm. Het speelt zich af ten tijde van de Rechters, toen het volk zich dus voortdurend van God afkeerde. Hier zoomen we in op één familie en dan zien we dat er wel degelijk ook godsgetrouwe Israëlieten waren.

Ruth (5 minuten)

Het Bijbelboek Ruth begint met Noömi, een vrouw uit Bethlehem, die zich vanwege een hongersnood gedwongen voelt om met haar man en twee zonen een tijdje in de vlakte van Moab te gaan wonen, ergens in het huidige Jordanië. Moab is een belangrijke naam in dit verhaal. Moab was een van de zonen van Abrahams neef Lot die uit incest waren geboren. De Moabieten weigerden destijds om Israël over hun grondgebied te laten trekken om in het beloofde land te komen. En het waren Moabitische vrouwen die Israëlitische mannen verleidden te zondigen, met als gevolg dat 24.000 Israëlieten stierven. Ze dienden bovendien valse goden.

Desondanks trouwen Noömi's zonen met Moabitische vrouwen. Het duurt niet lang voor Noömi's man sterft en ook haar zonen komen om. De Bijbel legt niet uit waaraan deze drie zijn overleden. Noömi besluit om terug te keren naar haar familie in Bethlehem en stuurt haar twee schoondochters weg. Een van hen, Ruth, is echter vastberaden om bij Noömi te blijven. (Dit is een teken dat zij de God van Israël volgde en niet de goden van haar stam.)

De twee weduwen hebben echter twee dingen nodig om te kunnen overleven: voedsel en familie. Zonder voedsel zullen ze sterven en zonder familie zijn ze erg kwetsbaar. Ruth blijft Noömi trouw en werkt hard om hen in leven te houden. Ze besluit tijdens het oogstseizoen achter de arbeiders aan te lopen die de oogst binnenhalen om de aren die

op de grond vallen op te pikken. Dit is best risicovol. Als alleenstaande vrouw kan ze ten prooi vallen aan mannen die kwaad in de zin hebben.

Ze komt 'toevallig' op het land van Boaz terecht, een familielid van Noömi's overleden man. Boaz is overigens de zoon van Rachab, de prostituee die de Israëlitische spionnen uit Jericho liet ontsnappen. Boaz heeft dus Kanaänitisch bloed en Ruth is een Moabitische. Dit zijn belangrijke details voor straks. Maar eerst zien we hier dat Boaz een echte heer is. Hij ziet Ruth, informeert naar haar en als hij hoort hoe trouw ze is geweest aan Noömi, stapt hij op haar af. Ze moet bij de vrouwelijke arbeiders blijven en de mannen mogen haar niet lastig vallen. Ook zorgt hij ervoor dat ze met extra veel eten naar huis gaat.

Noömi is uiterst gelukkig met deze ontwikkeling en ziet direct kansen. Het land is namelijk van Elimelech geweest en Noömi heeft het verpand. Ze heeft het recht dit te verkopen en Boaz kan dan zijn rechten als 'losser' laten gelden. Om te weten wat dat betekent, moeten we teruggaan naar de wetten die God via Mozes heeft doorgegeven.

Wanneer een van jullie tot armoede vervalt en een deel van zijn grond moet verpanden, kan zijn lossen, zijn naaste verwant, zich aanmelden om het pand voor hem in te lossen. - Leviticus 25:25

Dat wil zeggen dat Boaz als naast familielid het recht heeft om het land te kopen, voor Noömi te zorgen én met Ruth te trouwen en nakomelingen bij haar verwekken zodat de familienaam in stand blijft. Dit zou al hun zorgen direct oplossen. Het probleem is dat Boaz ofwel een *gentleman* is die zich niets wil toe-eigenen, ofwel de volgende stap uit verlegenheid niet durft te zetten. Na verloop van tijd raakt Noömi's geduld op en draagt ze Ruth op om op niet zo'n subtiele wijze te laten weten dat ze beschikbaar is voor een huwelijk. Ze stuurt Ruth 's nachts naar het veld, waar Ruth aan de voeten van Boaz gaat liggen. Hij schrikt wakker en hoewel Noömi haar had gezegd hem het woord te laten voeren, vertelt ze gehaast dat hij hun lossen moet worden.

Boaz wil wel, maar realiseert zich dat een ander familielid eigenlijk de eerste rechten heeft om als lossers op te treden. Nu verzint hij zelf een plan. De volgende dag roept hij het familielid en tien getuigen bij zich. Hij vertelt de man dat Noömi haar land wil verkopen en dat hij het kan krijgen. De man hapt toe. Prima, zegt Boaz. O, maar wacht even, er is wel één dingetje: je krijgt Ruth, de weduwe uit Moab, er ook bij.

Kijk, Noömi alleen zou geen probleem zijn. Die zou geen kinderen meer krijgen en de man zou alleen in haar levensonderhoud hoeven te voorzien. Maar Ruth was een ander verhaal. Hij zou verplicht zijn om kinderen met haar te krijgen die dan later rechten op de erfenis zouden hebben. Bovendien kwam Ruth uit Moab...

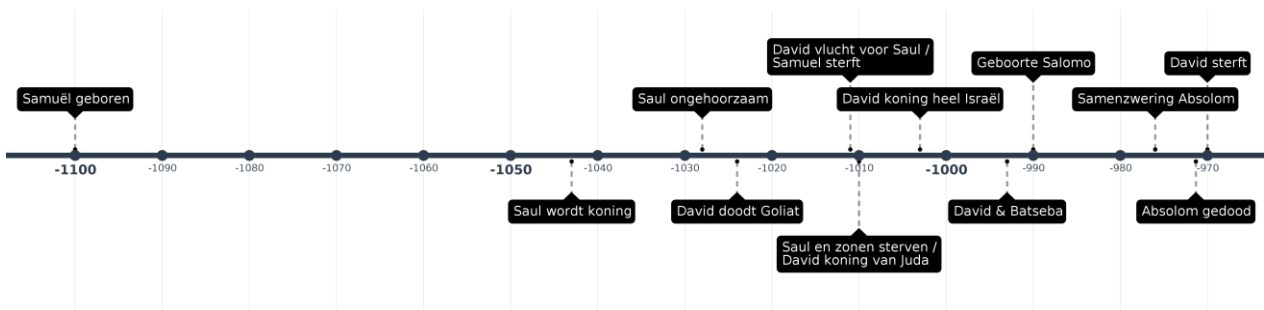
Moab?, moet de man hebben gedacht. Dat is toch dat volk dat altijd tegen ons is? En waardoor 24.000 Israëlieten stierven? Hij bedankt voor de kans en Boaz grijpt de zijne. Hij koopt het land én mag met Ruth trouwen en kinderen met haar krijgen. Boaz is de lossers voor Noömi en Ruth, en een beeld van de Verlossers die later zou komen. Boaz lost de problemen (dat Noömi en Ruth geen voedsel, geen familie en geen nageslacht hebben) van het begin van het verhaal op.

Hoewel God voortdurend op de achtergrond aanwezig is bij dit verhaal, en de hoofdpersonen het over Hem hebben, noemt de schrijver van dit boek Hem slechts twee keer. In Ruth 1:6 als de Heer voorziet in voedsel en in 4:13 als de Heer haar zwanger laat worden. Dit laat zien dat God ons geeft wat we nodig hebben.

Maar het wordt nog mooier. Er gebeurt namelijk iets wat de mensen die alleen het Oude Testament hadden nog niet konden overzien. De baby die Boaz en Ruth krijgen heet Obed ('dienaar'). Hij wordt later vader van Isai, die de vader is van koning David. Ruth is dus de overgrootmoeder van koning David! Het boek Ruth stopt hier, maar het eerste boek van het Nieuwe Testament, Matteüs, gaat verder waar Ruth stopt. Matteüs begint met de opsomming van David via allerlei generaties naar Jozef, die de aardse vader werd van Jezus (en ook zijn vrouw Maria stamt af van David). Obed, David, Jozef en Jezus. Ze worden allemaal in Bethleem geboren.

En hun voorouders Boaz en Ruth hebben geen zuiver Israëliisch bloed. Ruth was een Moabitische en Boaz' moeder Rachab was een Kanaänitische prostituee. God gebruikt onwaarschijnlijke, onvolmaakte mensen om zijn reddingsplan tot een goed einde te brengen.

1 & 2 Samuel (10 minuten)

1 & 2 Samuel vormen één geheel in de Bijbel. De reden dat ze zijn opgesplitst heeft alles te maken met de lengte van de boekrollen. Samuel was te lang om op één boekrol te passen en werd daarom verdeeld over twee boekrollen. Hetzelfde zie je later bij 1 en 2 Koningen en 1 en 2 Kronieken.

In het boek Samuel vinden we enkele van de meest bekende verhalen uit de Bijbel. David die de reus Goliat verslaat is een favoriet bij veel kinderen én volwassenen. Toch moet je dit Bijbelboek niet enkel lezen om te worden geïnspireerd door David. God gaat namelijk verder met zijn reddingsplan voor de wereld. Hij vormt Israël om tot een natie die uiteindelijk de wereld tot zegen zal zijn en dan met name in de persoon van Jezus.

Het boek Samuel is vernoemd naar de profeet Samuel, die de laatste zogeheten rechter was die het volk moest leiden. Hij zalft de eerste koning. Het Bijbelboek begint met zijn kinderloze moeder die trouw naar de tempel gaat en God smeekt om haar zwanger te laten worden. (Haar man heeft twee vrouwen en de eerste kreeg wel kinderen.) 'Als U mijn gebed verhoort, zal het kind altijd U toebehoren!', bidt ze.

En God beloont haar. Ze krijgt een zoon, die ze Samuël noemt en als hij oud genoeg is brengt ze hem naar de tempel. Daar bidt ze een prachtig gedicht dat de basis vormt voor de rest van het boek. Zo zegt ze onder meer:

Geen is er heilig als de Heer, er is geen andere god dan U, geen rots is er als onze God. Gebruik toch geen grote woorden, blaas niet zo hoog van de toren, want de Heer is een alwetende God: door Hem worden onze daden gewogen.' - 1 Samuel 2:2-3

God is groot én heilig. Je speelt geen spelletjes met Hem. Bij Hem kun je altijd schuilen. Wees niet arrogant, houd niets verborgen, want Hij ziet alles en weegt onze daden. Ofwel: wees niet hoogmoedig, maar nederig. Deze thema's komen we bij de eerste twee koningen tegen, zowel bij Saul als bij David. Beiden beginnen veelbelovend, maar als Saul fouten maakt, gaat hij door op de ingeslagen weg en zijn leven komt tot een tragisch einde. Ook Davids start is uitstekend, maar ook hij maakt later in zijn leven fouten. Die hebben grote gevolgen, maar hij keert wel terug naar God en daarom loopt het met hem toch een stuk beter af.

De gevolgen van misplaatste trots worden zichtbaar als Israël slag moet leveren met de Filistijnen. Het leger raadpleegt God niet, maar laat wel de ark van het verbond als symbool overbrengen. Prompt wordt het gevecht verloren en de Filistijnen nemen Gods heiligdom mee. Ze plaatsen de ark in de tempel van een plaatselijke god. Maar God deelt zijn eer met niemand. Het afgodsbeeld breekt in stukken, vele inwoners sterven en anderen worden getroffen met aambeien. Hetzelfde overkomt de burgers van de tweede stad waar de ark naartoe wordt gebracht. Na zeven maanden geven de Filistijnen het op. Ze zetten de ark op een kar en laten die door twee runderen terugbrengen naar Israël. De trots van zowel Israël als die van de Filistijnen wordt bestraft.

Als Samuël het stokje van de profeet Eli heeft overgenomen, bereidt hij zijn zonen voor op het priesterschap. Deze twee mannen nemen het echter niet zo nauw met de geboden van God. Ze blijken zelfs corrupt te zijn. De stammen van Israël worden hier niet gelukkig van en verzoeken Samuël een koning aan te stellen. Ze willen graag net

zoals de volken om hen heen zijn. En dat is precies niet de reden waarom God hen uit Egypte had bevrijd... De Israëlieten moesten anders zijn dan de mensen om hen heen. Samuël is natuurlijk bedroefd en God ook. In feite zeggen Gods kinderen namelijk tegen Hem: We vertrouwen U niet. We willen iemand anders.

God besluit de Israëlieten hun zin te geven en draagt Samuël op een koning te zalven, ook al zal die koning veel meer van hen vragen dan God ooit zal doen. Samuël komt uit bij Saul, een beer van een vent, een strijder en – zo zegt de Bijbel – een knappe man van dertig jaar. In de eerste twee jaar van zijn koningschap wint hij wat veldslagen, en dan blijkt dat hij arrogant is: hij houdt zich niet aan wat God tegen hem zegt. Samuël vertelt Saul dat God een andere koning gaat benoemen.

Terwijl Saul langzaam ten onder gaat, komt David langzaam op. Hij heeft niet de kwaliteiten van Saul, maar is een jonge herder die wél vertrouwt op God. Dat laat hij ook zien als hij het als enige opneemt tegen de Filistijnse reus Goliat. Saul had voorop moeten gaan in de strijd. Daarvoor was hij aangesteld. Dat doet hij niet. In plaats daarvan laat hij de reus dag in dag uit de God van Israël lasteren. David, die zijn broers in het leger komt bezoeken, kan dit niet langer aanhoren en gaat de Filistijn te lijf met alleen een slinger en een paar kiezelstenen. De trotse Goliat is kansloos tegen de nederige David, die hem met één enkel steentje voorgoed uitschakelt.

In de loop der tijd krijgt David twee rollen in de hofhouding van Saul. Hij moet met zijn muziek de depressieve Saul opbeuren en hij functioneert als generaal. Zijn overwinningen zijn talrijk en Saul wordt jaloers en probeert David te doden. David vlucht. Terwijl hij zich verborgen houdt, krijgt hij verschillende malen de kans om Saul te doden. Hij doet het niet, want hij beseft dat Saul nog altijd de door God gezalfde koning is. Dat David inmiddels ook is gezalfd, geeft hem niet het recht om Saul om te brengen. Hij wacht op Gods timing, ondanks het feit dat het *lijkt* alsof God niet bij hem is. Veel van Davids psalmen zijn in deze periode van Davids leven geschreven. Niet toevallig: vertrouwen op God is een belangrijk thema in die gezangen.

1 Samuël eindigt met de dood van Saul en zijn drie zonen tijdens een slag met de Filistijnen. Een van hen, Jonatan, was een boezemvriend van David.

In het vervolg zien we hoe David de troon bestijgt. Eerst alleen van de stam Juda, maar uiteindelijk krijgt hij alle twaalf stammen achter zich. Hij verovert Jeruzalem en wint ook andere belangrijke veldslagen. Het is het begin van een gouden eeuw voor Israël, die pas eindigt na de dood van Davids zoon Salomo.

David wil God eren met een tempel. Hijzelf woont immers in een paleis en de Heer slechts in een tent. Maar God antwoordt via de profeet Nathan dat Hij niet om een tempel heeft gevraagd. Hij heeft niets nodig wat mensen kunnen geven. Maar... Hij doet wel een belofte aan David. Hij belooft David dat zijn koningshuis eeuwig stand zal houden.

Zou David begrepen hebben dat er een verlosser geboren zou worden uit zijn nageslacht? Dat is moeilijk met zekerheid te zeggen. In de Psalmen staan wel veel verwijzingen naar een Messias die nog moet komen. Dat is ook wat God hier belooft. David is perplex en gaat de tent van de samenkomst binnen om God te bedanken en te aanbidden.

David gaat door met het behalen van overwinningen, maar na verloop van tijd voert hij de strijd niet meer zelf aan. Hij blijft achter in het paleis en valt voor de verleidelijke aanblik van een mooie vrouw die zich openlijk aan het baden is. Was dat slim van haar? Dat doet er niet toe. David is verantwoordelijk voor zijn eigen daden. Hij zorgt ervoor dat deze Batseba in zijn bed terechtkomt en zwanger wordt.

Ze blijkt getrouwd te zijn met een van Davids krijgers, een man die Uria heet. Om zijn zonde te verbergen, probeert David om Uria zover te krijgen dat hij met Batseba naar bed gaat. Maar Uri is een integere soldaat die weigert, omdat andere militairen dat voorrecht ook niet hebben. Nu zal iedereen dus weten dat Batseba zwanger is van een andere man. David weet dat het volk erachter zal komen dat hij schuldig is en laat Uria bewust vechten op een plek aan het front waar hij zeker gedood zal worden.

Maar God is alwetend, zei Samuëls moeder Hanna aan het begin van het verhaal al. David komt niet weg met zijn overtredingen. De Heer laat de profeet Nathan aan de koning vertellen dat Hij zich aan zijn beloften voor David zal houden, maar David moet wel de gevolgen van zijn zonden dragen. Er zal geen vrede in het koningshuis zijn. Het onwettige kind zal bovendien sterven.

David toont een diep berouw – een groot verschil met Saul! God vergeeft hem maar neemt de gevolgen van de zonde niet weg. De baby sterft, al krijgt David later een tweede zoon met Batseba. Weer laat God zien dat Hij uit een tragische situatie iets goeds kan voortbrengen. Want het is deze zoon, Salomo, onder wie Israël zijn meest glorieuze tijd beleeft.

Eerst wordt nog een coup gepleegd door Davids eigen zoon Absalom. Dit gebeurt kort nadat een andere zoon, Amnon, zijn zusje Tamar misbruikt heeft. Absalom laat Amnon vermoorden en probeert David van de troon te stoten. Opnieuw moet David vluchten, ditmaal voor zijn eigen zoon. Uiteindelijk wordt Absalom ter dood gebracht, tegen de wens van David in.

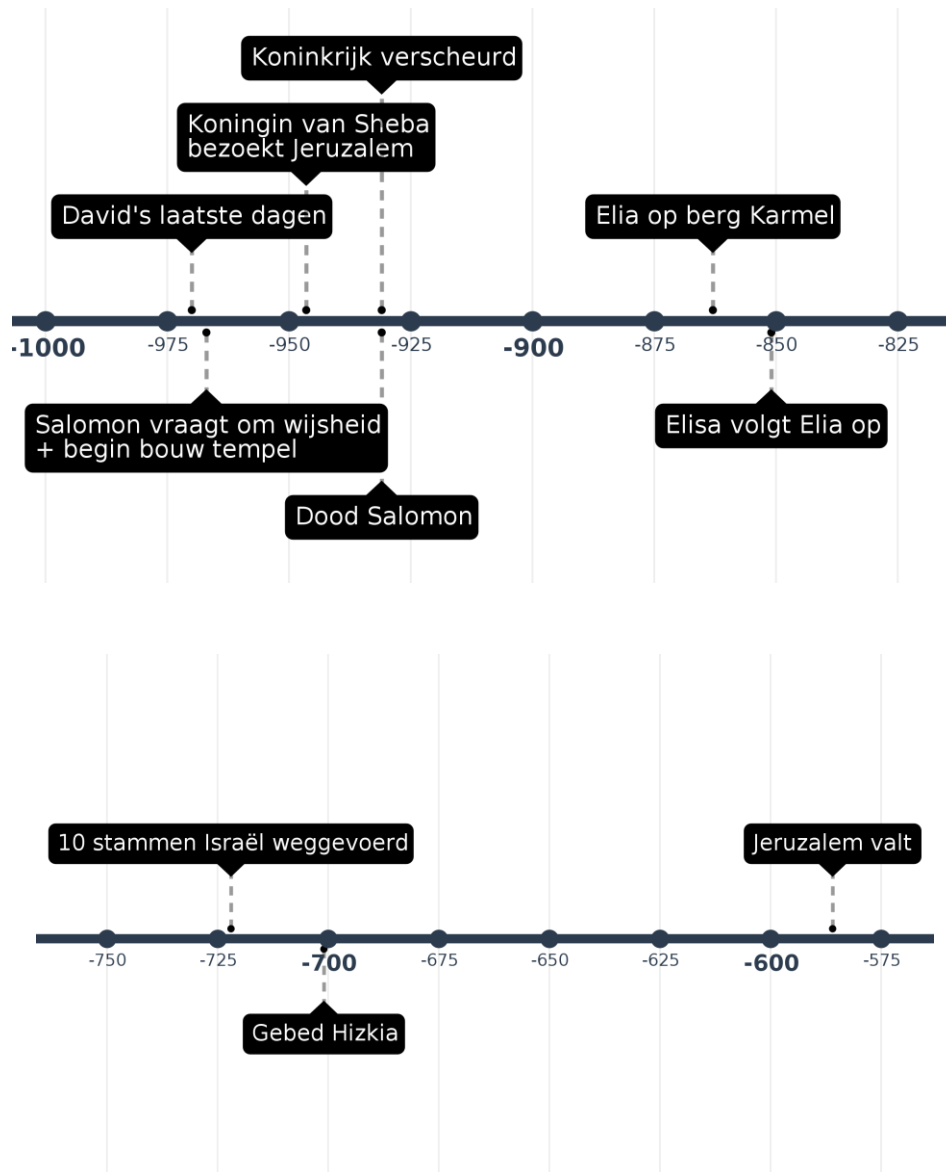
Davids koningschap wordt hersteld, maar David sterft als een gebroken man; iemand die veel verdriet in het leven heeft gekend. Toch was hij een ‘man naar Gods hart’. Niet omdat hij foutloos was, maar omdat hij niet volhardde in zijn zonden. Telkens weer kwam hij bij God terug.

Dat zien we ook in de slothoofdstukken die passages uit de levens van Saul en David beschrijven. Ook zijn hier nog enkele liederen opgenomen. Hier komen de thema's uit het gebed/gedicht van Hanna weer terug: Wie is de ware heerser van Israël? Het mag duidelijk zijn dat dit God is. De koningen kunnen ervoor kiezen zich nederig op te stellen en op God te vertrouwen, of ze kunnen op zoek gaan naar glorie voor zichzelf.

David zingt dat God hem redt, hem de overwinning schenkt en het verdient om te worden aanbeden.

Daarom wil ik u prijzen, Heer, te midden van de volken, een loflied zingen tot eer van uw naam. Hij schenkt zijn koning overwinningen, betoont zich trouw aan zijn gezalfde, aan David en zijn nageslacht, voor altijd.' - 2 Samuel 22:50-51

1 & 2 Koningen (5 minuten)

De boeken 1 & 2 Koningen beschrijven de geschiedenis van Israël aan de hand van de koningen die na David de troon bestegen. God had aan David beloofd dat uit zijn geslachtslijn de Messias zou komen, de Gezalfde, de Verlosser. Koningen laat zien wat er in de vierhonderd jaar na David gebeurde. Helaas voldoet niet één koning aan het ideaalbeeld van de Messias.

Aan het begin van 1 Koningen gaat het nog goed. De twaalf stammen van Israël vormen een soort federale staat. Ze staan onder het gezag van één koning, God wordt

aanbeden en Salomo mag eindelijk een tempel bouwen voor de Heer. Maar helaas blijkt zelfs Salomo aan het einde van zijn leven ontrouw, en na zijn dood gaat het verder bergafwaarts. Aan het eind van 2 Koningen zijn de stammen Juda en Benjamin afgescheiden van de tien noordelijke stammen, worden de afstammelingen van Abraham weggevoerd in ballingschap en is de tempel in Jeruzalem verwoest.

Hoe kon dit gebeuren? Het boek Koningen is geschreven in die tijd van ballingschap en dus is dit precies de vraag die de schrijvers van Koningen willen beantwoorden.

Het verhaal begint met David op zijn sterfbed die Salomo op het hart drukt zich aan het verbond van God te houden. Meteen daarna geeft David zijn zoon instructies om namens hem wraak te nemen op een aantal vijanden. Daar spreekt weinig vergeving en vertrouwen uit!

Na Davids overlijden spreekt God tot Salomo. God vraagt Salomo wat hij wil hebben. De jonge Salomo ziet blijkbaar nog het meest op tegen het feit dat hij recht moet spreken en vraagt om onderscheidingsvermogen. God is blij met dit verzoek en schenkt Salomo daarom ook veel rijkdom, een lang leven en vrede met zijn vijanden.

Salomo laat de tempel bouwen. Net als de tabernakel is de tempel grotendeels van goud gemaakt en bevat veel symbolen die verwijzen naar de Hof van Eden.

Hoewel Salomo een wijs man is, maakt hij toch de nodige fouten. Zo trouwt hij met honderden vrouwen, onder wie vele uit het buitenland. Hij doet dit om politieke allianties te smeden. Deze vrouwen nemen hun eigen afgoden mee en Salomo staat toe dat die vereerd worden in Israël. Talloze slaven worden verplicht om te werken aan de meest prachtige gebouwen. Salomo wordt rijk en bouwt een geweldig leger op.

Nu had God in Deuteronomium 17 de nodige regels gegeven voor toekomstige koningen. Zo mocht een koning er niet veel vrouwen op na houden, want die zouden hem kunnen verleiden tot afgodendienst. Ook mocht hij geen zilver of goud ophopen. Nee, hij moest een kopie van Gods wet binnen handbereik hebben en daar veel in lezen,

om zo ontzag voor God te krijgen. En hij moest vooral niet denken dat hij boven anderen staat.

Salomo overtrad al deze geboden en dus gebeurde wat God in datzelfde hoofdstuk in Deuteronomium voorspelde: het koningschap zou geen stand houden. Tegen de tijd dat Salomo sterft, lijkt hij in veel opzichten op de farao uit Exodus, en in weinig op zijn vader David. Ondanks al zijn fouten was David de Heer blijven volgen, terwijl Salomo ver was afgedwaald van de weg die God voor hem en andere koningen had uitgestippeld.

Onder Salomo's zoon, Jerobeam, gaat het helemaal mis. De tien noordelijke stammen verzetten zich tegen een belastingverhoging en scheiden zich af van de twee zuidelijke stammen. De tien in het noorden blijven Israël heten, terwijl de twee in het zuiden het koninkrijk van Juda vormen.

Het noordelijke rijk heeft negentien koningen gehad. Ze worden allen op drie criteria beoordeeld:

1. Aanbidden ze alleen God?
2. Ruimen ze afgoden in het land op?
3. Blijven ze trouw aan het verbond?

Geen enkele koning in het noorden doorstaat de test. Ongeveer tweehonderd jaar na Jerobeam komen de machtige Assyriërs. Ze plunderen het land en de overlevenden worden meegevoerd. Sindsdien zijn de tien stammen van Israël vermist, hoewel er tegenwoordig best wel wat bevolkingsgroepen zijn die zeggen oorspronkelijk tot een van deze stammen te behoren.

Na de afscheiding blijft Jerobeam, de kleinzoon van David, heersen in Juda. Alle twintig koningen van Juda zijn dus nakomelingen van David. Van die twintig zijn er slechts acht trouw aan de Heer. Dat betekent dat zij God aanbidden, dat ze de afgoden van het volk verwijderen en dat ze zich houden aan het verbond dat God had gesloten met hun voorouders. Uiteindelijk wordt ook Juda overvallen door een wereldrijk. De Babyloniërs verslaan Juda en de inwoners worden als ballingen meegenomen.

Het is overigens niet zo dat God Israël en Juda aan hun lot overliet in deze periode. We zien in het boek Koningen namelijk ook de opkomst van de profeten. Zij brengen Gods boodschap over aan de koningen en hun onderdanen. Helaas worden ze vaak genegeerd, zoals we ook zien in de boeken over de profeten verderop in het Oude Testament. Veel van de profeten die we daar tegenkomen, leefden in de tijd van 1 & 2 Koningen.

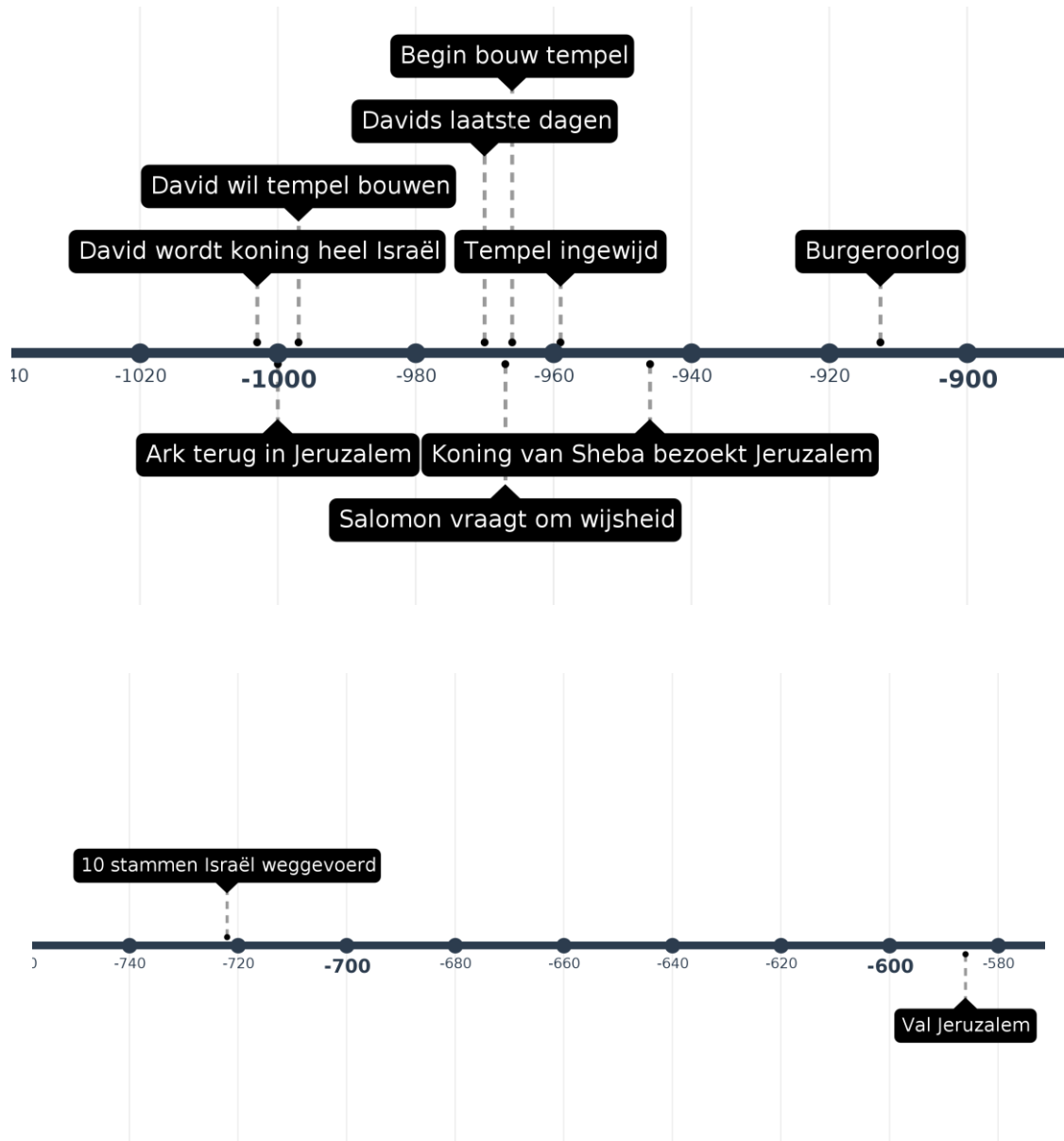
Elia en Elisa zijn de bekendste profeten die prominent naar voren komen in Koningen. Elia daagt 450 profeten van de afgod Baäl uit om hun god zover te krijgen dat die het vuur van zijn eigen altaar ontsteekt. Er gebeurt niets. Dan is Elia aan de beurt. Hij gooit zelfs water over zijn altaar en offer en dan bewijst God zijn kracht: zijn vuur verteert niet alleen het offer en het altaar; ook alle profeten van Baäl komen om.

Het beroemdste verhaal over Elisa is dat een vijandige koning Elisa gevangen wil nemen en de stad waar hij verblijft omsingelt. Elisa's knecht raakt in paniek, maar dan vraagt Elisa aan God om de 'geestelijke ogen' van de knecht te openen. Plotseling ziet hij een gigantisch engelenleger. Als de vijanden de stad bestormen, bidt Elisa en worden ze verblind. Elisa neemt de mannen mee naar een andere stad, waar God de verblindings wegneemt. De vijandelijke soldaten schrikken, maar Elisa spaart hun leven, geeft hun te eten en te drinken en laat hen gaan.

Zo komen in deze twee Bijbelboeken telkens Gods trouw en liefde naar voren, maar ook de consequenties van de zonden, zoals God eerder had voorspeld. Israël is zelf ontrouw geweest en wordt gesplitst. Beide koninkrijken worden uiteindelijk verslagen en de inwoners weggevoerd in ballingschap. Trekt God ondanks zijn beloften dan toch zijn handen af van de familie van Abraham, Isaak en Jakob?

Nee. 2 Koningen eindigt met een sprankje hoop, een verwijzing naar het herstel dat God aan Israël zou geven. Na 37 jaar ballingschap van koning Jojachin van Juda verleent de nieuwe koning van Babylon hem gratie. Hij laat Jojachin vrij uit ballingschap en hij mag voortaan aan het hof wonen.

1 & 2 Kronieken (5 minuten)

1 & 2 Kronieken bevindt zich in onze Bijbel in het hart van het Oude Testament, maar in de oorspronkelijke Joodse volgorde staan deze Bijbelboeken achter in de Tenach (wat wij het Oude Testament noemen). Eigenlijk is die plek achterin logischer. Deze Kronieken zijn een soort samenvatting van het hele Oude Testament. Ze beginnen met Adam en eindigen met een vooruitblik op de gezalfde Koning die nog moet komen.

De eerste keer dat ik de Bijbel van voor tot achter las, sloeg ik Kronieken over, omdat ik niet weer over David en Salomo wilde lezen. Maar dat was een fout. Er zit wat herhaling in deze Bijbelboeken, maar waar de vorige historische boeken vooral naar het politiek-menselijke aspect van deze gebeurtenissen kijken, zijn 1 & 2 Kronieken 'geestelijker'.

Net zoals 1 & 2 Samuel en 1 & 2 Koningen, vormen 1 & 2 Kronieken één boek, maar was er te veel tekst om op één boekrol te passen. Vandaar de opdeling. De verhalen in Kronieken zijn na de ballingschap opgeschreven. Misschien door Ezra (zie het volgende hoofdstuk), maar het zou ook iemand anders kunnen zijn geweest. De stammen Juda en Benjamin keerden terug naar het land dat eens aan Abraham was beloofd. Wat troffen ze daar aan? Een hard leven, voortdurend bedreigd door omringende volken. Als natie stelde Juda weinig voor.

De auteur van Kronieken had daarom een duidelijk doel voor ogen: het volk weer hoop geven door hen te wijzen op hun verleden, waarin God zijn trouw liet zien, en het volk afwisselend zijn ontrouw en vertrouwen. Daarmee geeft Kronieken ook een blauwdruk voor hoe de Judeeërs moesten leven, namelijk zoals de trouwe koningen uit de geschiedenis en NIET zoals de koningen die hun eigen 'ik' dienden en andere goden volgden.

Kronieken openbaart Gods plan aan de mensen die dit misschien vergeten waren doordat ze generatieslang in ballingschap waren geweest. De hoop wordt op twee manieren gevisualiseerd. Ten eerste laat Kronieken zien dat God David heeft gebruikt als een soort voorafschaduwing van de messiaanse Koning die nog moet komen. Daarom ligt de focus op de dingen die David goed deed, en niet op zijn zwakheden. De hoop die naar voren komt, ligt dus in een Koning die nog niet is geweest.

Daarnaast moet de tempel in Jeruzalem worden herbouwd. De tempel is immers Gods huis en als die wordt herbouwd, leeft God weer te midden van zijn volk.

De eerste negen hoofdstukken van 1 Kronieken bevatten geslachtsregisters. Misschien saai om te lezen, maar alle belangrijke personages uit de Bijbel komen wel terug. De nadruk ligt, zoals gezegd, op de familie van David, waar de Messias uit voort moet komen. De andere lijn die wordt gevolgd, is die van Aäron, de broer van Mozes. Aäron was immers de eerste priester.

Vervolgens laat de auteur David schitteren in zijn rol als koning en dienaar van God. We zien hoe hij Jeruzalem verovert en Israëls vijanden verslaat. Ook komt terug hoe God zijn verbond sluit met David. Daarna komt er informatie die we nog niet hadden: David blijkt de ontwerper te zijn van de tempel. Hij vertelt Salomo hoe hij na Davids dood de tempel moet bouwen en wat voor ceremonie er nodig is om deze in te wijden.

In 2 Kronieken is David gestorven en bouwt zijn opvolger, Salomo, de tempel. God vult de tempel met zijn glorie. De welvaart die Israël tot aan de dood van Salomo ervaart, is ongekend. Dan scheurt het koninkrijk en vanaf dit moment volgt Kronieken alleen nog de lijn van de koningen van Juda, en niet meer die van het tienstammenrijk. Hier zien we nog duidelijker dan in Koningen dat het goed gaat met het land wanneer de koning trouw is aan God. Er is veel tegenspoed tijdens koningschappen die tegen de lijn van God in gaan.

Dan blijken ook Juda en Benjamin te ontrouw en worden ze weggevoerd in ballingschap. Details over de terugkeer lezen we in de boeken van Ezra en Nehemia, maar 2 Kronieken eindigt – zacht gezegd – erg vreemd. Plotseling zien we Cyrus, de koning van Perzië. Hij zegt:

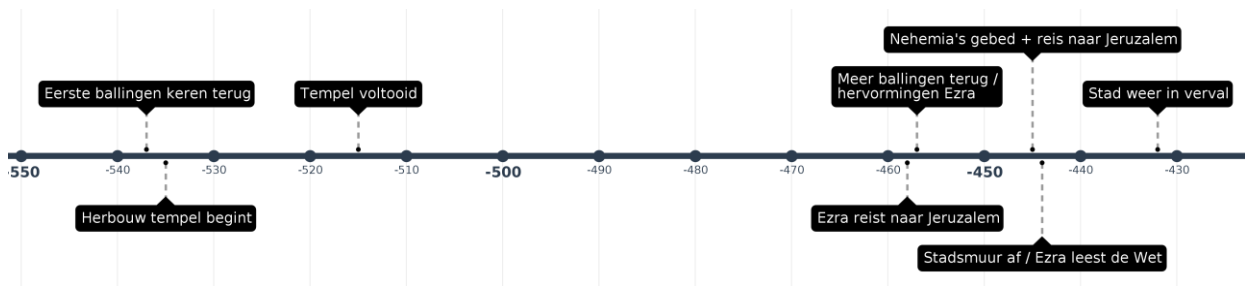
Alle koninkrijken van de aarde heeft de Heer, de God van de hemel, mij gegeven. Hij heeft mij opgedragen om voor Hem een tempel te bouwen in Jeruzalem, een stad in Juda. Laten al diegenen onder u die tot zijn volk behoren, zich verzekerd weten van de hulp van de Heer, hun God, en daarheen gaan. - 2 Kronieken 36:23

Dit is letterlijk de laatste zin. Het is alsof hij niet eens is afgemaakt. 1 & 2 Kronieken zijn geschreven nadat het volk was teruggekeerd uit ballingschap. Dus de schrijver van

deze Bijbelboeken vindt dat de beloften van God nog niet volledig zijn vervuld. De hoop ligt hem niet in de vrijlating uit Perzië, maar in de Messias die nog moet komen en de relatie tussen God en mens weer zal herstellen.

Wat een prachtige manier om het Oude Testament af te sluiten, want het eerste boek van het Nieuwe Testament begint met de komst van die nieuwe Adam. Wij gaan echter eerst verder met Ezra en Nehemia, die een belangrijke rol speelden bij de terugkeer van de stammen Juda en Benjamin naar het beloofde land.

Ezra en Nehemia (5 minuten)

Ezra en Nehemia zijn meestal twee aparte boeken in de Bijbel, maar in feite vormen ze één geheel. Een soort deel 1 en deel 2 van hetzelfde verhaal. Het boek Ezra begint ongeveer waar 2 Koningen is geëindigd, maar dan vijftig jaar later. De tien stammen van Israël en de twee stammen die het koninkrijk Juda vormden zijn afzonderlijk van elkaar afgevoerd naar verre landen. De tempel is verwoest, Jeruzalem is een spookstad geworden. Maar God had al aangekondigd dat de ballingschap niet het laatste hoofdstuk in het verhaal zou zijn.

We beginnen met twee belangrijke personages. De een heet Zerubbabel. Hij is een afstammeling van koning David. De ander heet Jesua. Hij is een afstammeling van Aäron, de eerste priester van Israël. Zowel Davids koninkrijk als Aärons priesterschap bestaan niet meer. God beweegt de Perzische koning ertoe om een deel van de mensen te laten terugkeren om een tempel voor Hem te bouwen in Jeruzalem. Zo'n 42.000 familieleden van de ballingen en ruim 7.000 slaven gaan naar het beloofde land.

Zerubbabel en Jesua bouwen het altaar van God op de oorspronkelijke plaats en offeren dagelijks, volgens de richtlijnen die de Heer eerder al aan Mozes had gegeven. Dat de eredienst op dit moment is hersteld is ontzettend hoopvol. Als objectieve lezer vraag je je misschien af: als deze profetie van God nu uitkomt, komen dan de andere profetieën ook gauw uit? Kunnen we de messiaanse Koning nu ook ieder moment verwachten? Wordt de tempel hersteld? Wordt Gods koninkrijk gevestigd, niet alleen in Jeruzalem en Israël, maar in de hele wereld?

Vuurkolom

Het antwoord is: nee, nog niet. Opvallend is, dat toen de tabernakel voor het eerst werd gewijd en in gebruik werd genomen, God in een vuurkolom neerdaalde en onder zijn volk leefde. Dat ‘vuurwerk’ blijft dit keer uit. God woont dus niet weer automatisch te midden van zijn volk. De nieuwe tempel heeft niet dezelfde status als de eerste tempel.

Het is ook vreemd om te zien dat Zerubbabel de hulp van lokale mensen weigert die willen meehelpen om de tempel te herbouwen. Dit blijken nazaten van de oorspronkelijke ballingen te zijn die nog altijd in de buurt van Jeruzalem wonen. Zij mogen niet meehelpen, omdat ‘Cyrus de opdracht aan ons heeft gegeven’. Dit is een aparte reactie, want de profeten hebben duidelijk voorgezegd dat vele natiën zouden samenkomen om God te aanbidden. Dus nee, Gods beloften gaan hier niet in vervulling.

Zo'n zestig jaar na Zerubbabel en Jesua krijgt ook Ezra toestemming om naar Jeruzalem te gaan. Hij is een leider van de ballingen in Babylon en iemand die de Schriften onderwijst aan de Israëlieten. Koning Artaxerxes geeft hem toestemming om naar de stad te gaan van waaruit zijn voorouders waren verdreven. Ezra heeft een duidelijke missie. Hij wil het volk daar geestelijk vernieuwen.

Hij komt er al snel achter dat veel van de teruggekeerde Israëlieten getrouwd zijn met lokale mensen. ‘Buitenlanders’, zouden we nu zeggen. Ezra wil daar iets tegen doen. Niet uit racistisch motief, maar omdat Ezra de waarschuwingen van God kende: andere volken zouden zijn volk verleiden om achter hun goden aan te gaan. Israël moet echter heilig zijn. Dat wil zeggen: voor God apart gezet.

Zijn eerste stap is juist. Ezra bidt ernstig om vergeving. Dit is een zeer ontroerend moment in de Bijbel. Dan doet hij iets wat God hem helemaal niet had verteld. Hij dwingt scheidingen af. Complete gezinnen worden uit elkaar gerukt. De mannen keren terug naar het volk Israël, de vrouwen en kinderen worden weggestuurd.

De profeet Maleachi heeft gezegd dat de ballingen inderdaad hun zuiverheid in de gaten moesten houden, maar ook dat God er van walgt als een man zijn vrouw wegstuurt. (Lees Maleachi 2 voor de context.) Het geeft eens te meer aan dat God het niet met alles eens is wat er in de Bijbel gebeurt. Zelfs de mensen die Hij gebruikt maken soms grove fouten, met rampzalige gevolgen.

Nehemia

Na Ezra keert ook Nehemia terug naar het huidige Israël. Hij is een Jood die voor de Perzische koning werkt. Hij is diep geraakt als hij berichten ontvangt over Jeruzalem en de verwoeste muren. Hij bidt tot God. Koning Artaxerxes heeft door dat er iets mis is met zijn dienaar, vraagt hem wat er scheelt en geeft Nehemia toestemming om terug te keren naar Jeruzalem om de stadsmuren te herbouwen. Hij krijgt zelfs gewapende begeleiding, gereedschap en bouwmaterialen mee.

Als Nehemia aankomt in Jeruzalem begint hij met de herbouw van de stadsmuren van Jeruzalem. Hij wordt tegengewerkt door mensen die in de omgeving wonen en stelt zelfs één wachter aan voor elke persoon die bouwwerkzaamheden uitvoert.

Ook dit deel van het verhaal begint dus veelbelovend. Is God bezig zijn eeuwige koninkrijk te vestigen en begint dat dus hier in Jeruzalem? Het antwoord is weer: nee, in ieder geval niet volledig. Zoals de profeet Zacharias heeft gezegd: het nieuwe Jeruzalem zal een stad zijn zonder muren, Gods aanwezigheid zal de stad omringen en mensen van alle volken zullen komen om God te aanbidden.

Daar is in de tijd van Nehemia nog absoluut geen sprake van. Een van de principes die je hier ziet is dat Gods profetieën vaak op verschillende manieren en momenten worden vervuld. Meestal eerst klein en onvolledig, later groots en volledig. In dit voorbeeld laat God Jeruzalem herstellen, zoals Hij had voorspeld, maar ooit zal er een hemels Jeruzalem op aarde neerdalen, zoals we lezen in bijvoorbeeld Openbaring.

Daar zijn we echter nog niet. Laten we verdergaan met Nehemia. Deze leider schuwt de confrontatie met de andere volken niet. Hij laat ze weten dat ze niet welkom zijn en krijgt mede daardoor te maken met vijandigheid.

Ook het verhaal van Nehemia heeft een interessant slot. Eerst organiseren Ezra en Nehemia een groot feest dat wel een week duurt. Alle voormalige ballingen die inmiddels in Jeruzalem zijn aangekomen, krijgen tijdens die week de Wet van God uitgelegd. Ze lezen de hele Thora (dat zijn de vijf boeken van Mozes: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium). Vervolgens geven ze hun zonden toe en vernieuwen ze hun verbond met God. Dat wil zeggen: ze beloven opnieuw trouw te blijven aan Gods Woord. Dan vieren ze dat de tempel en stadsmuren weer zijn hersteld.

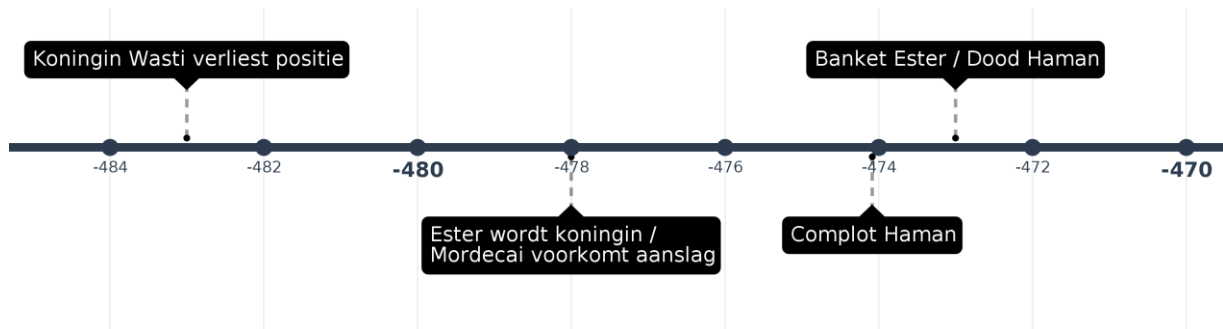
Een prachtig einde. Alleen: dit is niet het einde. Nehemia maakt een rondje door de stad en ziet dat de tempeldienst wordt verwaarloosd. Ook zijn er ongekwalificeerde mensen aan het werk in de stad en worden Gods wetten overtreden. Het werk van Zerubbabel, Ezra en Nehemia raakt alweer in verval.

Nehemia gaat als een bezetene tekeer, maar de vraag is hoeveel indruk dit maakt op de mensen in de stad. Aan het eind van het verhaal bidt Nehemia tot God en zegt: 'Herinnert U zich alstublieft mijn goede daden. Ik heb mijn best gedaan.'

Wat willen de boeken Ezra en Nehemia nu precies vertellen? Hoewel een gedeelte van de Israëlieten weer is teruggekeerd in het beloofde land en Jeruzalem, en de tempel, de muren en de eredienst zijn hersteld, is de geestelijke conditie van de ballingen niet veranderd. Ze zijn nog steeds nog net zo zondig en opstandig als voor de ballingschap. Hun hart moet veranderen.

Gelukkig heeft God ook daar een plan voor.

Ester (5 minuten)

Ester is misschien wel een van de spannendste boeken van de Bijbel. Het is bijna of je naar een film kijkt. De hoofdrol is weggelegd voor een vrouw. Ester, een meisje van eenvoudige komaf, wordt vanwege haar schoonheid uitgekozen om koningin te worden. Maar ze heeft zo veel meer te bieden dan een mooi uiterlijk. Haar moed redt uiteindelijk het Joodse volk.

Veel Israëlieten waren inmiddels teruggekeerd naar Jeruzalem en omstreken, maar dat gold zeker niet voor iedereen. Een groot deel van hen leefde nog steeds in ballingschap in Perzië, het huidige Iran. Ester, die ook Hadassa heet, leefde in de vijfde eeuw voor Christus. Haar ouders waren vroeg gestorven en daarom werd ze opgevoed door haar neef Mordechai, die ook een belangrijke rol speelt in de redding van Gods volk. Verder heb je nog de wispelturige en soms wrede koning Ahasveros en de schurk in dit verhaal: Haman.

Er zijn twee personages die niet genoemd worden door de auteur van dit boek: God en de duivel. In het hele verhaal zie je de voortdurende strijd tussen goed en kwaad. De duivel die Adam en Eva misleidde, zit achter het complot tegen het Joodse volk, terwijl God hem telkens te slim af is. Toch wordt hun rol niet omschreven. Daarmee komt de realiteit van dit Bijbelboek misschien wel heel dicht bij onze eigen realiteit. We zien goed en we zien kwaad. We zien de gevolgen van wat de duivel doet in zonden en misstanden, oorlogen en hongersnood. Maar wat hij precies doet en hoe hij het doet, dat weten we niet.

Het Bijbelboek Ester daagt ons uit om met geestelijke ogen naar de wereld om ons heen te kijken. Het kwaad probeert het goede werk van God ongedaan te maken. Soms lijkt het alsof het kwaad wint, maar uiteindelijk zal het goede overwinnen. Dat is de boodschap van dit Bijbelboek.

De openingsscène van Ester is een overdadig feest van de koning, één die wel 180 dagen duurt. Tijdens dit feest wil hij laten zien hoe mooi zijn vrouw is en hij verzoekt haar op te komen draven om voor zijn gasten te dansen. Koningin Wasti weigert en de koning ontsteekt in woede. Om haar – en alle andere vrouwen – een lesje in gehoorzaamheid te leren, zet hij haar af als koningin. Na verloop van tijd kiest hij Ester via een schoonheidswedstrijd als haar opvolgster. Ze voegt zich bij de vele vrouwen die de koning al heeft en mag alleen bij hem komen als hij haar ontbiedt. Ze vertelt hem niet dat ze Joods is.

Ondertussen beraden twee verbitterde dienaren van de koning een plan om hem te doden. Esters neef Mordechai hoort dit toevallig en hij vertelt dit aan Ester, die op haar beurt de koning waarschuwt. De mannen worden gevangengenomen, berecht en ter dood gebracht.

Niet veel later benoemt de koning een man die als een soort premier fungeert. Iedereen moet naar deze Haman luisteren en ook voor hem buigen. Alleen Mordechai, die ook een hoge positie heeft, doet dit niet. Haman bedenkt een plan om Mordechai en zelfs het hele Joodse volk uit de weg te ruimen.

Mordechai ontdekt ook dit plan en wil dat Ester de hulp van de koning vraagt. Ze aarzelt. Het is levensgevaarlijk om op audiëntie te gaan als de koning niet om je heeft gevraagd. Haar oom schiet enigszins uit zijn slof. Als jij je mond niet opendoet, zei hij, dan komt er van een andere kant wel redding. Maar jij en je vaders familie komen dan om. Je moet iets doen. Wie weet, misschien ben je hiervoor wel koningin geworden.

Ester is overtuigd, maar ze is al in geen maand ontboden bij de koning. Daarom vraagt ze Mordechai en de rest van het volk drie dagen niet te eten en te drinken. Zij en haar dienaressen zullen ook vasten. (Hier zie je haar geestelijke houding. Net als Mordechai vertrouwt ze volledig op God. Daarom vast en bidt ze.)

Na drie dagen trekt ze haar koninklijk gewaad aan en gaat naar de koning. Hij vraagt haar dichterbij te komen en haar verzoek te doen. Ze kan hem niet direct vertellen wat er scheelt, maar vraagt of hij samen met Haman bij haar wil komen eten. Hij stemt toe. Ondertussen laat Haman een grote paal bouwen om Mordechai aan op te hangen.

Die nacht kan de koning niet slapen en laat hij zich verhalen voorlezen over zijn tijd als koning. Zo wordt herinnerd aan Mordechai, die hem van een moordcomplot had gered en hij beseft dat hij hem daar nooit voor beloond heeft. De koning roept Haman en vraagt hem naar ideeën om iemand te eren. Haman denkt dat de koning hém wil eren en komt met een uitgebreid plan. Die persoon moet met een mooi gewaad aan worden rondgereden door de stad terwijl iemand voor hem uit moet lopen en moet roepen: ‘Dit valt je ten deel als je de koning eer bewijst!’

Een dag later wordt Mordechai niet geëxecuteerd maar rondgereden door de stad, terwijl Haman voor hem uit loopt. De rollen zijn dus volledig omgedraaid.

Ondertussen weet de koning nog steeds niets van Hamans plan om Mordechai en de Joden te doden. Daar komt hij pas achter als Ester hem dat 's avonds bij het feestmaal vertelt. Hij is ontzet dat Haman, ook aanwezig bij het maal, hiervoor verantwoordelijk is en laat hem ophangen aan de paal die Haman voor Mordechai had bedoeld. De bevelen van Haman worden teruggedraaid en vele vijanden van het Joodse volk, die hadden gehoopt hen op één dag uit te roeien, worden gedood. Anderen zijn te bang om nog langer iets te proberen tegen Gods volk.

Niet alles wat Ester en Mordechai doen is goed in de ogen van God. Er wordt veel bloed vergoten, er is sprake van huwelijken met heidenen, het eten van onrein voedsel, en deelname aan misschien wel ‘wilde feesten’. Ester en Mordechai zijn wel voorbeelden

van je vertrouwen stellen op God als het moeilijk wordt. En dat is precies wat God ons vanaf het begin heeft gevraagd. Adam en Eva hoefden maar één ding te doen: God vertrouwen.

Zo sluit het boek Ester opmerkelijk goed aan bij de rest van de Bijbel. De slang probeert Gods schepping kapot te maken. De mens is zondig, maar wordt gevraagd zijn vertrouwen op God te stellen. God geeft uitredding en herstel. De ultieme belofte is dat we een plek zullen hebben om te wonen en te leven, dat in dit koninkrijk van God in al onze noden voorzien zal worden en dat God zelf te midden van ons zal wonen.

Samenvatting van de historische boeken (1 minuut)

In zijn afscheidstoespraak vertelde Mozes dat het goed zou gaan met het volk als ze zich aan Gods verbond zouden houden. Als ze dat niet deden, zouden ze in andere landen in ballingschap moeten leven. In de historische boeken zien we hoe zijn woorden uitkwamen.

Het begint nog positief. In het Bijbelboek Jozua lezen we hoe God de slechte volken uit het land Kanaän verdrijft. Israël kan zich vestigen. Ze moeten een heilig volk zijn dat trouw is aan God. Jozua daagt de mensen aan het eind van zijn leven dan ook uit, door te zeggen dat ze moeten kiezen wie ze zullen dienen: God of zichzelf? De generatie van Jozua kiest God, maar al snel gaat het weer mis.

God gebruikt onvolmaakte leiders om zijn volk te beschermen tegen vijandige volken. Helaas blijft Israël met regelmaat verkeerde keuzes maken. Ze dienen allerlei afgoden en overtreden zo het verbond tussen God en mens. Niet iedereen is slecht, zien we vooral in het verhaal van Boaz en de Moabitische weduwe Ruth. Boaz ‘verlost’ haar, door land te kopen en met haar te trouwen, ook al is ze afkomstig uit een volk dat Israëls aartsvijand is. Ruth is echter een trouwe volgeling van God. Boaz en Ruth zijn voorouders van Jezus.

Als we terugkeren naar het grote verhaal, dan zien we dat Israël zich niet langer door God wil laten leiden. Het volk eist een koning. Die krijgen ze in de persoon van Saul. Saul begint sterkt, maar laat zich al snel verleiden tot allerlei zonden. Hij toont geen berouw maar gaat door op de ingeslagen weg. Na zijn dood volgt de schaapherder David hem op. David heeft dan al zijn kunde op het slagveld bewezen door de grote strijder Goliath te verslaan. Hij wint daarna de ene na de andere veldslag.

Ook David blijkt verre van volmaakt, maar hij toont wel steeds berouw over zijn zonden. Onder Davids zoon Salomo beleeft Israël een gouden eeuw. Er is vrede en welvaart. Maar het leven van de wijze Salomo eindigt tragisch. Hij trouwt met honderden vrouwen en heeft ook veel bijvrouwen. Hij staat hun toe afgoden te vereren.

Na hem valt Israël uit elkaar in een noordelijk en een zuidelijk rijk. In het noorden wordt God volledig vergeten en uiteindelijk wordt dit volk weggevoerd door de Assyriërs. We horen niets meer over hen in de Bijbel. In het zuidelijke rijk zijn er perioden dat God wel wordt aanbeden, maar Gods geduld met hen raakt ook op. De Babyloniërs voeren hen weg.

Na verloop van tijd mogen mensen uit de stammen Juda en Benjamin terugkeren. Jeruzalem wordt enigszins hersteld en er wordt een nieuwe tempel gebouwd. Toch zijn dit niet de volledige vervullingen van Gods beloften.

Ondertussen zien we in het Bijbelboek Ester hoe de duivel probeert Gods volk uit te roeien. Het plan faalt. God gebruikt de dappere Ester en de wijze Mordechai om zijn volk te redden.

Poëtische boeken

Introductie: poëtische boeken (1 minuut)

Tot nu toe heeft de Bijbel een min of meer chronologisch verhaal verteld van het begin van de tijd tot en met het einde van de ballingschap van Gods volk Israël.

Na de Thora en de historische boeken volgen vijf poëtische boeken. Ze worden ook wel ‘wijsheidsboeken’ genoemd. Ze bevatten een bonte verzameling gebeden, gedichten, gezangen, spreuken en andere wijsheden. Eerst maken we kennis met Job, een man die worstelt met diepe vragen over het waarom van het lijden.

Dan volgen 150 Psalmen waarin de mens het dan weer in wanhoop uitroept tot God, dan weer God prijst voor zijn grootsheid.

In Spreuken vinden we een verzameling wijsheden die ons helpen ons te richten op wat belangrijk is, terwijl de boodschap van Prediker is dat het leven zonder God zinloos is. In Hooglied wordt de liefde bezongen.

Job (5 minuten)

Job is zeker niet een van de makkelijkste boeken om te lezen, maar wel een van de meest intrigerende. Misschien is het jammer dat wij de Bijbel in onze eigen taal moeten lezen en dat niet in het oorspronkelijke Hebreeuws kunnen. De grondtekst is namelijk prachtig poëtisch.

De boodschap is ook erg sterk, want de vraagstukken die naar voren komen in het boek Job zijn vragen die vandaag de dag nog veel worden gesteld. De hamvraag is: waarom is er lijden in de wereld? En daaraan gekoppeld: als er lijden is, kan God dan wel goed en liefdevol zijn?

Uniek inkijkje in de hemel

Het verhaal van Job speelt zich af ergens in de periode van Genesis, in een land ver van Israël. Job is dan ook geen Israëliet. Job is een goede man, een soort Noach. Hij is rechtschapen, onberispelijk, heeft ontzag voor God en mijdt het kwaad. Hij leeft zoals God dat van de mens verlangt. God zegent hem rijkelijk met een vrouw, zeven zonen, drie dochters, vee en allerlei andere bezittingen.

Na deze introductie van Job, krijgen we plotseling een uniek inkijkje in de hemel. We zien hoe God zijn engelen om zich heen verzamelt. Er is één wezen bij dat wij meestal 'de duivel' noemen. Zijn naam wordt hier niet genoemd, maar de auteur van het boek noemt hem 'Satan'. Dat betekent 'aanklager'. God vraagt aan Satan of hij tijdens zijn ronde op aarde ook Job heeft gezien. Deze boze engel grijpt zijn kans om Job in de problemen te brengen. 'Natuurlijk eert hij U', zegt hij tegen God. 'U geeft hem immers zo veel. Als U dat van hem afpakt, zal hij U vervloeken.'

God lijkt zich te laten uitlokken. Hij geeft Satan de vrije hand om alles van Job af te pakken, inclusief zijn kinderen, zo lang hij maar niet aan Job zelf komt. Dat leidt onmiddellijk tot een groot dilemma: waarom doet God dit? Is het lijden van de mens een spelletje voor de Heer? Als lezer wil je snel verder om te kijken hoe deze vragen worden beantwoord.

Een week zwijgen

Job zondigt niet. Tenminste, niet meteen. ‘De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen. Geprezen zij de naam van de Heer’, is Jobs beroemdste uitspraak. Zijn vrouw moedigt Job aan God te vervloeken. Hij weigert. Liever aanvaardt hij het kwade. Dan komen er vier vrienden op bezoek. Als ze zijn leed zien, zwijgen ze een week lang. Dat is de introductie van het boek.

Of ze letterlijk zwegen of wel spraken maar niet over wat Job was overkomen, weten we niet. Maar na die zeven dagen kan Job zich niet langer inhouden. Hij vervloekt de dag dat hij is geboren. Vanaf dat moment ontspint zich een lange discussie tussen Job en zijn vrienden. Drie vragen staan centraal:

- 1) Heeft God een rechtvaardig karakter?
- 2) Heerst God op basis van rechtvaardigheid?
- 3) Als God rechtvaardig is en heerst op basis van rechtvaardigheid, waarom moet Job dan lijden?

In de oudheid gingen mensen ervan uit dat als je goed deed, de goden je zouden belonen en als je kwaad deed, dat je daarvoor gestraft zou worden. Job wordt dan ook boos als zijn ‘vrienden’ zeggen dat hij wel moet hebben gezondigd. Hij houdt vol dat hij onschuldig is en dat hij niet moet lijden omdat God hem straft. Dat klopt ook, want de Bijbel introduceert Job als een rechtvaardig persoon die kwaad mijdt en God eert.

Hopen op het goede

Op een gegeven moment wordt Job de discussie met zijn vrienden zo zat dat hij zich in al zijn emoties rechtstreeks tot God richt. Hij zegt dat hij deze God niet meer herkent. ‘Ik hoopte op het goede, maar het kwade kwam.’ Hij houdt vol dat hij volstrekt onschuldig is en daagt God uit rechtstreeks tot hem te spreken.

Nu pas begint de jongste vriend te spreken. Deze Elihu maakt een punt dat nog niet eerder is genoemd door Job en de andere mannen: hij zegt dat het lijden misschien niet is vanwege zonden die al begaan zijn, maar om mensen te waarschuwen die in de

toekomst wellicht zullen zondigen. Of misschien gebruikt God het lijden wel om mensen sterker te maken. Elihu geeft toe dat hij niet weet waarom deze rampspoed Job getroffen heeft. Hij is er wel van overtuigd dat Job God niet mag beschuldigen.

‘Heb jij de zon weleens laten opkomen?’

Dit is het einde van het debat. Job reageert niet meer en het lijkt erop dat de mens het mysterie van het lijden niet kan ontrafelen. Dan, in hoofdstuk 38, verschijnt God opeens zelf. Vanuit een heftige storm spreekt Hij met Job. Je verwacht en hoopt dat God nu eindelijk zal uitleggen waarom Hij de satan toestond vrijwel alles van Job af te pakken.

God doet dat niet. Eerst roept Hij Job ter verantwoording, zoals Job dat zelf eerder bij God deed. God laat Job de grootsheid van het heelal zien en bevraagt hem over de schepping van het universum en de orde die God heeft aangebracht. Kun jij dat ook, Job?, vraagt God feitelijk. Heb jij de zon weleens laten opkomen? God vuurt een eindeloze reeks van dit soort vragen op Job af, zodat Job beseft hoe klein hij is en hoe groot God is. Wie is Job dus om God in het beklagdenbankje te zetten en te bepalen hoe Hij de kosmos moet leiden? Misschien moet Job maar de zondaren straffen op het moment dat ze in overtreding gaan? God zegt hier met zoveel woorden dat het niet zo makkelijk is om altijd maar recht te spreken, elke goede daad te belonen en elke slechte daad te bestraffen. De werkelijkheid is veel complexer.

Job wilde dat God verantwoording zou afleggen. Dat doet God niet. Hij legt niet uit dat Hij een gesprek had gevoerd met Satan en dus ook niet waarom Job zo moest lijden. In plaats daarvan vraagt God aan Job om Hem te vertrouwen. Job toont berouw en vraagt vergeving.

God zegt dan dat Job juist gesproken heeft. Dat is gek, want eerder nog zagen we duidelijk dat Job God onterecht beschuldigde. Ondanks het feit dat Hij Job fors terechtwees, is God blijkbaar niet boos op Job. Hij lijkt juist blij dat Job in gebed met Hem heeft geworsteld.

God beloont trouw

De vrienden krijgen nog wel de wind van voren. Ze moeten offers brengen en Job moet voor hen bidden. Job is blijkbaar in de positie om dat te doen. Hij is gebroken, heeft zijn fouten toegegeven en vergeving gekregen. Nu kan hij bidden voor de vrienden.

En nadat hij dat heeft gedaan, herstelt God zijn dienaar. Hij krijgt opnieuw zeven zonen en drie dochters en vergaart opnieuw enorme rijkdom, het dubbele van wat hij had. Dit is een belofte. Wie toegeeft de wijsheid niet in pacht te hebben, wie niet op eigen kracht vertrouwt, wie zijn zonden toegeeft maar gelooft in God zal door Hem rijkelijk worden beloond. Misschien niet in dit leven, maar zeker na de dood.

Psalmen (5 minuten)

Psalmen betekent letterlijk: aanbiddingsliederen. Dit Bijbelboek bestaat uit 150 gedichten en gebeden die op muziek gezet zijn. Ergens tijdens de periode van ballingschap zijn deze 150 gezangen verzameld en op papier gezet. Ze komen uit allerlei verschillende tijdsperiodes. Zo worden maar liefst 73 psalmen aan David toegeschreven, maar er zijn ook gedichten van Mozes en Salomo opgenomen, en verder psalmen van verschillende aanbiddingsleiders uit de tempel. Toch is van een derde van de psalmen niet bekend wie de auteur is.

Klaagliederen en lofliederen

Er zijn eigenlijk twee soorten psalmen: klaagliederen, waarin de mens het uitroept tot God, en lofliederen, waarin God wordt verheerlijkt. Meestal als ik de Bijbel van begin tot eind lees, gebruik ik de pauzes op mijn werk om telkens even een psalm te lezen. Dan hoef je niet 150 korte en lange gedichten achter elkaar te lezen. Maar toch is het goed om Psalmen een keer op hoofdlijnen door te lezen. Dan zie je namelijk dat er in het begin veel meer klaagliederen dan lofliederen zijn. Naar het einde toe zijn er juist meer lofliederen. We komen daar nog op terug.

De meeste Bijbelvertalers delen het boek Psalmen op in vijf delen. In de NBG-vertaling van 1951 staat boven Psalm 1 bijvoorbeeld 'Boek 1'. Boek 2 begint bij Psalm 42, het derde bij Psalm 73, het vierde bij Psalm 90 en het vijfde bij Psalm 107. In de oorspronkelijke tekst wordt dat onderscheid niet gemaakt. Vandaar dat de NBV-vertaling van 2004 geen tussenkopjes heeft met boek 1, boek 2, enzovoort.

Toch helpt de indeling in vijf verschillende boeken ons wel om de grote lijnen te zien. Zo zijn de slotregels van elk Psalmboek telkens iets in de trant van 'Geprezen zij de Heer, de God van Israël, van eeuwigheid tot eeuwigheid'. Een belangrijk doel van de psalmen is dus om ons te helpen God te prijzen, in goede en slechte tijden.

Verdieping van Mozes' boeken

Hoewel Psalm 1 en 2 meestal tot boek 1 worden gerekend, vormen ze eigenlijk de introductie van de 148 andere psalmen. Psalm 1 eert mensen die zich dag en nacht in de *Wet* verdiepen. Met de 'Wet' wordt de 'Thora' bedoeld. Thora betekent 'onderwijs', maar verwijst natuurlijk ook naar de eerste vijf boeken van Mozes: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium. De Thora bestaat dus uit vijf boeken en Psalmen ook. Daarmee geven de psalmen een verdieping aan van wat al wordt beschreven in de boeken van Mozes. Ze moeten ons helpen om ons al biddend aan Gods Woord te houden (niet alleen aan de boeken van Mozes).

Psalm 2 is een gedicht over de Messias die uit de geslachtslijn van David zal komen. God geeft deze Koning de heerschappij over alle volken en het kwaad zal worden weggevaagd. 'Gelukkig wie schuilen bij Hem', zegt de psalmist aan het eind.

Psalm 1 prijst de mens die zich aan Gods wet houdt en Psalm 2 de mens die op de door God gezalfde Koning vertrouwt. Dat is eigenlijk de hele boodschap van het Oude én Nieuwe Testament! De overige psalmen gaan telkens over deze twee thema's.

Psalm 15 bijvoorbeeld roept op tot vasthouden aan het verbond dat God met Israël heeft gesloten. Vervolgens zien we in Psalm 16, 17 en 18 we hoe David vertrouwt op God in moeilijke tijden. Psalm 19 motiveert de lezer of luisteraar weer om zich aan Gods wet te houden, terwijl de Psalmen 20 tot en met 24 weer gedichten over de Messias – de toekomstige Koning – zijn en hoe we Hem moeten vertrouwen. Hij zal ons verlossen en ons leiden naar groene weiden, waar we kunnen rusten.

Boek 2

Boek 2 begint met Psalm 42 en 43, die eigenlijk één gedicht vormen. Ze gaan over een man die bedroefd en zelfs depressief is. Hij zit in een put van wanhoop, maar hoopt op Gods verlossing. Hij verlangt terug naar de tempel in Jeruzalem. Zijn diepere verlangen is naar de Messias, die Gods koninkrijk op aarde zal vestigen. Dit Psalmboek eindigt met Psalm 72, waarin God wordt gevraagd de wetten en de gerechtigheid aan de Koning te geven, zodat er vrede zal zijn. Hij zal definitieve bevrijding brengen. Als je deze psalm leest, zou je willen dat het al zover was. In die tijd worden namelijk alle beloften vervuld.

Boek 3

In het derde Psalmboek zijn veel klaagliederen opgenomen. Er wordt veel gesproken over Gods oordeel, zowel in positieve als in negatieve zin. De psalmen zijn als een spiegel voor onze ziel. Ze helpen ons reflecteren op onze trouw, of het gebrek daaraan. Opnieuw zien we dat de mens het niet van de eigen kracht moet hebben. We kunnen alleen maar op God vertrouwen. In de laatste psalm van boek 3 vraagt de dichter dan ook aan God of Hij zich aan zijn belofte wil houden en trouw wil blijven aan David en zijn nakomelingen.

De serie psalmen die volgt op boek 3 is feitelijk een soort antwoord op de geloofscrisis waarin Israël tijdens de ballingschap terecht is gekomen. De opening is een gezang van Mozes, dat hij schreef nadat het volk een gouden kalf had gemaakt. Hierin doet hij een hartstochtelijk oproep aan God om niet in de steek te worden gelaten. Hij smeekt om genade.

Boeken 4 en 5

In boek 4 zijn ook psalmen die God prijzen als de ware Koning van de wereld en de hele schepping wordt opgeroepen Hem te aanbidden, want in de toekomst wordt Gods koninkrijk van recht en vrede gevestigd.

In het laatste Psalmboek wordt beschreven dat God luistert naar de mens en een keer zal brengen in de situatie door een nieuwe Koning te sturen. God zal verlossing brengen. Voor het volk in ballingschap maar ook voor de mens die vandaag de dag leeft.

We vinden hier ook Psalm 119. Het is het langste hoofdstuk in de Bijbel. Ieder couplet van dit lied begint met een letter van het Hebreeuwse alfabet. Het is één grote lofzang op God, zijn wetten, zijn trouw, zijn goedheid en zijn rechtvaardigheid. De nadruk ligt op Gods Woord, dat door de auteur wordt omschreven als een 'lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad'.

Psalmen eindigt met vijf lofdichten, waarin God wordt groot gemaakt. De hele schepping moet Hem aanbidden. In de NBG-vertaling van Psalm 148 wordt gezegd dat God, 'voor zijn volk een hoorn heeft verhoogd'. De NBV zegt dat 'Hij het aanzien van het volk heeft verhoogd', maar letterlijk staat er 'hoorn'. Deze hoorn is de hoorn van een stier, die door een leger werd gebruikt om op te blazen als de overwinning was behaald. In deze psalm is de hoorn een symbool voor de overwinning van de Messias.

Daarmee zijn we aan het eind gekomen van een rijke collectie gebeden die reflecteren op goed en kwaad, hoop en wanhoop, geloof en ongeloof, trouw en ontrouw, oordeel en redding. We worden opgeroepen ons te houden aan Gods wet, zien dat we tekortschieten en beseffen dat alleen God de oplossing heeft. Die oplossing is een Persoon, de gezalfde Koning.

In dat spanningsveld leven we. We hebben hoop, maar we leven nog wel in een wereld vol duisternis, pijn en verdriet. We mogen ons daarover beklagen bij God. Tegelijk mogen we Hem aanbidden voor wie Hij is, voor wat Hij heeft gedaan en voor wat Hij nog gaat doen.

Spreuken (5 minuten)

Na de psalmen komen de wijze spreuken. Het is alsof God ons hier de wijsheid van de vorige generaties doorgeeft. Het boek staat vol met adviezen over hoe we ons leven moeten leiden. Maar het is belangrijk om je te realiseren dat spreuken en gezegden ‘algemene waarheden’ zijn.

Wij zeggen bijvoorbeeld, ‘Als er één schaap over de dam is, volgen er meer’. Toch zou het kunnen dat je een keer een schaap de weg ziet oversteken, terwijl zijn makkers blijven grazen waar ze staan. En niet iedere boer zal zijn put dempen als het kalf is verdronken.

Zo is het met de spreuken in het gelijknamige Bijbelboek ook. Er staat bijvoorbeeld ‘Wie te vaak feestviert, zal gebrek lijden. Wie te veel van eten en drinken houdt, wordt nooit rijk’. De waarschuwing is dat je niet al je geld moet uitgeven aan feesten, eten en drinken. Dat is niet verstandig. Toch zijn er genoeg mensen die alleen leven voor hun eigen genot zonder dat ze failliet gaan.

Niet volgens plan

Als je je houdt aan Gods Woord zal het je goed gaan. Dat is de algemene waarheid. Maar het loopt niet altijd volgens plan. We leven in een gebroken wereld. De schrijvers van de wijsheidsboeken zijn zich bewust van die tegenstelling. We zagen natuurlijk al de rechtvaardige Job in een geloofscrisis terechtkomen en God gaf niet aan waarom dat nodig was, waarom zijn dienaar zo moest lijden. Het is daarom raadzaam om je aan de wijsheid in Spreuken te houden, maar garanties voor een zorgeloos leven biedt het niet.

Spreuken begint met een korte introductie waarin de Bijbel zegt dat Salomo dit boek heeft geschreven. Waarschijnlijk herinner je je het verhaal uit Koningen wel, waarin God aan de kersverse koning vraagt wat hij wil hebben. Salomo kiest wijsheid. Het is dan ook niet gek dat hij verantwoordelijk is voor een groot deel van de spreuken in de Bijbel. Maar niet voor allemaal.

Waarom wordt Salomo dan de auteur genoemd? Omdat hij de meest wijze man op aarde was in de oudheid. Hij is het boegbeeld van de Joodse wijsheidsliteratuur.

Opvallend is ook dat Spreuken niet alleen maar bestaat uit korte gezegden en oneliners. De eerste zeven hoofdstukken bijvoorbeeld zijn geschreven in de vorm van een vader die zijn zoon toespreekt. Hij waarschuwt hem zich niet in te laten met zondaars, maar juist wijsheid te tonen. De wijsheid waar de Bijbel het over heeft, is veel meer dan kennis hebben van iets. Bijbelse wijsheid betekent dat je de kennis toepast. Je doet goed, mijdt het kwaad en je vreest God.

‘God vrezen’ is ook een typische uitdrukking die voor misverstanden kan zorgen. Veel mensen denken dat je dus bang moet zijn voor God. Dat is niet wat hier wordt bedoeld. Als je God ‘vreest’, heb je juist ontzag voor Hem. Je plaatst Hem boven jou. Je beseft dat niet jouw definitie van goed en kwaad waar is, maar dat God bepaalt wat goed en kwaad is. Je houdt je aan zijn waarden en normen.

Daarom onderwijst de vader zijn zoon bijvoorbeeld ook over lichtzinnige vrouwen, die je niet moet bezoeken omdat je wel eens voor de verleiding zou kunnen vallen. In plaats daarvan kun je beter trouw blijven aan je eigen vrouw.

In hoofdstuk acht en negen komt plotseling ‘Vrouwe Wijsheid’ aan het woord. ‘Stel mijn lessen boven zilver, mijn kennis boven zuiver goud’, zegt ze. Vrouwe Wijsheid lijkt in veel opzichten op Jezus, want ook zij haat trots en hoogmoed, leugens en kwaad. Vorsten heersen dankzij haar. Bovendien, aan het begin van de schepping, werd eerst zij – Wijsheid – geschapen. Er is ook een ‘Vrouwe Dwaasheid’, waarover Wijsheid zegt: ‘Ze bazelt maar. Door haar domheid heeft ze nergens weet van.’

Dan komt een bonte verzameling spreuken over verschillende gebieden van het leven: familie, werk, vriendschap, seks, huwelijk, geld, woede, vergeving, alcohol, schulden, et cetera. Er zitten mooie pareltjes tussen, zoals:

Als azijn voor de tanden, als rook voor de ogen, zo is een luiaard voor zijn meester.

Wie zijn medemens kleineert, heeft geen verstand, iemand met inzicht zwijgt.

Wie vertrouwt op zijn rijkdom is een blad dat valt, een rechtvaardige komt tot bloei.

Andere zijn ronduit grappig. Bijvoorbeeld: ‘Je kunt beter in een hoekje op het dak wonen dan in één huis met een vrouw die ruzie zoekt’ of ‘Wie zijn buurman ’s ochtends luid begroet, wekt de indruk dat hij hem wil vervloeken’.

Agur ontdekt wijsheid

De laatste twee hoofdstukken van Spreuken zijn weer een verzameling gedichten. De eerste is van een man genaamd Agur, over wie we verder niets weten. Deze Agur bekent dat hij zelf niets weet en niet over wijsheid beschikt. Dan ontdekt hij dat die wijsheid wel te vinden is in Gods Woord en hij vraagt de Heer om hem die wijsheid te schenken. Eigenlijk moeten wij als Agur zijn, is de impliciete boodschap. Ook wij kunnen wijs worden door Gods Woord te bestuderen.

De laatste gedichten zijn toegeschreven aan Lemuel, een koning die niet bij Israël hoort. Hij deelt de wijze lessen van zijn moeder over wat het betekent om een goede, rechtvaardige leider te zijn. Het laatste gedicht is weer een ‘alfabetgedicht’ waarbij elk vers begint met een letter van het Hebreeuwse alfabet. Het is een lofzang op de wijze vrouw. Zij vertrouwt op Gods wijsheid en vertaalt dat naar het dagelijks leven.

En zo is Spreuken ook weer rond. Het begon met een vader die zijn zoon advies geeft om te luisteren naar Vrouwe Wijsheid en eindigt met een moeder die haar zoon vertelt over een wijze vrouw. Spreuken bevat dus advies voor iedereen in elke fase van het leven.

Prediker (5 minuten)

Hoe zou je het vinden, na alles wat we geleerd hebben over de inhoud van de Bijbel, om te horen dat het leven zinloos is? Lucht en leegte, even ongrijpbaar als de wind? Misschien zou je de Bijbel wel dicht slaan. Toch is dit precies wat het boek Prediker zegt. Maar wacht nog even! Voor je je handen in de lucht gooit: het boek gaat veel dieper dan deze oppervlakkige visie dat het leven niets voorstelt.

Het eerste vers stelt ons voor aan ‘Prediker’, een zoon van David en koning in Jeruzalem. Je kunt het Hebreeuwse woord voor Prediker, *Qohelet*, ook vertalen met ‘leraar’. Letterlijk betekent het zelfs ‘iemand die mensen samenbrengt’. Wie deze man werkelijk was, weten we niet. Sommigen denken Salomo, of een latere koning. Of het is iemand die zich voordoeft als een Salomo-achtig figuur. Om eerlijk te zijn, het is niet heel relevant om te weten wie deze Prediker is. Prediker is namelijk niet de auteur van dit Bijbelboek, maar een personage.

Dat is een belangrijk onderscheid. Als schrijver gebruik ik personages om een bepaald punt te maken, maar dat wil niet zeggen dat ik het eens ben met wat hij of zij doet of zegt. Ik heb hem en haar wel nodig om het verhaal in een bepaalde richting te duwen. De auteur van Prediker gebruikt deze verteller op dezelfde manier. Hij introduceert Prediker, laat hem een monoloog houden en aan het eind vat hij samen wat Prediker heeft gezegd en verbindt er een conclusie aan.

‘Alles is leegte’

‘Lucht en leegte’, begint Prediker. ‘Lucht en leegte, alles is leegte.’ Feitelijk zegt hij: het leven is als rook. Je ziet het, je voelt het, maar het is ongrijpbaar en kan zomaar uit je handen glippen. Hij gebruikt talloze voorbeelden om aan te tonen dat het eigenlijk niet uitmaakt wat wij doen. Zo heeft Prediker als koning feesten georganiseerd waarbij de wijn rijkelijk vloeide, paleizen en wijngaarden gebouwd, goud en zilver verzameld en het bed gedeeld met vele vrouwen. Hij is er niet gelukkiger van geworden (veel van deze dingen gaan zelfs tegen de geboden van God in). Sterker nog, tragedie lag altijd om de hoek. Hij krijgt zelfs een afkeer van het leven.

Prediker is misschien daarom wel een van mijn minst favoriete Bijbelboeken. Het is allemaal zo neerslachtig en als je niet uitkijkt, ga je mee in de redenatie van Prediker en word je zelf depressief. Ik heb me zelfs vaak afgevraagd waarom dit boek eigenlijk is opgenomen in de Bijbel. Maar het punt is dat de schrijver Prediker tot de conclusie laat komen dat het leven niets voorstelt *zolang hij de zin van het leven buiten God zoekt*. Hoeveel mensen ken je niet die alleen maar voor feesten leven? Of voor geld verdienen? Of voor seks buiten het huwelijk en ander vluchtig genot?

Dat heeft allemaal geen zin, ontdekt ook Prediker. De klok tikt gestaag door en niets verandert. Onrecht en verdrukking zijn van alle tijden. Uiteindelijk ga je dood en weet niemand meer wie je was. Waarom zou je überhaupt betekenis zoeken in het leven? Waarom zou je hard werken om je doelen te realiseren? Denk eens aan alles wat het je kost! Tijd, energie, stress...

Geniet van je jeugd

Toch is Prediker zich bewust van God. Af en toe benoemt hij dat we God niet moeten vergeten en dat het beter is om te leven zoals Hij dat wil. Dan is het wel degelijk mogelijk om vreugde te vinden in het leven, te genieten van eten en drinken, je (eigen!) vrouw te beminnen. Hij adviseert dus dat we 'lucht en leegte' accepteren en dat we een 'gematigd' leven leiden.

Geniet vooral ook van de dagen van je jeugd, maar wel met ontzag voor God. Hier zie je weer het centrale thema van de Bijbel terugkomen, de oproep om op God te vertrouwen. Dat werkt bevrijdend. Als je op God vertrouwt, ben je namelijk in staat om te genieten van alledaagse dingen. Dan hoef je niet altijd maar 'meer, meer, meer'.

Dat is geen gemakkelijke les, geeft de auteur in de epiloog toe. Hij zegt dat we moeten luisteren naar de wijze lessen van Prediker, ook al zijn ze zo 'scherp en puntig als een ossenprik'. Maar ga ook niet té ver. Je kunt je hele leven wel studeren om het geheim van het leven te ontrafelen, maar dat zal je niet lukken.

Alles wat je hebt gehoord, komt hierop neer: heb ontzag voor God, leef zijn geboden na. Dat geldt voor ieder mens, want God oordeelt over elke daad, ook over de verborgen daden, zowel over de goede als de slechte. - Prediker 12:13-14

Hooglied (5 minuten)

Net als je denkt dat de Bijbel niet gekker kan worden, kom je bij Hooglied, een Bijbelboek waar je rode oortjes van zou kunnen krijgen.

In het Engels wordt Hooglied meestal ‘Song of songs’ genoemd, ofwel ‘Lied der liederen’. Dat is net zoiets als het ‘Heilige der heiligen’ (de heiligste plaats van alle heilige plaatsen) en ‘Koning van de koningen’ (de belangrijkste koning). Hooglied is dan ook het hoogste lied, het meest verheven lied.

De meeste Bijbelvertalingen zeggen dat Salomo de auteur van Hooglied is. Dat zou kunnen, want hij heeft meer dan duizend liederen geschreven. Maar de inhoud komt niet erg overeen met zijn leven. Het is dan ook waarschijnlijker dat het lied vóór Salomo is geschreven, als een soort terechtwijzing.

Er komen drie personages aan het woord, een man, een vrouw en de vriendinnen van de vrouw (‘meisjes van Jeruzalem’ genoemd in de NBV-vertaling). Net zoals het Bijbelboek Ester noemt Hooglied God niet bij naam, maar is Hij op de achtergrond aanwezig.

De man en de vrouw worden fysiek erg tot elkaar aangetrokken en zijn constant op zoek naar elkaar. Je moet de metaforen die worden gebruikt om elkaars eigenschappen te omschrijven overigens niet letterlijk nemen. Dan zouden deze mensen er wel erg vreemd uitzien. Zo zegt zij over de liefde van haar leven:

*Mijn lief glanst en schittert,
hij steekt boven duizenden uit.
Zijn hoofd is van goud, het zuiverste goud,
zijn lokken zijn als dadelrossen, ravenzwart.
Zijn ogen zijn als duiven
bij een stromende beek,
die baden in water,*

*die gedompeld zijn in melk.
Zijn wangen zijn als balsemtuinen,
die overheerlijk geuren.
Zijn lippen zijn als lelies,
die druipen van vloeiende mirre.*

En zo gaat ze verder tot ze zelfs zijn voeten heeft beschreven. De boodschap is duidelijk: ze vindt alles geweldig aan hoe hij eruitziet en eert ieder lichaamsdeel.

Gelukkig voor deze Bijbelse Romeo en Julia vinden ze elkaar. De gedichten eindigen telkens vóór ze gaan vrijen, net zoals in een film het beeld op zwart gaat voor zo'n intiem moment. In het volgende gedicht zijn de twee geliefden weer op zoek naar elkaar en herhaalt zich de cyclus. Zo wordt voortdurend de seksuele liefde bezongen. Het is prachtig om zo lief te hebben en zo geliefd te worden.

Het verhaal heeft een open einde. De vrouw vraagt aan de man om samen weg te lopen. En dan is het afgelopen, net zoals de meeste romantische films en boeken. De twee geliefden gaan samen verder. We hopen dat ze nog lang en gelukkig leven.

Natuurlijk dringt zich de vraag op: waarom is dit boek opgenomen in de Bijbel? Wat wil God dat wij hiervan leren? Ik denk dat het antwoord op deze vraag uit meerdere lagen bestaat, die los van elkaar én allemaal samen waar zijn.

De meest duidelijke laag is dat je de tekst min of meer letterlijk moet nemen. Het gaat hier om een man en een vrouw die elkaar liefhebben en zich intens tot elkaar voelen aangetrokken. Een laag dieper gaat het over God en Israël. Ook God verlangt naar zijn volk en het volk verlangt naar God. God is de man in het verhaal, Israël de vrouw en de liefde is het verbond met God.

In het Nieuwe Testament schrijft de apostel Paulus aan de kerk in Efeze over de liefde van Christus voor zijn bruid, de Kerk. Dat is de derde laag. Christus houdt van zijn vrouw (de kerk).

Er is nog iets opvallends aan de bloemrijke omschrijvingen in Hooglied. De man en de vrouw gebruiken veel metaforen die te maken hebben met de natuur in het algemeen en tuinen in het bijzonder. In zekere zin doet Hooglied denken aan de Hof van Eden. Net als Adam en Eva voor de zondeval zijn de man en de vrouw in Hooglied naakt, onschuldig, nog niet aangeraakt door de zonde. Ze lijken wel volmaakt, zoals Adam en Eva eens volmaakt waren.

Is dat niet mooi? Voor elke herinnering aan hoe perfect de aarde was voor de eerste zonde, is er ook een belofte voor hoe het eens zal zijn. Als je Hooglied leest, wakkert dat hopelijk je verlangen aan naar hoe het eens weer zal zijn.

Samenvatting van de poëtische boeken

(1 minuut)

Op het oog lijken de vijf poëtische boeken weinig met elkaar gemeen te hebben. Toch zijn er veel overeenkomsten. In Job bijvoorbeeld maken we kennis met een man die veel lijdt en niet begrijpt waarom. God beantwoordt die vraag ook niet, maar roept Job wel op om trouw te zijn. Hij vergeeft Job, herstelt en geneest hem, en daarna ontvangt Job het dubbele van wat hij heeft verloren. Job leerde Gods karakter nu pas echt kennen.

Ook in de Psalmen roepen de mensen het uit tot God. Ze mogen alles tegen Hem zeggen, zolang ze maar trouw aan Hem blijven. ‘Blijf hopen op God’, is de boodschap. ‘Ooit komt er Iemand die jullie zal verlossen’. Het boek Spreuken draagt ons op ‘wijs’ te zijn. Dat gaat dieper dan je houden aan allerlei waarheden en principes. Ware wijsheid is ‘God vrezen’; niet bang voor Hem zijn, maar Hem wel boven jezelf plaatsen. Vertrouw op Hem.

Prediker belicht dit thema op een andere manier. Deze leraar lijkt de weg kwijt te zijn, maar ontdekt dan dat het leven wel degelijk zin heeft. Tenminste, als je op God vertrouwt. Dat is een nogal verstandelijke redenatie.

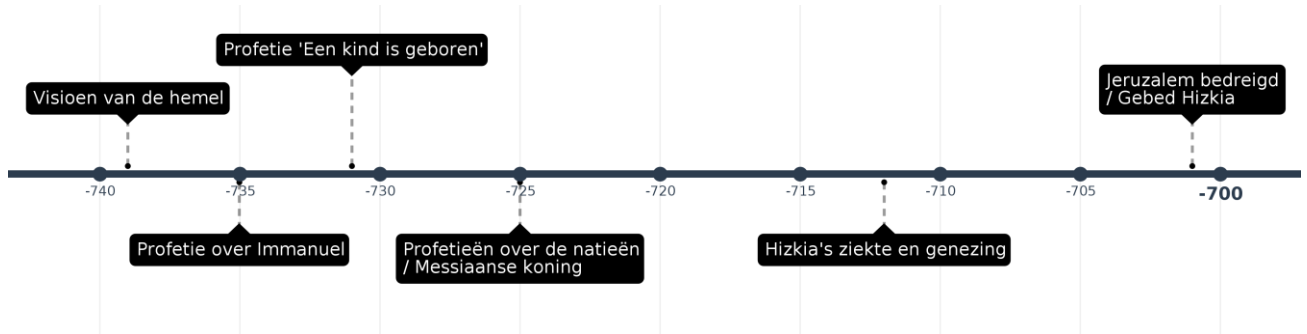
In Hooglied neemt het gevoel het over. Hier wordt de liefde tussen een man en een vrouw bezongen, maar het gaat verder dan dat. Hooglied gaat ook over de diepe liefde tussen God en Israël, én over de liefde tussen Jezus en de Kerk. Hooglied is ook een belofte. Zoals het eens was tussen Adam en Eva, en tussen God en mens, zo zal het ooit weer worden.

Profeten

Introductie: profetische boeken (1 minuut)

Na de boeken van Mozes, de historische en de poëtische boeken komen de profetische boeken. Profeten zijn mensen die boodschappen van God doorgeven. Vaak voorspellen ze wat er in de toekomst gaat gebeuren. De profetische boeken zijn soms moeilijk te begrijpen. Zeker als het gaat om wat er in de toekomst zal gebeuren. Toch laten de profetische boeken vooral een God zien die achter zijn volk aan zit en hen probeert te behoeden voor misstappen. Hij is als de Echtgenoot van een overspelige vrouw. Ondanks de ontrouw van zijn volk blijft God vechten voor het hart van Israël (én de rest van de wereld). Hij maakt duidelijk dat Israël tekortschiet als zijn dienaar en dat er een Lijdende Knecht zal komen, die uiteindelijk Koning wordt. Dit is de Messias – de Verlosser – die de wereld zo nodig heeft.

Jesaja (10 minuten)

Jesaja is waarschijnlijk de bekendste profeet die we kennen. ‘Jesaja’ betekent ‘de Heer redt’ en de naam lijkt dus erg op bijvoorbeeld Jozua en Jezus. Het Bijbelboek dat Jesaja’s naam draagt, is als het ware een minibijbel. Het beschrijft de val van de mens, de gevolgen van de zonde, hoe de mens zonder God steeds verder wegzakt en hoe God uiteindelijk redding brengt.

Jesaja leefde zo’n 750 jaar voor Christus. Dat is dus de tijd die in het Bijbelboek Koningen wordt beschreven. Juda en het tienstammenrijk (Israël genoemd) leefden naast elkaar. In 722 werd Israël verslagen door Assyrië en hield het tienstammenrijk op te bestaan, precies zoals Jesaja voorspelde. Hij profeteerde ook over de ballingschap van Juda.

Het eerste deel van Jesaja is weinig hoopvol. Tussen hoofdstuk 1 en hoofdstuk 39 wordt vooral gesproken over de zonde en het oordeel van God voor mensen die volharden in hun rebellie. Vanaf hoofdstuk 40 is de toon een stuk positiever. Dan krijgen we te horen over de hoop die we vinden in God en beloften over genade, herstel en vrede.

Vier thema’s komen nadrukkelijk naar voren in dit Bijbelboek:

1. God is de Heilige van Israël.
2. Israël is Gods heilige volk.
3. Jeruzalem is Gods heilige stad.

4. God roept de heidenen (dus de mensen die niet tot het volk Israël behoren) op om Hem te aanbidden.

Ook profeteert Jesaja over de Messias (de 'Gezalfde'). Dit zijn een paar sleutelverzen:

Jezus' geboorte

Daarom zal de Heere Zelf u een teken geven: Zie, de maagd zal zwanger worden. Zij zal een Zoon baren en Hem de naam Immanuel geven. - 7:14, Herziene Statenvertaling

Jezus' bediening

De geest van God, de HEER, rust op mij, want de HEER heeft mij gezalfd. Om aan armen het goede nieuws te brengen, heeft Hij mij gezonden, om aan verslagen harten hoop te bieden, om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan geketenden hun bevrijding, om een genadejaar van de HEER uit te roepen en een dag van wraak voor onze God, om allen die treuren te troosten, om aan Sions treurenden te schenken een kroon op hun hoofd in plaats van stof, vreugdeolie in plaats van een rouwgewaad, feestkledij in plaats van verslagenheid. - 61:1-3a

Jezus' lijden en dood

Maar Hij was het die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam. Wij echter zagen Hem als een verstoteling, door God geslagen en vernederd. Om onze zonden werd Hij doorboord, om onze wandaden gebroken. Voor ons welzijn werd Hij getuchtigd, zijn striemen brachten ons genezing. Wij dwaalden rond als schapen, ieder zocht zijn eigen weg; maar de wandaden van ons allen liet de HEER op Hem neerkomen. - (53:4-6)

Jezus' opstanding

Neig uw oor en kom tot Mij, luister, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare gunstbewijzen aan David. - 55:3, Herziene Statenvertaling

Met dit in ons achterhoofd gaan we kijken wat er zoal gebeurt in Jesaja. In de eerste hoofdstukken zien we Gods aanklacht tegen Israël en Jeruzalem en wordt ook in detail het oordeel beschreven. Het zesde hoofdstuk is uniek in de Bijbel, omdat het een inkijkje geeft in de hemel. Jesaja wordt namelijk in een visioen naar de troonzaal van God gebracht, waar enkele hemelwezens uitroepen hoe heilig God is. Jesaja is doodsbang. Hij weet dat geen zondig mens de heilige God kan zien en dat kan overleven.

Dan gebeurt er iets bijzonders, iets wat we niet mogen missen. Een engel raakt Jesaja aan met een stukje houtskool. Het is een symbolische handeling. God zuivert Jesaja hier van zijn zonden. Dat kon vanwege het offer dat Jezus later zou brengen.

Jesaja's opdracht

De Heer geeft Jesaja een opdracht: hij moet het volk vertellen van Gods aanstaande oordeel. We verwachten en hopen natuurlijk dat de mensen zullen luisteren en zich zullen bekeren. God legt aan Jesaja uit dat dit niet zal gebeuren. Toch moet hij deze opdracht volbrengen en trouw blijven aan Gods plan. Jesaja vraagt hoelang hij moet profeteren. God antwoordt: 'Totdat de steden en huizen geheel verlaten zijn en er geen mens meer woont, tot heel het land verwoest is, één grote woestenij. Totdat de Heer de mensen heeft weggevoerd en er totale verlatenheid heerst in het land. En als er nog een tiende deel achterblijft, dan gaat ook dat in vlammen op, zoals een eik of een terebint wordt geveld voor een vuur. Er blijft slechts een stronk over, en het zaad in die stronk is heilig.'

Als het volk een bos is, dan blijft dus slechts één stronkje over. Een heel klein beetje hoop dus. Maar het zaad in die stronk is wel heilig. Dat roept de vraag op: wie is dat heilige zaad?

Het duurt niet lang voor God die vraag via Jesaja's woorden beantwoordt. Eerst gaat de profeet naar koning Achaz, een afstammeling van David en de koning van Jeruzalem. Hij vertelt hem dat zijn ondergang nadert. Assyrië zal eerst het tienstammenrijk verwoesten en daarna is Juda aan de beurt. Toch mag hij ook een boodschap van hoop brengen. Uit de maagd zal namelijk een zoon geboren worden, een 'Immanuel'. Immanuel

betekent 'God met ons'. Ook zegt Jesaja: 'Uit de stronk van Isai schiet een telg op'. Isai is een andere naam voor Jesse, de vader van David. 'En op Hem zal de Geest van de Heer rusten.'

Deze nieuwe Koning zal Gods volk bevrijden en een tijdperk van vrede en gerechtigheid zal aanbreken.

Zoals gezegd, Jesaja voorspelde niet alleen de komst van Assyrië, maar ook de komst van Babylon. Deze koninkrijken waren echte wereldmachten in die tijd, arrogant en gewelddadig. Babylon was zelfs een paar graden erger dan de Assyriërs voor hen. De Babylonische koningen beschouwden zichzelf als hoger dan alle andere goden in deze wereld. God heeft zijn oordeel voor zowel Assyrië als Babylon als enkele andere natiën klaar.

Gelukkig is het oordeel nooit het laatste hoofdstuk dat God schrijft. Het kwaad moet worden gestraft, zeker. Maar bij God is er altijd hoop op genade, voor zowel de afstammelingen van Israël als voor de andere volken. Eerst zien we nog hoe God de aarde verwoest en zuivert, maar daarna wordt een geweldig feest beschreven op de berg Sion (waar Jeruzalem ligt). Deze feestmaaltijd is voor ALLE volken. Dus ook voor de volken die er in de eerdere passages flink van langs kregen.

De boodschap is duidelijk: het kwaad zal worden vernietigd en wie zijn hoop in de Heer vindt, mag deelnemen aan de feestmaaltijd.

Dat klinkt enerzijds zo eenvoudig, maar anderzijds is het zo moeilijk. De leiders van Jeruzalem vertrouwen bijvoorbeeld meer op militaire bescherming van Egypte dan op God. Jesaja spreekt hen daar op aan. Alleen berouw tonen en terugkeren naar God kan Jeruzalem redden van Assyrië, de grote vijand.

Hizkia luistert naar Jesaja en smeekt God om de stad en zijn koninkrijk te redden. God luistert. Hij laat een engel in één nacht 185.000 Assyrische soldaten ombrengen.

Helaas gaat Hizkia een volgende keer wel de mist in. Hij laat een groep Babylonische vertegenwoordigers alles in zijn stad zien, inclusief de tempel, de paleizen en de schatkamers. Het is een poging om een nieuwe alliantie voor bescherming te smeden. Jesaja vertelt hem dat hij daarmee een grote fout heeft gemaakt. Dat blijkt ook wel. Een eeuw later komt Babylon om Jeruzalem te vernietigen en zijn schatten te roven. De inwoners worden meegevoerd naar Babylon.

Is de hoop dan toch verloren? Nee. Het boomstronkje met daarin het heilige zaad is overgebleven, precies zoals God had voorspeld.

Is Jesaja de enige schrijver?

De tweede helft van Jesaja is dan ook een stuk hoopvoller. Maar er is iets gekks aan de hand. God spreekt hier namelijk alsof de ballingschap al heeft plaatsgevonden. We moeten dan ook weer even naar de tijdlijn kijken. Jesaja leefde zo'n honderd jaar vóór de Babyloniërs Jeruzalem innamen en een groot deel van de bevolking meenamen (dat was in 597 voor Christus). De tempel werd tien jaar later verwoest en opnieuw werden Israëlieten meegenomen naar Babylon. Jesaja voorspelde dit al en bewees zo een profeet van God te zijn.

Het zou goed kunnen dat hij ook voorspellingen deed voor de periode na de ballingschap. Als God Jesaja honderd jaar vooruit kon laten kijken, kon Hij hem ook tweehonderd jaar in de toekomst laten zien. Maar het zou ook kunnen dat het tweede gedeelte van het boek is geschreven door profeten in de traditie van Jesaja. Zeg maar: Jesaja's leerlingen en leerlingen van die leerlingen. In de hoofdstukken 8, 29 en 30 zegt God namelijk tegen Jesaja dat hij bepaalde zaken moet opschrijven en de boekrollen moet verzegelen. Het is mogelijk dat deze mensen die boekrollen van Jesaja later hebben geopend en deze hebben geïnterpreteerd volgens de tijd waarin ze leefden.

De meeste academici geloven dat het Bijbelboek Jesaja niet alleen door Jesaja is geschreven. Zelf neig ik er toch naar om te geloven dat God Jesaja in staat stelde om het hele boek te schrijven. Het goede nieuws is dat het voor de uitleg niet uitmaakt wie de hoofdstukken 40 tot en met 66 op papier heeft of hebben gezet. Gods boodschap van

hoop klinkt hierin door en Jezus maakte veel gebruik van dit Bijbelboek om uit te leggen dat Hij de Messias is die was voorspeld.

Jesaja - deel 2

Dus wat staat er precies in Jesaja deel 2? Er wordt een nieuw tijdperk aangekondigd. De Babyloniërs zijn verslagen en de zonden van Israël zijn tenietgedaan. Iedereen mag terugkeren naar Jeruzalem, waar God zijn koninkrijk gaat vestigen en de hele wereld zijn heerlijkheid zal zien. De opdracht aan het volk Israël is dat het zich moeten opstellen als Gods dienaar en de wereld moet laten zien wie Hij werkelijk is.

Maar dat doet Gods volk niet. Ze klagen en verzetten zich. God roept zelfs uit:

*Is er iemand zo blind als mijn dienaar,
zo doof als de bode die Ik zend?
Is er iemand zo blind als dit gestrafte volk,
blind als de dienaar van de HEER?
Het ziet veel, maar onthoudt niets,
het heeft zijn oren open, maar hoort niets.*

Eigenlijk zijn die eerste hoofdstukken van het tweede deel van Jesaja een soort rechtszaak. God speelt daarin afwisselend de rol van beklagde, aanklager en rechter. Waar het op neerkomt, is dat Israël zijn geloof in God is verloren. Ze denken dat God niet bij machte was om hen te redden van Babel. Misschien waren de Babylonische goden wel sterker dan de God van Israël...

De reden van de ballingschap was – zoals we hebben gezien – natuurlijk andersom. Omdat Israël zich niet aan Gods wet hield en Hem ondanks herhaaldelijke kansen niet trouw bleef, werd het volk weggevoerd. Dat is dan ook wat God hun voorhoudt. Bovendien laat God de Perzen Babylon veroveren, zodat Israël weer kan terugkeren. Dit alles zou Israël weer het vertrouwen en het geloof in hun God moeten teruggeven.

De tragedie is dat Israël opstandig blijft en in feite de rol van Gods dienaar naast zich neerlegt. Maar wie kan de wereld dan vertellen wie God is? Wie kan zijn knecht zijn in plaats van Israël?

Een nieuwe Denaar

Tussen hoofdstuk 49 en 55 wordt een nieuwe Denaar geroepen. Deze krijgt in eerste instantie ook de naam Israël, maar het gaat hier uiteraard om Jezus. Zijn missie is om het volk Israël terug te brengen bij God, maar ook om een licht te zijn voor de heidenen, ofwel alle andere volken op aarde. Deze Knecht zal Gods koninkrijk op aarde vestigen, maar Hij doet dat niet met geweld. Integendeel. Hij laat zich slaan en martelen.

*Ik heb mijn rug blootgesteld aan mijn folteraars,
wie mij de baard uittrokken, bood ik mijn wangen aan.
Ik heb mijn gezicht niet verborgen
toen ze mij beschimpten en bespuwden. - Jesaja 50:6*

Uiteindelijk wordt Hij zelfs vermoord door zijn eigen volk, zoals hoofdstuk 53 in detail beschrijft. Hij wordt omschreven als iemand die ernstig lijdt. Niet omwille van zichzelf, maar omwille van anderen. Hij draagt hun ziekten, hun pijn en zelfs hun zonden. Hij wordt begraven 'als een goddeloze' maar even later is Hij weer levend. Door te sterven heeft Hij een verzoeningsoffer gebracht en kunnen mensen in vrede leven met God.

Dit goede nieuws wordt direct gevolgd door een oproep om je te bekeren tot God. Alleen wie op God vertrouwt, wordt onderdeel van dit messiaanse koninkrijk. Mensen die de lijdende Denaar afwijzen, worden dat niet.

Jesaja werkt toe naar een hoogtepunt. Nog één keer komen alle thema's van het Bijbelboek terug. In de laatste elf hoofdstukken vinden we een verzameling gedichten met in het midden gedetailleerde beschrijvingen van Gods Denaar. Hier staan onder meer de verzen die Jezus later citeerde toen Hij de mensen van zijn tijd probeerde uit te leggen wie Hij was.

De Geest van God, de HEER, rust op Mij, want de HEER heeft Mij gezalfd. Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft Hij Mij gezonden, om aan verslagen harten hoop te bieden, om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan geketenden hun bevrijding, om een genadejaar van de HEER uit te roepen en een dag van wraak voor onze God, om allen die treuren te troosten, om aan Sions treurenden te schenken een kroon op hun hoofd in plaats van stof, vreugdeolie in plaats van een rouwgewaad, feestkledij in plaats van verslagenheid. Men noemt hen 'Terebinten van gerechtigheid', geplant door de HEER als teken van zijn luister. - Jesaja 61:1-3

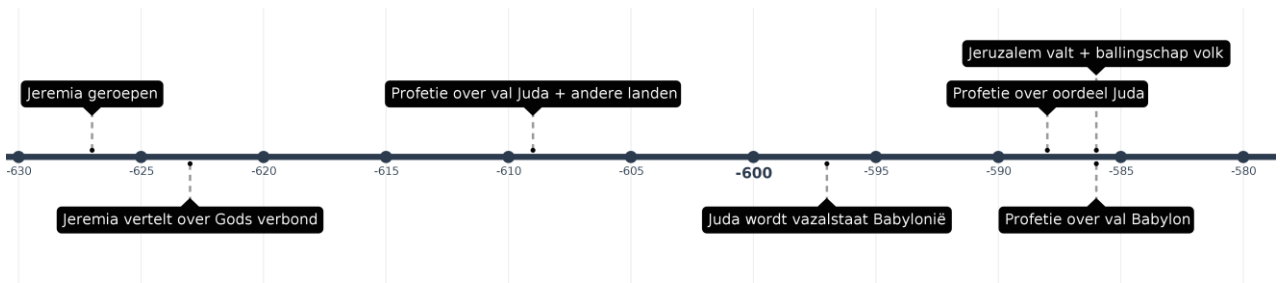
Jeruzalem wordt bewoond door Gods dienaren en deze stad zal een plaats zijn van waaruit Gods gerechtigheid en genade en zegen zal stromen naar alle natiën van de wereld.

Voor en na dit gedeelte staan lange gebeden, waarin de dienaren berouw tonen en de zonden van Israël belijden. Ze zijn verdrietig vanwege al het kwaad dat ze zien in deze wereld. Ze vragen God om vergeving en om zijn koninkrijk te vestigen op aarde.

Maar Jesaja noemt hier ook de mensen die God blijven afwijzen. Dit zijn de 'goddelozen' en God kan hen niet accepteren. Zij mogen vanwege hun egoïsme en afgoderij niet in Gods stad wonen. De mensen die niet te trots zijn om hun zonden toe te geven, maar berouw tonen, worden echter vergeven en mogen wél in het nieuwe Jeruzalem verblijven. Het nieuwe Jeruzalem staat hierbij overigens symbool voor een heel nieuwe schepping, een wereld zonder zonde, zoals God het aanvankelijk had bedoeld. Er zal geen lijden en geen dood meer zijn.

Door de lijdende Dienaar vestigt God zo zijn koninkrijk. Hij vervult op deze manier het verbond dat Hij eerder sloot. Dit verbond is niet langer alleen geldig voor Israël, maar ook voor ieder ander die zijn vertrouwen op God stelt.

Jeremia (5 minuten)

Jeremia is de profeet die na Jesaja kwam. Hij maakte de laatste veertig jaar van het koninkrijk Juda mee. Hij werd door God geroepen toen hij nog maar een jonge priester was. Het grootste deel van zijn leven moest hij nare boodschappen verspreiden over het aanstaande oordeel dat het zuidelijke rijk te wachten stond. Het noordelijke rijk, bestaande uit tien stammen van Israël, was al weggevoerd door de Assyriërs.

Toen God Jeremia riep, heerste koning Josia nog in Juda. Hij was de laatste goede koning, die ervoor zorgde dat de God van Israël werd aanbeden, en geen afgoden. In de dagen van Josia rustte de zegen van God nog op het land en het volk. Na zijn dood ging het volledig bergafwaarts met Juda. Jeremia kreeg de ondankbare taak om de leiders en de mensen te waarschuwen voor de straf die zou komen. Hij riep op tot bekering, maar slechts weinig mensen luisterden. Toch bleef hij klagen en daarom wordt hij ook wel de 'klagende profeet' genoemd.

God gaat niet over één nacht ijs

Veel mensen hebben moeite met de straffen van God. Of anders gezegd: waarom staat God dit of dat toe? Het boek Jeremia laat zien dat God niet over één nacht ijs ging. Hij had het volk via Mozes al gewaarschuwd en verteld wat er zou gebeuren als ze Hem zouden verlaten. De Judeeërs en Benjaminsieten hadden gezien wat er gebeurd was met hun broeders en zusters in het noorden. Jesaja riep op tot inkeer en deze Jeremia nu ook. Maar de mensen luisteren niet. Jeremia wordt voor leugenaar uitgemaakt, zelfs gevangen gezet en gemarteld met stokslagen. Uiteindelijk, tot groot verdriet van de profeet, komen zijn woorden uit.

Babylon neemt in 597 voor Christus de macht over. Koning Sedekia mag namens de Babylonische koning Nebukadnessar regeren. Zo'n tien jaar later komt Sedekia in opstand en wordt Jeruzalem opnieuw belegerd. Het is onduidelijk hoelang dit precies duurde, maar na achttien of zelfs dertig maanden viel de stad en werden talloze mensen meegevoerd naar Babel. Jeremia wist dat het ging gebeuren en maakte het lijden bovendien mee, al ging hij niet naar Babylon. Hij werd ontvoerd door een groep mensen die naar Egypte vluchtte en stierf daar.

Het Bijbelboek Jeremia is geschreven door Baruch, een vriend, leerling en secretaris van Jeremia. God had Jeremia opdracht gegeven zijn profetieën op te schrijven. Baruch voegde er ook verhalen over het leven van Jeremia aan toe.

Het verhaal begint met de roeping van Jeremia. Net als Mozes verzet hij zich tegen de opdracht die God hem wil geven. Hij vindt zichzelf nog te jong, maar God zegt hem dat hij voor niemand bang hoeft te zijn, want Hij zal hem terzijde staan en redden. Jeremia accepteert de missie en profeteert iedere keer als God hem dat vraagt.

Hij doet dat in bloemrijke taal. Zo wordt Israël vergeleken met een overspelige vrouw, en de leiders worden corrupt genoemd. Door de afgoderij en het gebrek aan integriteit is er veel onrecht in de samenleving. Weduwen, wezen, vreemdelingen en andere kwetsbare groepen worden uitgebuit en niet beschermd. Dat is een duidelijke overtreding van Gods wet. Er worden zelfs kinderoffers gebracht.

Naderend oordeel

Ondertussen gaat de tempeldienst gewoon door. Jeremia gaat naar de tempel en brengt Gods boodschap van een naderend oordeel.

‘Beter je leven, dan mogen jullie in dit land blijven wonen. Vertrouw niet op die bedrieglijke leus: “Dit is de tempel van de Heer!”,’ zegt Jeremia.

God is woest dat het volk denkt dat hun niets kan gebeuren en dat zijn naam onteerd wordt. ‘Kijk maar eens naar wat Ik met het noordelijke volk heb gedaan’, zegt God. Hij draagt Jeremia op zijn hoofd kaal te scheren – een schande in die tijd – en het haar weg te gooien. Op diezelfde manier zal God zich ontdoen van Juda. Een leger uit het noorden zal de tempel verwoesten. Later wordt duidelijk dat het hier om Babylon gaat.

Inmiddels heeft Babylon een nieuwe koning gekregen, Nebukadnessar. In het eerste jaar van zijn regering laat God Jeremia aan de inwoners van Jeruzalem vertellen dat de Babylonische legers eraan komen en dat het volk zeventig jaar in ballingschap moet doorbrengen. Babylon is als een beker met wijn. De beker is tot de rand gevuld met Gods rechtvaardige woede vanwege alle misstanden, zonden en afgoderij.

Hoofdstuk na hoofdstuk vertelt Jeremia wat het volk te wachten staat. En de Babylonische opmars zou niet alleen een straf voor Israël zijn; ook de omringende landen, die net zomin doen wat God van hen verlangt, zullen ten prooi vallen aan dit nieuwe wereldrijk.

Gedichten van hoop

Te midden van deze zwarte bladzijden uit de menselijke geschiedenis vinden we ook gedichten van hoop. God bevestigt aan Jeremia wat Hij ook al tegen Mozes zei: dat Hij zijn kinderen niet in de steek zal laten. Het volk zal uiteindelijk terugkeren. Er zal een nieuw verbond worden gesloten tussen God en mens. Uiteindelijk zal datgene gebeuren wat de wet niet voor elkaar kan krijgen: het hart van de mens wordt veranderd.

Maar dit is het verbond dat Ik in de toekomst met Israël zal sluiten – spreekt de HEER: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en hem in hun hart schrijven. Dan zal Ik hun God zijn en zij mijn volk. Men zal elkaar niet meer hoeven te onderwijzen met de woorden: “Leer de HEER kennen,” want iedereen, van groot tot klein, kent Mij dan al – spreekt de HEER. Ik zal hun zonden vergeven en nooit meer denken aan wat ze hebben misdaan. - Jeremia 31:33-34

En ook:

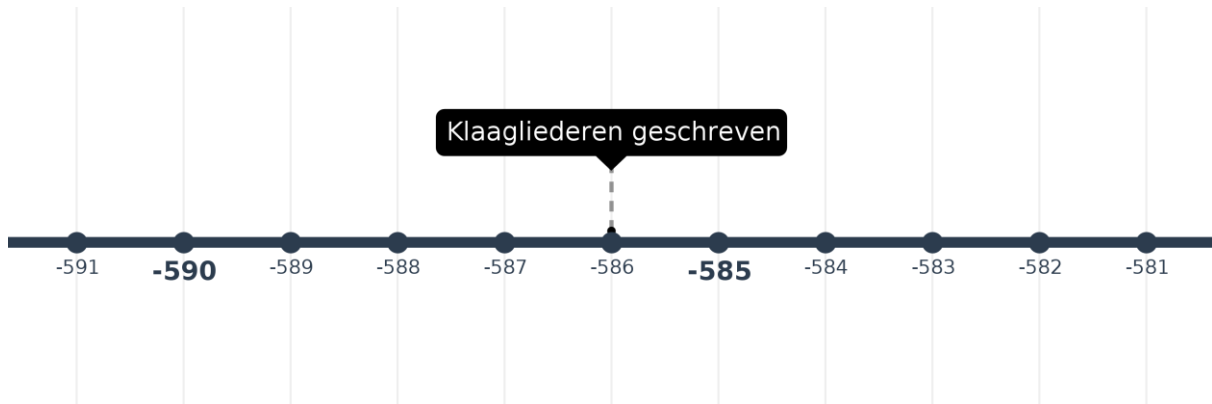
De dag zal komen – spreekt de HEER – dat Ik de belofte die Ik het volk van Israël en Juda heb gedaan, gestand zal doen. Op die dag, in die tijd, zal ik aan Davids stam een rechtmatige telg laten ontspruiten, die recht en gerechtigheid in het land zal handhaven. Dan wordt Juda verlost en de inwoners van Jeruzalem zullen in vrede leven. En de naam van de stad zal zijn “De HEER is onze gerechtigheid”. Want dit zegt de HEER: Er zal altijd een nakomeling van David op de troon van Israël zitten en er zullen altijd Levitische priesters zijn die mij dienen, die brandoffers zullen brengen, graanoffers zullen opdragen en vredeoffers zullen bereiden. - Jeremia 33:14-18

Er zal dus een Verlosser komen, een Gezalfde. En als Hij er is, dan zullen de andere volken de God van Israël als de enige ware God erkennen.

Voor het zover is, volgt eerst het oordeel over Israël en de omringende landen, uitgevoerd door Babylon. Dat God Babylon gebruikt, wil niet zeggen dat God hun geweld, hun misdaden en hun zonden goedkeurt. Integendeel. De koning van Babylon – zo blijkt later – ziet zichzelf ook als een gelijke van God. En dus zal God uiteindelijk ook Babylon oordelen. Later worden ze verslagen door de Perzen.

Aan het einde van Jeremia zien we hoe alle voorspellingen uitkomen en hoe Jeruzalem en de tempel worden verwoest. Het boek eindigt echter met vrijwel hetzelfde slothoofdstuk als 2 Koningen. Er wordt verteld hoe koning Jojachin van Juda, na 37 jaar gevangenschap, gratie krijgt van de koning van Babylonië. Deze afstammeling mag voortaan aan het hof wonen. En zo blijft de hoop levend.

Klaagliederen (3 minuten)

Klaagliederen is een verzameling van vijf treurige liederen. Je zou ze ook ‘begrafenisliederen’ kunnen noemen. Deze gedichten zijn waarschijnlijk geschreven door Jeremia, maar zeker weten doen we het niet. Het is wel de reden dat Klaagliederen in de christelijke Bijbel ná Jeremia komt, terwijl het niet echt een profetisch boek is.

Het is geschreven in de tijd van de val van Jeruzalem, waarin de Babyloniërs de stad verwoesten, mensen vermoorden en nog meer leed aanrichtten. Interessant is dat ieder vers van ieder gedicht begint met een letter van het Hebreeuwse alfabet, dat uit 22 letters bestaat. Daardoor lijkt het alsof de dichter het lijden van Israël van A tot Z beschrijft. Het eerste, tweede en vierde lied bestaan uit 22 verzen, keurig op volgorde van het alfabet. Het derde gedicht is eveneens op volgorde, maar dit is 66 verzen lang. Het vijfde en laatste lied bevat weer 22 verzen, maar deze staan niet op volgorde van het alfabet; alsof de schrijver hier de weg kwijt was en de chaos in zijn hoofd regeert.

Het lied van de weduwe

In het eerste lied horen we van een weduwe, die later de stad Sion blijkt te zijn. Sion is een andere naam voor Jeruzalem. Ze is alleen en niemand troost haar. Ze bekent haar zonden en vraagt aan God om verlossing.

Klaagliederen is een van de boeken waardoor de Bijbel zo uniek is. Welke almachtige God zou toestaan dat mensen zo over Hem spreken? In het tweede lied wordt Hij zelfs als een vijand neergezet. Maar God geeft ruimte aan deze emoties.

In het hart van Klaagliederen vinden we dus het langste gedicht met drie verzen per letter. We horen rechtstreeks van een eenzame man die spreekt over zijn lijden en zijn verdriet. Veel van zijn woorden lijken op andere passages uit het Oude Testament: de klaagzang van Job, rouwgedichten uit Psalmen en zelfs stukken uit Jesaja over de lijdende Dienaar. De man aan het woord erkent dat het lijden komt door de ontrouw van de mens. Toch geeft juist dit hem hoop. Als God zijn belofte hield over straf, dan zal Hij ook zijn belofte over vergeving en verlossing laten uitkomen. Hij zegt:

Genadig is de HEER: wij zijn nog in leven! Zijn ontferming kent geen grenzen. Elke morgen schenkt Hij nieuwe weldaden. – Veelvuldig blijkt uw trouw! Ik besef: mijn enig bezit is de HEER, al mijn hoop is op Hem gevestigd. Goed is de HEER voor wie Hem zoekt en alles van Hem verwacht. Goed is het geduldig te hopen op de HEER die redding brengt. - Klaagliederen 3: 22-26

Smeken om Gods genade

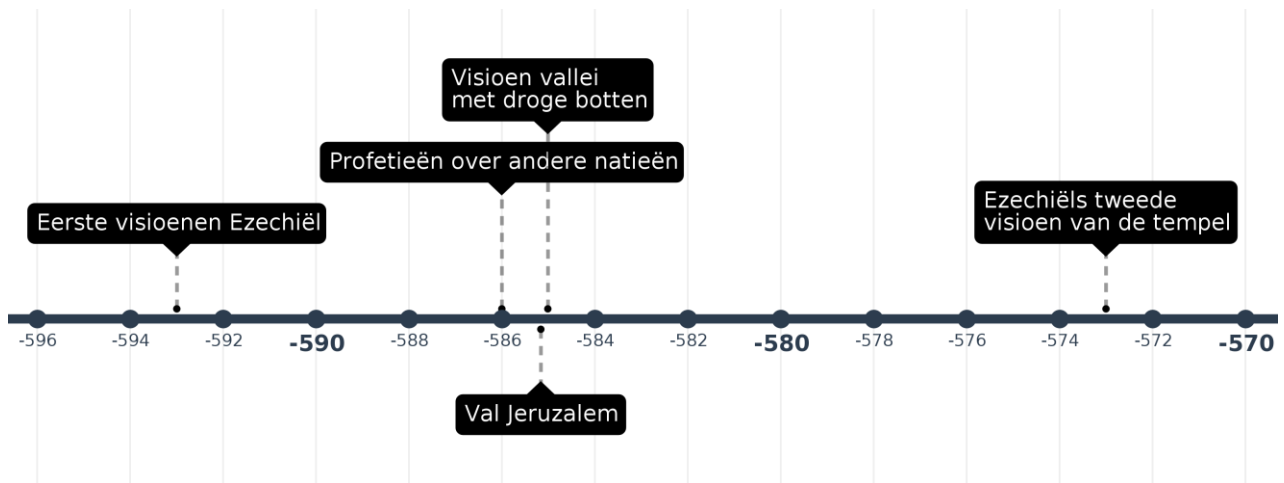
Het vers ‘Elke morgen schenkt Hij nieuwe weldaden’ wordt vaak geciteerd. Het is makkelijk om dit te zeggen als het goed met je gaat. Maar wat als rampspoed je treft? Toch is dat wat de dichter hier doet.

Het lied is echter niet van de ene op andere dag voorbij. Eerst wordt in lied 4 het verschrikkelijke lijden tijdens de belegering van Jeruzalem beschreven. Aan de andere kant herinnert de dichter zich ook nog hoe mooi het ooit was. Dat maakt het lijden extra zwaar.

In het vijfde lied wordt gesmeekt om Gods genade. De schrijver bidt om een einde aan het lijden, om een terugkeer naar Jeruzalem en de dagen van vroeger. Er komt geen antwoord, geen laatste verlossend woord van hoop. Wel zegt Jeremia (of wie dan ook maar de auteur is): ‘U, Heer, U zit voor eeuwig op uw troon’.

Het is alsof we ons moeten vasthouden aan dat gegeven. God zit op zijn troon. Hij heeft beloften gedaan van verlossing, vrede en herstel. Er zal een nieuwe Koning komen. Maar tot die tijd maken we soms perioden van diep lijden mee.

Ezechiël (5 minuten)

Ezechiël was een jonge priester die net als vele andere Israëlieten werd meegevoerd naar Babel.

Op een dag zit hij in het ‘vluchtelingenkamp’ aan de rivier als God hem een visioen toont. In dit visioen ziet hij hemelse wezens met vier koppen. De vleugels van de wezens raken elkaar aan en met zijn allen houden ze een koepel in de lucht. Het is een soort podium waar een troon op staat. Op de troon zit Iemand die op een mens lijkt. ‘De stralende verschijning van de Heer’, zegt Ezechiël hierover.

Bij oppervlakkige lezing van deze tekst valt het niet zo snel op, maar de vraag is: wat doet God hier in Babylon? Zijn heerlijkheid hoort in de tempel in Jeruzalem, waar de ark van het verbond staat. Natuurlijk kan God ook in Babylon spreken tot een profeet als Ezechiël, maar het verontrustende is dat in deze droom Gods troon is verhuisd.

Al snel wordt duidelijk waarom Gods troon niet meer in de hoofdstad van zijn volk staat. Na de eerste aanval van de Babyloniërs komt namelijk een tweede, waarbij Jeruzalem en de tempel nu ook verwoest zullen worden. God roept Ezechiël als profeet om hen te waarschuwen, maar vertelt er ook bij dat de mensen niet naar hem zullen luisteren.

Ezechiël beeldt uit

De taak van een profeet is niet makkelijk. Ezechiël moet zelfs uitbeelden wat het volk te wachten staat. Zo speelt hij een oorlog na, moet hij zijn haar afscheren en zelfs doen alsof hij de zondebok is die elk jaar op Grote Verzoendag de woestijn in wordt gestuurd. Hij ligt een jaar op zijn zij en kookt zijn eten boven een hoopje stront, als teken van het smerige voedsel dat het volk straks krijgt.

Wat we in alle voorgaande Bijbelboeken hebben gezien, zien we nu weer. Het volk luistert niet, precies zoals God had voorspeld. Hun hart is te hard.

Een jaar later geeft God een nieuw visioen aan Ezechiël. Dit keer laat God zien hoe de tempel wordt onteerd en hoe afgoden worden aanbeden door het volk. De Heer maakt duidelijk dat de mensen die aan deze kwalijke praktijken meedoen, worden omgebracht.

Ezechiël ziet de glorie van God uit de tempel vertrekken, precies zoals in zijn visioen van een jaar eerder, met de troon op een koepel, gedragen door hemelse wezens.

Het verbond verbroken?

Het is een tragisch beeld, want het lijkt erop alsof het verbond tussen God en zijn volk wordt verbroken. Maar dat is niet zo. God vertelt Ezechiël dat de mensen een nieuw hart nodig hebben, een hart van vlees en bloed. En God zal dat geven. (Hij deed dat door ons de Heilige Geest te schenken op de allereerste Pinksterdag.) Ook zal Hij uiteindelijk het volk laten terugkeren.

De boeken van de profeten zijn soms moeilijk te begrijpen. Toch zijn ze belangrijk, want ze laten Gods hart zien, zijn passie om zijn heerlijkheid met ons te delen. Van Ezechiël leren we dat de mens van nature zondig is. We zijn niet in staat om ons aan de wet te houden. God zal ons de verandering van ons hart geven die nodig is. Hij is genadig. Maar omdat God niet alleen barmhartig maar ook rechtvaardig is, kan Hij het kwaad niet ongestraft zijn gang laten gaan. Er blijken dan weer twee categorieën mensen te zijn: zij die hun vertrouwen op God stellen en zij die God afwijzen.

Mensen die trots zijn en niets met God te maken willen hebben, zullen worden geoordeeld. Dit geldt voor Israël, voor Jeruzalem maar ook voor volken om Israël heen.

De hoofdstukken die deze oordelen beschrijven, zijn om moedeloos van te worden, maar in het laatste deel van het boek geeft God hoop. De Heer neemt Ezechiël mee naar een vallei met droge botten. Hier is een leger gestorven. Maar God brengt de mensen weer tot leven. De botten krijgen hun vlees, hun organen en hun huid terug. Ook wordt het hart van steen vervangen door een hart van vlees. De transformatie is compleet. Dit zijn nieuwe mensen, gemaakt van oude mensen.

Dit verhaal doet denken aan Genesis 2, waarin God Adam en Eva creëert. Er komt dus een tweede schepping, één waarin de mens weer een relatie met God kan hebben, zoals Adam en Eva dat ook hadden voor ze van de verboden vrucht aten.

Wat doet God met het overgebleven kwaad?

Toch blijven er nog vragen over. Wat doet God bijvoorbeeld met al het kwaad dat nog in de wereld heerst? En keert God terug naar de tempel in Jeruzalem?

Daar geeft God antwoord op aan het einde van Ezechiël. Eerst wordt de ondergang beschreven van een heerser die Gog wordt genoemd. Hij vertegenwoordigt de verschillende tirannieke volken in die tijd. Ze verzetten zich tegen Gods plan om zijn volk te redden en worden daarom verwoest.

Zodra het kwaad is verslagen, verschuift de focus naar het herstel van de wereld. Ezechiël beschrijft een nieuwe tempel, één die nog groter en majestueuzer is dan de tempel die Salomo ooit bouwde. Gods troon – ofwel: Gods glorie – keert ook terug naar de tempel.

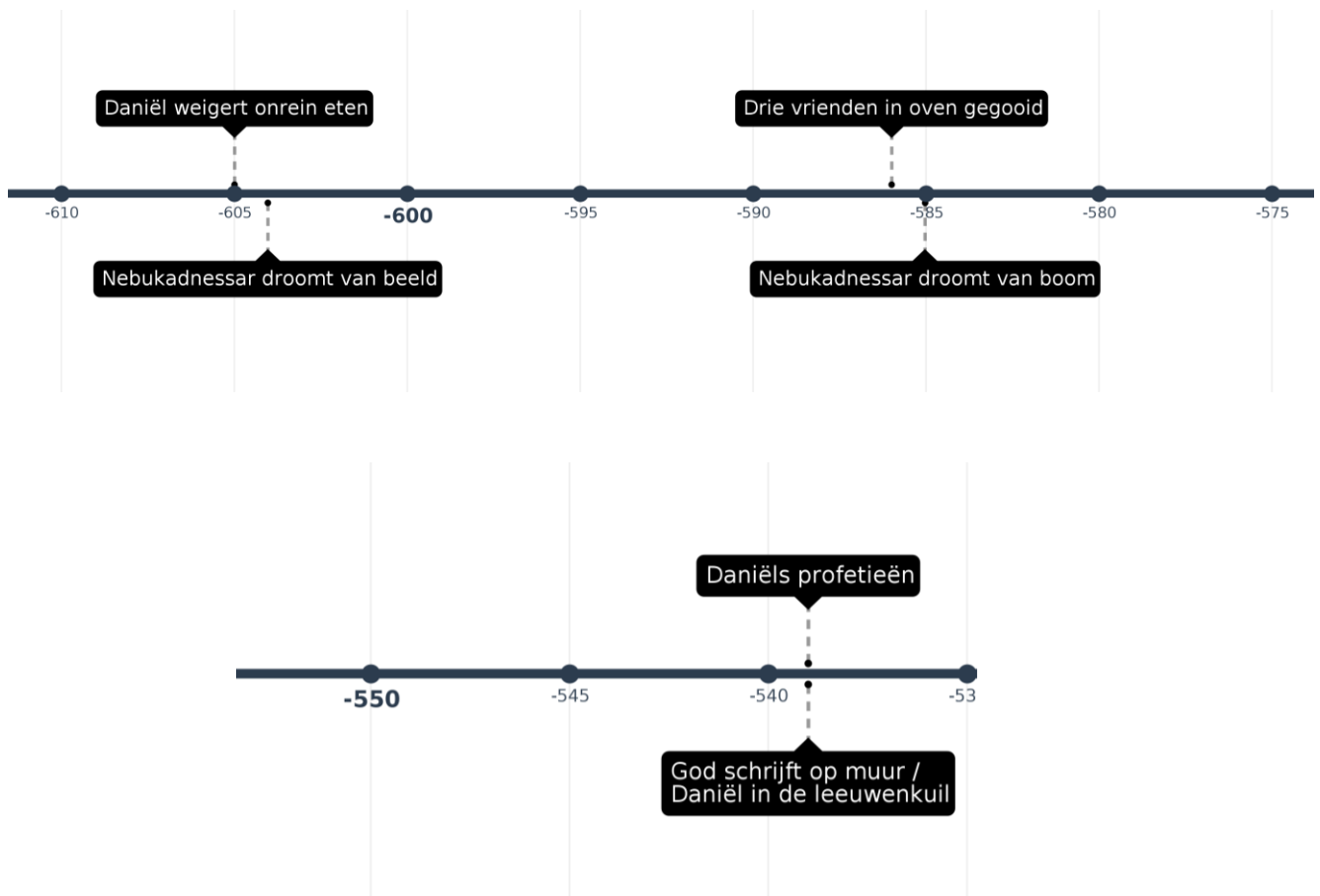
Het zou kunnen dat er in het toekomstige koninkrijk van God weer een tempel komt. Persoonlijk denk ik dat de nieuwe tempel in Ezechiëls visioen vooral een symbool is voor het feit dat mensen weer vrij toegang hebben tot God. God woont dan weer onder ons.

Dit gebeurde natuurlijk al toen Jezus naar de aarde kwam, maar gebeurt pas ten volle als Jezus weer terugkeert naar de aarde en zijn koninkrijk definitief zal vestigen. Gods beloften komen vaak in fases uit.

Ezechiël zegt niet in welke stad deze nieuwe tempel staat, wat voor mij ook een reden is om dit vooral symbolisch te zien. Maar het is zo'n krachtig beeld... Uit de tempel stroomt namelijk water. Levend water. Want als het uitkomt in de Dode Zee, komt het leven terug in de zee. Er groeien weer planten en bomen, dieren nemen bezit van het land, vissen van het water. Het is alsof we terug zijn in Genesis 1.

In deze 'tuin' of 'hof' wordt een stad gesticht. En de naam van stad? 'De Heer is daar!'

Daniël (5 minuten)

Daniël was een jonge man die samen met drie vrienden meegenomen werd door de Babyloniërs nadat zij Jeruzalem hadden ingenomen. Daniël is een bijzonder figuur in de Bijbel. Hij is een afstammeling van David, en een trouwe volgeling van God. Zelfs in een land dat vijandig staat tegenover de godsdienst van het overwonnen volk Israël, houdt Daniël zich aan Gods wet. Met gevaar voor eigen leven, moeten we daarbij zeggen.

Het Bijbelboek Daniël bestaat eigenlijk uit twee delen. In de eerste zes hoofdstukken worden de verhalen van Daniël en zijn vrienden verteld. Eerst weigeren ze het voedsel te eten dat niet voldoet aan Gods voorschriften. Later buigen de drie vrienden – Sadrach, Mesach en Abednego – niet voor het beeld van de koning Nebukadnessar. Ze worden in een grote vuuroven gegooid, maar verbranden niet. Sterker nog: Nebukadnessar ziet een vierde figuur, een engel, rondlopen in de oven.

Eerder al legt Daniël de droom uit van koning Nebukadnessar. Een reusachtig standbeeld van verschillende materialen wordt verwoest door een grote, rollende steen. Het standbeeld staat symbool voor elkaar opvolgende koninkrijken. Het rotsblok dat het beeld verwoest, verandert in een berg en staat symbool voor Gods koninkrijk.

Dit is een belangrijk thema van Daniël. De kwaadaardige koninkrijken brengen veel geweld op de wereld, maar uiteindelijk zal God ingrijpen. Er komt een einde aan de hoogmoed van deze volken en er komt een koninkrijk van vrede en gerechtigheid.

Waarschuwingen voor de koningen

Niet veel later in het boek waarschuwt God Nebukadnessar en zijn zoon Belsassar dat ze zich nederiger moeten opstellen. Dat doet Hij via een droom die door Daniël moet worden uitgelegd. Ze weigeren hun trots te laten varen en Nebukadnessar wordt waanzinnig. Nu zouden we misschien zeggen dat hij een ernstige psychose kreeg. Zeven jaar lang leeft hij als een wild dier. Na die zeven jaar ‘krijgt hij zijn verstand terug’ (zoals hij zelf zegt) en hij heeft zijn lesje geleerd: Nebukadnessar geeft God de eer die Hem toekomt en wordt nog een tijdje koning.

Zijn opvolger (en zoon) Belsassar heeft niets geleerd van wat er met zijn vader is gebeurd en laat God links liggen. Op een avond, tijdens een groot feest, schrijft een vinger op een muur dat zijn tijd is gekomen. Die nacht wordt Belsassar in zijn slaap door een moordenaar om het leven gebracht. Het machtige Babylon wordt overgenomen door de Meden en de Perzen.

God zegent Daniël en daardoor krijgt hij een hoge positie. De andere bestuurders zijn jaloers en willen hem ten val brengen. Maar omdat Daniël zo eerlijk en betrouwbaar is, kunnen ze hem alleen pakken via een list. Ze laten de nieuwe machthebber, Darius, een wet uitvaardigen die mensen verbiedt een andere god te aanbidden. Daniël bidt echter vrolijk hardop en bovendien met het raam open. Voor straf wordt hij in een leeuwenkuil gegooid, maar de wilde beesten vallen hem niet aan.

Zo is de bemoedigende les voor christenen van alle tijden dat God helpt stand te houden tijdens vervolging. Dat zagen we ook bij de drie vrienden. Veelzeggend zijn hun woorden voordat ze in de oven worden gegooid: 'Wij zijn ervan overtuigd dat God ons zal redden en zelfs al doet Hij dit niet, dan nog zullen wij uw goden niet vereren!'

De visioenen van Daniël

Daniël was ook een profeet en met name de laatste zes hoofdstukken laten de visioenen zien die Daniël heeft ontvangen. Hij ziet vier dieren: een soort leeuw met vleugels, een dier dat op een beer lijkt, een soort gevleugelde panter met vier koppen, en een dier met ijzeren tanden en tien hoorns. Drie van de hoorns maken plaats voor een andere hoorn.

Een engel moet de droom aan Daniël uitleggen. Elk dier staat voor een koninkrijk. Het laatste dier is een zeer kwaadaardig koninkrijk. De nieuwe hoorn staat symbool voor een bijzonder arrogante koning. Iemand die zichzelf boven God plaatst. Hij vervolgt Gods kinderen. In de droom worden deze koninkrijken uiteindelijk verwoest en geoordeeld.

Er verschijnt ‘iemand die op een mens lijkt’. Oudere Bijbelvertalingen zeggen: ‘de Mensenzoon’. Dit is de Verlosser, die later Gods koninkrijk op aarde zal vestigen. Toen Jezus op aarde leefde, noemde Hij zichzelf de Mensenzoon. In de droom is te zien hoe iedereen Hem dient.

In een volgend visioen ziet Daniël een ram en een geit. Met de ram wordt het koninkrijk van de Meden en Perzen bedoeld, terwijl de geit symbool staat voor het oude Griekenland. De geit heeft meerdere hoorns, en één daarvan staat symbool voor de zeer kwaadaardige koning waar we eerder over hoorden. Nu vertelt God dat deze koning Jeruzalem zal aanvallen en de tempel zal onteren met afgoden. Maar hij zal geen stand houden tegen God en uit de weg worden geruimd.

Het is een hoopvol beeld, maar Daniël raakt ook ernstig in de war. Hij wil onder meer graag weten hoelang dit nog gaat duren. Hij raadpleegt de boeken van Jeremia en ontdekt dat de ballingschap zeventig jaar zal duren. Die tijd is bijna voorbij en hij smeekt God zich aan zijn beloften te houden.

En hoewel nergens wordt beschreven dat Daniël iets verkeerd doet, belijdt hij toch de zonden van het volk. Dan verschijnt een engel aan Daniël. De engel vertelt met een ingewikkelde profetie dat er ooit een gezalfde Vorst zal komen, en dat Jeruzalem zal worden hersteld.

Toekomstige koningen

Daniël krijgt nóg een visioen. God vertelt hem opnieuw van de koningen die nog zullen komen. Een van hen is bijvoorbeeld de koning die wij kennen als Alexander de Grote, een Griekse veroveraar. Maar al deze koninkrijken zullen weer verdwijnen. Uiteindelijk komt er één koning uit het noorden die Jeruzalem zal veroveren en zijn afgoden neerzet in Gods tempel.

Het is onduidelijk welke koning hier wordt bedoeld. Misschien de Syrische koning die in de tweede eeuw voor Christus in Jeruzalem veel Joden liet doden en zijn goden in de tempel plaatste. Het kan ook zijn dat de Romeinen worden bedoeld en de verwoesting

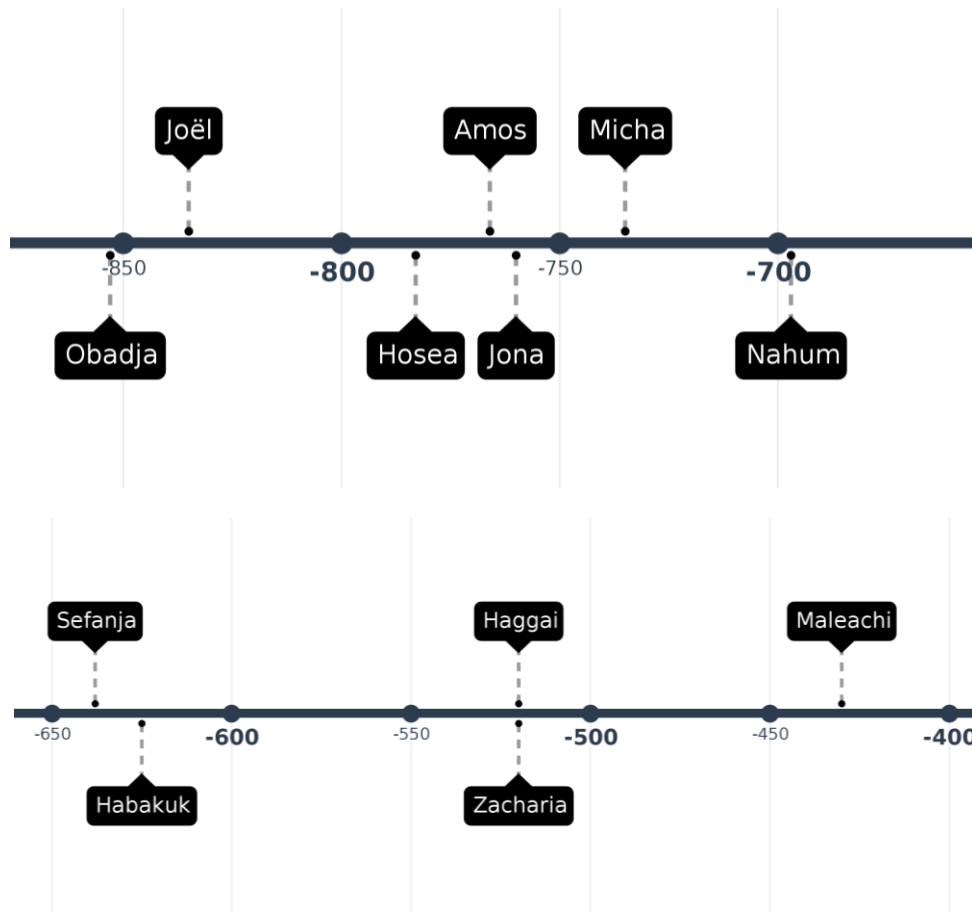
van Jeruzalem en de tempel in 70 na Christus. Of misschien moet dit visioen nog realiteit worden.

Omdat de profetieën in de Bijbel vaak op meer dan één manier uitkomen, geloof ik dat al deze interpretaties waar zijn. Ze zijn op verschillende manieren werkelijkheid geworden en de volledige vervulling komt nog.

Het boek Daniël gaf hoop aan het volk van God tijdens de ballingschap, tijdens de verovering door de Syrische koning en tijdens de Romeinse onderdrukking. En het geeft nu nog steeds hoop, zeker voor mensen die worden vervolgd vanwege hun geloof.

Het patroon dat Daniël beschrijft, zien we van Genesis tot Openbaring. De mens is zondig, maar God straft de zonde, vergeeft en redt. De oproep aan ons is om op God te vertrouwen. Verder hoeven we niets te doen. Alleen trouw blijven, zoals Daniël en zijn vrienden lieten zien. Uiteindelijk zal God een eind maken aan al het kwaad en zijn koninkrijk vestigen.

Kleine profeten (10 minuten)

De ‘kleine profeten’ vormen het slotakkoord van het Oude Testament. Dit is een verzameling van vrij korte, profetische Bijbelboeken. Dat ze ‘de kleine profeten’ worden genoemd, heeft trouwens weinig met het postuur van deze mannen te maken, maar alles met de lengte van deze teksten. Het mooie van deze twaalf boeken? Je ziet het hart van God, alle belangrijke thema’s van het Oude Testament komen terug én ze werken toe naar een cliffhanger.

Zo worden de Israëlieten gewaarschuwd dat hun relatie met God is verstoord. De oproep is om hun fouten toe te geven, te stoppen met hun afgoderij en terug te keren naar God. Met andere woorden, God geeft hun de kans zich te bekeren.

Sommige van deze boeken zijn geschreven vóór de ballingschap, andere net daarna. In het boek Koningen hebben we al gezien dat Israël Gods waarschuwingen over het algemeen niet serieus nam en daar uiteindelijk de prijs voor betaalde.

Daarom worden Gods oordelen beschreven. Zowel die voor Israël als die voor de volken die Israël onderdrukken en zich evenmin aan Gods wetten houden. Ook beschrijven de profeten de 'Dag van de Heer'. Dit is de dag waarop God zijn oordeel zal uitspreken. Een tijd van rampspoed voor mensen die niet bij God willen horen en een zegen voor mensen die wel op God vertrouwen.

Zo is er ook hoop en iets om naar uit te kijken: het nieuwe Jeruzalem, een plaats net zo mooi als de Hof van Eden, een plek waarin God weer onder de mensen zal wonen en de hoofdstad van het koninkrijk van de messiaanse Koning.

Oké, wie zijn de 'kleine profeten' en wat hebben ze te vertellen?

Hosea

Het begint met Hosea, die leefde in het noordelijke koninkrijk rond 750 voor Christus. Hosea kreeg een moeilijke opdracht. Hij moest Gods verbond met het volk Israël uitbeelden. Zoals eerder gezegd, een verbond is een overeenkomst. Een soort contract eigenlijk. Een vorm van een contract is bijvoorbeeld een huwelijk waarbij man en vrouw trouw aan elkaar beloven.

Om het huwelijk tussen God en Israël uit te beelden, moest Hosea trouwen met een hoer. Hij redde haar zo uit de prostitutie, maar later was ze hem ontrouw en keerde ze terug naar het bordeel. Hosea kocht vervolgens zijn eigen vrouw terug van het bordeel.

Normaal gesproken zou een Israëlitische man niet met een prostituee trouwen. En hij zou haar zeker niet terugkopen als ze opnieuw haar oude beroep ging uitoefenen. Toch was dat wat Hosea deed. Op dezelfde manier betaalde God jaren later losgeld voor Israël (en voor ons!) door zijn Zoon te offeren. Hosea laat zo Gods verlossingsplan zien, al wist hij waarschijnlijk niet hoe God de mens zou vrijkopen.

Joël

Het is niet bekend wanneer Joël is geschreven. Het zou kunnen dat dit net voor de val van Jeruzalem was, of anders ongeveer 400 jaar voor Christus. Joël vergelijkt een sprinkhanenplaag die het land teistert met de dag van het oordeel. Het boek benadrukt hoe God zonden zal straffen, roept op tot bekering, en laat zien dat er bij God genade en verlossing te vinden is. Dit geldt niet alleen voor Israël maar voor alle natiën. In het nieuwe Jeruzalem zal geen hongersnood zijn zoals tijdens en na de sprinkhanenplaag, maar een overvloed aan voedsel.

Amos

Amos was een herder uit het zuidelijke rijk dat bestond uit de stammen Juda en Benjamin, maar hij preekte in het noorden. Hij deed dat net vóór of misschien wel in dezelfde periode als Hosea. Amos is, om eerlijk te zijn, een wat deprimerend boek. Het gaat er vooral over dat Israël nu Gods vijand is en dat God de bewoners zal verwijderen uit het land, net zoals Hij dat eerder deed met de volken die in Kanaän woonden voordat de Israëlieten bezit namen van het land. Amos kreeg te maken met veel tegenstand. Toch heeft hij uiteindelijk ook een paar woorden van hoop: na het oordeel volgt herstel.

Obadja

Obadja speelt zich waarschijnlijk af net na de val van Jeruzalem. Misschien dus in dezelfde periode als Joël. Het is het kortste boek uit de Bijbel: slechts één hoofdstuk lang.

Het gaat over Edom. De Edomieten zijn afstammelingen van Esau, de tweelingbroer van Jakob. Nadat Jeruzalem was gevallen en een deel van het volk in ballingschap was afgevoerd, plunderden de Edomieten wat er over was van de stad.

Veel inwoners die niet waren meegevoerd naar Babylon werden als slaven verkocht. Obadja waarschuwt de Edomieten dat God ook hen zal straffen. De ‘Dag van de Heer’ nadert. Het is een dag waarop iedereen verantwoording af moet leggen. Niet alleen Edom, maar alle volken.

Jona

Jona is een kort verhaal en waarschijnlijk het meest bekende Bijbelverhaal voor iedereen die ooit naar zondagschool is geweest. Het is een boek met een diepe boodschap en het heeft bovendien een unieke vorm.

Het verhaal speelt zich af tijdens de regering van Jerobeam, ongeveer 750 jaar voor Christus. Als je het goed leest, ontdek dat je er veel humor in het boek zit verstopt. Als God Jona roept om naar Nineve te gaan, gaat Jona de andere kant op. Alsof je als mens kunt wegrennen voor een almachtige God. De reactie van Jona is trouwens wel te begrijpen. Nineve lag in Assyrië (het huidige Irak). De Assyriërs vielen regelmatig andere volken aan en deden de vreselijkste dingen. Ze waren de terroristen van die tijd.

Zoals gezegd kan Jona niet vluchten voor God. Hij wordt opgeslokt door een vis en wordt pas na drie dagen uitgespuugd. Hij heeft geen andere keus en met tegenzin gaat hij naar Nineve, een stad die volgens hem verwoesting verdient. Maar als Jona heeft gepreekt, bekeren de Assyriërs in de stad zich. Dat is iets waar Jona ontzettend boos over is.

Om hem een lesje te leren, laat God een plant groeien om Jona van schaduw te voorzien. Een dag later is de plant alweer weg, omdat God die door een worm heeft laten opvreten. Jona is opnieuw woedend op God.

Eigenlijk staat Jona symbool voor Israël. En waar in Nineve iedereen – inclusief de dieren! – hun zonden belijden, doet Jona dat niet. Hij blijft star en boos.

Micha

Micha is een profeet die vaak wordt aangehaald. Hij schreef zijn boek nog voordat het noordelijke koninkrijk ten prooi viel aan Assyrië. Micha wordt vaak vergeleken met Jesaja, omdat dezelfde thema's aan bod komen, maar dan uiteraard een stuk korter.

Het boek Micha bestaat eigenlijk uit drie preken. Ze gaan onder meer over corruptie: rechters die zich laten omkopen, rijken die wegkomen met misdaden, de armen die moeten lijden en priesters die de mensen alleen ‘helpen’ tegen betaling, in plaats van God te dienen. Hierom kan Israël straf verwachten.

Toch laat elke preek ook hoop zien. Micha voorspelt dat er Iemand zal komen die het volk als een Herder zal leiden in een tijdperk waarin vrede en rechtvaardigheid hand in hand gaan. Dit is uiteraard de messiaanse Koning die ook door andere profeten is aangekondigd. Ooit zal God de beloften die Hij aan Abraham heeft gedaan nakomen.

Nahum

Nadat de profeet Jona de Assyrische stad Nineve met veel tegenzin had opgeroepen zich te bekeren, deden ze dit. Dat was waarschijnlijk rond het jaar 798 voor Christus. Maar ruim tachtig jaar later is Nineve de waarschuwing weer vergeten en nu voorspelt Nahum de ondergang van de stad. Dit keer gaan de inwoners door met hun goddeloze praktijken en uiteindelijk wordt de stad ingenomen en vernietigd door de Babyloniërs. Het had niet zo ver hoeven komen. Nahum beschrijft God ook als een goede God. Hij is als een veilig fort in tijden van nood.

Habakuk

Habakuk is een man die van God houdt en zijn best doet niet te zondigen. Maar hij wordt van binnen verscheurd door het feit dat anderen bij herhaling Gods wetten overtreden.

De Heer laat hem weten dat Hij de Babyloniërs – ook wel Chaldeeën genoemd – zal gebruiken om Juda te straffen. Dit zorgt, zacht gezegd, voor teleurstelling bij Habakuk. Hij stelt dezelfde vraag die wij misschien ook wel hebben: waarom zet God een ander, trouweloos volk in om het kwaad te stoppen in Juda? Is dat niet kwaad met kwaad vergelden? Het antwoord: ieder volk dat zich laat leiden door zijn eigen trots gaat uiteindelijk ten onder, maar wie zich houdt aan Gods wet zal leven.

(Overigens, wie het Oude Testament goed leest, realiseert zich dat niemand zich volledig aan de wet kan houden, maar dat hij of zij op God moet vertrouwen voor vergeving van zonden. Dat is wat we telkens zien.)

Habakuk eindigt met een mooie psalm over de tempel in Jeruzalem. God zal zijn volk redden. Habakuk hoopt dat hij dat nog zal meemaken, maar zelfs al raakt hij alles kwijt, dan nog zal hij vreugde vinden in de Heer. Op een dag komt alles goed.

Sefanja

De profeet Sefanja leefde in dezelfde tijd als Habakuk, zo rond 626 voor Christus. Zijn boodschap lijkt ook op die van zijn collega. Eerst brengt hij een boodschap van wanhoop. De Heer zal de kwade volken verwoesten en zelfs de aarde zal vergaan door het vuur van God. Maar één vers later lezen we hoe God niet langer boos is. Sterker nog, de volken zijn nu gezuiverd en ze komen van ver om God te dienen. Niemand, ook Jeruzalem niet, hoeft meer kwaad te vrezen.

Haggai

Haggai is de eerste Bijbelse profeet die optreedt ná de ballingschap. Misschien herinner je je nog dat een deel van de ballingen terugkeerde naar Juda nadat de Babyloniërs waren verslagen door de Perzen. Onder hen waren Zerubbabel (een nakomeling van David) en Jozua (een afstammeling van Aäron).

In feite waren zij de koning en de hogepriester, maar niet officieel. Na terugkomst in Jeruzalem werd begonnen aan de bouw van de tempel, maar al gauw wordt dat werk neergelegd. Wel bouwen de teruggekeerde mensen huizen voor zichzelf. Als de opbrengst van de landbouw tegenvalt, openbaart God aan Haggai dat dit komt doordat de mensen de tempel negeren. Zerubbabel en Jozua luisteren naar Haggai en laten de tempel herbouwen.

Zacharia

Zacharia is het langste Bijbelboek van de kleine profeten. Er zitten verhalen in, maar ook visioenen en profetieën. (Een visioen laat een beeld van de werkelijkheid zien; een

profetie is, zwart-wit gezegd, een voorspelling van de toekomst.) Deze geven een goede inkijk in de geestelijke strijd, want Zacharia ziet bijvoorbeeld hoe Satan probeert om Jozua zwart te maken. Letterlijk.

De engelen geven Jozua in opdracht van God echter schone kleren. Hij mag dus zijn taak als priester oppakken. Hij is schoongemaakt en kan bemiddelen tussen God en mens. Ook Zerubbabel krijgt hoopvolle woorden te horen. Niet door kracht of geweld zal hij slagen in zijn leidersrol, maar door de Geest van de Heer. Helaas is het nog geen eind goed, al goed. Het tweede deel van Zacharia bevat profetieën over tijden van moeilijkheden, maar uiteindelijk zal God zijn volk redden. Hij zal heersen over de aarde en alle volken zullen Hem aanbidden in Jeruzalem.

Maleachi

Maleachi leefde zo'n vierhonderd jaar voor Christus. Hij laat ons zien dat de mens uit zichzelf niet in staat is om zich aan Gods wet te houden. Hij geeft als het ware gesprekken weer tussen God en zijn volk. God roept de mens namelijk op om trouw te blijven. Daaruit kun je afleiden dat de Israëlieten daar nog altijd niet in zijn geslaagd.

Om eerlijk te zijn: het lukt ons vandaag de dag ook niet. Er is meer voor nodig dan goede bedoelingen. En zo bouwt het Oude Testament op naar zijn cliffhanger. 'Let op', zegt God, 'Ik stuur een nieuwe profeet, een man zoals Elia.' Jezus zou ons later vertellen dat Hij die 'Elia' niet was. Het was Jezus' neef, die wij kennen als Johannes de Doper.

Samenvatting van de profetische boeken (1 minuut)

De profeten spreken namens God en gaan ver – heel ver – om aan het volk duidelijk te maken dat hun eigen gedrag tot hun ondergang zal leiden. In de historische boeken zagen we al dat Israël op enkele perioden na deze waarschuwingen in de wind sloeg. Het noordelijke én zuidelijke rijk werden verslagen door buitenlandse machten en weggevoerd. De profeten zagen dit aankomen. God zette hen in om deze boodschap over te brengen, ook al wist Hij dat de Israëlieten niet tot inkeer zouden komen.

Hoewel God wereldrijken gebruikt om Israël, Juda en de landen om hen heen te straffen voor hun goddeloze gedrag, ontkomen ook die arrogante rijken niet aan het oordeel. Zij worden ook op hun beurt weer verslagen. Zo laat God zien dat Hij geen kwaad kan tolereren.

Is er dan geen hoop voor de mens? De mens kan uit zichzelf toch nooit voldoen aan Gods standaard? Dat klopt. Maar er is wel degelijk hoop. God zelf zal voorzien, in de vorm van een messiaanse Koning. Deze Koning is geen heerser zoals de leiders op aarde, die met macht, corruptie en geweld hun koninkrijken vestigen. Nee, deze Koning komt als een lijdende Dienaar. Hij zal zelfs worden vermoord, maar later ook weer leven en Gods koninkrijk definitief vestigen. Er komt een nieuw Jeruzalem. Mensen uit alle volken zullen God daar aanbidden en God zelf zal tussen hen in wonen. Deze plaats is mooier dan de Hof van Eden.

Zover is het nog niet. De profetische boeken, en dus het Oude Testament, eindigen met een open vraag. Wie is deze Dienaar en wanneer komt Hij?

Evangelien & Handelingen

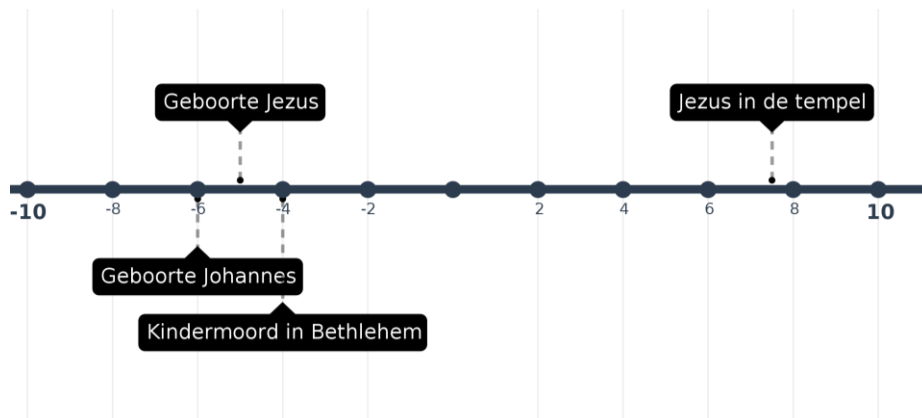
Introductie: evangeliën & Handelingen (1 minuut)

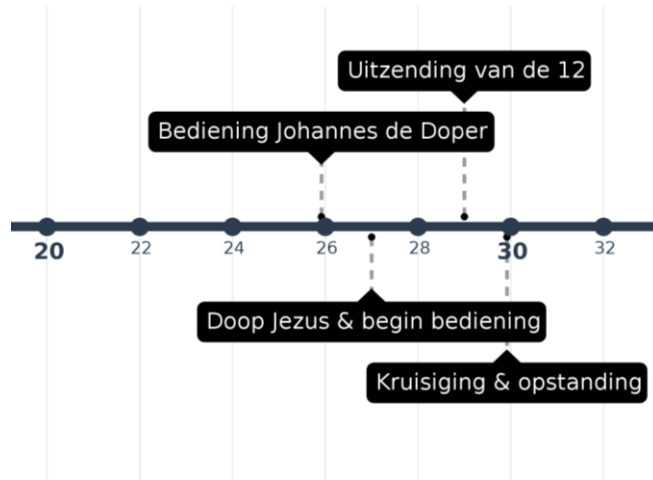
Het Oude Testament beslaat ruim driekwart van de totale Bijbel en niet alle teksten zijn altijd even aangenaam om te lezen, hoewel je hopelijk ook de liefde van God hebt gezien en de hoop die voor ons in het verschiet ligt. Als je de Bijbel van voor tot achter leest, kan het zelfs zijn dat je een lichte zucht van verlichting slaat als je bij het Nieuwe Testament aankomt. Eindelijk komen we de lijdende Dienaar/de messiaanse Koning tegen.

Maar wie is die nieuwe Koning? Dat is waar de vier volgende Bijbelboeken – de zogeheten ‘evangeliën’ – over gaan.

Er is veel gebeurd sinds Maleachi, de laatste profeet die is opgenomen in het Oude Testament. Hij leefde ruim vierhonderd jaar voor Jezus werd geboren. Dus vier eeuwen lang liet God niet of nauwelijks van zich horen. Inmiddels was er in de regio veel veranderd. De Romeinen waren de nieuwe wereldmacht geworden en hadden Palestina ingenomen. Als het volk ooit een verlosser nodig had dan was het nu wel.

Hij kwam ook, maar niet op de manier waarop de Joden Hem verwachtten. En Hij deed en zei andere dingen dan waar ze op hoopten. Maar Hij vervulde wel Gods beloften en behaalde de overwinning op de zonde, de dood en al het kwaad.

Matteüs (15 minuten)

Matteüs schrijft zijn evangelie ergens tussen het jaar 50 en 70 en zijn doelgroep zijn de Joden van die tijd. Vandaar dat hij erg veel moeite doet om aan te tonen dat Jezus de beloofde Messias is, een Koning uit het nageslacht van David. Daarom citeert deze Matteüs het Oude Testament meer dan zestig keer. Hij wil aantonen dat Gods beloften via Jezus in vervulling zijn gegaan.

Matteüs zelf is trouwens een Joodse belastingambtenaar van de Romeinen. Een corrupte verrader dus, die belastingen heft voor de vijand en bovendien een deel van dat geld in eigen zak stopt. Hij en vele andere zondaren worden door Jezus met open armen verwelkomd. Het is dus niet gek dat Jezus niet goed lag bij veel mensen in die tijd, vooral niet bij de mensen met macht en geld.

Matteüs werd door Jezus uitgekozen om bij 'de twaalf' te horen. Dit waren Jezus' beste leerling-vrienden in wie Hij het meeste tijd stak. Waarom? Om hen klaar te stomen om over het koninkrijk van God te vertellen na zijn dood en opstanding.

Goed nieuws

Maar laten we bij het begin beginnen. De eerste vier Bijbelboeken van het Nieuwe Testament worden de 'evangeliën' genoemd. Het woord 'evangelie' is afgeleid van een Grieks woord dat 'goed nieuws' betekent. Matteüs is doordrenkt van goed nieuws. Op iedere pagina zien we Gods Zoon in actie, hoewel er ook weerstand is.

Dit eerste evangelie bestaat uit een introductie, gevolgd door verschillende gedeelten met onderwijs en verhalen en dan een korte afsluiting.

De eerste vier hoofdstukken vormen samen de opening. In hoofdstuk 1 somt Matteüs de voorouders van Jezus op. Hij begint bij Abraham, Isaak en Jakob, komt onder anderen langs David en Salomo en eindigt bij Jozef, de vader van Jezus. Dit lijkt voor ons wat saai, maar het is eigenlijk een heel slimme manier om de lijn van het Oude

Testament door te trekken. Als we de namen van Abraham en David lezen bijvoorbeeld, denken we aan direct aan de beloften die ze kregen van God.

Hetzelfde geldt voor de andere namen van wie de verhalen in het Oude Testament uitgebreid of beknopt worden geschreven. Toch is vooral de connectie met David belangrijk, omdat God had beloofd dat de Verlosser uit Davids nageslacht zou komen.

Het geboorteverhaal

Daarna gaat Matteüs verder met het geboorteverhaal van Jezus. Waar we dit verhaal straks in Lucas door de ogen van Maria bekijken, zien we nu vooral wat Jozef meemaakt. Hij komt er namelijk achter dat Maria, zijn verloofde, zwanger is. Er moet een engel aan te pas komen om Jozef te vertellen dat Maria geen overspel heeft gepleegd. Ze blijkt zwanger te zijn van Gods Geest, precies zoals al aan de profeet Jesaja was voorspeld.

Matteüs laat trouwens zien dat het verhaal van Jezus lijkt op het verhaal van Mozes. Want net zoals in Egypte de jongetjes gedood moesten worden, worden ook alle jongens van twee jaar en jonger in Bethlehem gedood. Waarom? Omdat een lokale gouverneur bang was voor de komst van een nieuwe koning. Een groep mannen uit het verre oosten die een grote ster hadden gezien, had hem dit verteld. Maar een engel waarschuwt Jozef en hij vlucht met zijn gezin naar Egypte. Dus net als Mozes komt Jezus later terug uit Egypte. En zo zijn er nog wel meer overeenkomsten.

Jezus laat zich dopen

In Matteüs 3 verschijnt opeens Jezus' neef op het toneel, Johannes de Doper. Hij is een profeet, zoals Elia, en roept de mensen op om zich te laten dopen. Daarmee wassen ze symbolisch hun zonden van zich af. Jezus is op dat moment nog niet gestorven en opgestaan, maar deze mensen verbinden zich toch al aan het offer dat Jezus later zal brengen.

Zelfs Jezus, die zonder zonde is, laat zich dopen door deze Johannes. Johannes protesteert, maar Jezus antwoordt zijn neef:

Laat het nu maar gebeuren, want het is goed dat we op deze manier Gods gerechtigheid vervullen - (Matteüs 3:15).

Jezus hoefde niet te worden gedoopt, maar Jezus wil de wil van zijn hemelse Vader doen. Jezus laat zich dopen uit gehoorzaamheid en Hij geeft hiermee het goede voorbeeld aan zijn volgelingen. Het mooie is ook dat wie zich tegenwoordig laat dopen, hij of zij zich identificeert met de dood én opstanding van Christus.

Maar hier, als Jezus zich laat dopen, identificeert Hij zich juist met ons. Na deze gebeurtenis zondert Jezus zich af in de woestijn. Veertig dagen lang verblijft Hij daar om zich voor te bereiden op zijn actieve bediening.

Dit alles zint Gods tegenstander niet. Satan weet dat Jezus gekomen is om alle beloften te vervullen en hij probeert Jezus een misstap te laten maken. De eerste belofte die God deed na de zondeval was dat op een dag een kind van Eva de slang zou vermorzelen.

Dat probeert de duivel op een sluwe manier te voorkomen. Jezus is gekomen om Koning te worden, en beter dan ieder ander weet de satan dat Jezus moet lijden om zijn doel te bereiken. Dus biedt hij de Zoon van God een korte route aan: de hele aarde wordt van Jezus als Hij één keer knielt voor Satan. Gelukkig voor ons weigerde Jezus. Hij zou hebben gewonnen, maar wij verloren.

De bergrede

In hoofdstuk vijf begint een gedeelte waarin Jezus onderwijs geeft en vervolgens aantoont dat Hij de aangekondigde Messias is. Deze preek van Jezus wordt wel de Bergrede genoemd, omdat Hij sprak vanaf een berg of heuvel. Hier vertelt Jezus over het 'koninkrijk van de hemel'. Matteüs is overigens de enige die spreekt over het 'koninkrijk van de hemel' en niet over 'het koninkrijk van God'. Dat komt omdat de Joden van die tijd het woord 'God' uit respect voor de Heer liever niet gebruikten.

Het koninkrijk dat Jezus beschrijft, heeft overduidelijk een ander karakter dan dat van aardse koninkrijken. Het zijn de mensen met een nederig hart die deel uitmaken van het hemelse koninkrijk. De treurenden worden getroost, de zachtmoedigen bezitten het land, de barmhartigen ontvangen goedheid en ga zo maar door. Jezus roept alle mensen op om zich te bekeren en Hem te volgen. Maar dat betekent niet dat Jezus de wet aan de kant zet en ervoor in de plaats komt. Hij geeft aan dat Hij juist de vervulling van de wet is. Hij is gekomen om het hart van mensen te veranderen.

Er volgen negen korte verhalen waarin we Jezus aan het werk zien. Door wonderen te doen bewijst Hij dat Hij werkelijk Gods Zoon is. Verschillende mensen worden genezen en bevrijd van demonen, Hij kalmeert een storm en brengt zelfs een gestorven meisje terug tot leven.

‘Volg Mij’

Tweemaal roept Hij zijn toehoorders op om Hem te volgen. Matteüs schrijft hier ook hoe hij zelf een volgeling wordt, terwijl hij nota bene een corrupte belastingambtenaar en verrader van het volk is. De conclusie? Je kunt Jezus' genade alleen ervaren als je in Hem gelooft en zijn leerling wordt.

Het is goed om je te realiseren dat Matteüs zijn boek niet in chronologische volgorde heeft geschreven. Wat het eerst wordt beschreven, is niet per se als eerste gebeurd. In het begin van zijn bediening deed Jezus zijn werk vooral alleen, al waren er steeds meer mensen die Hem gingen volgen. Uiteindelijk koos Hij twaalf mannen uit, onder wie Matteüs, die regelmatig met Hem door de provincie Galilea trokken en later ook door Judea. Tussendoor gingen ze gewoon naar huis.

Het volgende gedeelte in Matteüs gaat over hoe Jezus deze twaalf mannen er in tweetallen op uit stuurt. Hij traint ze om zelf goed te doen, zelf te bidden voor genezing van mensen en zelf over het koninkrijk van de hemel te vertellen. Het legt uit dat velen hun boodschap zullen aannemen, maar dat er ook tegenstand en vervolging komt, met name van de leiders

In deze hoofdstukken lezen we hoe de mensen reageren op Jezus en zijn radicale boodschap. Sommigen aanvaardden Hem, anderen wijzen Hem af. Bijzonder pijnlijk is wel dat zijn eigen moeder, broers en zelfs Johannes de Doper moeite hebben Hem te geloven. Jezus gedraagt zich zo anders dan ze hadden verwacht!

Gelijkenissen

In de passage hierna gaat Jezus daarop in door een aantal gelijkenissen over het koninkrijk van de hemel te vertellen. Een gelijkenis is eigenlijk een verhaal dat iets duidelijk moet maken. Hij vertelt bijvoorbeeld over een boer die zaad strooit op vier verschillende soorten ondergrond.

Een deel valt op de weg en wordt opgegeten door vogels; een deel valt op rotsgrond en de zon verschroeit het opkomende gewas; een deel wordt verstikt tussen de distels; het laatste zaad valt in vruchtbare aarde en groeit zoals het hoort. Jezus legt aan zijn leerlingen uit dat het zaad Gods Woord is en de ondergrond staat voor de typen mensen. De duivel krijgt de kans het zaad weg te roven, of mensen reageren enthousiast maar doen uiteindelijk toch niets met wat ze hebben gehoord, of mensen laten zich zo afleiden door dagelijkse zorgen dat Gods Woord geen kans krijgt. Er is ook goede, vruchtbare grond: deze mensen zullen vrucht dragen voor het koninkrijk. De impliciete boodschap is dat alleen God de grond kan veranderen. Bid dan ook dat Gods Woord in jouw leven als zaad in goede grond mag zijn.

Toch begrijpen zowel vriend als vijand Jezus nog steeds niet echt. Hun beeld van de Messias is dat van een Bevrijder, Iemand die de Romeinen het land zal uitzetten en het koninkrijk van David zal herstellen. Ze worden nog enthousiaster als Jezus tot tweemaal toe duizenden mensen te eten geeft. Voor hen is Jezus een profeet zoals Mozes, die ook het brood uit de hemel liet komen. Nou ja, niet hij natuurlijk, maar God. Ook gaat Jezus door met het doen van wonderen. Toch weet Jezus dat de meeste mensen, en dan vooral de godsdienstige leiders, Hem diep in hun hart afwijzen. Ze geloven niet werkelijk in Hem.

‘Wie denken jullie dat Ik ben?’

Jezus vraagt zijn leerlingen ‘Wie denken jullie dat Ik ben?’ De leider van de leerlingen, Petrus, geeft het goede antwoord. De Messias. Dan legt Jezus uit dat Hij inderdaad de aangekondigde Verlosser is. Maar Hij zal de overwinning niet behalen door strijd, maar door lijden heen. Petrus verzet zich tegen dat idee, maar krijgt behoorlijk op zijn kop. Ook zegt Jezus dat hij en alle andere mensen die Hem willen volgen hun kruis moeten opnemen en achter Hem aan moeten gaan. Dat betekent dat ze niet meer voor zichzelf leven, maar voor Hem.

Matteüs beschrijft opnieuw een stuk onderwijs van Jezus over het koninkrijk van de hemel. Hij schudt zijn publiek goed door elkaar. In een tijd dat kinderen niet echt meetelden, zegt Jezus dat wie het koninkrijk wil binnengaan juist moet geloven als een kind. Ben je een leider, dan moet je dienen. Is jou kwaad aangedaan, dan moet je geen wraak nemen maar vergeven. Wil je rijk worden, geef dan je bezit aan de armen.

Dan komt de tijd waarvoor Jezus naar de aarde is gekomen. Eindelijk gaat Eva's nakomeling de slang vermorzelen, maar het kruipende dier met zijn gemene tanden zal Hem in de hiel bijten. Het volk heeft nog steeds een andere verwachting, en als Jezus Jeruzalem binnenrijdt op een ezel is het volk uitzinnig. Zo zou de Messias namelijk zijn entree maken, zoals in het Bijbelboek Zacharia staat. Ze verwachten dat het nu snel gedaan is met de Romeinen.

Een plan om Jezus te doden

Jezus brengt de nacht buiten de stad door en gaat vroeg in de ochtend naar het tempelplein om onderwijs te geven. Hij geeft de godsdienstige leiders er flink van langs. Hij toont aan hoe diep hypocriet ze zijn. Aan de buitenkant lijken ze zuiver, maar aan de binnenkant zijn ze door en door verrot, zegt Jezus. De reactie laat zich raden. Als er nog enige twijfel was bij deze leiders, dan is die nu weggenomen: ze moeten van Jezus af zien te komen, want Hij bedreigt hun positie. Eerst proberen ze Hem met woorden en vragen te verslaan, maar dit mislukt jammerlijk. Dus smeden ze een plan om Hem te doden.

Jezus is diep bedroefd. Niet omdat Hij moet sterven, want dat wist Hij. Hij is bedroefd omdat het overgrote deel van het volk Jezus afwijst. Hij ziet ook welk lot

Jeruzalem in de toekomst wacht en dat de tempel opnieuw verwoest zal worden. Dat doen de Romeinen uiteindelijk in het jaar 70 als ze een opstand bloedig neerslaan. Jezus rouwt om de stad en het leed dat gaat komen.

Nadat Jezus het tempelplein verlaten heeft, geeft Hij voor de laatste keer onderwijs. Hij vertelt over de moeilijke tijden die de mensheid te wachten staan. Het gaat hier enerzijds over de oorlog tussen de Romeinen en de Joden, en anderzijds over de eindtijd. Ofwel: de jaren en dagen voor Jezus' terugkomst op aarde. Er zullen veel tekenen zijn, maar wanneer God zijn koninkrijk definitief op aarde vestigt, kan eigenlijk niemand weten. Daarom, zo zegt Jezus, moet je altijd klaar zijn. Hij roept zijn leerlingen op om het goede nieuws van het koninkrijk van de hemel te blijven verspreiden.

Het pesachmaal

Op een avond diezelfde week viert Jezus het pesachmaal met zijn twaalf leerlingen. Pesach is het Joodse feest dat door God werd ingesteld op de avond voordat Egypte werd getroffen door de tiende plaag. Alle eerstgeborenen in het land zouden sterven, tenzij het bloed van een perfect lam op de deurposten zou worden geschilderd. De Israëlieten aten die avond ongezuurd brood en geroosterd vlees van het lam. Ieder jaar opnieuw moest het volk dit feest vieren om zo de bevrijding uit Egypte te herdenken.

Jezus betreft deze viering op zichzelf. Hij vergelijkt zijn bloed met de wijn die wordt gedronken en zijn lichaam met het brood dat wordt gegeten. Op dezelfde manier zou Jezus' lichaam worden gebroken en zou zijn bloed vloeien. 'Tot vergeving van zonden', voegt Jezus daaraan toe.

Tijdens de maaltijd gebeuren er nog twee opvallende dingen. Ten eerste zegt Jezus dat er een verrader in hun midden is. Judas Iskariot, de penningmeester van het gezelschap die weleens wat geld achterover drukt, had die dag al afgesproken dat hij Jezus in ruil voor dertig zilverstukken zou uitleveren aan de Joodse leiders. Een slaaf was in die tijd dertig zilverstukken waard.

Ten tweede krijgt Petrus te horen dat ook hij Jezus zal verraden door driemaal te ontkennen dat hij Hem kent. Die dappere Petrus kan zich dat niet voorstellen.

Gescheiden van de Vader

Na de maaltijd gaat Jezus naar de Hof van Getsemane. Terwijl zijn leerlingen in slaap vallen, bidt Hij driemaal tot zijn hemelse Vader. Drie keer vraagt Hij of Hij de beker niet hoeft leeg te drinken. In het Oude Testament wordt regelmatig gesproken over de 'beker met Gods toorn'. Hiermee wordt de straf bedoeld die de zondige mens verdient omdat hij niet trouw is aan God. Jezus is niet bang voor de kruisdood. Hij ziet ertegen op die beker leeg te drinken. Ten diepste betekent het dat Hij dan gescheiden zal zijn van zijn Vader in de hemel. Toch blijft Hij trouw. Hij doet wat God van Hem vraagt.

Hij maakt de elf leerlingen wakker en ziet dan dat de twaalfde leerling, Judas, er met een groep bewapende mannen aan komt lopen. Hij verraadt Jezus met een kus. Ze nemen de Zoon van God met geweld mee naar het Sanhedrin. Dat is de raad van Joodse leiders. Ze beschuldigen Jezus van godslastering, maar mogen Hem zelf niet ter dood brengen. Daarom gaan ze vroeg in de ochtend naar de Romeinse gouverneur Pilatus. Uit de Romeinse geschiedenis weten we dat Pilatus erg onder druk stond van Rome om de vrede te bewaren. Hij is bang voor zijn eigen positie. Hij ziet dat Jezus onschuldig is, maar is bang voor een opstand. Daarom veroordeelt hij Jezus toch tot de dood via kruisiging.

Ondertussen heeft Petrus alles van een afstandje bekeken. Driemaal wordt hem gevraagd of hij ook bij Jezus hoort. Hij ontkent driemaal.

Jezus dood zorgt voor herstel

De Romeinse soldaten martelen Jezus en spijkeren Hem dan bij zijn polsen en enkels vast aan een kruis. Uiteindelijk sterft Jezus een langzame, uiterst pijnlijke verstikkingsdood. Op dat moment scheurt het voorhangsel in de tempel en verschillende mensen staan op uit de dood. Jezus heeft de straf van de mens op zich genomen. Zijn dood herstelt de relatie tussen God en mens die was verbroken sinds Adam en Eva van de verboden vrucht aten.

Toch is de overwinning nog niet volledig behaald. Jezus blijft drie dagen dood. Dan staat Hij op uit de dood. Hij verschijnt aan enkele vrouwen en later ook aan andere leerlingen. Zo bewijst Hij dat Hij weer leeft.

Matteüs beschrijft de hemelvaart van Jezus niet, maar vertelt wel wat zijn laatste woorden aan hem en de andere toehoorders zijn:

Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat Ik jullie opgedragen heb. En houd dit voor ogen: Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld. - Matteüs 28:18-20

Matteüs begon zijn evangelie met de aankondiging van de geboorte van de Immanuël die was voorspeld in Jesaja. Immanuël betekent 'God met ons' en hier, vlak voor Jezus' terugkeert naar zijn Vader in de hemel, zegt Jezus 'Ik ben met jullie, tot het einde van de wereld'.

Markus (10 minuten)

Marcus is de schrijver van het tweede evangelie. Hij behoorde niet tot de groep van twaalf discipelen, maar trok wel op met de leiders van de vroege kerk, en dan met name met Petrus en Paulus. Kerkleiders uit de tweede eeuw na Christus omschrijven Marcus als de leerling en vertaler van Petrus. Ze beschouwen dit Bijbelboek dan ook als de herinneringen van Petrus.

Marcus is het kortste evangelie. Het lijkt behoorlijk op dat van Lucas en zeker op dat van Matteüs, maar her en der zijn er ook kleine verschillen. Dat heeft voor een groot deel te maken met de doelgroep. Terwijl Matteüs zich bijvoorbeeld richt op de Joden, is het evangelie van Marcus in Rome geschreven, dus vooral voor de heidense christenen. Je ziet bijvoorbeeld dat Marcus veel Joodse gebruiken en termen uitlegt. Verder benadrukt Marcus vooral Jezus' daden en richt hij zich wat minder op het onderwijs van Jezus.

Jezus' werk in Galilea

Het eerste deel van het boek gaat over Jezus' bediening in de provincie waar Hij woont: Galilea. We zien hier dat iedereen zwaar onder de indruk is van Jezus. In het middenstuk van Marcus gaat het over Jezus' reis naar Judea. De leerlingen krijgen onderwijs over de Messias, maar echt begrijpen doen ze het niet. Het derde en laatste deel van Marcus gaat over Jezus' laatste week in Jeruzalem.

Maar laten we bij het begin beginnen. Hoewel een groot deel van Marcus' publiek het Oude Testament niet kent, opent hij zijn verhaal met een citaat uit Jesaja over de komst van een belangrijke profeet. Hij legt uit dat deze boodschapper van God de weg vrij moest maken voor de komst van een man die veel groter is dan hij. Deze profeet is natuurlijk Johannes de Doper.

Op een dag komt Jezus langs en ook Hij laat zich dopen, hoewel Hij zonder zonde is. Vanuit de hemel daalt de heilige Geest in de vorm van een duif op Jezus neer en God spreekt hoorbaar voor iedereen: 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in Jou vind Ik vreugde'.

Daarna neemt de heilige Geest Jezus mee voor een verblijf van veertig dagen in de wildernis. Evenals Matteüs vertelt Marcus dat Jezus op de proef werd gesteld door Satan, maar hij vertelt er niet bij hoe.

Daarna trekt Jezus langs de synagogen om te preken. Zijn boodschap is even simpel als confronterend.

De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij, kom tot inkeer en hecht geloof aan dit goede nieuws. - Marcus 1:15

Zoals gezegd, Marcus besteedt niet veel aandacht aan het onderwijs van Jezus, maar hij laat voortdurend Jezus in actie zien. Jezus roept zijn leerlingen, bevrijdt mensen van demonen en geneest zieken. Hij levert zo het bewijs dat Hij werkelijk Gods Zoon is. En als Gods Zoon is Hij gelijk aan God. Dat onderstreept Jezus door zelf zonden te vergeven, iets waar de godsdienstige leiders erg overstuur van raken. Andere mensen raken er juist van overtuigd dat Hij door God is gezonden en besluiten Hem te volgen. Anderen twijfelen, en weer anderen verzetten zich tegen Hem.

Wat is het koninkrijk van God?

Jezus probeert aan de hand van gelijkenissen duidelijk te maken wat het koninkrijk van God is. Zo vertelt hij het verhaal van de zaaier (waar we het in het vorige hoofdstuk over hadden), maar ook over het mosterdzaadje dat in de grond valt, sterft en dan tot bloei komt. Het mosterdzaadje is het kleinste zaadje dat de mensen daar kenden, maar het kan uitgroeien tot een struikgewas waar de vogels een nest in kunnen maken. De onderliggende boodschap is dat het koninkrijk van God klein, zwak en onaanzienlijk kan lijken, maar dat het tot veel in staat is.

Ondanks zijn wijze woorden en zijn machtige wonderen gelooft niet iedereen in Jezus. Zelfs zijn twaalf beste vrienden hebben er moeite mee Hem te begrijpen. Dat blijkt wel wanneer Jezus hun op de man af vraagt: 'Wie ben Ik volgens jullie?' Petrus geeft het goede antwoord. Jezus is natuurlijk de aangekondigde Messias. Maar, zoals we in Matteüs ook al zagen, Jezus is niet de militaire leider waar ze op hopen. Hij is niet

gekomen om de Romeinen het land uit te drijven. Zijn werk is nog veel belangrijker. Hij moet lijden, zoals de profeten al voorspelden. Hij zou sterven, drie dagen dood zijn en dan opstaan.

Het kwartje lijkt niet te vallen bij de leerlingen en Jezus roept een grote menigte bij elkaar. Vrij vertaald zegt Hij: Wie mijn volgeling wil zijn, moet zichzelf opzij zetten, zijn kruis op zich nemen en achter Mij aan komen. Wie zijn leven verliest omwille van Mij en het goede nieuws, zal het behouden.

Jezus verlangt dus van zijn volgelingen dat ze niet langer voor zichzelf leven. Het gaat niet om aardse koninkrijken, om geld, macht of status. Het gaat erom dat we oprecht bij Jezus willen horen. Het zijn gedachten die moeilijk te begrijpen zijn en het is bijna alsof God gedwongen wordt iets nog ongelooflijkers te doen om te bewijzen dat Jezus de Zoon is en God de Vader. Want in de volgende scène gaat Jezus met Petrus, Jakobus en Johannes de berg op.

Gods glorie op de berg

Plotseling daalt de glorie van God neer op deze berg. Precies zoals Hij dat eeuwen daarvoor deed op de berg Sinai (ook wel Horeb genoemd). Eerst verscheen Hij daar aan Mozes en later aan Elia. En nu, als Jezus op de berg staat, verschijnen die twee profeten aan Hem. En God spreekt opnieuw vanuit de hemel. ‘Dit is mijn geliefde Zoon. Luister naar Hem!’

De drie leerlingen mogen van Jezus nog aan niemand iets vertellen over deze geweldige ervaring. Dit doen ze pas als Hij uit de dood is opgestaan. En opnieuw blijkt dat ze niet begrijpen waarom Hij dat zegt. Als Hij de Zoon van God is, waarom moet Hij dan sterven?

Eenmaal beneden aangekomen, blijkt er een grote groep mensen op Jezus te wachten. Hij geneest de zieken en geeft onderwijs aan zijn leerlingen. Opnieuw zegt Hij dat Hij moet sterven, maar weer zal opstaan. De leerlingen begrijpen Hem niet.

Jezus brengt nog wat tijd thuis door en maakt zich dan klaar voor zijn laatste reis naar Jeruzalem. Hij laat zijn discipelen een ezeltje halen dat nog nooit door iemand is bereden, en gezeten op het dier trekt Hij de hoofdstad van Palestina in. De symboliek ontgaat de Joden niet. Precies zo zou de Messias Jeruzalem in komen, weten ze uit de profetie van Zacharia. Deze wonderlijke leraar moet wel gekomen zijn om hen te bevrijden van de Romeinen en om het koninkrijk van David in ere te herstellen!

Jezus is woedend

Maar Jezus bekijkt Jeruzalem en gaat dan weer weg uit de stad. De volgende dag keert Hij terug. In de tempel wordt Jezus woedend. Hij smijt de marktkramen om en jaagt de handelaren weg. Deze plek moet immers een plek van gebed zijn en geen rovershol.

Ook zoekt Jezus nadrukkelijk de confrontatie met de godsdienstige leiders. Eerst proberen zij Hem nog te dwarsbomen met hun listige vragen, maar iedere keer weet Jezus hun wijs te antwoorden. Het wordt ze nu echt duidelijk: ze moeten met geweld van Jezus zien af te komen. Maar ze zijn bang voor het volk, want voor een groot deel van de gewone mensen is Jezus op zijn minst een bron van inspiratie en een leider. Dus smeden ze een complot om Hem te doden.

Ondertussen vertelt Jezus zijn leerlingen dat de tempel nog deze generatie verwoest zal worden. En wie Jezus volgt, zal worden vervolgd om de simpele reden dat ze bij Jezus horen.

Jezus' dood komt met de dag dichterbij. Als Jezus van een maaltijd geniet, komt er een vrouw binnen met uiterst kostbare olie. Ze breekt het flesje en zalft Jezus zoals je een dode zalft. In feite bereidt ze zo zijn begrafenis voor. Sommige mannen zijn kwaad. Dat flesje had voor veel geld kunnen worden verkocht en dan hadden ze de armen kunnen helpen. Jezus neemt het voor de vrouw op. Ze deed wat ze moest doen en tot in lengte van dagen zullen mensen zich deze vrouw herinneren om wat ze heeft gedaan.

Verraden door Judas

Voor 'penningmeester' Judas Iskariot is dit de druppel. In de evangeliën krijgen we het beeld van hem dat hij vooral door geld wordt gedreven. En als hij geen geld meer achterover kan drukken, besluit hij Jezus uit te leveren. Hij gaat naar de Joodse leiders toe en zij zeggen hem dertig zilverstukken beloning toe als hij Jezus in de val laat lopen.

Dat gebeurt 's nachts, nadat Jezus eerst met zijn leerlingen het pesachmaal heeft gevierd. Hiermee herdenken de Joden de bevrijding uit de Egyptische slavernij. Ook Marcus beschrijft hoe Jezus de brood en het wijn op zijn lichaam en zijn bloed betreft. Eeuwen eerder besprenkelde Mozes het volk al met bloed als teken van het verbond dat God met hen had gesloten. Nu zegt Jezus dat zijn bloed voor een nieuw verbond zorgt. Een nieuwe overeenkomst tussen God en mens; één die bovendien niet alleen geldt voor de Israëlieten maar voor iedereen die zich in geloof aan Hem verbindt. De belofte die Jezus hier doet, is dat we bevrijd worden uit de slavernij van de zonde, dat we eeuwig leven zullen hebben en dat we voor altijd bij God mogen horen.

Marcus is echt een schrijver die haast maakt, want vanaf hier gaat het verhaal rap. We zien hoe Jezus bidt in de Hof van Getsemane, hoe Hij wordt gearresteerd als zijn leerling Judas Hem aanwijst, hoe Hij wordt berecht, veroordeeld door Pilatus en dan wordt gekruisigd. We zien hier een opvallende parallel met de eerste twee delen van Marcus.

De duisternis daalt neer

In het eerste deel daalde een duif op Jezus neer nadat Johannes Jezus had gedoopt. In het tweede stuk van Marcus daalde de glorie van God op Jezus neer op de top van de berg.

Nu, terwijl Jezus aan het kruis hangt, daalt juist duisternis neer.

Dit keer zegt God niet: 'Jij bent mijn geliefde Zoon'. Jezus zegt: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?'

Dit is het eerste vers van Psalm 22, een psalm van David, die opvallend gedetailleerd beschrijft hoe het moet voelen om aan een kruis te hangen. Het is een psalm met een dramatisch begin, maar een positief einde.

Dan sterft Jezus. Op dat moment ziet alleen een Romeinse soldaat wie er daadwerkelijk aan het kruis hangt. Hij is de eerste in het evangelie van Marcus die bevestigt wat Jezus al die tijd heeft proberen te zeggen: 'Deze man was werkelijk de Zoon van God!'

Jezus opgewekt uit de dood

Jezus wordt in een graf gelegd. 's Zondags willen drie vrouwen Jezus' lichaam balsemen. Tot hun schrik blijkt de steen die het graf afsloot te zijn weggerold. Een man in witte kledij vertelt hun dat Jezus is opgewekt uit de dood. Hij stuurt de vrouwen naar Petrus en de andere leerlingen met de opdracht hun te vertellen dat ze naar Galilea moeten gaan, want daar zal Jezus hen ontmoeten.

Doen de vrouwen wat deze engel tegen hen zegt? Het lijkt er niet op. Ze vluchten en ze vertellen niemand iets.

En nu is er iets interessants. De oudste versies van Marcus eindigen namelijk met deze cliffhanger. Het graf is leeg en de bange vrouwen vertellen niet wat ze hebben gezien en gehoord. In deze versie verschijnt Jezus dus niet aan de leerlingen. Maar in jouw Nederlandse Bijbel gaat het verhaal wel verder.

Waarom? Omdat latere manuscripten die zijn gevonden nog een aantal extra verzen hebben. Het zou kunnen dat de slotverzen in de oudste manuscripten verloren zijn geraakt. Of misschien heeft Marcus zijn Bijbelboek niet kunnen afmaken. Het is ook mogelijk dat hij bewust voor zo'n open einde heeft gekozen. Het stelt de lezer namelijk voor hetzelfde raadsel waarmee de volgelingen van Jezus te maken hadden. Is Jezus werkelijk Gods Zoon, zoals Hij beweerde? Zijn onze zonden door zijn dood vergeven? Is Hij werkelijk opgestaan?

En wat doe je dan met dit nieuws? Ga je het anderen vertellen of schrik je en houd je het voor jezelf? Dit zijn goede vragen om in gebed over na te denken.

Jezus verschijnt aan zijn volgelingen

Ik geloof dat God in staat is om ervoor te zorgen dat wij een Bijbel in handen hebben die van begin tot eind door Hem is geïnspireerd. Dus ik neem ook de laatste elf verzen voor waarheid aan.

Daarin lezen we dat Jezus verschijnt aan Maria Magdalena. Zij was een van de drie vrouwen die bij het lege graf stonden en haar mond hield over wat de man in het wit haar had verteld. Nu kon ze zich niet meer stil houden en ze zocht de andere volgelingen van Jezus op. Deze voor de wereld onaanzienlijke vrouw, een voormalige prostituee, was de allereerste mens die het goede nieuws – het evangelie – kwam brengen. Jezus was opgestaan!

Petrus, de andere tien leerlingen, de moeder van Jezus en andere volgelingen rouwden nog om de dood van Jezus toen Maria Magdalena binnenkwam. Niemand geloofde haar. Daarna verscheen Jezus aan twee mannen die buiten Jeruzalem liepen. Lucas vertelt uitgebreider over hen, maar het punt is: ook zij worden niet geloofd. Pas als Jezus aan de elf overgebleven leerlingen verschijnt tijdens een maaltijd, geloven ze dat Hij daadwerkelijk nog leeft. Jezus verwijt hun hun ongelooft, en roept hen op het goede nieuws in de hele wereld te gaan vertellen.

Marcus eindigt met de mededeling dat Jezus in de hemel is opgenomen, maar dat Hij nog altijd met zijn volgelingen is en hen helpt met 'tekenen'. Ofwel: Hij laat hen wonderen doen en Hij geneest mensen door hen heen.

Lukas (15 minuten)

Lucas was een dokter en een metgezel van de apostel Paulus. Behalve dit evangelie schreef hij ook Handelingen. Hoewel in onze Bijbel Handelingen pas na Johannes komt, kun je het evangelie van Lucas en het boek Handelingen eigenlijk als één geheel zien. Het evangelie beschrijft het leven van Jezus; Handelingen hoe de volgelingen van Jezus het goede nieuws van Jezus' verlossing naar vele landen brachten.

Er is vrij weinig bekend over Lucas. Hij kwam hoogstwaarschijnlijk uit de Griekse stad Antiochië, een plaats die in het huidige Turkije ligt. Hij was zo goed als zeker geen Jood. Dat betekent dat hij de enige niet-Joodse schrijver is van een Bijbelboek. Het Bijbelboek Lucas is vermoedelijk in het jaar 60 of 61 geschreven.

Als arts was Lucas gewend om onderzoek te doen. Hij begint zijn verhaal dan ook met de reden waarom hij dit heeft opgeschreven: 'Er zijn al veel verslagen over het leven van Jezus, maar ik heb nog eens met alle ooggetuigen gesproken', zegt hij.

Hij heeft Petrus en Johannes gekend en hen waarschijnlijk geïnterviewd. En wie woonde er bij Johannes? Maria, de moeder van Jezus, want Johannes had aan Jezus beloofd om voor haar te zorgen. Het is daarom niet gek dat Lucas het meest uitgebreide geboorteverhaal van Jezus heeft opgetekend. Maria heeft het hem verteld.

De geboortes van Johannes en Jezus

Hoewel Lucas primair voor een niet-Joods publiek schrijft, neemt hij toch verwijzingen op naar het Oude Testament. Op die manier laat hij zien dat wat er is gebeurd in het totale verhaal van God en mens past. Lucas' verslag opent met de geboortes van Johannes de Doper en Jezus. Daarna volgt een stuk over Jezus' bediening in Galilea. Die eindigt abrupt als Jezus aankondigt dat Hij naar Jeruzalem gaat. Vervolgens wordt de laatste week van Jezus' leven op aarde beschreven. Het eindigt met zijn kruisiging en opstanding.

In de eerste scène van Lucas zien we de oude priester Zacharias aan het werk in de tempel. Net als Abraham en Sara zo'n tweeduizend jaar geleden konden hij en zijn vrouw Elizabeth geen kinderen krijgen. Als een engel aan hem verschijnt en aankondigt dat ze alsnog een zoon zullen krijgen die ze Johannes moeten noemen, kan Zacharias dit niet geloven. Als straf voor zijn ongeloof kan hij negen maanden lang niet spreken.

Als Elizabeth zes maanden zwanger is, gaat de engel Gabriël opnieuw op pad. Hij bezoekt Maria, een meisje dat waarschijnlijk een jaar of 15 oud was. Ze was verloofd met Jozef, een timmerman uit Nazareth. Omdat ze nog niet zijn getrouwd, hebben ze ook het bed nog niet gedeeld. Toch vertelt de engel haar dat ze zwanger zal worden van de Allerhoogste. Maria gelooft de engel en vraagt: 'Hoe zal dit gebeuren?'

'Door de heilige Geest', antwoordt de engel. De maagd wordt zwanger, zoals voorspeld in Jesaja.

De nieuwe Elia en de messiaanse Koning

De engel vertelt Maria ook dat haar tante Elizabeth in verwachting is. Ze gaat naar haar toe. Als Maria binnenkomt, beweegt Johannes in de buik van zijn moeder en Elizabeth weet ogenblikkelijk dat ook Maria een belangrijk kind draagt. Geïnspireerd door de heilige Geest spreekt Maria een gedicht uit. Later, als Elizabeth haar kind baart en haar man weer kan praten, spreekt ook Zacharias profetische woorden.

Beide gedichten zitten vol verwijzingen naar het Oude Testament. Ze beschrijven de rollen die de twee jongens spelen in het reddingsplan van God. Johannes is de aangekondigde 'nieuwe Elia'. Hij moet de weg vrij maken voor het Kind van Maria. Deze Jezus is de messiaanse Koning die is aangekondigd. In Hem worden alle beloften, die onder anderen aan Abraham en David zijn gedaan, vervuld.

De geboorte van Jezus vindt plaats onder omstandigheden die niet bepaald makkelijk zijn. Tegen het einde van haar zwangerschap moeten Jozef en Maria namelijk zich laten registreren in Bethlehem. Vanwege de afgekondigde volkstelling moesten alle inwoners naar de stad waar hun familie oorspronkelijk vandaan kwam. Zowel Maria als Jozef zijn

nakomelingen van David, en moeten dus naar Bethlehem. Het stadje puilt uit van de reizigers en er is geen plek meer in de herberg, zelfs niet voor een zwangere vrouw.

Een Baby in een voederbak

Gingen Jozef en Maria naar een stal? Om eerlijk te zijn: de Bijbel vermeldt het niet. Het zou ook kunnen dat ze bij familie op bezoek gingen, of dat andere inwoners hun huis voor hen openstelden, of dat ze in een schuurtje mochten verblijven. Er is in ieder geval geen wieg voorhanden en daarom wordt de pasgeboren Jezus in een kribbe gelegd. Een voederbak dus.

De Zoon van God komt dus ter wereld in een klein stadje in een achtergesteld landje in het grote Romeinse rijk. Zijn ouders zijn arm en zijn eerste bedje is een voederbak voor vee. Het contrast kan bijna niet groter: in de hemel was Jezus een machtige Koning. Nu heeft Hij al het koninklijke afgelegd – zijn status, zijn rijkdom en zijn heerlijkheid.

Zie je dat God het onmogelijke doet? Adam en Eva aten van de boom van kennis van goed en kwaad. Zij hoopten zo aan God gelijk te worden. Dat gebeurde niet. Ze mochten niet langer in het paradijs wonen en zouden uiteindelijk sterven. Maar hier, aan het begin van Lucas, wordt God gelijk aan een mens om zo de wereld te redden.

Zelfs Jezus' ouders Jozef en Maria kunnen dat niet bevatten. Als ze niet veel later naar Jeruzalem gaan om Jezus in de tempel op te dragen aan God, ontmoeten ze twee oude profeten. Een man, Simeon genaamd, en een vrouw, Hanna. Zij herkennen Jezus als de beloofde Messias. Simeon voorspelt dat Jezus een licht voor velen zal zijn, zowel binnen als buiten Israël.

De 12-jarige Jezus

Na deze scène spoelt Lucas vooruit. Eigenlijk weten we niets over de jeugd van Jezus. Lucas neemt echter één anekdote op die Maria hem verteld moet hebben. Deze gebeurtenis laat zien dat Jezus ook als kind bijzonder moet zijn geweest

Als 12-jarige gaat Hij namelijk met zijn ouders mee naar Jeruzalem voor een van de traditionele feesten. Maar als zijn ouders naar huis gaan, blijft Jezus achter. Jozef en Maria hebben dat in eerste instantie niet door, want reizen deed men in een groot gezelschap. Maar als ze ontdekken dat Hij weg is, haasten ze zich terug naar Jeruzalem. Ze vinden Jezus na dagenlang zoeken in de tempel, waar Hij de godsdienstleraren veel vragen stelde. Ook toen bleek zijn wijsheid al.

Opnieuw maakt Lucas een sprong in zijn verhaal, nu naar het begin van Jezus' bediening. Johannes de Doper heeft al veel bekendheid en vele Israëlieten vragen God om vergeving en laten zich dopen. Dit is een noodzakelijke stap om het koninkrijk van God binnen te gaan en zo bereidt Johannes dus de weg van Jezus voor.

Jezus gaat ook naar de rivier de Jordaan en hoewel Hij zonder zonde is, laat ook Hij zich dopen. Lucas vertelt niet waarom, maar in Matteüs zagen we dat Jezus gehoorzaam wil zijn aan zijn Vader. Direct na zijn doop bevestigt God wie Jezus is. De heilige Geest daalt op Hem neer in de vorm van een duif en Gods stem klinkt: 'Jij bent mijn geliefde Zoon. In Jou vind Ik vreugde'.

Jezus' stamboom

Vervolgens beschrijft Lucas de stamboom van Jezus' vader. Deze loopt via David en Abraham en vele andere interessante figuren uit de Bijbel naar Adam. Voor de mensen die het Oude Testament kennen, is het duidelijk wat Lucas probeert te zeggen: dit is de Messias die was aangekondigd. Alle verhalen die je tot nu toe hebt gehoord, leiden naar deze ene Persoon. Hij is de Koning die werd beloofd aan David, Hij is het Lam dat ervoor zorgde dat Abraham Isaak niet hoefde te offeren. Doordat Lucas de lijn nog verder door trekt, helemaal naar de eerste mens toe, laat hij zien dat Jezus niet alleen voor de nakomelingen van Abraham is gekomen, maar voor de hele mensheid.

Lucas gaat verder met Jezus' veertig dagen in de woestijn en de pogingen van de duivel om Hem te verleiden. Die mislukken jammerlijk. Daarna trekt Jezus langs dorpen en steden om te preken in synagogen (zeg maar: de Joodse kerk). Overal wordt Hij

geprezen. Overal, behalve in de woonplaats van zijn ouders. Ook hier staat Hij op om te vertellen dat de woorden van Jesaja in vervulling gaan:

De Geest van de Heer rust op Mij, want Hij heeft Mij gezalfd. Om aan armen het goede nieuws te brengen heeft Hij Mij gezonden, om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan blinden het herstel van hun zicht, om onderdrukten hun vrijheid te geven, om een genadejaar van de Heer uit te roepen. - Lucas 4:18-19

De aanwezigen kennen Jezus echter nog uit zijn jeugd. Toen was Hij gewoon een van hen. Waarom dan nu zo verheven doen? En wat waarschijnlijk ook meespeelde: ze weten waarschijnlijk dat Maria al zwanger was vóór haar huwelijk. Hoe kan de zoon van Jozef dan zichzelf nu vergelijken met de Verlosser die moet komen? Jezus confronteert hen met hun ongelooft en de menigte wordt kwaad. Ze drijven Hem naar de rand van de stad om Hem van de berg af te duwen. Dan gebeurt er een wonder. Ze kunnen niet verder en Jezus loopt gewoon tussen hen door de stad uit. Hij gaat naar Kafarnaüm, de stad waar Hij woont, en gaat door met zijn onderwijs.

Goed nieuws voor de armen

Zijn boodschap was waarschijnlijk telkens dezelfde, de woorden uit Jesaja. Lucas presenteert Jezus als de Messias, maar meer dan de andere schrijvers van de evangeliën heeft Lucas oog voor de onderkant van de samenleving. Voortdurend laat hij zien dat Jezus is gekomen om het goede nieuws te brengen aan de armen. En met armen bedoelt hij niet alleen mensen die weinig of geen geld hebben. Hij bedoelt ook mensen die lichamelijke of geestelijke beperkingen hebben, weduwen, weeskinderen, buitenlanders en andere mensen op wie wordt neergekeken vanwege hun afkomst.

Lucas laat ons Jezus aan het werk zien. Hij bevrijdt een man van een demon, laat de koorts verdwijnen van Petrus' schoonmoeder, geneest iemand met een huidziekte, laat een verlamde man weer lopen en verwelkomt een corrupte belastingambtenaar als volgeling. Die belastingambtenaar is natuurlijk Levi, ofwel Matteüs. Hij is niet de enige zondaar van wie Jezus de zonden vergeeft. Hetzelfde gebeurt met een prostituee. Het

volk van Israël ervaart het onderwijs en de bediening van Jezus als een bevrijding. Vandaar dat het aantal volgelingen rap toeneemt.

Daarom kiest Jezus twaalf leerlingen uit die zijn intieme vrienden worden. Via deze mannen moet het goede nieuws na zijn dood worden verspreid, maar een van hen, Judas Iskariot, zal Jezus verraden. Hij wordt dan ook later door de leerlingen vervangen, zodat ze weer een groep van twaalf vormen. Dat getal is niet onbelangrijk. Israël bestond oorspronkelijk uit twaalf stammen.

Een radicale boodschap

Jezus, de twaalf leerlingen en een grote groep andere volgelingen dalen een berg af en in de vallei begint Jezus te preken. Zijn boodschap is grotendeels hetzelfde als de Bergrede die we in Matteüs zagen. Misschien was het dezelfde toespraak en zat Jezus op de berg, terwijl zijn publiek iets lager zat, of misschien herhaalde Jezus zijn preken weleens. Dat is eigenlijk niet zo belangrijk. Het gaat om de boodschap, en die is radicaal.

Jezus spreekt over het koninkrijk van God, maar zoals we al eerder zagen: dit is een koninkrijk waar alles net even anders gaat. De rijken houden hun geld niet voor zichzelf, maar delen het met de armen. Leiders dienen hun volgers. Wordt je iets aangedaan, dan neem je geen wraak maar vergeef je. Je zoekt naar vrede en gerechtigheid en wijst hypocrisie af.

Door alles wat Jezus tot nu gedaan heeft, neemt de tegenstand toe. De religieuze leiders hebben juist veel voordeel van hoe de situatie nu is. Zij zijn de belangrijke mensen. Zij vervullen de wet van God. Aan de buitenkant dan. Dus worden zij door de woorden van Jezus te kijk gezet. Bovendien kunnen zij niet de wonderen doen die Jezus doet. Ze verachten Hem omdat Hij omgaat met 'slechte mensen' en verwijten Hem een dronkaard te zijn. Het ergste is nog dat ze Gods plan verwerpen.

Duizenden mensen krijgen te eten

Jezus trekt van dorp tot dorp en van stad tot stad om onderwijs te geven en genezingen te doen. Toch besteedt Hij de meeste tijd aan zijn twaalf leerlingen. Hij geeft hun extra uitleg en deelt dingen die Hij niet aan andere mensen vertelt.

Ook stuurt Hij de twaalf leerlingen een keer twee aan twee uit om zelf te gaan evangeliseren en zelf te bidden voor genezingen. Het is een soort training voor ze en het gaat geweldig goed. De twaalf komen vol vreugde terug en Jezus neemt de tijd om met hen te praten. Maar het volk komt achter hun verblijfplaats en zoekt hen op. Jezus is vriendelijk, geneest mensen en vertelt over Gods koninkrijk. Aan het eind van de dag doet Hij een ander wonder: met slechts vijf broden en twee vissen geeft Hij duizenden mensen te eten.

Lucas beschrijft vervolgens een verhaal dat we ook al in Matteüs en Marcus zagen: Jezus gaat de berg op met drie leerlingen en verandert voor hun ogen. Zijn kleding wordt stralend wit, Hij praat met de profeten Mozes en Elia over zijn 'levenseinde'. Het Griekse woord dat Lucas hier gebruikt, is 'exodus'. Hij gebruikt dus een duidelijke verwijzing naar de bevrijding van Israël uit Egypte.

Op dezelfde manier zal Jezus zorgen voor bevrijding van de slavernij van de zonde. Dit kan maar op één manier, zoals we verderop in Lucas ontdekken. Even daarvoor had Jezus al proberen uit te leggen aan zijn vrienden dat de Messias moest lijden en sterven. Nadat ze de berg zijn afgedaald, doet Hij dit nogmaals, maar de mensen begrijpen Hem niet. Ondanks al dit onbegrip richt Jezus zijn vizier nu volledig op het voltooiën van zijn missie. Lucas 9 vers 51 zegt:

Toen de tijd naderde dat Jezus van de aarde zou worden weggenomen, ging Hij vastberaden op weg naar Jeruzalem.

Dit is een duidelijk keerpunt in het verhaal. Jezus is vanaf nu op weg naar de stad waar Hij zal worden gedood. Drie mannen komen één voor één naar Hem toe. Ze willen Hem volgen, maar omdat hun hart niet volledig bij Jezus is, stuurt Hij hen weg.

Ditmaal kiest Hij 72 leerlingen uit, die Hij op pad stuurt. Zij moeten voor Hem uit gaan, naar alle steden en dorpen die Hij aan wil doen op weg naar Jeruzalem. Ze vertellen over het koninkrijk van God, genezen mensen van ziekten en bevrijden ze van demonen. Dit allemaal in Jezus' naam. Vol vreugde keren ze bij Jezus terug. Jezus antwoordt: 'Wees niet blij dat de geesten zich aan jullie onderwerpen. Wees blij dat jullie bij God horen.'

Op reis met Jezus

Het is mooi zoals Lucas Jezus' reis naar Jeruzalem beschrijft. Het is bijna alsof we met Hem mee trekken. We ontmoeten interessante mensen, we leren dingen over het koninkrijk van God, over hoe we het Onzevader kunnen bidden, over hoe God voor ons zorgt, over hemel en hel, over geld en bezittingen. Jezus laat in woord en daad zien hoe we ons moeten afkeren van aardse bezittingen en hoe we juist voor buitenstaanders moeten zorgen: de armen, de vreemdelingen, de zieken, ja, zelfs de belastingambtenaren!

Jezus is gekomen voor hen die hulp nodig hebben. Hij vergelijkt zichzelf met een herder die 99 schapen achterlaat om het ene verloren schaap te zoeken.

In een van de krachtigste verhalen uit de Bijbel schildert Jezus een beeld van God van een liefdevolle vader die zijn zondige zoon weer in genade aanneemt, zelfs nadat de zoon hem praktisch heeft doodverklaard. Maar hij heeft ook nog een andere zoon, een man die zijn vader met de lippen eert, maar wiens hart niet bij hem is. Deze oudste zoon gaat niet in op de uitnodiging van de vader om thuis deel te nemen aan het feestmaal. De boodschap? Het is beter als zondaar te hebben geleefd en oprecht tot inkeer te komen dan je hele leven net te doen alsof je van God houdt.

Dan komt Jezus in Jeruzalem aan. Het volk verwelkomt Hem als verlosser, maar de Joodse leiders wijzen Hem af en smeden een plan om het volk op te jatten en Hem te doden. Dit verzet tegen Jezus' koninkrijk van vrede en gerechtigheid leidt uiteindelijk tot de opstand van de Joden tegen de Romeinen in het jaar 66. In het jaar 70 werd de tempel verwoest.

Als Jezus in Jeruzalem is, ziet Hij hoe de tempel wordt misbruikt voor handel. Hij is woedend, gooit de marktkramen omver en jaagt de handelaren weg. Deze daad zit vol symboliek. Ten eerste is het een soort voorbode van wat er ruim dertig jaar later zou gebeuren: de vernietiging van de tempel.

Ten tweede leidt Jezus' actie tot nog meer debatten tussen Hem en de godsdienstige leiders, omdat Hij hun religieuze ideeën omver gooit. Hun besluit staat vast: Jezus moet uit de weg worden geruimd. Ze durven Hem niet op te pakken als Hij omringd is door zo veel mensen en ze wachten hun kans af.

Het pesachmaal

Jezus trekt zich terug met zijn leerlingen om het pesachmaal te vieren. Lucas beschrijft hoe Jezus' het Avondmaal instelt, waarbij het brood symbool staat voor zijn gebroken lichaam en de wijn voor zijn vergoten bloed. Hij is het plaatsvervangende offer voor Abrahams zoon Isaak, voor de Israëlieten in Egypte en voor alle andere zondige mensen die zijn aanbod tot vergeving aannemen.

Zoals we ook in de andere evangeliën hebben gezien, pakken de Joodse leiders Jezus op na die maaltijd. Eerst wordt Hij verhoord door die leiders. Lucas benadrukt Jezus' onschuld. Als Jezus naar de Romeinse gouverneur Pilatus wordt gebracht, zegt deze tot drie keer toe dat hij geen overtredingen kan vinden die door Jezus begaan zijn. Datzelfde geldt voor een andere gouverneur, Herodes. Toch geeft Pilatus, naar wie Jezus wordt teruggestuurd, toe aan de druk vanuit de bevolking, die is opgehitst door de leiders. Hij geeft opdracht Jezus te laten kruisigen.

Zelfs als de spijkers door zijn voeten en polsen worden geslagen, laat Jezus zien dat Hij is gekomen om de relatie tussen God en mens te herstellen. Hij biedt de Romeinse soldaten vergeving aan. Tegelijk met Jezus worden ook twee moordenaars gekruisigd. Eerst bespotten ze Jezus, maar een van hen krijgt door dat Jezus wel degelijk de Zoon van God is en vraagt of Jezus aan hem wil denken. Jezus antwoordt hem dat ze diezelfde dag nog samen in het paradijs zullen zijn.

Jezus drinkt de beker met Gods toorn

Rond twaalf uur wordt het donker in het land. Het is in deze periode van duisternis dat Jezus de 'beker met Gods toorn' leegdrinkt. Hierin wordt Hij gestraft in onze plaats. Rond drie uur 's middags, een uur of zes nadat Hij aan het kruis gehangen werd, roept Jezus de woorden uit: 'Vader, in Uw handen leg Ik mijn Geest!' Hij sterft.

Alleen een Romeinse commandant lijkt door te hebben wat er gebeurt. 'Deze man was rechtvaardig!'

Jezus wordt in een graftombe gelegd. Een paar dagen later komen een paar vrouwen bij het graf om zijn lichaam te balsemen. Twee mannen in witte gewaden zeggen echter dat Jezus is opgestaan. Als de vrouwen bij de elf leerlingen aankomen (de verrader Judas had zelfmoord gepleegd), geloven die hen niet.

Ondertussen verschijnt Jezus zelf aan twee mannen die onderweg zijn van Jeruzalem naar het nabijgelegen dorpje Emmaüs. Ze herkennen Hem eerst niet, zelfs niet als Jezus uitlegt dat de Zoon van God nu eenmaal moest sterven. Pas als Hij later aan tafel het brood breekt, zien ze wie Hij is. Ze lopen snel terug naar Jeruzalem om het goede nieuws aan de leerlingen te vertellen. Als ze daar aankomen, blijkt Jezus ook al met Simon Petrus te hebben gesproken.

Terwijl ze met elkaar in gesprek zijn, staat Jezus opeens in hun midden. De aanwezigen schrikken hevig en sommige van hen zijn bang dat ze een spook zien. Daarom neemt Jezus wat te eten; zo zien ze dat Hij echt leeft. Hij legt het Oude Testament aan hen uit en maakt het verstand van de leerlingen als het ware open. Eindelijk begrijpen ze Jezus' woorden en missie. Dan neemt Jezus hen mee naar een berg, zegent zijn volgelingen en Hij stijgt op naar de hemel. De leerlingen keren vol vreugde terug naar Jeruzalem en eren God in de tempel.

Johannes (15 minuten)

Het vierde en laatste evangelie dat we hebben ontvangen, is het Bijbelboek dat is geschreven door Johannes, een van de twaalf leerlingen. Zijn naam wordt opvallend genoeg consequent niet genoemd in deze tekst, terwijl de namen van de andere leerlingen wel veel voorkomen. In plaats van zijn eigen naam te gebruiken, heeft Johannes het telkens over 'de leerling van wie Jezus hield'. Daarmee laat Johannes zijn nederigheid zien. Toen hij zijn evangelie had geschreven, wist bovendien iedereen dat hij de auteur was.

Hoogstwaarschijnlijk schreef hij zijn herinneringen aan Jezus op tussen 80 en 90 na Christus. Dus ruim een halve eeuw na de kruisiging van Jezus. Dat lijkt veel tijd, maar de boeken die wij hebben over bekende figuren als Julius Caesar zijn vaak pas honderden jaren na het leven van die persoon verschenen.

Nieuwe verhalen over Jezus

Johannes kent de drie andere evangeliën en probeert ze aan te vullen, bijvoorbeeld door details te geven die in de andere boeken ontbreken, maar ook door hele nieuwe verhalen over Jezus te vertellen die nog niet zo bekend waren. Naast dit evangelie heeft Johannes ook nog drie brieven geschreven en het boek Openbaring. Die komen later nog voorbij, nu eerst deze prachtige hervertelling over Jezus' leven.

In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God.

Zo opent Johannes. Achttien verzen lang bezingt Johannes de grootsheid van God de Vader en God de Zoon, die apart en toch één zijn.

Er is een Engelse Bijbelvertaling die *The message* heet, ofwel *De boodschap*. Eigenlijk is het geen vertaling, maar meer een eigentijdse interpretatie van de Bijbel. In de bewoording van *The message* zegt Johannes: 'God moved into the neighborhood'. God verhuisde naar onze buurt. Dat is precies wat Johannes probeert duidelijk te maken aan ons. God werd mens en kwam onder ons wonen. Hij was één van ons, maar toch nog

steeds God. Hij was het Licht dat de duisternis kwam wegjagen, maar de meesten hebben niet herkend wie Hij echt was.

Waarom Johannes dit evangelie schreef

Dat Johannes zo begint, is niet vreemd. Helemaal aan het eind van zijn evangelie vertelt Johannes waarom hij dit allemaal heeft opgeschreven: zodat wij Jezus wél zullen herkennen en in Hem zullen geloven. Die rode draad zien we in het hele Bijbelboek. Zo zit het boek vol met 'tekenen' die Jezus heeft gedaan. Dat zijn wonderen die duidelijk maken dat Hij daadwerkelijk de zoon van God is.

Het eerste wonder is een op het oog verwarrende gebeurtenis. Jezus, zijn vrienden en moeder zijn op een bruiloft in de stad Kana. Tot grote schaamte van de organisator is de wijn voortijdig op. Jezus' moeder vraagt Jezus er iets aan te doen. Op dat moment toont ze haar geloof in Hem als de Zoon van God. Het is bijna alsof ze zegt: het wordt tijd dat je laat zien wie je bent.

Jezus antwoordt dat zijn tijd nog niet is gekomen. Hij kan zich nog niet in volle glorie laten zien, want eerst moest Hij worden gekruisigd. Toch doet Hij zijn eerste teken. Hij loopt naar zes gigantische stenen kruiken, elk gevuld met 80 tot 120 liter water. Dit water was bedoeld voor het zuiveringsritueel van de Joden. Hij verandert het water in de beste wijn die de gasten ooit hebben geproefd. Deze gebeurtenis zit uiteraard vol symboliek. Jezus zelf vergelijkt Gods koninkrijk met een uitgebreid feest en hier in Kana laat Jezus de overvloed van dat hemelse feest zien. Maar ook is dit wonder met de wijn een verwijzing naar het bloed van Jezus dat zal vloeien. Dit bloed is wat ons zuivert van de zonde.

Voor de tweede keer geboren worden

Andere tekenen die Jezus doet in Johannes zijn de genezing van de zieke zoon van een ambtenaar, de genezing van een verlamde man, het voeden van vijfduizend mensen, op het water lopen, de genezing van een blinde man en het opwekken van Lazarus uit de dood. Ook de opstanding van Jezus uit de dood is uiteraard een teken. Nadat Jezus weer

tot leven was gekomen, doet Hij nog één wonder: Hij laat zijn discipelen een enorme hoeveelheid vis vangen.

Voordat Jezus deze wonderen doet, gaat Hij naar de tempel. Hij bestormt de handelaren en veegt als het ware het tempelplein schoon. De andere evangeliën beschrijven dit aan het eind van Jezus' leven; Johannes dus aan het begin van zijn bediening. Het is mogelijk dat Jezus niet één maar twee keer zijn woede liet blijken.

Als de godsdienstige leiders Jezus bedreigen, antwoordt Hij: 'Breek deze tempel maar af, en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen'. Hij doelt hiermee op zijn eigen lichaam, niet op de stenen tempel. Hij wordt niet begrepen.

Op een nacht bezoekt een van die leiders Jezus. Deze Nikodemus komt 's nachts bij Hem, omdat hij niet in het openbaar gezien wil worden met Jezus, maar hij is te nieuwsgierig. Hij maakt echter een grote fout. Hij ziet Jezus slechts als een leraar, niet als de Zoon van God. Nog voordat Nikodemus een vraag kan stellen, steekt Jezus al van wal. 'U moet opnieuw worden geboren', zegt Hij.

Nikodemus is totaal in de war. Hoe kan dat? Jezus probeert uit te leggen dat ieder mens niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk geboren moet worden. Maar hoe doe je dat? We moeten datgene doen wat de Bijbel ons al sinds Genesis probeert duidelijk te maken: in God geloven, op Hem vertrouwen. Eigenlijk hoef je alleen maar naar Mij te kijken, zegt Jezus, precies zoals de Israëlieten naar de koperen slang keken.

Herinner je je dat verhaal uit Numeri nog? De Israëlieten in de woestijn hadden gezondigd, en als straf stuurde God giftige slangen. Nadat Mozes had gebeden, liet God Mozes een koperen slang maken en aan een paal hangen. Iedereen die was gebeten en naar de koperen slang keek werd genezen. Op dezelfde manier zou Jezus aan een paal worden gehangen, als symbool van onze zonde. Iedereen die naar Hem kijkt wordt gered.

Drinken van Jezus

Na de ontmoeting met Nikodemus gaat Jezus naar Galilea. Op weg naar zijn thuisprovincie trekt Hij door Samaria heen, een regio die door de Joden van die tijd wordt vermeden, omdat de Samaritanen geen 'pure Joden' zijn. Ze hebben zich vermengd met andere volken. Jezus stopt bij een waterput en stuurt zijn leerlingen weg om boodschappen te doen.

Een gescheiden vrouw, die relaties met meerdere mannen heeft gehad, komt naar dezelfde bron. Ze is alleen, want niemand wil iets met haar te maken hebben. Jezus gaat met haar het gesprek aan en onthult dat Hij 'levend water' is. Wie van Hem drinkt, zal nooit meer dorst hebben. Dat zijn vreemde woorden en het duurt dan ook even voor het kwartje valt en de vrouw doorheeft dat ze praat met de aangekondigde Messias. Ze laat haar kruik staan en rent terug naar haar dorp, waar ze iedereen over Hem vertelt. Jezus blijft enige tijd in het dorp en veel Samaritanen komen tot geloof.

Jezus reist verder en geneest de zieken die bij Hem worden gebracht. Hij doet dat ook op de sabbat, de rustdag van de Joden. De godsdienstleraren zijn daar kwaad om, maar Jezus zegt dat Hij het werk van zijn Vader doet. Hij vergelijkt zichzelf met God en daarom willen de Joodse leiders van Hem af.

Het wordt steeds duidelijker dat je niet neutraal kunt blijven als het om Jezus gaat. Je gelooft in Hem of niet. Op een dag geeft Jezus duizenden mensen tegelijk te eten, terwijl ze aanvankelijk niet meer dan vijf broden en twee vissen hadden. Als Jezus uitlegt dat het niet gaat om 'aards brood' maar dat Hij het 'levensbrood' is en dat mensen van Hem moeten eten om het eeuwige leven te krijgen, begrijpt vrijwel niemand Hem. Ze laten Jezus in de steek. Deze mensen willen een aardse leider die voor brood zorgt en de Romeinen wegjaagt. Ze zijn veel minder geïnteresseerd in een Messias die het weer goed wil maken tussen God en mens. Alleen de twaalf leerlingen blijven bij Jezus. Maar, zegt Johannes onheilspellend, een van hen blijkt een verrader te zijn.

Het Licht van de wereld

Dan wordt het Loofhuttenfeest gevierd, een feest dat zeven dagen duurt en waarbij wordt herdacht dat de Israëlieten veertig jaar lang in de Sinaiwoestijn onder de

bescherming van God rondtrokken, waarbij ze verbleven in tenten of hutten. In die periode werd ook de tabernakel gebouwd en God woonde onder zijn volk in die tabernakel. Hij gaf hun onder meer te drinken in de woestijn. Jezus gaat tijdens dit feest naar de tempel en Hij getuigt over zichzelf en waarom Hij is gekomen. Hij roept de mensen op van Hem te drinken en noemt zichzelf 'het Licht van de wereld'. Sommigen besluiten Hem te volgen, anderen twijfelen, en weer anderen zijn zo tegen zijn Persoon en boodschap dat ze Jezus willen doden. Zeker als Hij zegt: 'De Vader en Ik zijn één.'

Jezus trekt zich terug buiten de stad en hoort op een gegeven moment dat zijn goede vriend Lazarus op sterven ligt. Iedereen weet dat Jezus mensen kan genezen. Toch duurt het nog ruim twee dagen voor Jezus besluit zijn vriend op te zoeken. Hij vertrekt pas als Hij weet dat Lazarus al dood is. Het wonder dat gaat komen moet gebeuren, omdat Hij daarmee kan laten zien dat Hij werkelijk macht heeft over de dood. Hij gaat naar Lazarus' graf toe en roept hem. Nog altijd gewikkeld in linnen komt Lazarus het rotsgraf uit gelopen. Veel mensen, inclusief sommige godsdienstige leiders, komen tot geloof in Hem. De andere leiders zijn bang dat dit op een opstand tegen de Romeinen uitdraait en dat die de tempel zullen vernietigen. Ze besluiten dat Hij nu echt moet worden gedood. De hogepriester spreekt profetische woorden.

Besef toch dat het beter is dat één man sterft voor het hele volk, zodat niet het hele volk verloren gaat. - Johannes 11:50

Dus door Lazarus weer tot leven te laten komen, heeft Jezus ook zijn eigen dood bezegeld. Het past allemaal in het plan van God de Vader, die zijn eigen Zoon opoffert opdat anderen zullen leven.

De laatste week

De laatste week breekt aan. Deze begint met een maaltijd bij Lazarus thuis. Zijn zus Maria giet kostbare olie over Jezus' voeten, waarmee ze Hem in feite voorbereid op zijn dood. Daarna is er de zondagse intocht waarbij Jezus als Messias wordt verwelkomd in Jeruzalem.

Hoewel Jezus weet dat Hij vrijdag zal sterven, investeert Hij bijna al zijn beschikbare tijd in onderwijs aan zijn leerlingen. Ze houden een maaltijd, maar geen van de leerlingen wast de voeten van een ander. Dat is immers het werk van een slaaf of een dienaar. Toch kiest hun Leider, Jezus, er voor om wél de voeten van de anderen te wassen. Deze ene daad laat zien hoe God werkelijk is. Liefdevol en dienend. ‘En zo’, zegt Jezus, ‘moeten ook jullie elkaar liefhebben en dienen’.

Er volgt meer onderwijs. Een van de bekendste verhalen is dat wij geënt moeten zijn in God zoals een wijnrank vastzit aan de wijnstok. God is de Bron van ons leven. Maar net als wijnranken moeten wij worden gesnoeid. Niet omdat God ons pijn wil doen, maar omdat we daarna meer vrucht zullen dragen en nuttiger voor Hem kunnen zijn.

Jezus vertelt ook dat Hij weggaat. Dit maakt zijn leerlingen verdrietig, maar Jezus zegt dat het nodig is, want alleen als Hij weggaat kan Hij de heilige Geest naar ons toe sturen. Als God in de Persoon van de heilige Geest in ons leeft, is Jezus altijd bij ons.

Nergens in de Bijbel wordt de term ‘Drie-eenheid’ gebruikt om God, Jezus en de heilige Geest aan te duiden. Maar het idee dat er één God is in drie verschijningsvormen wordt hier wel beschreven door Johannes. God de Vader, Jezus de Zoon en de heilige Geest zijn ieder apart actief, en toch zijn ze één.

Wat is dan de rol van de heilige Geest? Jezus zegt dat Hij ons zal overtuigen van de waarheid. Hij zal ons ook de kracht geven om Jezus’ missie te voltooien in de wereld. Hoewel Jezus het offer brengt dat nodig is om de zonde te verslaan, is het aan de volgelingen van Jezus om dit goede nieuws te vertellen op de wereld. Hij waarschuwt wel dat er tegenstand en vervolging komt, maar voorspelt eveneens de overwinning voor wie volhoudt. Hij bidt een prachtig gebed voor zijn leerlingen en alle volgelingen die nog zullen komen.

‘Ik ben het’

Jezus gaat met zijn leerlingen naar de olijfgaard en dan komen er soldaten aan lopen, geleid door de verrader Judas. ‘Wie zoeken jullie?’, vraagt Jezus.

‘Jezus uit Nazaret’, antwoorden ze.

‘Ik ben het’, zegt Jezus.

De soldaten deinzen achteruit en vallen zelfs op de grond.

‘Ik ben.’ Dat zei God tegen Mozes toen Mozes Hem om zijn naam vroeg. In Johannes zegt Jezus zeven keer iets over wie Hij is met de woorden: ‘Ik ben...’.

Ik ben het Brood van het leven.

Ik ben het Licht van de wereld.

Ik ben de Deur voor de schapen.

Ik ben de Opstanding en het Leven.

Ik ben de goede Herder.

Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven.

Ik ben de ware Wijnstok.

Iedere stelling zegt iets over Jezus’ identiteit. En hier openbaart Jezus opnieuw wie Hij is. ‘Ik ben het.’ Ofwel: ‘Ik ben God.’ Hadden de vijandelijke soldaten door dat Hij dit bedoelde? Ze waren in ieder geval diep onder de indruk en lijken besluiteloos. Petrus is dat niet. Hij pakt zijn zwaard en slaat een oor af van de slaaf van de hogepriester. (Lucas vermeldt dat Jezus het oor van de slaaf genas.) Jezus wijst Petrus terecht.

Zou ik de beker die de Vader Mij gegeven heeft niet leegdrinken? - Johannes 18:11

Jezus gaat zijn dood tegemoet, maar niet omdat Hij in de val is gelopen. Hij legt zijn leven vrijwillig af. Het past allemaal in Gods reddingsplan. De leerlingen maken zich uit de voeten.

De soldaten voeren Jezus mee naar de Joodse raad en daarna brengen de Joden Hem naar de Romeinse gouverneur Pilatus. Jezus wordt ervan beschuldigd dat Hij claimt een koning te zijn. Als Pilatus Hem daarnaar vraagt, antwoordt Hij: ‘Mijn koninkrijk is niet van deze wereld’. Impliciet geeft Jezus dus toe dat Hij wel degelijk koning is. En iedere Jood die zich koning noemt, is een bedreiging voor de Romeinse keizer.

Pilatus voelt zich duidelijk ongemakkelijk, maar eigenlijk ziet hij niet zo veel gevaar in Jezus. Met een list probeert hij de Joden af te schepen. Hij laat een Joodse moordenaar komen en vraagt het volk wie hij vrij moet laten. De moordenaar Barabbas of Jezus? Opgehitst door hun leiders kiest het volk voor Barabbas. Barabbas was schuldig, Jezus onschuldig. Toch is het Jezus die sterft en niet de moordenaar. Hij draagt de straf die Barabbas verdient.

Het is volbracht

Jezus wordt gemarteld en gekruisigd, het ultieme bewijs dat in Gods koninkrijk alles anders is dan hier op aarde. De enige ware Koning, de God die mens werd, de Mens die niet had gezondigd – juist Hij sterft. Hij draagt zo de straf voor ons. En op een bijzonder moment: op dat tijdstip slachtten de Joden namelijk het lam voor het pesachmaal.

Nu denk je misschien: maar Jezus had de avond daarvoor toch al de maaltijd gevierd waarmee de uittocht uit Egypte werd herdacht? Dat klopt. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat voor sommige Joden een dag begon bij de zonsopkomst. Dit was bijvoorbeeld zo in Galilea, waar Jezus vandaan kwam. Maar voor Joden in Jeruzalem begon een nieuwe dag bij zonsondergang. Daarom werd in de tijd van Jezus het pesachfeest dus niet in het hele land op hetzelfde moment gevierd. Jezus at zelf van het pesachmaal volgens de Galilese tijdsrekening, en Hij stierf terwijl de Joden die in Jeruzalem wonen het lam slachtten.

Vlak voor Jezus zijn laatste adem uitblaast, verzucht Hij: ‘Het is volbracht’. Dit zijn misschien wel de mooiste woorden die ooit zijn gesproken in de geschiedenis van de mensheid. HET IS VOLBRACHT! Jezus heeft het offer gebracht dat nodig was om de dood te verslaan. Wie in Jezus gelooft, ontvangt vergeving van zonden. Hij of zij hoort bij God.

Jezus wordt in een graftombe gelegd door een rijke man, Josef, én door Nikodemus. Het lijkt erop dat beiden in het geheim volgeling van Jezus waren geworden.

Het graf is leeg

's Zondags gaat Maria uit Magdala naar het graf (volgens de andere evangeliën samen met andere vrouwen) en ontdekt dat Jezus weg is. Petrus en Johannes rennen naar het graf. Ze ontdekken dat het linnen keurig is opgevouwen, maar er is geen lichaam. De twee mannen geloven dat er een wonder is gebeurd en gaan terug naar het huis waar ze verblijven. Maria blijft bij het graf staan en dan ziet ze plotseling twee engelen. 'Ze hebben mijn Heer weggehaald!', zegt ze. 'En ik weet niet waar ze Hem hebben heengebracht.'

Achter haar verschijnt Jezus, maar ze kijkt niet goed naar Hem. Dan noemt Hij haar naam. 'Maria!'

Ze draait zich met een ruk om. 'Rabboeni!' Meester!

Jezus draagt haar op de leerlingen te vertellen dat Hij weer leeft. En niet veel later verschijnt Hij ook aan hen. Alleen Tomas is er niet bij en hij gelooft niet dat Jezus uit de dood is opgestaan. Een week later komt Jezus opnieuw uit het niets op bezoek. 'Leg je vingers hier, kijk naar mijn handen en leg je hand in mijn zij', zegt Jezus. 'Wees niet langer ongelovig, maar geloof.'

Tomas antwoordt: 'Mijn Heer, mijn God!'

En Jezus zegt: 'Omdat je Me gezien hebt, geloof je. Gelukkig zijn zij die niet zien, maar toch geloven.'

Die laatste woorden zijn bedoeld voor ons. Wij hebben Jezus niet gezien een week na zijn opstanding. Gelukkig zijn wij als we toch geloven.

Een ontroerend slot

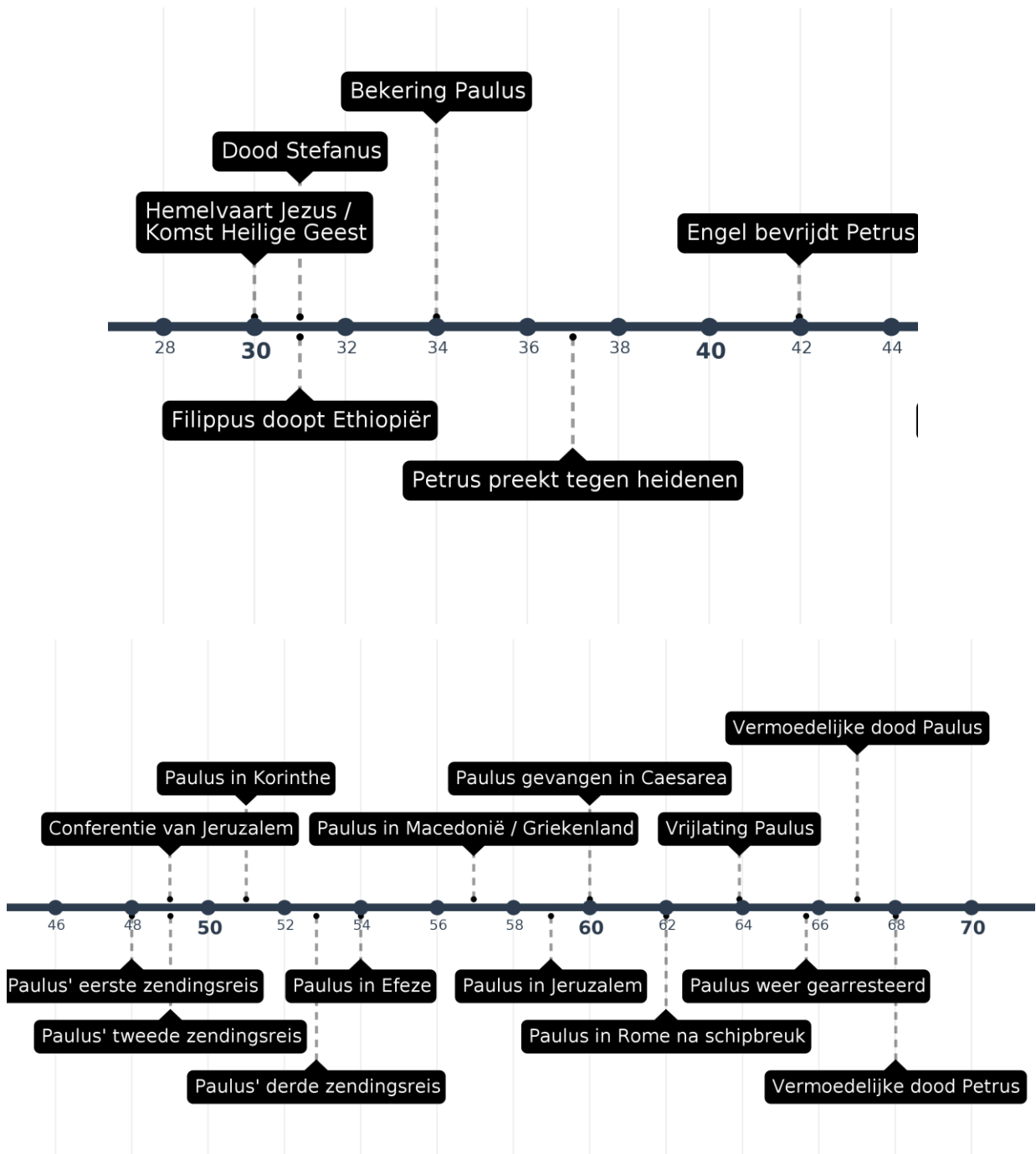
Johannes heeft nog een ontroerend slot voor ons in petto. De leerlingen hebben hun oude beroep opgepakt en zijn weer gaan vissen. Jezus had hun geroepen met de woorden 'Ik maak vissers van mensen van jullie', maar hier vissen ze op de dieren die in het water leven. Het zit echter niet mee. De netten blijven leeg. Een man roept vanaf de kant van het water dat ze het net aan de andere kant moeten uitgooien.

Ze doen wat de man zegt en plotseling zit het net volledig vol met vis. Pas dan herkennen ze Jezus en Petrus springt overboord om naar Hem toe te lopen. Johannes vertelt ons met dit verhaal dat we veel meer vis zullen vangen als we gehoorzaam zijn. Hij bedoelt dat we veel meer zullen bereiken en dat veel mensen tot geloof zullen komen als we Jezus' aanwijzingen opvolgen.

Jezus maakt een vuurtje, braadt vis en eet zelf ook; opnieuw een bewijs dat Hij geen geest is maar weer echt leeft. Dan neemt Hij Petrus apart. Petrus kampt nog met een diep schuldgevoel. Driemaal heeft hij Jezus publiekelijk verraden. Nu vraagt Jezus driemaal of Petrus van Hem houdt. Driemaal antwoordt Petrus bevestigend. Jezus geeft hem de opdracht om een leider te worden van Jezus' volgelingen, die later christenen genoemd worden. Hij moet hen leiden zoals een herder zijn schapen leidt. Tegelijk maakt Hij Petrus duidelijk dat hij op een dag ter dood zal worden gebracht.

Dan vraagt Petrus wat er met Johannes zal gebeuren. Jezus antwoordt dat dat hem niets aangaat. De schrijver van dit evangelie laat weten dat zijn taak was om zijn hele leven te getuigen van wie Jezus was. Johannes is vervolgd, gemarteld en uiteindelijk verbannen naar het eiland Patmos, maar voor zover bekend is hij de enige leerling die geen gewelddadige dood is gestorven. Tot het einde van zijn lange leven heeft hij over Jezus verteld. Dit boek, vol met herinneringen aan Jezus, zijn onderwijs en zijn daden, is daar het bewijs van.

Handelingen (10 minuten)

Handelingen is het vervolg op de evangeliën en in het bijzonder op het evangelie van Lucas. Deze arts, die vele ooggetuigen interviewde over Jezus, schreef naast zijn

evangelie ook het boek Handelingen. Net als in zijn eerste boek, richt hij zich tot Theofilus.

Wie deze Theofilus was, is niet bekend. Zijn naam betekent 'iemand die God liefheeft'. Wellicht was hij een hooggeplaatste Romeinse ambtenaar. Het staat wel vast dat zowel Lucas als Handelingen niet alleen voor deze ene man zijn geschreven: Lucas' doelgroep was veel breder. Hij wilde iedereen bereiken met het goede nieuws.

Waarschijnlijk is dit boek geschreven rond het jaar 60. Toen zat Paulus namelijk voor het eerst gevangen, en het boek eindigt met die gevangenschap. Paulus' vrijlating, tweede gevangenschap en marteldood worden niet beschreven. Ook de moord op een andere belangrijke figuur, Petrus, komt niet voor in Handelingen en evenmin de val van Jeruzalem in het jaar 70.

De acties van de heilige Geest

Handelingen betekent 'acties' of 'daden'. In veel Bijbelvertalingen wordt dit Bijbelboek vaak 'De Handelingen van de Apostelen' genoemd. Lucas vertelt wat de apostelen zoal doen en meemaken, maar eigenlijk gaat het niet direct over hen. Het gaat veel meer over wat de heilige Geest door hen heen doet. Dat is wat Lucas duidelijk wil maken. In een wat meer letterlijke vertaling staat er in het eerste vers:

Het eerste boek heb ik gemaakt, o Theofilus, over alles wat Jezus begonnen is te doen én te onderwijzen (...). - Handelingen 1:1

Als het evangelie van Lucas gaat over wat Jezus *begon* te doen, dan gaat Handelingen over wat Hij na zijn opstanding deed. Alleen maakt Lucas direct duidelijk dat Jezus zelf werd opgenomen in de hemel en dat niet veel later zijn Geest in zijn volgelingen kwam wonen en hen de meest wonderlijke dingen liet doen en zeggen. Ook wordt duidelijk dat God niet alleen om het volk Israël geeft, maar dat ook mensen uit andere volken deel mogen uitmaken van zijn koninkrijk.

Laten we niet op de zaken vooruit lopen. Lucas opent zijn verhaal met te zeggen dat gedurende veertig dagen na zijn opstanding Jezus aan de leerlingen en andere volgelingen blijft verschijnen. Hij spreekt met hen over het koninkrijk van God. Nog steeds begrijpt niet iedereen dat zijn koninkrijk niet van deze wereld is. Ze vragen Hem of Hij nu snel Israël in ere zal herstellen.

‘Getuig van Mij’

‘Dat is niet aan jullie om te weten’, antwoordt Jezus. ‘Maar wanneer de heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen en van Mij getuigen in heel Jeruzalem, in heel Judea en Samaria tot aan de uiteinden van de aarde.’

Het goede nieuws van Jezus’ offer moet zich dus over de hele wereld verspreiden. Nadat Hij dit had gezegd, werd Hij opgenomen in de hemel. Dit plaatje doet denken aan een visioen dat de profeet Daniël kreeg. ‘Iemand die leek als een mens werd op de wolken naar de hemel gebracht voor Gods troon en Hij kreeg alle macht, eer en koningschap’, staat in Daniël 7.

De leerlingen moeten dus wachten. Terwijl ze dat doen, brengen ze veel tijd door in gebed. Ook vervangen ze Judas Iskariot, die zichzelf had opgehangen nadat hij Jezus had verraden. Zo zijn de leerlingen weer met twaalf man.

Tien dagen na Jezus’ hemelvaart (dus zo’n 50 dagen na zijn opstanding) zijn de leerlingen bij elkaar als er plotseling in het huis een hevige wind opsteekt. Ook verschijnen vlammen boven hun hoofden. *De heilige Geest is geland*. De wind en het vuur staan symbool voor Gods aanwezigheid.

In het Oude Testament zagen we die aanwezigheid in de tabernakel en de tempel, nu leeft Hij in de mens via zijn Geest. God leefde onder zijn volk, maar ze konden Hem niet benaderen. Alleen speciaal aangewezen priesters, die een zuiveringsritueel vol verwijzingen naar de dood van Jezus hadden ondergaan, konden bij de tabernakel in de buurt komen.

Op het moment dat Jezus stierf, scheurde het dikke gordijn tussen het 'Heilige der heiligen' en de rest van de tempel. Dat betekent dat de mens weer bij God kan komen. Sterker nog: God wil zo dichtbij mogelijk zijn en in de mens wonen. Vandaar dat Hij hier in Handelingen zijn heilige Geest stuurt.

Het begin van de kerk

Die Geest geeft kracht en moed. Ogenblikkelijk gaan de leerlingen naar buiten om te preken. Jeruzalem zit vol met pelgrims die het Joodse pinksterfeest komen vieren. Velen van hen spreken geen Aramees. Dat was de taal die destijds in Palestina werd gesproken. Toch verstaat iedereen wat ze zeggen.

Dan neemt Petrus het woord. Hij vertelt over Jezus, zijn dood en zijn opstanding. Hij legt uit dat Jezus door God tot Messias en Heer is aangesteld. Die dag komen drieduizend mensen tot geloof. Het is het begin van de 'Jezusbeweging', het begin van de kerk, van wat wij nu het christendom noemen.

Niet al deze mensen hebben zuivere Joodse wortels en dus is dit een eerste aanwijzing dat Gods koninkrijk open staat voor iedereen die in Jezus gelooft, niet alleen voor de nakomelingen van Abraham. Dit zagen we in het Oude Testament natuurlijk ook wel, als je goed leest, maar toch was het iets dat de vroege kerk moest leren.

De godsdienstige leiders die Jezus hadden laten kruisigen, hadden verwacht dat ze met zijn dood ook verlost zouden zijn van zijn volgelingen. Plotseling blijken Jezus' leerlingen toch weer over Jezus te vertellen. (Ze worden vanaf hier 'apostelen' genoemd. Een apostel is iemand die een boodschap overbrengt.) De apostelen beweren zelfs dat Hij weer leeft.

Aangezien zijn lichaam weg is uit het graf, kunnen de leiders niet bewijzen dat Hij nog dood is. Ze doen wel hun best de apostelen het zwijgen op te leggen. Petrus en de anderen zijn regelmatig in de tempel te vinden om mensen te onderwijzen en zieken te genezen. Ook zamelen ze geld in voor de armen, iets wat eigenlijk de taak is van de

Joodse leiders en de priesters die in de tempel dienen. Dat staat immers in de wet van God.

De dood van Stefanus

Ze arresteren Petrus en Johannes en waarschuwen hen: ze mogen niet meer over Jezus spreken. Petrus antwoordt dat ze God moeten gehoorzamen. Niet veel later worden hij en de andere leerlingen opnieuw gearresteerd. Dit keer opent een engel de deur van de gevangenis en zo ontsnappen ze. De volgende dag pakken de leiders hen opnieuw op. Tijdens de hoorzitting vertellen de apostelen wie Jezus werkelijk is. Ze worden geslagen en vervolgens laat de Joodse Raad hen gaan.

Steeds meer mensen gaan geloven in de opgestane Jezus, en de twaalf apostelen wijzen mannen aan die de kerk kunnen leiden, zodat zij zich kunnen richten op gebed en onderwijs. Stefanus is een van die nieuwe leiders, een trouwe dienaar van God die veel wijsheid heeft ontvangen. Hij wordt opgepakt en houdt een lange speech waarin hij bijna de hele Bijbel samenvat. Hij legt de nadruk op hoe de Joodse leiders altijd Gods boodschappers hebben tegengewerkt, inclusief Jezus en de apostelen.

De reactie laat zich raden: Stefanus wordt ter plekke vermoord. Terwijl hij sterft, ziet hij echter Jezus aan de rechterhand van Gods troon staan – een krachtige belofte voor iedereen die wordt gedood omwille van Jezus' naam. De andere volgelingen van Jezus worden bang, maar het gevolg is dat ze juist gaan doen wat Jezus hun in het begin had opgedragen. Ze verlaten Jeruzalem en trekken naar Judea, Samaria en andere gebieden om het goede nieuws te vertellen.

Ook niet-Joden zijn welkom

Vanaf nu wordt het nog duidelijker dat ook niet-Joden welkom zijn in Gods koninkrijk. Eerst zien we de apostel Filippus die naar Samaria gaat. Onderweg leidt de heilige Geest hem naar een Ethiopische ambtenaar, die tot geloof komt en zich door hem laat dopen. Daarna trekt hij verder en overal waar hij komt, leidt hij mensen tot Jezus.

Dan verschuift het verhaal plotseling naar Saulus, die later Paulus wordt genoemd. Laten we hem voor het gemak vanaf nu alvast Paulus noemen. Deze Paulus is een godsdienstige leider, een gedreven man en een harde werker. Hij doet extra zijn best om de mensen die 'De weg' volgden (zoals de christenen zich toen noemden), te laten arresteren. Onderweg naar Damascus wordt hij plotseling verblind door een fel licht.

Ook hoort hij de stem van Jezus, die aan Paulus vraagt waarom hij Hem vervolgt. Paulus krijgt zijn gezichtsvermogen pas enkele dagen later terug als een volgeling van Jezus naar hem toe komt en de handen oplegt. De apostelen zijn nog bang voor hem, maar na een tijdje leren ze om hem te vertrouwen. Net als zij gaat Paulus publiekelijk vertellen dat Jezus weer leeft en ongetwijfeld dat hij Hem heeft ontmoet op de weg naar Damascus.

Ondertussen maakt God door een visioen aan Petrus duidelijk dat ze groter moeten denken en dat ze ook de heidenen, ofwel de niet-Joden, moeten vertellen over Jezus. Een Romeinse legerofficier laat Petrus komen. Hij heeft een goed hart en probeert God te dienen. In een droom heeft God hem verteld dat hij Petrus moet laten halen. Nu is het Petrus pas echt duidelijk dat God geen onderscheid maakt tussen Joden en heidenen. Terwijl hij preekt in het huis van de Romein, daalt de heilige Geest neer op de aanwezigen.

Paulus en Barnabas op reis

Niet iedereen begrijpt dat Jezus ook is gekomen voor de niet-Joden. Jezus' volgelingen die zijn uitgewaaid, vertellen het goede nieuws uitsluitend aan de Joden in die landen en provincies. Behalve in de stad Antiochië, de hoofdstad van Syrië in die tijd. (Tegenwoordig ligt deze stad in Turkije.) In Antiochië krijgen ook Grieken het goede nieuws te horen en velen komen tot geloof. Hier worden Jezus' volgelingen voor het eerst 'christenen' genoemd. Paulus en Barnabas dienen deze nieuwe gemeente als leiders.

Na verloop van tijd maakt de heilige Geest echter duidelijk dat de missie niet mag stoppen in Antiochië. Het is de bedoeling dat Paulus en Barnabas op reis gaan. In totaal

maakt Paulus drie van deze zogeheten zendingsreizen. De eerste was naar Klein-Azië, het huidige Turkije. De tweede en derde gingen via Klein-Azië naar Griekenland. Lucas, die dit Bijbelboek schreef, vergezelt hem tijdens de tweede en derde reis.

Tussen de eerste en tweede reis bezoekt Paulus Jeruzalem voor een belangrijke conferentie met de andere leiders van deze kerk. Tijdens deze vergadering vertelt Paulus over wat God onder de heidenen doet. Hij betoogt dat deze niet-Joodse mensen in Jezus moeten geloven om te worden gered. Dat is het enige. Ze hoeven zich niet ook aan alle Joodse voorschriften te houden en mannen hoeven niet te worden besneden. Wel moeten ze natuurlijk stoppen met het vereren van de afgoden van hun eigen cultuur. De apostelen schrijven dit in een brief die wordt gekopieerd en verspreid onder alle kerken.

Toch blijkt tijdens Paulus' reizen dat God zijn koninkrijk ook nog steeds openstelt voor de Joden. Overal waar Paulus komt, zoekt hij eerst de synagoge op om te vertellen dat Jezus de Messias is die was beloofd. Meestal wordt zijn boodschap afgewezen en dan gaat hij het goede nieuws ook aan niet-Joden vertellen. Mensen komen tot geloof, Paulus blijft bij hen, leidt leiders op en trekt dan verder naar de volgende plaats om opnieuw te beginnen.

Veel tegenstand

Er is ook veel tegenstand. Paulus maakt van alles mee. Hij wordt bedreigd, geslagen, gemarteld en zelfs bijna vermoord. Soms ontsnapt hij ternauwernood. Trouwens, niet alleen de Joden zijn tegen zijn boodschap. De Romeinse heersers vonden hun eigen goden veel belangrijker en ook hun eigen keizer werd vereerd als god. En de autoriteit van de keizer mag niet ter discussie worden gesteld. Paulus wordt dan ook meer dan eens gearresteerd, maar iedere keer als hij wordt verhoord, blijkt hij geen militaire of politieke bedreiging te vormen en laten ze hem weer gaan.

Na zijn derde en laatste zendingsreis gaat Paulus naar Jeruzalem. De heilige Geest vertelt hem dat hij daar zal worden gearresteerd en aan de heidenen (lees: de Romeinen) zal worden uitgeleverd. Iedereen voelt aan dat het deze keer anders zal zijn

dan de vorige keren en de christenen proberen Paulus over te halen niet naar Jeruzalem te gaan. Paulus wil echter trouw blijven aan de opdracht en gaat toch naar Jeruzalem.

Daar pakken de Joden hem inderdaad op. Dat zorgt voor zo veel tumult in de stad dat de plaatselijk Romeinse leider zich gedwongen ziet in te grijpen om zo een opstand te voorkomen. Hij denkt dat Paulus een rebel is die met vierduizend andere mensen de woestijn in was gevlucht.

Paulus in de gevangenis

Op de trappen van het gerechtsgebouw maant de Romeinse leider het volk om stil te zijn en Paulus krijgt de gelegenheid om de Romeinen én Joden te vertellen over zijn leven en hoe hij tot geloof in Jezus is gekomen. De Joden worden weer onrustig en de Romeinen nemen Paulus mee naar binnen. Ze willen hem zweepslagen geven tijdens zijn verhoor. Dan onthult Paulus dat hij het Romeinse staatsburgerschap heeft. Romeinen hebben meer rechten dan de onderworpen volken en de leider laat Paulus ogenblikkelijk los maken. Wel stuurt hij Paulus naar de gevangenis.

Paulus moet terechtstaan. Eerst voor de Joodse Raad, later voor verschillende Romeinse rechtbanken, tot in het Hooggerechtshof in Rome aan toe. Iedere keer getuigt hij over Jezus. Uiteindelijk zit hij jarenlang gevangen, maar niet altijd in een cel met tralies. In Rome wordt hij bijvoorbeeld onder huisarrest geplaatst.

In deze periode van gevangenschap schrijft hij een aantal van zijn brieven. Deze brieven vinden we verderop in het Nieuwe Testament. Ook mag hij in zijn huis mensen ontvangen en blijft hij het goede nieuws over Jezus vertellen.

Zo eindigt Handelingen nogal abrupt met Paulus die nog niet is berecht, maar wel doorgaat met te doen waarvoor Jezus hem jaren eerder riep op de weg naar Damascus. In het volgende hoofdstuk zal ik je vertellen wat er verder gebeurde met Paulus.

Samenvatting van de evangeliën en Handelingen (2 minuten)

In de vier evangeliën verschijnt dan eindelijk de beloofde Messias. Hij is een Koning, zoals David ook een koning was. Maar anders dan David is Jezus' koninkrijk niet van deze wereld. Hij is de koning van Gods koninkrijk. Hij is God en mens tegelijk. Hij leefde zonder zonde. Om te bewijzen dat Hij Gods Zoon was, deed Hij wonderen en tekenen.

Ook gaf Hij veel onderwijs over God, over hoe mensen moeten leven en over hoe ze het koninkrijk van God binnen kunnen gaan. Dat kan door in Jezus te geloven. Dat betekent dat je Hem moet vertrouwen, dat je je eigen leven in dienst stelt van Hem en Hem volgt.

We zien dat in de evangeliën de meeste mensen Jezus niet geloven. Ze willen iemand die de Romeinen verslaat, iemand die voor eten zorgt en de zieken geneest. Ze willen geen lijdende dienaar. Toch is dat wel wat Jezus is. Alle voorspellingen in het Oude Testament over Jezus komen uit in het Nieuwe Testament. De Joodse leiders beramen een complot om Jezus ter dood te brengen. Jezus laat hen hun gang gaan. Hij is in staat om te ontsnappen, maar doet het niet. Hij wordt niet gedood, maar Hij legt zijn leven zelf af.

Hij wordt gemarteld en sterft. Die fysieke pijn is niets vergeleken bij het echte offer dat Hij brengt. Jezus drinkt namens ons de 'beker met Gods toorn'. Urenlang is Hij afgescheiden van zijn hemelse Vader. Hij wordt geslacht zoals de Israëlieten met Pasen een lam slachten, om zo te herdenken hoe God hen uit Egypte bevrijdde. Op dezelfde manier bevrijdt Jezus ons. Zijn offer is compleet. Er hoeft nooit meer te worden geofferd, want Jezus heeft de straf voor de zonden van de wereld op zich genomen.

Dat de overwinning is behaald, bewijst Jezus door na drie dagen uit de dood op te staan. Hij verschijnt aan zijn volgelingen. Die hebben eerst moeite met Hem te geloven, maar Jezus overtuigt hen ervan dat Hij echt weer leeft. Hij is geen geest, maar opgewekt uit het graf. Na veertig dagen stijgt Jezus op naar de hemel. Hij geeft de leerlingen de

opdracht te wachten op het moment dat de heilige Geest komt. Daarna moeten ze over de hele wereld het goede nieuws gaan vertellen: dat Jezus in onze plaats is gestorven en dat iedereen die in Hem gelooft het koninkrijk van God kan binnengaan.

Als de heilige Geest neerdaalt, komen direct duizenden mensen tot geloof. De eerste kerk ontstaat in Jeruzalem. Er volgt ook tegenstand. Zo wordt de dappere en wijze Stefanus gedood vanwege zijn getuigenis. Het evangelie verspreidt zich in de rest van het Romeinse rijk, met name dankzij Petrus, de andere leerlingen van Jezus en Paulus, een Joodse leraar die eerst de christenen vervolgde.

Ze ontdekken dat Gods Geest krachtig werkt onder een selecte groep Joden, maar schokkend genoeg ook onder niet-Joden. Zo leren ze begrijpen dat Jezus niet alleen voor Joden is gestorven maar voor alle mensen die in Hem geloven. Met die boodschap trekken Paulus en de anderen rond. Velen komen tot geloof, maar de christenen worden ook vervolgd, zoals Jezus al had voorzegd.

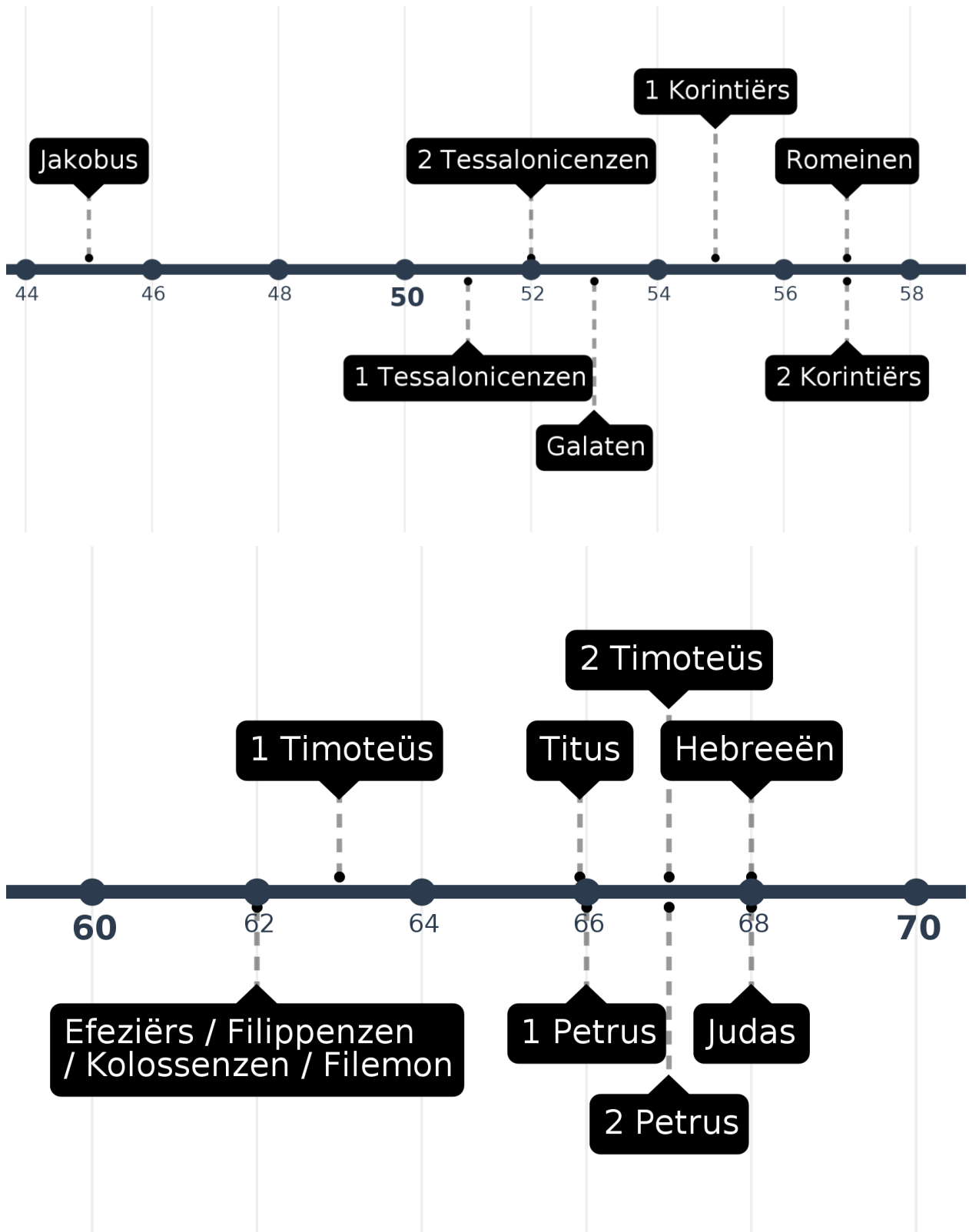
Brieven

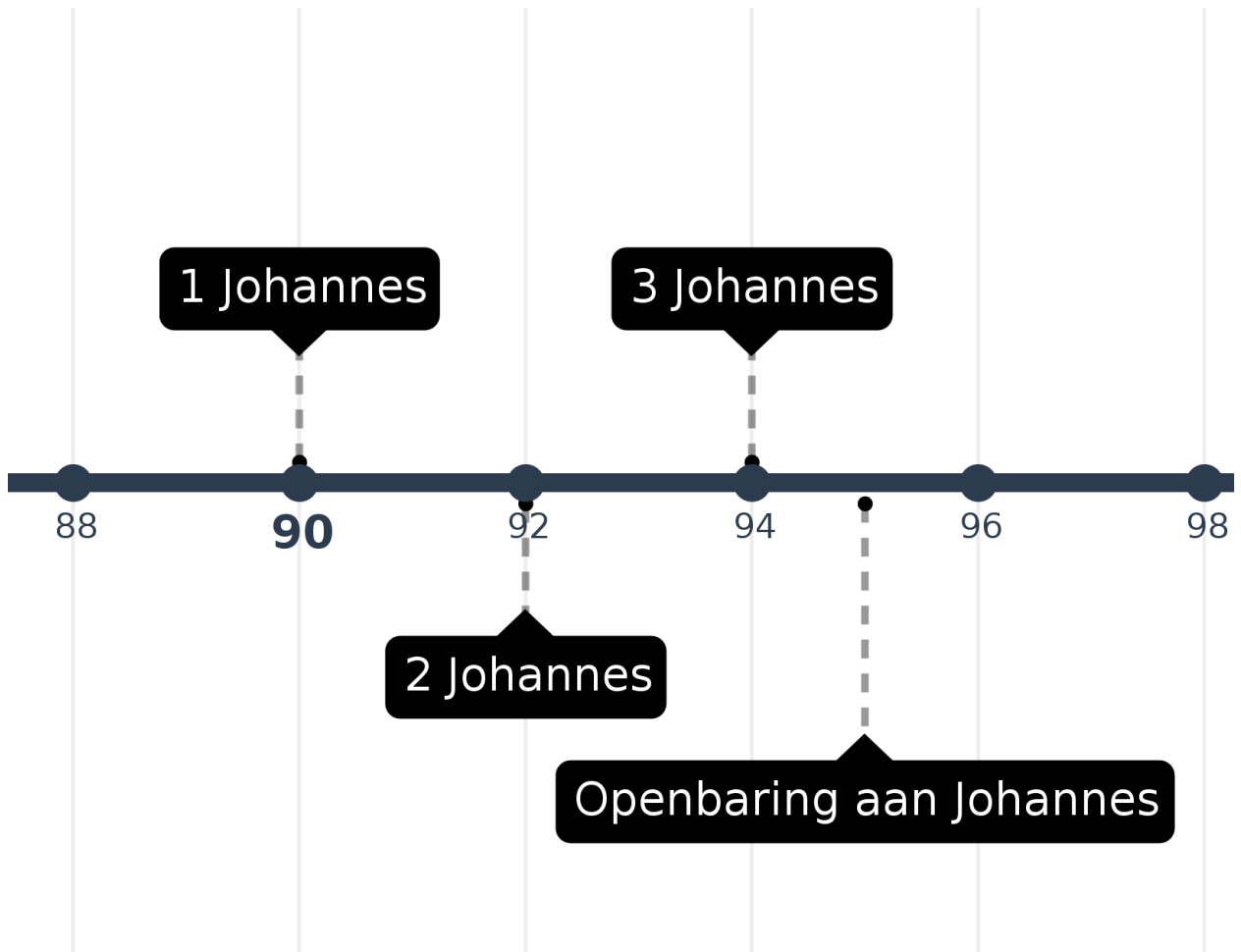
Introductie: brieven (1 minuut)

Het einde van Handelingen betekent ook het einde van de verhalende delen van de Bijbel. Nu volgt een serie brieven, geschreven door sommige van de hoofdfiguren uit het Nieuwe Testament: de apostelen Paulus, Petrus en Johannes, twee broers van Jezus (Jakobus en Judas) en een onbekende schrijver.

Deze brieven zijn ontzettend belangrijk, want ze leggen ons uit wat het Goede Nieuws nu precies is. We horen het rechtstreeks van mensen die Jezus op aarde hebben meegemaakt, die jarenlang het Oude Testament hebben bestudeerd en die specifieke openbaringen van Jezus hebben gehad. Dit zijn de mensen die door Jezus persoonlijk zijn geroepen om te vertellen wat Gods reddingsplan voor de wereld is. Zij hebben de eerste kerken gesticht en geleid.

De brieven zijn wel allemaal in een bepaalde context geschreven. Het is makkelijk om ze uit hun verband te rukken en helaas gebeurt dat ook vaak. Omdat in de volgende hoofdstukken elke brief kort wordt besproken, gaan we niet op alle details diep in. We richten ons op de hoofdlijnen en het grote verhaal van God en mens. Bij elke brief geef ik je – voor zover mogelijk – de achtergrond, zodat we de tekst en de boodschap beter begrijpen.

Romeinen (10 minuten)

Na het Oude Testament zagen we eindelijk de beloofde Verlosser op het toneel verschijnen, maar... Hij ging ook weer terug naar de hemel. Wel kwam de heilige Geest en die nam het werk over. De heilige Geest is actief in mensen en een van die mensen was Paulus.

In Handelingen kwamen we Paulus tegen als de Jood die de volgelingen van Jezus gevangen probeerde te nemen en zelfs te doden als zij het goede nieuws wilden vertellen. Jezus greep hem op een dag in zijn nekvel en zo werd Paulus een christen. Sterker nog, hij is een van de belangrijkste verspreiders van het geloof geworden. Dankzij de kerken die hij stichtte bereikte het evangelie de uithoeken van het Romeinse rijk.

Paulus schreef ook veel brieven, waarvan sommige bewaard zijn gebleven. Een van de bekendste en zeker een van de belangrijkste brieven, is de brief die hij aan de kerk in Rome richtte. Voordat we dieper op de brief ingaan, even een korte biografie van deze Paulus.

Paulus is zijn Griekse naam. In het Hebreeuws heet hij Saul (of Saulus), net zoals de eerste koning van Israël. Hij werd omstreeks het jaar nul geboren en kwam uit de stad Tarsus, gelegen in het huidige Turkije. Hij was een Jood, maar ook een Romeins staatsburger. Hij moet een gedreven man zijn geweest, want hij was lid van de Farizeeën. Dat waren godsdienstige leiders die zich erg strikt aan de wetten van God hielden. Een groot deel van zijn leven woonde hij in Jeruzalem.

Tot hij Jezus, na diens dood en opstanding, ontmoette op de weg naar Damascus. Paulus kwam tot geloof en verbleef enkele jaren in wat nu Jordanië is. Tijdens die periode heeft hij veel openbaringen van God gekregen. Die theologische kennis heeft hij verwerkt in zijn brieven.

Paulus en Rome

Zoals we in Handelingen zagen, heeft Paulus minstens drie zendingsreizen gemaakt. Aan het eind van zijn derde reis ging Paulus naar Jeruzalem. Daar werd hij opgepakt door de Joden en een tijd daarna kwam hij in handen van de Romeinen. Na twee jaar ‘voorlopige hechtenis’ deed Paulus een beroep op de keizer, want als Romeins burger had hij het recht om in Rome te worden berecht. Na een gevaarlijke reis, die zijn metgezellen en hij ternauwernood overleefden, kwam Paulus in Rome aan. Daar werd hij onder huisarrest geplaatst. In deze periode schreef hij een groot deel van zijn brieven. Niet de brief aan de Romeinen overigens. Die had hij voor zijn arrestatie al geschreven, waarschijnlijk in het jaar 56, vanuit Korinte.

Na verloop van tijd werd Paulus vrijgesproken en kon hij weer enige tijd buitenshuis evangeliseren. Hij kon niet lang van zijn vrijheid genieten, want hij werd opnieuw opgepakt. Inmiddels was er een nieuwe keizer en was de vervolging toegenomen. Paulus werd in een cel gestopt en uiteindelijk onthoofd, vermoedelijk ergens tussen 64 en 68 na Christus.

In de tijd dat Paulus zijn brief aan de Romeinen schreef, bestond de kerk daar al enige tijd. Het zou zelfs kunnen dat de wortels van de Romeinse kerk helemaal teruggaan tot de dag waarop de apostelen de heilige Geest in zich kregen en ze op straat preekten tegen alle pelgrims. In het begin bestond de kerk in Rome dus vooral uit Joden, later kwamen daar ook andere nationaliteiten bij. Op een gegeven moment kwam er echter een keizer aan de macht die alle Joden verdreef uit Rome. Pas na vijf jaar mochten zij terugkomen. Al die tijd hadden de niet-Joden de kerk in Rome geleid en dus waren veel Joodse gebruiken verdwenen. Dat zorgde voor verdeeldheid, vooral tussen het Joodse en het niet-Joodse kamp.

Paulus besloot Rome te bezoeken en kondigde zijn bezoek aan met deze brief. Hij hoopte twee dingen te bereiken: ten eerste dat er meer eenheid zou komen, en ten tweede dat de christenen in Rome hem konden helpen een zendingsreis naar Spanje te maken. (Het is niet bekend of hij deze reis ooit heeft gemaakt.) De brief aan de Romeinen is lang en soms ingewikkeld. Zelfs de apostel Petrus geeft toe dat de brieven van Paulus af en toe moeilijk te begrijpen zijn, maar ze vertellen wel de waarheid

(2 Petrus 3:16). Tegelijk is Romeinen misschien wel de beste uitleg van wat het goede nieuws precies is. Laten we maar eens naar deze brief gaan kijken.

‘Voor dit evangelie schaam ik mij niet’

Direct aan het begin vat Paulus zijn hele boodschap samen, als hij zegt:

Voor dit evangelie schaam ik mij niet, want het is Gods reddende kracht voor allen die geloven, voor Joden in de eerste plaats, maar ook voor andere volken. In het evangelie openbaart zich dat God enkel en alleen wie gelooft als rechtvaardige aanneemt, zoals ook geschreven staat: ‘De rechtvaardige zal leven door geloof.’ - Romeinen 1:16-17

In de rest van dit Bijbelboek legt hij uit wat het evangelie inhoudt, hoe God de mensen redt die geloven, zowel de Joden als de niet-Joden, en dat wij dus alleen maar hoeven te geloven.

Paulus toont aan dat de wereld van binnen verrot is door de invloed van de zonde. Ons hart en ons verstand zijn niet zuiver meer. Van nature keren we ons af van God en omarmen we afgoden. We proberen ons geluk en onze betekenis te vinden in materiële dingen. We eren wat geschapen is en niet de Schepper.

Als de Joden dit lezen, zouden ze naast hun schoenen kunnen gaan lopen. Zij zijn toch Gods uitverkoren volk? Maar zo werkt het niet, legt Paulus uit. Ook zij staan schuldig tegenover God, zoals blijkt uit de verhalen in het Oude Testament. Zij hebben Gods wetten en voorschriften gekregen, maar niemand kan zich daaraan houden. Het logische gevolg is dat ieder mens verloren zou moeten gaan.

Gelukkig is er evangelie – goed nieuws! Paulus zegt:

Gods gerechtigheid, waarvan de Wet en de Profeten al getuigen, wordt nu ook buiten de wet zichtbaar: God schenkt vrijspraak aan allen die in Jezus Christus geloven. En er is geen onderscheid. Iedereen heeft gezondigd en ontbeert de nabijheid

van God; en iedereen wordt uit genade, die niets kost, door God als een rechtvaardige aangenomen omdat Hij ons door Christus Jezus heeft verlost. - Romeinen 3:21-24

God ziet je zonden niet meer

De wet laat zien wat goed is in Gods ogen, maar is niet in staat om ons te bevrijden van de zonde. God moet dus iets buiten de wet om doen. Dat heeft Hij gedaan door Jezus in onze plaats te straffen. Iedereen heeft gezondigd, maar als je in Jezus gelooft, ziet God jouw zonden niet meer. Er is voor jouw overtredingen betaald en dus mag je bij Gods familie horen.

Paulus noemt dit proces ‘rechtvaardiging’. Je wordt ‘rechtvaardig’ gemaakt. Al je zonden uit het verleden en alle zonden die je in de toekomst nog zult begaan, zijn vergeven. Het enige wat nodig is, is dat je gelooft. Met andere woorden: dat je vertrouwt op God, zoals we eigenlijk door de hele Bijbel heen hebben gezien. Paulus beschrijft dat Abraham, die de wet niet had, op Gods beloften vertrouwde en dat hij zo ‘rechtvaardig werd’.

Dit leidt natuurlijk wel tot een probleem. Als onze zonden zijn vergeven, maakt het dan nog uit dat we zondigen? Sterker nog, hoe meer we zondigen, hoe meer genade God dan toch uitstort? Dus misschien is het wel beter om juist meer te zondigen. Dat in geen geval, zegt Paulus. Door ons geloof verbinden we ons met de dood en opstanding van Jezus. Hij is dood voor de zonde en wij ook. Hoewel we moeten accepteren dat we altijd zullen blijven zondigen, moeten we toch proberen dat niet te doen. Als we de heilige Geest in ons laten werken, gaan we steeds meer op Jezus lijken en Jezus was vrij van zonde.

Dit proces noemen we ‘heiliging’. Het woord ‘heilig’ betekent ‘apart gezet voor God’ en het staat los van ‘rechtvaardiging’. Wij kunnen niets bijdragen aan onze rechtvaardiging. Jezus heeft ons verlost en als we in Hem geloven, zijn we rechtvaardig. We zijn dus gered en horen bij Gods familie.

Het is niet zo dat God ons pas accepteert als we ons gedrag aanpassen, als we de zonde verslagen hebben. Wij kunnen die zonde niet verslaan, dat heeft Jezus al gedaan. Als we eenmaal zijn opgenomen in zijn familie, dan willen we steeds meer op Jezus gaan lijken. We doen ons best en de heilige Geest stelt ons in staat om te breken met zondig gedrag. Tegelijk zullen we nooit honderd procent volmaakt zijn en God weet dat.

Niets kan ons scheiden van zijn liefde

Dit leidt wel tot strijd in ons binnenste, maakt Paulus duidelijk in hoofdstuk 7. We weten dankzij de wet wat goed en fout is, maar de zonde misleidt ons. We willen het goede doen, maar zo vaak doen we juist het verkeerde. Wij zijn door ons geloof een nieuw mens geworden, goed en rechtvaardig in Gods ogen. Maar omdat we in een zondige wereld leven, zijn we nog steeds besmet met het virus dat we 'zonde' noemen. Besef dat jij niet de zonde bent. Zonde leeft in jou, maar jij veroordeelt het.

De gedachte dat de zonde in ons leeft, kan ons knap depressief maken. Maar dat is niet nodig, zegt Paulus. Want iedereen die bij Jezus hoort, wordt niet meer veroordeeld. Hoe dan? Paulus laat nogmaals zien dat de wet goed is, maar niet in staat is om ons te bevrijden. Door ieder mens moest worden betaald voor de zonde. Maar God heeft gezorgd dat er een Mens kwam, die als plaatsbekleder voor ons betaald heeft. Die mens was Jezus. Hij heeft afgerekend met de zonde. Dat betekent dat onze menselijke wil niet langer ons leven hoeft te bepalen. De heilige Geest leeft in ons en verandert ons hart van binnenuit.

(Herinner je je de tekst uit Ezechiël nog, waarin God belooft dat Hij het stenen hart uit de mens zou verwijderen en er een hart van vlees en bloed voor in de plaats zou geven?)

Niets, maar dan ook niets, kan ons scheiden van de liefde van Christus, zegt Paulus in Romeinen 8. Dat is misschien wel het mooiste hoofdstuk uit de Bijbel.

Paulus eindigt hier echter niet. Want wat betekent dit voor Gods volk? De meeste Joden hebben Jezus afgewezen. Dat doet Paulus ontzettend veel verdriet.

Omwille van mijn volksgenoten, de broeders en zusters met wie ik mijn afkomst deel, zou ik bijna bidden zelf vervloekt te worden en van Christus gescheiden te zijn. - Romeinen 9:3

Niet neerkijken op Israël

Het kan zijn dat Joden denken dat ze Jezus niet nodig hebben, omdat ze nu eenmaal familie zijn van Abraham. Paulus toont aan dat dit niet klopt. De belofte die God deed aan Abraham ging over op zijn zoon Isaak, niet op Ismaël. En via Isaak op Jakob, niet op de eerstgeborene Esau. Jakob werd Israël en via zijn twaalf zonen kwamen de twaalf stammen.

De Israëlieten probeerden zich te rechtvaardigen door zich aan de wet te houden, niet door geloof. En dus wordt maar een klein deel gered, is de harde waarheid. ‘Daden redden ons niet, geloof wel’, zegt Paulus. Dat geldt trouwens zowel voor Joden als niet-Joden.

Het gevaar bestaat dat de niet-Joden neerkijken op Gods volk, omdat die zo ‘dom’ waren Hem af te wijzen. Dat is een houding die we niet mogen aannemen. Israël heeft nog steeds een bijzondere plaats in Gods hart. Ten eerste zijn er ook Joden die in Jezus wel de Messias zien. Ja, een meerderheid heeft God afgewezen, maar dat leidde er wel toe dat het evangelie zich sneller door de heidense wereld verspreidde.

Ten tweede: in feite zijn alle volgelingen van Jezus als de takken van een olijfboom. De Joden die Jezus afwijzen, zijn als afgebroken takken. De heidenen die Jezus aannemen, zijn juist geënt op de olijfboom. Maar, zegt Paulus, dit is een tijdelijke situatie. Op een dag zal Gods volk ook Jezus aannemen. Hij vertelt er niet bij hoe of wanneer. We moeten daarom net als Paulus blijven bidden voor Israël en de Joden.

Steeds meer op Christus lijken

In het laatste deel van Paulus’ brief aan de Romeinen legt hij uit hoe God wil dat we leven. Op die manier hoopt hij dat de eenheid terugkeert in de kerk. Hij roept de

Romeinen – maar ook ons – op om te veranderen en steeds meer op Christus te gaan lijken.

Wees nederig, gebruik je gaven en talenten voor Gods koninkrijk en heb elkaar en anderen oprecht lief. Wees genadig, vergeef elkaar, doe goed, eer de overheid, pleeg geen overspel, aanvaard mensen met een zwak geloof, veroordeel elkaar niet, richt je op het belang van de ander. Ja, we kunnen verschillende opvattingen hebben over allerlei zaken, maar dat is niet het belangrijkste. Het bepaalt niet wie wel of niet bij Jezus horen. Leer daarom leven met elkaars verschillen.

Tot slot beveelt Paulus Febe aan bij de Romeinen. Zij is lid van de kerk in de Griekse stad Kenchreeën en heeft Paulus' brief naar Rome gebracht. Misschien was zij zelfs de eerste die hem voorlas aan de gelovigen daar. Daarna groet Paulus nog specifiek de gelovigen die hij van vroeger kent en brengt hij de groeten over van zijn medewerkers. Ook doet hij de groeten van Tertius, die de brief heeft opgesteld nadat Paulus deze aan hem had gedicteerd.

1 Korintiërs (5 minuten)

De Griekse stad Korinte was in de eerste eeuw een echte handelsstad met een strategisch gelegen haven. Het is dan ook niet raar dat Paulus tijdens zijn tweede zendingsreis evangeliseerde in Korinte. Dat staat beschreven in Handelingen 18. Vanuit deze stad kon hij vele mensen bereiken. En als mensen van buiten de stad in Korinte tot geloof kwamen, namen ze dat weer mee naar hun eigen woonplaats.

Korinte was echter ook een stad waar veel zonde was. Er stonden talloze tempels voor allerlei afgoden, en dronkenschap, prostitutie en andere misstanden kwamen veel voor. Nadat Paulus een kerkelijke gemeente had gesticht in deze stad, bleef hij enige tijd bij hen, stelde leiders aan en trok dan naar een andere stad.

Natuurlijk hield hij contact met de christenen in Korinte en hij was niet blij met wat hij hoorde. Veel kerkleden bleven willens en wetens zondigen. Daarom stuurde Paulus verschillende brieven om de christenen te corrigeren. Twee van deze brieven zijn bewaard gebleven. In dit hoofdstuk kijken we naar de eerste brief. Die heeft de toepasselijke naam: 1 Korintiërs.

Vijf thema's

In deze eerste brief komen vijf thema's aan de orde. In elk van die thema's pakt Paulus één probleem bij de hoorns. De oplossing voor het probleem of de misstand is een stukje van het evangelie. Hiervan kunnen we leren dat we ook de problemen in onze eigen kerken en levens moeten zien door een Bijbelse bril.

Paulus begint bij een serieuze uitdaging: het gebrek aan eenheid. Na Paulus waren nog andere leraren langsgeslagen om de christenen te onderwijzen. Een zekere Apollos, maar ook Petrus. Hoewel Paulus, Apollos en Petrus allen dezelfde boodschap hadden, legden ze natuurlijk wel de nadruk anders. Of misschien gebruikten ze gewoon andere woorden.

Wat er ook precies is gebeurd, er ontstond groepjesvorming in de kerk in Korinte. Sommigen zeiden dat ze bij Apollos hoorden, anderen bij Petrus, weer anderen bij Paulus. Er was zelfs een groep die zei: wij volgen alleen Jezus. De ene club smeed verwijten naar de andere groep.

Niet echt volwassen gedrag dus en zeker geen goede voedingsbodem om te doen wat Christus vraagt van zijn volgelingen: een voorbeeld zijn voor de rest van de wereld. Paulus laat zien dat hij en de andere apostelen ook slechts zwakke dienaren zijn. Het is Christus die de Kerk bouwt.

‘Ik schrijf dit alles niet om u te beschamen, maar om u als mijn geliefde kinderen terecht te wijzen’, zegt Paulus in 1 Korintiërs 4. ‘Hoeveel opvoeders in het geloof in Christus u ook zult hebben, u hebt maar één vader. Door Christus Jezus ben ik uw vader geworden, omdat ik u het evangelie heb gebracht. Ik roep u dus op mij na te volgen.’

Seksuele immoraliteit

Het volgende hete hangijzer op zijn lijstje is seksuele immoraliteit. Eén man ging naar bed met zijn stiefmoeder (iets wat zelfs bij de heidenen niet voorkwam), anderen hadden seks buiten het huwelijk. De christenen in Korinte praatten dit bovendien goed. Christus had hen vrijgemaakt, dus konden ze doen en laten wat ze wilden. Daar is Paulus het niet mee eens, want Christus is immers voor die zonden gestorven.

Christus heeft de prijs niet betaald opdat we net zo veel kunnen zondigen zoveel als we willen. Integendeel. We zijn juist verlost van de zonden zodat we níet meer hoeven te zondigen. Ons lichaam is schoongemaakt en moeten we zien als een tempel van de Heer. We kunnen er dus niet zomaar mee doen wat we willen.

U bent gekocht en betaald, dus bewijs God eer met uw lichaam. - 1 Korintiërs 6:20

Doe de ander geen pijn

Het derde thema waar Paulus over schrijft, is het eten van vlees van offerdieren. De vraag is: als een rund is geslacht en geofferd aan een afgod, en zijn vlees wordt daarna

verkocht voor consumptie, mag je het als christen dan eten? Paulus zegt dat het in principe oké is, want de afgoden zijn slechts houten of metalen beelden.

Maar er kunnen situaties zijn waarin het beter is om dit vlees niet te eten. Bijvoorbeeld als je aan tafel zit met iemand die het offervlees nog altijd als een offer aan de afgod ziet. Door zijn gebrek aan kennis gaat zijn geweten opspelen. Hij kan het niet opbrengen om dat vlees te eten en je brengt hem in gewetensnood als jij er wél van eet.

Dit is een dilemma waar wij vandaag de dag niet mee te maken hebben, maar het onderliggende principe is heel belangrijk. Uit liefde voor Christus en uit liefde voor je broeder of zuster moet je soms een stap terug zetten. Als jij iets vrij kunt doen, maar een ander heeft daar moeite mee, doe het dan niet. Doe de ander geen pijn.

Chaotische samenkomsten

Daarna gaat Paulus verder met problemen tijdens de samenkomsten. Sommige christenen in Korinte hadden zeer krachtige, geestelijke gaven ontvangen. Ze konden bijvoorbeeld in andere talen spreken tijdens het bidden of profeteerden hardop. Het is niet moeilijk om je voor te stellen dat dat kon leiden tot chaotische taferelen. En dat had zo zijn invloed op de andere kerkgangers, zeker mensen die misschien wel voor het eerst kwamen. Het kon mensen echt afschrikken. Daarom zegt Paulus: als er in andere talen wordt gesproken, dan hooguit twee of drie mensen, en alleen als er iemand is die uitleg kan geven. Want de mensen die in de andere taal bidden, verstaan zelf niet wat ze zeggen.

Wordt er geprofeteerd, dan ook door maximaal twee of drie personen. En anderen moeten toetsen of die woorden echt van God komen.

‘Doe alles tot opbouw van de gemeente’

Paulus roept de christenen op alles te doen tot opbouw van de gemeente. De kerk is eigenlijk als een lichaam met verschillende delen. Ieder lichaamsdeel is uniek en heeft een eigen functie, maar ieder lichaamsdeel is ook belangrijk. Bescherm vooral de zwakke

delen. Hij schrijft ook een lofzang op de liefde. Liefde is geduldig, verdraagzaam en onzelfzuchtig. Zonder liefde stelt al het andere niets voor. Liefde zal nooit vergaan.

Tot slot tackelt Paulus nog de discussie over de opstanding van de doden. Volgens een deel van de christenen was Jezus niet weer levend geworden. Maar dat maakt niets uit, voegden ze daaraan toe. Paulus gaat daar vol tegenin. Jezus was wel degelijk dood en is daarna wel degelijk opgestaan. Er is voldoende bewijs voor, want honderden mensen hebben Hem gezien ná zijn dood. Die opstanding is van levensbelang. Als Jezus nog steeds dood was, dan was Hij voor niets gestorven. Dan konden we beter geen volgeling van Hem zijn, want de overwinning over zonde en dood is dan niet behaald.

Gelukkig heeft het reddingsplan van God wel gewerkt. Daarom roept Paulus de gemeente in Korinte, maar ook ons in de 21e eeuw, op om waakzaam te zijn, te volharden in het geloof en moedig en standvastig te zijn.

2 Korintiërs (5 minuten)

Van de brieven die Paulus aan de gemeente in Korinte heeft geschreven, zijn er twee bewaard gebleven. Over de eerste hebben we het in het vorige hoofdstuk gehad. We weten echter dat er veel meer contact is geweest tussen de kerkleden in het Griekse Korinte en de apostel Paulus. Hij had deze kerk zelf opgericht, maar van een leien dakje ging het allemaal niet. Zeker niet nadat hij leiders had aangesteld en zelf was doorgereisd naar de volgende stad. Er kwamen bij herhaling berichten dat het niet goed ging.

De kerk moest dus worden gecorrigeerd. Helaas reageerden de meeste kerkleden niet erg positief op Paulus' pogingen hen van afstand te besturen. De brief die we hiervoor hebben besproken, werd grotendeels afgewezen. Dus stuurde Paulus medewerkers en minimaal nog een brief. Hij ging zelf ook nog een keer terug, maar dat was een 'pijnlijk' bezoek, zoals hij dat zelf omschrijft in 2 Korintiërs.

Toch ging een groot deel van de christenen in Korinte inzien dat Paulus gelijk had. Maar niet iedereen. Sommigen probeerden Paulus nog steeds door het slijk te halen. De tweede brief aan Korinte die in de Bijbel is opgenomen, is waarschijnlijk geschreven in het jaar 55 of 56. Paulus wil de Korintiërs laten zien dat hij nog steeds van hen houdt en met hen verder wil. Tegelijk grijpt hij de gelegenheid aan om zich te verdedigen tegen de mensen die achterbakse dingen over hem zeggen.

Verzoening met de gemeente

De brief bestaat uit drie delen. In het eerste deel verzoent Paulus zich met de gemeente. Hij zegt dat hij blij is dat ze tot inkeer zijn gekomen, maar vraagt zich hardop af waarom ze het conflict met hem zochten. Het heeft te maken met de 'schijnapostelen' die zijn gekomen. Dat zijn de mensen die achter zijn rug om slecht over hem praten. Hun evangelie klopt niet en ze proberen aan invloed te winnen. In tegenstelling tot Paulus zijn dit rijke, succesvolle mannen, die ook nog eens goed in het openbaar kunnen spreken.

Paulus toont aan dat de christenen in Korinte te werelds denken. Ze moeten juist de waarden en normen van het koninkrijk van God volgen. Het gaat niet om je status of je vaardigheden. Het is veel belangrijker dat je nederig bent en de ander dient. Toen Paulus naar Korinte kwam, was het niet zijn doel om zelf indruk te maken. Nee, hij wilde laten zien hoe indrukwekkend Jezus is. Jezus zelf gaf het goede voorbeeld door zijn troon in de hemel op te geven en als een slaaf naar deze aarde te komen. Paulus wil Hem navolgen, leeft daarom nederig en dient zo de Korintiërs.

Vrijgevigheid en schijnapostelen

Daarna schakelt Paulus over naar een ander heikel thema: vrijgevigheid. De christenen in Jeruzalem waren getroffen door een hongersnood en hadden grote tekorten. Terwijl andere kerken in de regio collectes hielden om hun broeders en zusters te helpen, deden ze dat in Korinte in eerste instantie niet. Paulus vindt dat vreemd, want 'Jezus werd arm omwille van ons, zodat wij rijk konden worden. Hij stierf als een arme slaaf, wij werden rijk door genade'. Hij gebruikt hier financiële termen om uit te leggen wat Jezus voor ons heeft gedaan. In de brief aan de Romeinen lezen we dat de christenen in Korinte daarna wel een collecte hebben gehouden voor Jeruzalem.

Tot slot rekent Paulus af met de schijnapostelen. Deze mannen laten zich voorstaan op hun afkomst en Bijbelkennis, maar ze moeten het toch afleggen tegen Paulus. Hij kent het hele Oude Testament uit zijn hoofd. Hij heeft zelf tijd doorgebracht met de opgestane Jezus en heeft Jezus ook in visioenen gezien. Het belangrijkste is echter dat Paulus zijn hele leven in dienst heeft gesteld van het evangelie. Hij heeft altijd zijn eigen broek opgehouden en nooit om geld gevraagd, in tegenstelling tot de valse apostelen.

Het lijkt bijna alsof Paulus er spijt van krijgt dat hij zich zo laat gaan. Alles wat hij net heeft gezegd, telt eigenlijk niet. Paulus is zwak en heeft vele tekortkomingen. Dat is echter juist zijn kracht, want God kan veel beter werken door zwakke mensen heen. In hun zwakheid wordt Gods kracht zichtbaar. Paulus roept de lezer/luisteraar op om zichzelf te onderzoeken

Prachtige beelden van God, Jezus en heilige Geest

Hoewel de brief leest als een reactie op discussies die gaande zijn, zitten er ook veel pareltjes van wijsheid in. Als je de tekst met aandacht bekijkt of beluistert, dan zie je dat Paulus een prachtig beeld van God de Vader, Jezus de Zoon en de heilige Geest schildert.

God is een Trooster, de Schepper, heeft Jezus opgewekt uit de dood en zal gelovigen ook laten opstaan. Jezus heeft geleden voor ons, heeft Gods beloften vervuld, is de Heer die Gods licht laat schijnen in ons hart en is omwille van ons arm geworden. De heilige Geest is God en het bewijs dat de gelovige gered is.

Gods tegenstrever, Satan, wordt ook benoemd. Hij is de ‘god van deze wereld’ (met een kleine ‘g!’), een bedrieger en de leider van de hemelse en menselijke bedriegers. Paulus zegt in feite dat Satan zeker macht heeft. Hij beïnvloedt mensen die niet aan Gods kant staan. Hij heeft ook een leger demonen. Dat zijn de engelen die Satan zijn gevolgd toen hij in opstand kwam tegen God. Toch is zijn macht beperkt en, zoals we verder in de Bijbel zullen zien, tijdelijk.

Het evangelie in één vers

In hoofdstuk 5, vers 21 vat Paulus bovendien het hele evangelie samen in één vers:

God heeft Hem die de zonde niet kende voor ons één gemaakt met de zonde, zodat wij door Hem rechtvaardig voor God konden worden.

Ofwel: Jezus was zonder zonde en hoefde niet te sterven. Maar Hij nam de zonde op zich, zodat wij zondeloos konden worden. Hij stierf in onze plaats, waardoor wij – net als Hij – bij God mogen horen.

Twee hoofdstukken verderop zegt Paulus hoe wij moeten reageren op dat offer: we moeten tot inkeer komen. Een ander woord dat vaak wordt gebruikt is ‘bekeren’. Je kunt dat ook vertalen met ‘omkeren’. We lopen als het ware op een pad naar de zonde en

moeten ons omkeren en weer naar God lopen. Wij kunnen dat doen, omdat Jezus de prijs heeft betaald voor de zonde.

Dat is een cadeau dat wij mogen aannemen en uitpakken. Het is gratis, maar niet goedkoop.

Galaten (5 minuten)

In Paulus' tijd was Galatië een regio in Klein-Azië, grofweg het huidige Turkije. Een interessant weetje is dat hier veel Galliërs woonden die enkele eeuwen daarvoor, uit wat nu Frankrijk is, waren verhuisd. Later veroverden de Romeinen deze regio. Paulus stichtte kerken in enkele grote steden in het zuiden van Galatië: Antiochië, Ikonium, Lystra en Derbe. Je kunt hierover lezen in Handelingen 13 en 14.

De brief die wij 'Galaten' noemen, is gericht aan de kerken in de hele regio. En hij is niet mals. We hadden natuurlijk in Handelingen al gezien dat er veel strijd was tussen de Joodse en de niet-Joodse volgelingen van Jezus. Het ging dan om de vraag of de wetten en voorschriften uit het Oude Testament moesten worden nageleefd. De Joden hielden zich nog steeds aan de gebruiken en wilden dat de niet-Joden dat ook gingen doen. De 'wet' hoorde er gewoon bij en wilde je bij Gods familie horen, dan moest je je daaraan houden.

Paulus teleurgesteld

Het ging zelfs zo ver dat deze Joodse christenen hun niet-Joodse broeders wilden dwingen zich te laten besnijden. Velen ondergingen deze pijnlijke operatie.

Toen Paulus dit hoorde, was hij zwaar teleurgesteld en gefrustreerd. Hij schreef daarom deze brief, waarschijnlijk kort na het jaar 49. Hij vermeldt namelijk de Jeruzalem-conferentie waarin de kerkleiders met elkaar discussieerden over de wet, en deze bijeenkomst vond vermoedelijk plaats in 49.

Het zit Paulus hoog dat de christenen in Galatië de lijn hebben gekozen dat mensen zich nog steeds aan de wet moeten houden om te worden gered. Dat is een verdraaiing van het evangelie. Jezus redt, niet de wet. Twee dingen vallen op in deze brief. Ten eerste dat Paulus geen positief woord over heeft voor de christenen en ten tweede dat deze brief heel erg lijkt op de brief aan de Romeinen, die Paulus een jaar of tien later zou schrijven. Dezelfde thema's komen aan bod, al is de brief voor de gelovigen in Rome een stuk positiever.

Samenvatting van het goede nieuws

Paulus geeft eerst een samenvatting van het goede nieuws en vertelt hoe God hem heeft gered, terwijl hij nota bene de christenen vervolgde. God koos hem uit om het evangelie aan de niet-Joden te vertellen. Na zijn bekering op de weg naar Damascus bracht Paulus drie jaar door in Arabië, het huidige Jordanië. Pas daarna bezocht Paulus Jeruzalem, waar hij sprak met Kefas. Kefas is een andere naam voor Petrus.

Vervolgens ging Paulus evangeliseren onder de heidenen en hij kwam pas veertien jaar later terug in Jeruzalem. Hij sprak daar met de leiders van de kerk en vertelde hun dat in de kerken die hij had gesticht de niet-Joden zich niet hoefden te laten besnijden. De kerkleiders in Jeruzalem waren het met hem eens.

Toch kwam het enige tijd later tot een confrontatie met Petrus. Want toen Petrus op bezoek ging in Antiochië, ging hij opeens alleen met de Joden eten, en niet met de niet-Joodse kerkleden. Paulus riep hem openlijk ter verantwoording en Petrus verontschuldigde zich. (Die arme Petrus. In de evangeliën moet Jezus hem regelmatig corrigeren, nu – zo veel jaar later – doet Paulus dat.)

Paulus vat dit als volgt samen:

Hoewel wij Joden van geboorte zijn en geen zondaars uit andere volken, weten we dat niemand als rechtvaardige wordt aangenomen door de wet na te leven, maar door het geloof in Jezus Christus. Ook wij zijn tot geloof in Christus Jezus gekomen om daardoor, en niet door de wet, rechtvaardig te worden, want niemand wordt rechtvaardig door de wet na te leven. - Galaten 2:15-16

Met 'rechtvaardig worden' bedoelt Hij dat we vrijgemaakt zijn van zonde en dus weer bij God kunnen komen. Je houden aan Gods voorschriften is goed, maar kan je innerlijk niet schoonmaken. In mijn woorden: vergelijk jezelf eens met een spiegel. Door te zondigen, veeg je modder op die spiegel. Door niet te zondigen, wordt de spiegel niet

smerig. Maar als de spiegel eenmaal vies is, hoe maak je die dan schoon? Jezus heeft dat gedaan. Als wij in Jezus geloven, wast God ons schoon van die zonden.

God ziet de volmaaktheid van Jezus in ons

Dat is belangrijk, omdat God volmaakt goed is. Hij kan geen onvolmaaktheid in zijn nabijheid tolereren, want dan is Hij zelf niet meer volmaakt. Die standaard is voor ons te hoog gegrepen, zoals de wet heeft aangetoond. Door ons vertrouwen op Jezus te stellen, verbinden we ons met Hem. Als God naar ons kijkt, ziet Hij de volmaaktheid van Jezus.

In Paulus' woorden:

Want ik ben gestorven door de wet en leef niet langer voor de wet, maar voor God. Met Christus ben ik gekruisigd: ikzelf leef niet meer, maar Christus leeft in mij. Mijn leven hier op aarde leef ik in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zich voor mij heeft prijsgegeven. - Galaten 2:19-20

Als je gelooft in Jezus, accepteer je het offer dat Hij heeft gebracht. Je bent nu met Hem gekruisigd en gestorven. De dood is de straf voor de zonde. Dus die straf is betaald. Je bent ook met Christus opgestaan. Hij leeft in jou en dus hoef je niet te leven voor de wet maar kun je leven voor God.

Vertrouwen maakt rechtvaardig

Dit is een bevrijdende waarheid. We hoeven niet te werken om rechtvaardig te worden. We zijn al rechtvaardig, omdat we in Jezus geloven. Dat principe gold trouwens ook al voordat Jezus voor ons stierf. Paulus toont aan dat Abraham vertrouwde op Gods belofte en dat maakte hem rechtvaardig. Iedereen die gelooft in Jezus, is dus een kind van Abraham. Maar iedereen die vertrouwt op de wet is vervloekt, want niemand kan zich daaraan houden.

De poorten van het koninkrijk van God staan dus wijd open voor zowel Joden als niet-Joden. Het zijn niet Gods voorschriften die ons toegang verlenen, maar ons geloof in Jezus Christus.

Waarom gaf God dan toch de wet? Paulus legt dit in Romeinen uitgebreider uit, maar ook hier laat hij zien dat de rol van de wet is om aan te tonen wat goed en niet goed is. De wet is goed, maar de idealen zijn te hoog gegrepen. Daarom was Jezus' offer nodig. Zijn offer was in eerste instantie bestemd voor Israël, maar zeker ook voor de niet-Joden. Vanuit Israël verspreidt de zegen van God zich over de wereld, precies zoals God duizenden jaren geleden tegen Abraham zei. Abrahams nageslacht zou de aarde zegenen.

Hoe dan? In de eerste plaats doordat Jezus een afstammeling is van Abraham en in de tweede plaats doordat het goede nieuws zich vanuit Israël verspreidde over de rest van de wereld.

Gods Geest in ons

Omdat Jezus voor ons de wet heeft vervuld, hoeven we ons aan veel voorschriften niet meer te houden. Mannen hoeven niet besneden te worden en we mogen vrijwel al het voedsel eten dat de natuur ons te bieden heeft. Maar stelen, overspel plegen, een ander haten, et cetera, is natuurlijk nog steeds fout. Met dat soort zonden willen we afreken. Niet omdat de wet dit zegt, maar omdat de Geest van God nu in ons leeft. We proberen de ander lief te hebben zoals we onszelf liefhebben.

De vrucht van de Geest is namelijk liefde, vreugde, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Als we leven door de Geest, worden we liefdevoller, ervaren we vreugde, enzovoort. We leven nog steeds in een wereld met tekortkomingen en maken zelf ook fouten, maar het is mogelijk om de Geest ons leven te laten leiden.

Hier mogen we wél voor werken. Dan gaan we steeds meer op Jezus lijken. We proberen te stoppen met slechte gewoontes en gedrag dat niet past bij een christen.

We werken dus niet voor onze verlossing. Jezus heeft ons al bevrijd. Wij geloven in Hem, waardoor Gods Geest in ons werkzaam wordt. Daardoor kunnen wij aan onszelf werken en zo worden we de persoon die God in gedachten heeft als Hij naar ons kijkt.

Efeziërs (5 minuten)

Paulus schreef de brief aan de gelovigen in Efeze terwijl hij in Rome huisarrest had. Dat was tussen 62 en 64. Efeze ligt in Klein-Azië en je kunt vandaag de dag nog steeds de ruïnes van deze stad bezoeken. De kerk in Efeze had Paulus zelf gesticht.

Eerst was hij naar de synagoge gegaan om met de Joden te debatteren. Zijn punt was natuurlijk dat de door God beloofde Messias al was gekomen. Hij heette Jezus, was gestorven voor onze zonden en was weer opgestaan. De meeste Joden geloofden Paulus echter niet en dus ging hij naar de niet-Joden. God deed veel wonderen door hem heen. Talloze mensen werden genezen van ziekten, en mensen die waren bezeten van geesten werden bevrijd.

Efeze was een grote stad met veel tempels en afgoden. Het is daarom niet gek dat kwade geesten vat kregen op mensen. Dat zie je tegenwoordig nog steeds veel in landen als India en Bhutan, waar ook afgoden worden vereerd.

Het mooie was dat veel mensen tot geloof kwamen door deze wonderen en door Paulus' woorden. Ze keerden zich af van hun zonden en verbrandden zelfs hun religieuze boeken. Een veelbelovend begin. Helaas zou het uiteindelijk verkeerd aflopen met deze kerk. In het laatste boek van de Bijbel, Openbaring, laat Jezus Johannes een brief schrijven naar deze kerk. Daarin zegt Hij dat ze hun eerste liefde voor Hem zijn verloren.

Het evangelie en ons leven

We weten niet of de brief aan de Efeziërs alleen gericht was aan de kerk in Efeze. In de oudste kopieën die we hebben van deze brief wordt Efeze niet genoemd. Het kan ook zijn dat de brief bedoeld was voor alle christenen in Klein-Azië, maar dat deze als eerste naar Efeze ging.

Voor het begrijpen van de brief maakt het niet veel uit. De brief aan de Efeziërs is een pareltje. In de eerste drie hoofdstukken vertelt Paulus het verhaal van de Bijbel in zijn eigen woorden en in de laatste drie beschrijft hij wat dat verhaal praktisch betekent voor ons eigen leven. Er zit ook mooie beeldspraak in de Bijbelverzen die Paulus heeft opgeschreven.

Paulus begint met God te danken voor al zijn zegeningen. Hij hield al van ons vóór het begin van de wereld en koos ons uit om kinderen van Jezus te worden. Zo werd Gods genade duidelijk. Het bloed van Jezus werd vergoten voor onze zonden. Dit offer redde ons én gaf eer aan God. De hele wereld behoort toe aan Christus. Christus is het Griekse woord voor 'Messias' en betekent dus 'Verlosser'.

Paulus spreekt een prachtig gebed uit voor de lezers (en luisteraars) van deze brief. Hij vraagt God of Hij ons hart wil verlichten zodat we zullen begrijpen Wie onze hoop is, welke prachtige toekomst ons wacht en hoe groot Gods kracht en macht is voor hen die geloven.

Na dit gebed legt hij uit dat zowel Joden als niet-Joden geestelijk dood waren door de zonde. Nu heeft Jezus ons echter geestelijk tot leven gewekt. Dat betekent dat we nog steeds lichamelijk zullen sterven, maar daarna zullen we bij Hem in de hemel zijn. Ons geloof heeft ons gered.

Geloof is een geschenk

Je zou kunnen denken dat we dus toch iets moeten doen om te worden gered. We moeten geloven. Dat geloof is echter een geschenk van God. Dit is een ingewikkelde boodschap. Is het nu God die ons redt of ons geloof? En als je niet gelooft, is dat dan Gods schuld? Hier worstelen theologen al eeuwenlang mee.

Zelf probeer ik het zo op te lossen: God werkt in ons. Dat is een gegeven. Maar we hebben ook een vrije wil en ook wij kunnen werken voor ons geloof. Bijvoorbeeld door God oprecht te zoeken, door de Bijbel te lezen, te bidden en met andere christenen om te gaan. God werkt, wij werken.

Terug naar de tekst van Paulus. Hij beschrijft hoe de genade van God tot uitwerking kwam in zijn eigen leven. Paulus, de vervolger die misschien wel verantwoordelijk is voor de dood van verschillende christenen, mocht ook toetreden tot Gods familie. Sterker nog: uitgerekend hij mocht het goede nieuws vertellen aan de heidense volken. Hij dankt God, terwijl hij zelf gevangen zit. De Efeziërs mogen geen medelijden met hem hebben. Hij bidt opnieuw voor hen én voor ons. Ditmaal bidt hij dat we de lengte, de hoogte, de breedte en de diepte leren kennen van Jezus' liefde.

Een familie van gelovigen

Wat betekent dit voor het leven van alledag? We zijn allemaal verschillend, maar toch moeten we een eenheid vormen, zegt Paulus. Dat is niet vanzelfsprekend. We hebben echter één lichaam, één Geest, één hoop, één Heer, één geloof, één doop en één God, die onze Vader is. We moeten onze gaven en talenten gebruiken voor de kerk.

De mooiste definitie van 'kerk' is 'een familie van gelovigen'. Paulus gaat zelfs nog iets verder. Alle gelovigen samen vormen het lichaam van Jezus op aarde. De kerk is dus geen gebouw of een organisatie. Het is een levend organisme, waarin iedere gelovige als het ware een essentieel lichaamsdeel is. Dat lichaamsdeel functioneert als iedereen zijn gaven en talenten inzet. Het hoofd van het lichaam is Jezus Christus zelf.

Door het geloof in Jezus maken we dus deel uit van dit wereldwijde lichaam van Christus. We zijn nieuwe mensen geworden en moeten onze oude mens 'afleggen'. Met andere woorden: we nemen afstand van onze zondige levensstijl, zoals we afstand nemen van een stel vieze kleren. We trekken de oude kleren uit en trekken nieuwe kleren aan.

‘Ga de weg van de liefde’

Dat betekent dat we niet meer liegen, maar de waarheid vertellen. Dat we ons leven niet laten beheersen door woede, maar dat we conflicten oplossen. We stelen niet, maar helpen anderen. We nemen geen wraak, maar vergeven. Je snapt het wel. In alles proberen we steeds meer op Jezus te lijken. ‘Ga de weg van de liefde’, houdt Paulus ons voor in hoofdstuk 5. En: ‘Laat de Geest u vervullen. Zing met elkaar, jubel met je hart voor de Heer en dank je hemelse Vader voor alles’.

Man en vrouw dienen elkaar

Met de Geest vervuld zijn, betekent ook dat je de ander belangrijker vindt dan jezelf. Dit zie je bijvoorbeeld in het huwelijk, waar man en vrouw elkaar moeten dienen.

Paulus zegt dat de vrouw het gezag van de man moet erkennen. Dit wordt vaak verkeerd uitgelegd – alsof de vrouw minder is dan de man en dat de echtgenoot dus haar leven kan bepalen. Dit is niet wat wordt bedoeld, want Paulus zegt ook dat de man zich moet opofferen zoals Christus zich opofferde voor ons.

En Jezus offerde alles op. Hij gaf zijn rijkdom en zijn plaats in de hemel op, Hij werd als een slaaf, had een zwaar leven en stierf een verschrikkelijke dood. Zijn hele tijd op aarde stond in het teken van ons.

Wat Paulus bedoelt, is dat er een gelijkwaardige wederkerigheid zit in de relatie tussen man en vrouw. Dat is een moeilijk manier om te zeggen dat man en vrouw gelijk zijn, en dat de één de ander dient. En als iemand al een ondergeschikte positie moet innemen, is het de man. Hij leidt door te dienen. Hetzelfde principe geldt voor kinderen en ouders, slaven en meesters. Degene met de meeste macht moet het meeste dienen.

Tot slot legt Paulus uit dat we op onze hoede moeten zijn voor de geestelijke strijd. Er is nog veel kwaad in de wereld en er zijn hemelse wezens die zich achter de zichtbare werkelijkheid tegen ons keren. Maar God heeft ons een wapenuitrusting gegeven die we kunnen aantrekken: waarheid, gerechtigheid, inzet voor het evangelie, ons geloof, de

verlossing, en de Geest. Met 'de Geest' bedoelt Paulus in dit geval 'Gods Woorden'. En bovenal roept hij ons op om te bidden.

Filippenzen (5 minuten)

Paulus' brief aan de Filippenzen is voor veel christenen een van hun favoriete Bijbelboeken. Het is een prachtige, praktische brief vol bemoedigen en aansporingen. Paulus hield van alle christenen, maar de Filippenzen lijken een speciaal plekje in zijn hart te hebben. Zij waren de enige kerkelijke gemeente die hem blijvend ondersteunden en ook gaven ze altijd geld aan de christenen in Jeruzalem.

Het ontstaan van de kerk in de Griekse stad Filippi wordt beschreven in Handelingen. Er was geen synagoge, omdat er te weinig Joodse mannen waren in Filippi. (Het minimumaantal voor een eredienst was tien.)

Wel kwam een trouw groepje bij elkaar voor gebed bij de rivier. De rijke zakenvrouw Lydia organiseerde dat. Paulus zocht hen op, vertelde hen over Jezus en ze kwamen tot geloof.

Daarna kwam een lokale vrouw met een waarzeggende geest tot geloof. Ze viel Paulus herhaaldelijk lastig en hij joeg een demon uit haar. Ze bekeerde zich tot Jezus, tot woede van de mannen voor wie de vrouw werkte. Zij waren een bron van inkomsten kwijt en lieten Paulus en Silas opsluiten.

's Nachts zongen de twee christenen in de cel. Plotseling kwam er een aardbeving en de deuren gingen open. De gevangenen konden vluchten. Paulus en Silas deden dat niet, omdat de bewaker anders zou worden gedood. Ook de bewaker kwam tot geloof. Lydia's groepje, een slavin bezeten door een geest, en een wrede soldaat waren de eerste leden van de kerk in Filippi.

Huisarrest in Rome

Nadat Paulus deze gemeente in Griekenland had opgezet – de eerste in Europa – trok hij verder, maar hij kwam nog verschillende malen terug. Hij schreef zijn brief aan de christenen in Filippi tussen 60 en 62, terwijl hij in huisarrest zat in Rome.

Hij gaf de brief mee aan een man die Epafroditus heet. Deze man was door de Filippenzen gestuurd om Paulus bij te staan tijdens zijn gevangenschap. Hij was echter flink ziek geworden en zelfs bijna gestorven. Daarom stuurde Paulus hem met een aanbeveling terug naar Filippi.

Paulus begint zijn brief met een gebed waarin hij zijn dankbaarheid uit voor de trouw van de gelovigen in Filippenzen en alles wat ze voor hem hebben gedaan. Hij ziet dat God in hen een werk is begonnen en dat hij dit werk ook zal voltooien. In veel kerken wordt dit Bijbelvers gebruikt als opening van de kerkdienst.

Leven is Christus, sterven winst

Paulus weet dat de Filippenzen zich ongetwijfeld zorgen om hem maken, omdat hij gevangen zit. Hij wil deze zorgen bij hen wegnemen door erop te wijzen dat het evangelie nog steeds wordt verspreid, zelfs in Rome. Paulus' gevangenschap draagt hij hier zelfs aan bij. Bovendien zegt hij: 'Voor mij is leven Christus en sterven winst'.

Hij bedoelt daarmee dat we hier op aarde Jezus dienen en dat is goed. Voor Jezus aan het werk zijn is mooi, maar kan ook zwaar zijn. Daarom is sterven winst, want dan ben je altijd bij Jezus. Toch is Paulus ervan overtuigd dat zijn werk nog niet klaar is.

Daarom verwacht hij dat hij aan het eind van zijn gevangenschap niet zal worden geëxecuteerd, maar dat hij wordt vrijgelaten. (Dat kwam later ook uit. Pas na Paulus' volgende gevangenschap, enkele jaren later, werd hij onthoofd.)

De Filippenzen moeten eenzelfde houding hebben, want het is de houding van Christus. Hier in hoofdstuk 2 vinden we het hart van Paulus' boodschap. Hij zegt:

Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. Hij die de gestalte van God had, hield zijn gelijkheid aan God niet vast, maar deed er afstand van. Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens. En als mens verschenen, heeft Hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood – de dood aan het kruis.

Daarom heeft God Hem hoog verheven en Hem de naam geschonken die elke naam te boven gaat, opdat in de naam van Jezus elke knie zich zal buigen, in de hemel, op de aarde en onder de aarde, en elke tong zal belijden: “Jezus Christus is Heer”, tot eer van God, de Vader. - Filippenzen 2:5-11

Jezus was God, maar deed afstand van al het goddelijke, en werd een mens. En als mens liet Hij zich vernederen en doden. De beloning is dat Hij de heerschappij over de aarde zal krijgen en op een dag zal elke tong belijden: ‘Jezus Christus is Heer’. Ik hoop dat dit stuk je weer doet denken aan Adam en Eva (die van de boom van goed en kwaad aten) en ook aan de inwoners van Babel (die een toren wilden bouwen om tot in de hemel te komen).

De lijdende slaaf

Waarom deden ze dat? Om gelijk te worden aan God. Dat kon God niet toestaan. Maar uit liefde voor ons én tot eer van God, werd God in de persoon van Jezus een mens! En Hij diende ons als een lijdende slaaf, precies zoals dat was voorspeld in het boek Jesaja.

Het doel van de brief aan de Filippenzen is zoals gezegd om hen te bedanken, hun te vertellen hoe het gaat met Paulus, maar ook dat zij leren wat het betekent om Christus te volgen. Jezus zelf heeft dat voorbeeld gegeven. Paulus doet wat Jezus doet, maar hij ziet ook het werk dat God in zijn assistenten Timoteüs en Epafroditus heeft gedaan. Ook zij lijken op Jezus. Het is een aansporing voor de Filippenzen om ook steeds meer op Christus te gaan lijken.

Maar hoe dat je dat? Het vereist een verandering van denken en doen. Om te beginnen, moeten we alles in deze wereld zien als afval. Je diploma's, je carrière, je bezittingen, je familie; in vergelijking met Jezus stelt het allemaal niets voor. Hij gaf alles op.

Wij moeten bereid zijn om dat ook te doen. Dit zijn harde woorden, maar wat Paulus bedoelt is dat we ons geluk niet moeten zoeken in aardse dingen. We moeten hiervan loskomen en een liefde laten zien die niet van deze wereld is. Een liefde die opoffert.

Burgerrecht in de hemel

Onze hoop ligt in wat God te bieden heeft, niet wat de wereld te bieden heeft. Letterlijk zegt Paulus: 'Wij hebben ons burgerrecht in de hemel'. De inwoners van Filippi waren een trots volk. Ze waren bijna net zo belangrijk als de inwoners van Rome. Maar dat telt niet, zegt Paulus.

Het gaat er niet om of je een burger van Rome bent, maar of je een inwoner van de hemel bent. En als je een hemels paspoort hebt, leef je dan ook volgens de waarden en normen van dat koninkrijk? Paulus hoopt van wel. Want op een dag zal Jezus uit de hemel terugkeren naar de aarde om zijn koninkrijk definitief te vestigen.

Tot slot roept Paulus twee vrouwen op die een conflict hebben om het weer goed te maken met elkaar. Ook zegt hij de Filippenzen dat ze niet bang moeten zijn voor vervolging. In plaats daarvan moeten ze hun zorgen bij God brengen én Hem onder alle omstandigheden danken.

Niet *voor* alle omstandigheden, maar *onder* alle omstandigheden. Dus wat er ook gebeurt, er is altijd een reden om God te danken voor wat Hij voor ons heeft gedaan en Hem te vragen ons te helpen. God geeft dan vrede.

Paulus eindigt zijn brief door nogmaals zijn dank uit te spreken, en de groeten over te brengen.

Kolossenzen (5 minuten)

Terwijl Paulus nog steeds gevangen zat in Rome, schreef hij ook de brief aan de christenen in Kolosse, een stadje in het huidige Turkije. De kerk hier was gesticht door een man genaamd Epafraas. Epafraas was waarschijnlijk in Efeze tot geloof gekomen in de tijd dat Paulus daar werkte. Bij terugkeer in Kolosse is hij zelf gaan evangeliseren en zo ontstond een nieuwe gemeente.

De kerk in Kolosse werd gevormd door zowel Joden als niet-Joden. Daardoor kregen op verschillende manieren foute ideeën vat op de volgelingen van Jezus. De Joden waren tamelijk ‘wettisch’.

Dat betekent dat zij vonden dat Joden én niet-Joden zich aan de wetten van God moesten houden, zoals bijvoorbeeld met de besnijdenis van mannen, de voedselvoorschriften en het aanhouden van de sabbat als rustdag. De ‘heidene(n)’ (de niet-Joden dus) namen juist hun culturele gewoonten, zoals zelfvernedering en engelenverering, mee de kerk in.

‘Vergroot jullie toewijding aan Christus’

Epafraas was hier nogal ongerust over en besloot de lange reis naar Rome te maken om Paulus op te zoeken tijdens zijn huisarrest. Hij kreeg van Paulus deze brief mee naar Kolosse met het verzoek de brief voor te lezen in de gemeente. Daarna moest de brief worden doorgestuurd naar de naburige plaats Laodicea om ook daar te worden voorgedragen aan de lokale christenen.

Het doel van de brief aan de Kolossenzen was om de gelovigen te bemoedigen, om ze aan te sporen niet langer hun houvast te vinden in wetten én om hun toewijding aan Christus te vergroten.

Paulus begint met een gebed waarin hij God bedankt voor de trouw van de Kolossenzen, hun liefde voor God en hun liefde voor de mensen om hen heen. Dan

vraagt hij God of Hij hen wil laten groeien in hun kennis van God, zodat ze een leven zullen leiden dat past bij de Heer.

Gedicht over Jezus

Vervolgens gaat hij verder met een prachtig gedicht over Jezus, de Zoon van God, de door God gezonden Messias. Paulus noemt Hem de 'Eerstgeborene'. Daarmee bedoelt hij niet dat Jezus een geschapen wezen is. De titel eerstgeborene betekent hier dat Hij Gods erfgenaam is en dat Hij het koningschap over het hele universum heeft gekregen. Jezus is ook het hoofd van de kerk; van alle gelovigen dus. Hij heeft vrede gebracht op aarde door de relatie tussen God en mens te herstellen.

Dit gedicht is de kern van Paulus' boodschap en het verandert alles, laat hij zien. Paulus heeft bijvoorbeeld zijn eigen leven helemaal in dienst van het evangelie gesteld. Daarom verdraagt hij zijn gevangenschap zo goed. Hij zegt zelfs:

Ik ben blij dat ik nu voor u lijd en dat ik in mijn lichaam mag aanvullen wat er nog aan Christus' lijden ontbreekt, ten behoeve van zijn lichaam, de kerk. -Kolossenzen1:24

Dit is eigenlijk een heel gekke gedachte. Hoe kan Paulus nu in zijn lichaam aanvullen wat er aan Christus' lijden ontbrak? Jezus heeft toch de straf voor de zonde volledig gedragen en de overwinning over de dood volledig behaald?

Dat klopt ook. Maar slechts een klein deel van de mensen weet dat. Het enige wat nog mist aan het offer dat Jezus heeft gebracht, is dat niet iedereen ervan weet. Door nu te lijden omwille van Christus, vult Paulus dit dus aan. Als mensen om hem heen zien hoe hij lijdt, vragen ze zich misschien af hoe het kan dat hij dit met zo veel vreugde en vertrouwen doet. Het antwoord brengt hen hopelijk dichter bij God, want Paulus doet dit uiteraard voor Jezus.

Aardse cultuur loslaten

Als we werkelijk van Jezus afhankelijk zijn, als we Hem werkelijk kennen en voor Hem leven, dan moeten we onze aardse cultuur loslaten, zeker als die ons weghoudt van

Jezus. Neem de Joodse wetten en voorschriften. Die kunnen ons alleen maar veroordelen, maar Jezus heeft die documenten als het ware vernietigd door voor ons aan het kruis te sterven. Daarom mag niemand je iets voorschrijven op het gebied van eten en drinken, het vieren van feestdagen, de sabbat, de besnijdenis, enzovoort.

Ook mag je je niet laten beïnvloeden door mensen die je buiten de Bijbel om allerlei dingen opleggen. In de tijd van de Kolossenzen waren dat bijvoorbeeld mensen die zichzelf martelden, die engelen aanbaden, die zich verdiepten in allerlei visioenen of simpelweg met hun eigen bedenkzels aan de haal gingen. Dat heeft totaal geen waarde.

Jezus heeft dit alles overwonnen. Ons geloof verbindt ons met zijn dood en opstanding. Als dat ook voor jou het geval is, richt je dan op het hemelse, niet op het aardse. Dat betekent niet dat we nu opeens heel zweverig moeten gaan doen, maar wel dat we moeten proberen steeds meer op Jezus te gaan lijken. Stop met ontucht, met zedeloosheid, foute hartstocht, lage begeerten en hebzucht. Geef alles wat slecht is op.

Stoppen met zondigen leidt niet tot redding

Het kan lijken alsof Paulus hier nu weer nieuwe wetten en voorschriften geeft. Daarom is het belangrijk nog maar eens te herhalen wat hij werkelijk bedoelt. Stoppen met zondigen leidt niet tot je redding. Het is andersom. Je bent gered door je geloof in Christus en vanuit dat fundament wil je en kun je stoppen met zondigen, wetende dat je tijdens je periode op aarde nooit volmaakt kunt worden.

Je kunt er wel naar streven, zegt Paulus. Dat is de uitdaging die hij hier duidelijk maakt. Hoe komt dat tot uiting? Bijvoorbeeld in het huishouden. In Kolosse en de rest van het Romeinse keizerrijk was de man de baas van het huishouden. Zijn vrouw, zijn kinderen en zijn slaven stonden allemaal in dienst van hem.

In Gods koninkrijk werkt alles anders

Zo mag het onder de christenen niet zijn. Hier is Jezus Christus 'Heer'. Dat betekent dat de vrouw het gezag van haar man moet erkennen, maar de man moet zijn vrouw liefhebben en vooral niet bitter zijn. Als hij haar liefheeft zoals Christus ons liefheeft,

betekent dat dat hij opofferingsgezind moet zijn. Een liefhebbende echtgenoot, geen dictator.

Kinderen moeten hun ouders gehoorzaam zijn, maar vaders mogen niet op hen vitten. En de slaven? Zij mogen hun meester dienen met vreugde, want in werkelijkheid dienen ze Jezus. De man van het gezin moet zijn slaven goed behandelen. Ze zijn niet zijn eigendom. Integendeel, de slaven zijn een broeder in Christus. Want ook de man dient Jezus, net zoals de slaaf dat doet.

Hier zien we dus wat we de hele Bijbel door al zien. In het koninkrijk van God werkt alles net even anders. Die waarheid moet worden verteld en daarom roept Paulus tot slot de Kolossenzen op om voor hem te bidden dat hij de juiste woorden mag vinden om het evangelie door te geven en dat deuren open zullen gaan.

1 & 2 Tessalonicenzen (5 minuten)

Handelingen beschrijft hoe Paulus de kerk in de Griekse stad Tessalonica stichtte. Verschillende Joden en niet-Joden in de stad kwamen snel na zijn aankomst tot geloof, maar vervolging kwam al bijna even vlug. Het duurde niet lang voor Paulus en zijn team de stad uit moesten vluchten.

Hoewel hij bleef evangeliseren in andere steden, vroeg Paulus zich ook af hoe het met de christenen in Tessalonica ging. Paulus stuurde zijn medewerker Timoteüs en die kwam met een positief rapport terug. De gelovigen bleven trouw aan God ondanks de vervolging die ook zij te verduren hadden.

Om hen te bemoedigen en om hun vragen te beantwoorden, stuurde Paulus twee brieven. De eerste is waarschijnlijk rond het jaar 50 geschreven, in dezelfde periode als de brief aan de Galaten, en de tweede niet veel later, waarschijnlijk in het jaar 51 of 52.

De eerste brief

Paulus begint zijn eerste brief met te danken voor het geloof van de Tessalonicenzen. Het feit dat ze in geloof met liefde reageren op de vervolging geeft hem grote vreugde. Hij bidt dat God hun door die liefde kracht zal geven zodat ze zuiver en heilig voor God zullen staan, wanneer Jezus met de engelen terugkomt.

Dit gebed is een scharnierpunt in de brief, want Paulus werkt de thema's 'heilig leven' en 'Jezus' terugkomst' vervolgens verder uit. Hij spoort de Tessalonicenzen aan om zuiver te leven en geen seksuele zonden toe te staan.

Dat betekent dus een radicaal ander leven, want in Tessalonica vond veel misbruik, hoererij en overspel plaats. De basis van een heilig leven is liefde. De Tessalonicenzen laten al zien dat ze elkaar onderling liefhebben en Paulus moedigt hen aan nog meer te groeien in liefde.

Dan gaat Paulus in op een aantal vragen die de Tessalonicenzen hebben over de dood. Waarschijnlijk waren recentelijk enkele mensen omgekomen, wellicht zelfs vermoord vanwege hun geloof in Jezus, en de christenen vroegen zich af wat het lot was van gelovigen die sterven.

Het antwoord is dat de Tessalonicenzen niet hoeven te treuren over hun doden zoals de niet-gelovigen dat doen. Na zijn of haar dood leidt Jezus de gelovige naar God toe. Op een dag komt Jezus bovendien terug uit de hemel. Dan worden de doden die Christus toebehoren opnieuw opgewekt en zullen zij samen met de nog levende gelovigen Jezus tegemoet gaan. Vanaf dat moment zullen we voor altijd bij Jezus zijn.

Het is wel belangrijk dat we waakzaam blijven, want we weten niet wanneer Jezus terugkomt. Het kan vandaag zijn, maar het kan ook nog eeuwen duren. Als Hij terugkomt, moeten we daar wel klaar voor zijn. Wanneer ben je klaar? Als je geloof en liefde draagt als een harnas en hoop als een helm. Vergeld geen kwaad met kwaad, streef juist naar het goede. Wees vreugdevol, bid onophoudelijk en dank God onder alle omstandigheden.

De tweede brief

In zijn tweede brief aan de kerk in Tessalonica gaat Paulus dieper in op deze thema's. De reden is dat de problemen inmiddels zijn verergerd. Er is meer vervolging en de christenen zijn in de war over de terugkomst van de Heer. Dit leidt er zelfs toe dat sommige gelovigen niet meer willen werken, omdat Jezus toch ieder moment kan terugkomen.

Paulus probeert allereerst hun angst weg te nemen voor de vervolging door hen erop te wijzen dat God hen 'waardig heeft bevonden om voor Hem te lijden'. Vervolging is geen straf, maar een eer. Wie uiteindelijk wel gestraft zullen worden, zijn de onderdrukkers.

De christenen die worden vervolgd, worden uiteindelijk bevrijd. De mensen die God niet erkennen en het evangelie niet gehoorzamen, krijgen waar ze voor hebben gekozen:

ze worden voor eeuwig verstoten. Jezus' volgelingen daarentegen mogen tot in eeuwigheid bij Hem zijn. Paulus bidt dan ook dat de Tessalonicenzen volhouden. Sterker nog: hij hoopt dat de vervolging ertoe leidt dat hun karakter nog meer wordt gevormd.

Vervolgens geeft Paulus nogmaals uitleg over de terugkomst van Jezus. Het lijkt erop dat een of meer mensen zijn woorden hebben verdraaid. En vandaag de dag gebeurt dat nog steeds. Er zijn genoeg mensen die proberen te berekenen wanneer Jezus terugkomt aan de hand van wat Paulus zegt. Maar zo heeft hij zijn tekst nooit bedoeld. Integendeel, hij probeert juist te ontmoedigen dat mensen speculeren over de datum. Niemand weet wanneer God terugkomt, maar er moeten wel eerst een aantal dingen gebeuren.

Paulus vat samen dat velen zich van het geloof zullen afkeren en dat de 'wetteloze mens' eerst moet verschijnen. Hij gebruikt beelden uit Jesaja en Daniël die moeilijk te interpreteren zijn. Wat vaststaat, is dat er tijden zullen zijn waarin mensen Jezus in de steek laten en waarin kwaad de overhand lijkt te hebben.

Dit mag ons niet ontmoedigen. Als wij volhouden te geloven en ons vasthouden aan de waarheid, staan we aan de goede kant van de streep. Blijf trouw. Paulus bidt God voor standvastigheid en roept de Tessalonicenzen op te blijven doorgaan met hun dagelijkse werk. 'Wijs de gelovigen die dat niet doen terecht', zegt hij. Tot slot vraagt hij God om de Tessalonicenzen vrede te schenken.

1 & 2 Timotheüs (5 minuten)

Behalve zijn brieven aan kerken schreef Paulus ook enkele ‘pastorale brieven’, gericht aan mensen die hij persoonlijk goed kende. Zo schreef hij twee brieven aan Timoteüs, een man uit het Turkse Lystra. Paulus leerde Timoteüs waarschijnlijk kennen tijdens zijn eerste zendingsreis.

Zijn moeder en oma hadden hem al veel geleerd over het Oude Testament en Paulus vertelde de jonge Timoteüs over Christus, waarna hij tot geloof kwam. Later ging hij met Paulus mee op reis, waarschijnlijk vanaf zijn tweede zendingsreis.

Timoteüs was toen waarschijnlijk nog net een tiener of inmiddels een jongvolwassene, want vijftien jaar later omschrijft Paulus hem nog steeds als een jonge man. Hij werd een echte vertrouweling van Paulus. Regelmatig stuurde Paulus hem op pad om namens hem werk te doen in kerken die al waren gesticht.

De eerste brief

1 Timoteüs is vermoedelijk geschreven ná Paulus’ eerste gevangenschap in Rome, dus ergens tussen de jaren 62 en 64. Timoteüs verbleef op dat moment in Efeze, waar bepaalde mensen vals onderwijs gaven. Deze mannen waren druk bezig met het bestuderen van het Oude Testament en belandden in allerlei oeverloze discussies. Wat zij de mensen leerden, kwam niet langer overeen met wat Jezus, Paulus en de andere apostelen onderwezen.

Dit leidde tot rare ideeën over voedsel, het huwelijk en seks. Het gevolg was een diepe verdeeldheid in de kerk. Precies zoals Jezus dat niet had bedoeld. Het Oude Testament en de wet van God bestuderen is goed, omdat we zo zullen ontdekken wat goed en wat verkeerd is. Zo had het voor Paulus ook gewerkt. Het goede nieuws is natuurlijk dat we in Jezus Christus genade ontvangen. Paulus is daar zelf het meest duidelijke voorbeeld van. Hij vervolgde de vroege kerk immers, maar ook hij mag bij Jezus’ familie horen.

Aan Timoteüs de taak om deze leiders te corrigeren. Hij moet ervoor zorgen dat de christenen in Efeze zich wijden aan gebed voor de leiders van het Romeinse rijk en voor vrede. Die vrede moet ertoe leiden dat het evangelie zich verder kan verspreiden. God wil immers dat alle mensen worden gered.

De rol van de vrouw

De mannen die met elkaar in conflict zijn, moeten zich toewijden aan trouw gebed, zegt Paulus, nog voor hij ingaat op een ander probleem. Er was een groep rijke vrouwen die maar wat graag helemaal opgedirkt naar de samenkomsten kwam, compleet met de mooiste en duurste mantels en sieraden. En ze hadden tijdens de bijeenkomsten ook regelmatig het hoogste woord. Van hen zegt Paulus dat zij zich waardig en sober moeten kleden.

Dat is nog wel te begrijpen. Een stuk lastiger is de volgende tekst, waarin Paulus zegt dat vrouwen niet mogen onderwijzen en geen gezag over mannen mogen hebben. Dit kan op drie manieren worden uitgelegd:

1. Sommigen geloven dat Paulus hier zegt dat vrouwen onder geen enkele omstandigheid mannen mogen onderwijzen of leiden.
2. Anderen denken dat Paulus bedoelt dat vrouwelijke leiders ook mannen mogen onderwijzen, mits ze zelf correct onderwijs hebben ontvangen.
3. Weer anderen geloven dat Paulus hier zegt dat alleen deze vrouwen in Efeze geen onderwijs mogen geven, vanwege hun gedrag in deze kerk.

Welke interpretatie klopt, is moeilijk te zeggen. Christenen discussiëren er al eeuwenlang over. Wat in ieder geval duidelijk is, is dat deze groep specifieke vrouwen in Efeze zich moet laten bijscholen door Timoteüs, zodat ze zullen groeien in geloof.

Uit de andere brieven van Paulus weten we trouwens dat hij vond dat vrouwen een belangrijke rol hadden in het verspreiden van het evangelie, zeker als het ging om het bereiken van andere vrouwen met het onderwijs van Jezus. Lydia uit Filippi was bijvoorbeeld een belangrijke kerkleider.

Leiders en dienaars

In zijn brief aan Timoteüs gaat Paulus dieper in op de inhoud van het leiderschap. Timoteüs moet opzieners en diakenen aanstellen. Ofwel: leiders en dienaars. De mannelijke leiders moeten hun gezinnen op een vaderlijke en waardige manier leiden. De dienaars zijn mannen én vrouwen die allerlei taken in de kerk uitvoeren.

Ook van hen wordt geestelijke volwassenheid verwacht. Dat betekent een sober en waardig leven. Een man mag bijvoorbeeld maar één vrouw hebben. Hij noemt dit zo nadrukkelijk omdat het hebben van meer dan één vrouw regelmatig voorkwam in die tijd.

Hierna vertelt Paulus aan Timoteüs hoe hij moet omgaan met het verkeerde onderwijs op het gebied van voedsel en het huwelijk. 'Waarom zou God ons voedsel verbieden dat Hij zelf heeft gemaakt?', vraagt Paulus zich hardop af. Hetzelfde geldt voor trouwen. Waarom zou je dat verbieden? Het slaat nergens op. Toch moet Timoteüs niet als een wilde tekeergaan. Hij moet de oude mannen met respect corrigeren.

Weduwen, slaven en meesters

Er is ook nog een misstand met betrekking tot het helpen van de weduwen. Blijkbaar stonden bij de christenen in Efeze de rijke weduwen vooraan in de rij om hulp te ontvangen, maar Paulus zegt dat de hulp alleen moet worden gegeven aan de weduwen die het echt nodig hebben: vrouwen zonder andere familie die voor hen zorgt.

Timoteüs moet ook de huishoudens met slaven aanspreken. Het kan niet zo zijn dat slaven op hun meester neerkijken, ook al zijn ze in Christus gelijk. Ze moeten hem juist met nog meer inzet en eer dienen, zodat Gods naam wordt grootgemaakt.

Op die manier krijgen christenen een positief imago en zullen nog meer mensen tot geloof komen, probeert Paulus daarmee aan te geven. En de rijke mensen in deze wereld mogen niet hoogmoedig zijn. Hun hoop ligt niet besloten in rijkdom maar in Jezus Christus. Geldzucht is zelfs de wortel van al het kwaad.

Paulus besluit zijn eerste brief met een persoonlijke noot voor Timoteüs: 'Waak over hetgeen je is toevertrouwd'.

De tweede brief

De tweede brief aan zijn trouwe medewerker heeft een andere toon. Niet dat Paulus ontevreden is over Timoteüs. Integendeel. Maar deze brief kon wel eens de laatste brief zijn die Paulus ooit heeft geschreven.

Het is ergens tussen het jaar 64 en 67 en Paulus zit opnieuw gevangen in Rome. Dit keer is hij niet onder huisarrest geplaatst. Hij zit in een donkere, koude cel diep onder de grond. Uit vrees voor vervolging komen andere christenen niet meer bij hem op bezoek. Alleen Jezus is nog bij hem. Paulus weet vrij zeker dat hij ditmaal niet wordt vrijgelaten. Dat komt ook uit. Hij wordt niet veel later onthoofd.

Timoteüs leidt nog steeds de kerk in Efeze en Paulus vraagt hem zo vlug mogelijk op bezoek te komen. 'Neem mijn mantel mee, de winter komt eraan', zegt hij. Of Timoteüs Paulus nog heeft gezien voor zijn sterven, is niet bekend.

Timoteüs onder druk

Paulus schrijft deze brief ook om Timoteüs te bemoedigen. Het lijkt erop dat hij onder grote druk is komen te staan. De valse leraren zijn nog steeds actief en de vervolging is toegenomen. 'Houd je vuur brandend', schrijft Paulus.

Met andere woorden: blijf je werk met passie doen. Wees niet bang. God heeft je een Geest gegeven van kracht, liefde en bezonnenheid. Schaam je daarom niet voor de Heer en niet voor mij. Ik zit gevangen voor het evangelie. Lijden hoort erbij. Laat je niet afleiden door wat niet belangrijk is. Focus op je missie.

Met een kort gedicht probeert hij Timoteüs nog meer moed in te praten:

Als wij met Hem gestorven zijn,

*zullen we ook met Hem leven;
als wij volharden,
zullen we ook met Hem heersen;
als wij Hem verloochenen,
zal Hij ons ook verloochenen;
als wij Hem ontrouw zijn,
blijft Hij ons trouw,
want zichzelf verloochenen kan Hij niet.*

- 2 Timoteüs 2: 11-13

Dat is ook wat Timoteüs de gelovigen moet blijven voorhouden. Ook mag hij de confrontatie met de corrupte leraren niet uit de weg gaan. Zij geloofden waarschijnlijk dat de opstanding alleen geestelijk was en dat deze dus had plaatsgevonden tijdens de bekering van de gelovige. Paulus benadrukt dat dit niet klopt.

‘Elke schrifttekst is door God geïnspireerd’

Dit valse onderwijs werkt als een kwaadaardige tumor in het menselijk lichaam. Toch moet Timoteüs zich hier niet door laten afleiden. God weet wie werkelijk bij Hem horen. Daarom moet Timoteüs de valse leraren zachtmoedig terechtwijzen, in de hoop dat ze tot inkeer komen.

Voor Timoteüs en zijn team is het belangrijk dat ze zich vasthouden aan wat het Oude Testament leert. Het Oude Testament ging door Jezus in vervulling. ‘Elke schrifttekst is door God geïnspireerd’, zegt Paulus, ‘en kan gebruikt worden om onderricht te geven.’

Dat onderwijs heeft als doel te corrigeren waar het fout gaat in je denken en handelen, maar ook om mensen op te voeden zodat ze een waardig leven voor Jezus leiden, en ze toegerust worden om Hem te dienen.

Beide brieven aan Timoteüs zijn erg belangrijk. Ze laten ons een stukje zien van hoe het met de kerk verderging na Handelingen. Ook wordt duidelijk hoe Paulus moest lijden voor het geloof, en dat er altijd tegenstand en zelfs vervolging zal zijn.

Jezus volgen is niet makkelijk. Het kan zelfs tot grote problemen leiden. Toch moeten we ons vasthouden aan de hoop die we in Jezus vinden. Hij is voor ons gestorven en opgestaan. En Hij zal opnieuw komen. Tot die tijd moeten we Hem trouw dienen onder alle omstandigheden.

Titus (2 minuten)

Evenals Timoteüs was Titus een trouwe medewerker van Paulus. Hij reisde mee met de apostel tijdens zijn tweede en derde zendingsreis en voerde regelmatig opdrachten voor hem uit.

Een van die opdrachten was het leiden van de kerk op het Griekse Kreta. Dit eiland ligt in de Middellandse Zee en was vanwege al het scheepverkeer een zeer strategische plek voor het verspreiden van het evangelie. Als mensen hier tot geloof kwamen en later verder trokken of terugkeerden naar hun eigen land namen ze het goede nieuws met zich mee.

Kreta was ook een uitdagende plek om te werken. Geweld en seksuele losbandigheid waren aan de orde van de dag. Inwoners van Kreta stonden bekend om hun leugenachtige gedrag en hun hebzucht. Veel mannen waren huursoldaten.

Corrupte mensen met negatieve invloed

Titus moet het zwaar hebben gehad. Waarschijnlijk stuurde hij Paulus een verslag van hoe het ging. Paulus was net vrijgesproken in Rome en had zijn werk als zendeling weer hervat. Hij bevond zich waarschijnlijk in Korinte of Nicopolis en schreef zijn brief aan Titus ergens tussen de jaren 62 en 64. Het doel was om zijn assistent moed in te spreken en oplossingen aan te reiken.

We weten niet precies wat er aan de hand was, maar het lijkt erop dat een corrupte groep mensen een negatieve invloed had op de kerk. ‘Vervang deze leiders door mensen met een onberispelijk gedrag’, geeft Paulus mee aan Titus.

Paulus zoekt hier geen mensen met een brandschoon verleden. Alleen Jezus is altijd zonder zonde geweest. Maar hij wil alleen leiders hebben wier levens radicaal zijn veranderd door het evangelie. Het leiden van Gods gemeente is als het runnen van een huishouden.

Wie trouw is aan zijn vrouw, zijn kinderen opvoedt in het geloof, niet te veel drinkt, niet gewelddadig en niet hebzuchtig is, is geschikt om een kerkleider te zijn. Hieruit blijkt namelijk zijn toewijding aan Jezus.

Veel van de foute leiders blijken Joodse gelovigen te zijn. Zij dringen er bij de niet-Joden op aan dat ze zich laten besnijden en ook de andere wetten uit het Oude Testament volgen. Alleen dan kun je bij Jezus horen, zeggen ze. Titus moet hun de mond snoeren. Ook omdat ze vooral op winst uit zijn.

Leef met de liefde als fundament

Titus krijgt de instructie om de christenen te onderwijzen welke levensstijl gepast is. Leef sober en integer met de liefde als fundament. Doe het kwade niet, maar doe het goede. Richt je op God, niet op wereldlijke verlangens. Dat is waar het op neerkomt.

De beloning komt: op een dag komt Jezus terug, de Messias die ons heeft vrijgekocht door zijn eigen leven te geven.

Waarom deze focus op hoe we moeten leven? In Paulus' brieven, maar ook in alle andere Bijbelboeken, zien we dat God wil dat wij anders zijn. In Gods koninkrijk zijn de waarden en normen anders dan in de wereld. De christenen op Kreta moeten door hun levensstijl laten zien wie Christus is. De vrede, rust en zekerheid die zij ervaren, moet de niet-gelovigen jaloers maken. In Paulus' woorden:

Gods genade is openbaar geworden tot redding van alle mensen. Ze leert ons dat we goddeloze en wereldse begeerten moeten afwijzen en bezonnen, rechtvaardig en vroom in deze wereld moeten leven, in afwachting van het geluk waarop wij hopen: de verschijning van de majesteit van de grote God en van onze redder Jezus Christus. -

Titus 2:11-13

Filemon (2 minuten)

Filemon was een rijke man uit de stad Kolosse. Hij had een groot huis waar de christenen regelmatig samenkwamen voor Bijbelstudie en gebed. Hij is waarschijnlijk tot geloof gekomen in de tijd dat Paulus in Efeze werkte, en raakte bevriend met de apostel.

Als rijke man bezat Filemon ook slaven. Dat is op het eerste gezicht best gek. Hoe kan een christen een ander mens onderdrukken? Dat mag natuurlijk niet. Laten we daarom naar de context kijken.

In het Romeinse rijk bestond ongeveer een derde van de bevolking uit slaven. Zij waren handelswaar. Je kon ze bezitten en verkopen. Een slaaf kon zichzelf ook vrijkopen. Vanaf het jaar 20 na Christus hadden slaven in het Romeinse rijk bovendien recht op een rechtszaak als hun onrecht werd aangedaan. Sommige slaven hadden een goede meester en raakten er zelfs mee bevriend, terwijl anderen om het minste of geringste werden mishandeld.

Waar draait het christendom om?

Waarom veroordeelt de Bijbel slavernij niet? Stel dat Jezus en later Petrus, Paulus en de anderen hier een belangrijk punt van zouden hebben gemaakt, dan waren er slavenopstanden gekomen die de Romeinen bloedig zouden neerslaan. Het christendom zou dan draaien om sociale kwesties als vrijheid, gelijkheid en aards geluk.

Die kwesties zijn belangrijk, maar niet het belangrijkste. Zoals we hebben gezien gaat het in het koninkrijk van God in de kern om het herstel van onze relatie met God. Deze relatie werd gebroken in de Hof van Eden door Adam en Eva. Jezus heeft dit weer gerepareerd en dat moet de wereld weten.

De Bijbel laat zien dat een van de manieren om het evangelie te verspreiden is door anders met je slaven om te gaan. Zij mogen niet worden onderdrukt, maar moeten als gelijken worden behandeld. Belangrijker nog: als broeders en zusters in Christus.

Op hun beurt mogen slaven niet opeens neerkijken op hun 'eigenaren'. Integendeel. Zij moeten hen met nog meer passie dienen, omdat ze dezelfde meester hebben: Jezus Christus.

Die gelijkheid in Christus tussen meester en slaaf is waar Paulus' brief aan Filemon over gaat. Filemon had namelijk een slaaf die was weggelopen. Deze slaaf heet Onesimus. Zijn naam betekent 'nuttig'; die naam kwam veel voor onder slaven.

Waarschijnlijk heeft Onesimus iets van Filemon gestolen en is hij toen gevlucht naar Rome. Daar woonde een groot aantal slaven zonder eigenaar. Op de een of andere manier is hij met Paulus in contact gekomen. In zijn brief noemt Paulus hem 'mijn kind'. Hij heeft hem dus tot geloof in Jezus geleid.

Paulus bevindt zich op het moment van schrijven onder huisarrest en Onesimus was erg nuttig voor hem. Toch wist Paulus dat Filemon en Onesimus hun conflict moesten bijleggen. Hoe kunnen twee christenen zo in onmin met elkaar leven? Daarom stuurt Paulus Onesimus terug naar Kolosse, samen met Tychikus, die ook de brief aan de Kolossenzen meeneemt.

In zijn brief aan Filemon doet Paulus een klemmend beroep op Filemon om Onesimus niet te straffen, maar hem terug aan te nemen. Niet als een slaaf, maar als een broeder. Paulus zegt:

Voor mij is hij dat al, hoeveel te meer moet hij het dus voor u zijn, zowel in het dagelijks leven als in het geloof in de Heer. Dus, als u met mij verbonden bent, ontvang hem dan zoals u mij zou ontvangen. En mocht hij u hebben benadeeld of u iets schuldig zijn, breng het mij dan in rekening. Ik, Paulus, schrijf hier eigenhandig neer dat ik u zal betalen. Ik ga er dan maar aan voorbij dat u mij uw eigen leven schuldig bent. - Filemon 1:16-19

Paulus laat hier zien wat het betekent om een volgeling van Jezus te zijn. Hij weet dat Filemon bij hem in het krijt staat, maar hij scheldt die schuld kwijt. En als Filemon vindt dat Onesimus hem nog iets schuldig is, dan wil Paulus dit wel betalen. Paulus heeft alles over voor het evangelie en hoopt dat dit ook geldt voor zijn geestelijke kinderen, Filemon en Onesimus.

Hebreeën (5 minuten)

Niet alle brieven in het Nieuwe Testament zijn geschreven door Paulus. De brief aan de Hebreeën waarschijnlijk niet bijvoorbeeld. Niemand kan met zekerheid zeggen door wie de tekst is opgesteld.

Uit de context wordt wel duidelijk dat de brief was bedoeld voor Joodse mensen, en dan met name Joden die buiten Palestina woonden en Jezus niet direct hadden meegemaakt. De brief zit vol verwijzingen naar het Oude Testament.

Als je na het lezen van het Oude Testament vragen hebt over bepaalde gebruiken, zoals bijvoorbeeld de noodzaak van het offeren van dieren en de rol van de hogepriester, dan worden ze in dit Bijbelboek beantwoord.

Drie doelgroepen

De schrijver laat zien dat hij het Oude Testament goed kent en hij vertelt erbij dat de mensen die Jezus hebben meegemaakt hem veel uitleg hebben gegeven. Het is goed je te realiseren aan wie hij deze brief schreef. Zij zijn eigenlijk in drie doelgroepen in te delen:

1. Joden die geloofden in Jezus Christus en vanwege dat geloof werden vervolgd door andere Joden. Het is waarschijnlijk dat zij nog niet zo lang christen waren en nog veel moesten leren.
2. Joodse ongelovigen die de basis van het evangelie al wel begrepen, maar Jezus nog niet met overtuiging volgden.
3. Joodse ongelovigen die niet geloofden in het evangelie.

Het is belangrijk dit onderscheid te maken, omdat niet alles wat Hebreeën zegt van toepassing is op mensen die al geloven. In Hebreeën 6 staat bijvoorbeeld dat 'wie door het licht is beschenen en afvallig is geworden, geen tweede keer kan worden bekeerd'. In eerste instantie lijkt hier te staan dat christenen hun redding kunnen kwijtraken, maar we weten uit andere Bijbelteksten dat dit niet kan.

Uit de context van dit vers blijkt niet dat het hier om mensen gaat die oprecht geloven. Het lijkt hier eerder te gaan om ongelovigen. Misschien hadden ze het evangelie wel gehoord en gezegd dat ze erin geloofden, maar deden ze dat niet werkelijk.

Dat zien we vandaag de dag ook. De Amerikaanse evangelist Billy Graham heeft over de hele wereld grote bijeenkomsten gehouden waar vele mensen hun hand opstaken omdat ze christen wilden worden. Graham heeft weleens gezegd dat hij al gelukkig zou zijn als een klein percentage dat echt meende en oprecht Jezus ging volgen.

Van het Oude Testament naar Jezus

Dit was ook een grote zorg van de apostelen. Daarom legden ze zo veel nadruk op onderwijs. De volgelingen van Jezus moesten weten Wie ze dienden en wat dat betekende voor hun leven. Als je Jezus volgt, moet je dat met je hele hart, je hele verstand en je hele lichaam doen. En voordat je denkt: dat wil ik wel maar kan ik niet, wil ik benadrukken dat we geen volmaakte mensen zijn. Jezus heeft ons gered, wij volgen Hem met al onze fouten en gebreken.

Goed, laten we nu de hele brief bekijken. De schrijver wil de Joodse gelovigen én ongelovigen vanuit het Oude Testament bij Jezus brengen. Ook wil hij afrekenen met dwaalleren die stellen dat Jezus een engel is in plaats van Gods Zoon. Uiteindelijk hoopt hij dat de christenen sterker zullen worden in hun geloof, zodat ze volhouden, ondanks de vervolging.

Hebreeën begint met te zeggen dat God op verschillende manieren heeft gesproken en als laatste ook door Jezus. Jezus is Gods Zoon, en het evenbeeld van God zelf. Wil je God leren kennen, kijk dan naar Jezus. Zo is God. Jezus is ook veel belangrijker dan een engel. In het Oude Testament brengen engelen boodschappen van God over en voeren andere opdrachten voor Hem uit. Jezus staat echter ver boven de engelen. Hij gaf die hoge status op voor ons.

Jezus en Mozes

Jezus heeft ook een grotere rol dan Mozes. Mozes was misschien wel de belangrijkste profeet uit het Oude Testament. God riep hem om het volk uit Egypte te leiden. God deed grote wonderen door hem heen en liet hem de tabernakel bouwen.

Voor het eerst sinds de zonde in de wereld kwam, woonde God weer onder de mensen. Jezus heeft veel meer gedaan dan een tent bouwen voor God. Hij creëerde het hele universum. Er volgt ook een waarschuwing. Het volk kwam in opstand tegen Mozes en werd daarvoor gestraft. Hoeveel erger zal de straf zijn voor wie in opstand komen tegen Jezus?

Mozes bemiddelde ook tussen het volk en God, zeker als het volk zich had misdragen. Later werd die rol overgenomen door de priesters die namens de Israëlieten offers moesten brengen. Jezus is echter de ultieme Hogepriester.

Een volmaakt offer

Iedere dag neemt Hij het in de hemel voor ons op. De aardse priesters moesten voortdurend offers blijven brengen om zo te betalen voor hun eigen zonden. Het bloed van de offerdieren kocht hen vrij. Dit was nooit klaar. Tot aan het einde van hun leven moesten ze blijven offeren.

Bij Jezus is dat niet zo. Hij was zondeloos, maar toch bracht Hij een offer. Hij liet zijn eigen bloed vergieten. Dat ene offer was volmaakt. Nooit hoeft er meer een dier te worden geslacht en verbrand op een altaar.

Hebreeën waarschuwt opnieuw om niet weg te lopen bij Jezus. De Joden moeten hun vertrouwen niet meer stellen in het offeren van dieren, maar in Jezus. Hij is de vervulling van het verbond tussen God en Abraham, tussen God en mens.

En waar zelfs de priesters niet zomaar het 'Heilige der heiligen' van de tempel konden binnengaan (dat mocht maar één priester per jaar, als hij door het lot was aangewezen) is het dikke gordijn dat voor de meest heilige plaats van de tempel hing door Jezus' dood

gescheurd. Dit betekent dat we door Jezus' offer weer rechtstreeks toegang hebben tot God.

Wat is geloven?

Je vertrouwen stellen in wat Jezus voor jou heeft gedaan, dat is geloven, zegt de schrijver van de Hebreeënbrief. Dit geloof is te zien in de levens van mensen als Abraham, Isaak, Jakob, Jozef, Mozes, Rachab, Gideon, Barak, Simson, Jefta, David, Samuël, de profeten en vele anderen. Ze behaalden geestelijke overwinningen, maar verloren ook veel. Toch hielden ze zich vast aan de beloften die God hun had gedaan.

Deze mensen gingen ons voor in het geloof. Hoe? Door hun blik te richten op Jezus. Ze kenden de persoon Jezus niet zoals wij Hem leren kennen in het Nieuwe Testament, maar ze hielden zich vast aan de belofte dat er een Messias zou komen.

Jezus volhardde ondanks de tegenstand en dat moeten wij ook doen. Reken af met de zonde, zodat je niet extra zwaar belast bent. Een wedstrijd hardlopen is veel zwaarder als je een rugzak meezeult. En als je wordt vervolgd of ander lijden meemaakt, onthoud dan dat God je nooit in de steek laat. Leef zuiver zoals God van je verlangt.

Jakobus (5 minuten)

Jakobus is Jezus' broer. Tijdens Jezus' leven hadden zijn moeder, zijn broers, zijn zussen én Jakobus zelf moeite om Jezus te geloven. Ze wilden Jezus, toen zich een menigte om Hem heen had verzameld, daar zelfs eens bij weghalen omdat ze dachten dat Hij gek geworden was, staat in Marcus 3.

Maar in Paulus' eerste brief aan de christenen in Korinte staat dat de opgestane Jezus ook aan Jakobus verscheen. Zowel Maria (de moeder van Jezus) als Jakobus wachtten in Jeruzalem op de komst van de heilige Geest met de andere leerlingen van Jezus. Toen geloofden ze dus wel dat Jezus de beloofde Messias was.

Jakobus werd een van de leiders van de eerste christelijke gemeente in Jeruzalem. Er wordt van hem gezegd dat hij 'kamelenknieën' had, omdat hij zo veel tijd in gebed doorbracht. Hij is omstreeks het jaar 62 vermoord door de Joodse leiders. Een van de geschiedschrijvers zegt dat hij is gestenigd, een andere dat hij van de dak van de tempel is gegooid en vervolgens met knuppels is doodgeslagen. Hij kwam in ieder geval door geweld om het leven.

De conferentie van Jeruzalem

Jakobus is ook bekend vanwege de 'conferentie van Jeruzalem', die vermoedelijk in 49 werd gehouden. Je herinnert je dit misschien nog uit het boek Handelingen. Veel Joden die Christus volgden, vonden dat de heidense gelovigen zich nu ook aan de Joodse wetten en voorschriften moesten houden.

Petrus, Paulus en Jakobus gaven aan dat dit niet nodig was, omdat in Jezus de wet was vervuld. Slechts drie dingen bleven overeind: eet geen vlees dat is geofferd aan afgoden, onthoud je van seksuele losbandigheid en eet geen vlees waar nog bloed in zit.

De brief van Jakobus is waarschijnlijk enige tijd voor deze conferentie geschreven, anders was de vergadering in Jeruzalem wel genoemd. Jakobus zette zijn boodschap

vermoedelijk op papier tussen 44 en 49. Dat betekent dat Jakobus het oudste boek van het Nieuwe Testament is.

Een stukje van het evangelie

Het is een mooie en praktische brief, maar ook een uitdagende. Er wordt veel nadruk gelegd op hoe we moeten leven en daardoor kan het lijken dat Jakobus beweert dat we op een bepaalde manier moeten leven als we willen dat God ons accepteert. Dat is echter niet het geval.

Wat Jakobus schrijft, vult aan wat we uit de rest van de Bijbel weten. Paulus legt in zijn brief aan de Romeinen het hele evangelie uit. Hij vertelt hoe zondig we zijn, waarom de wet ons niet kan vrijmaken, waarom we een verlosser nodig hebben, hoe Jezus ons heeft gered en wat dat betekent voor hoe we moeten leven. Jakobus richt zich op een stukje van dat evangelie: hoe God wil dat we leven nu we bij Jezus horen.

Wie Jakobus bestudeert, hoort echo's van andere bekende gedeeltes uit de Bijbel en dan met name uit de Bergrede (Matteüs 5) en Spreuken. In Jakobus' brief zitten veel krachtige oneliners. Net als in Spreuken, gaat het erom hoe de lezers 'wijs' kunnen worden.

Dit begint met God vragen om die wijsheid. En ook: wees nederig. Prijs jezelf gelukkig als je op de proef wordt gesteld en staande blijft. Luister naar de ander voor je spreekt. Wees zachtmoedig. Wees niet rap van tong. Wil je God dienen? Doe dit dan door de weduwen en wezen bij te staan. Beoordeel mensen niet op hun uiterlijk en behandel arme mensen goed.

Kun je geloven zonder daden?

Waar het op neerkomt, is dat als je gelooft daar ook een bepaalde levensstijl bij past. Er zijn genoeg mensen die denken dat zeggen dat je gelooft voldoende is. 'Maar', zegt de broer van Jezus, 'hoe kun je zeggen dat je gelooft terwijl dat niet blijkt uit de manier waarop je leeft?'

Om een extreem voorbeeld te geven zegt Jakobus: 'De demonen geloven ook dat God de enige God is. Toch zijn ze bang.' Ze zijn bang, omdat ze tegen God in opstand zijn gekomen en weten dat ze de strijd hebben verloren.

Een geloof zonder daden is dood. Abraham moest zijn zoon Isaak offeren, zoals we hebben gelezen in Genesis. De eerstgeborene als prijs voor de zonde van de hele familie. Maar God had beloofd dat Isaak zijn erfgenaam zou zijn en dat uit hem een heel volk geboren zou worden.

Toch ging Abraham in geloof de berg op. Hij vertrouwde erop dat God redding zou brengen en dat deed God ook. Het is een voorbeeld van geloof en daden die hand in hand gaan.

Hetzelfde gold voor de prostituee Rachab, die Israëls verkenners hielp ontsnappen uit Jericho. Ze had gehoord wat God had gedaan voor het volk Israël, geloofde dat Hij de ware God was, en deed wat juist was in de ogen van God. Ze had gedood kunnen worden als verraadster, of ze had kunnen omkomen bij de val van Jericho, maar God redde haar.

Dringende adviezen

Dan gaat Jakobus verder met het geven van dringende adviezen. Opnieuw waarschuwt hij tegen spreken zonder nadenken en tegen roddelen. Onze tong kan God zegenen én hem vervloeken. De tong is dus een gevaarlijk instrument.

Verder moeten we ons in alle nederigheid onderwerpen aan God. We zijn geneigd alleen aan onszelf te denken. Als we bidden, verhoort God ons niet, omdat we niet bidden voor wat God wil, maar voor wat wij willen. Laten we ons daarom verzetten tegen de duivel en doen wat God vraagt. Als we dicht bij God komen, komt Hij ook dicht bij ons.

Wij zijn van God afhankelijk, want alleen Hij weet of we er morgen nog zijn of niet. Laten we dus niet arrogant allerlei plannen maken zonder ons te realiseren dat we van

Hem afhankelijk zijn. Wees niet hoogmoedig. Harde woorden zijn er ook voor de rijken die niet leven zoals God dat wil. Hun rijkdom zal vergaan.

In plaats daarvan is het beter geduldig te leven in de verwachting dat de Heer terugkomt. Wees standvastig, zoals ook Job standvastig was toen hij alles kwijtraakte wat hem dierbaar was. Als je het moeilijk hebt, laat dan voor je bidden.

Ware wijsheid

Ben je ziek? Laat dan de leiders van de kerk voor je bidden en je zalven met olie. Beken elkaar je zonden en bid voor elkaar. Dan zul je worden genezen. Dit is een tekst waar al talloze boeken over geschreven zijn. Niet iedere zieke wordt beter, maar zonden worden wel altijd vergeven. Hoewel we niet altijd weten wat God doet met ons gebed, moeten we wel blijven bidden.

Door dit alles te doen, worden we ‘volmaakt’, zegt Jakobus verschillende keren in zijn brief. Het Griekse woord dat hij hier gebruikt, betekent: ‘heel zijn’. Ofwel: je daden komen precies overeen met je geloof en met je waarden en normen. Iedereen weet dat dit eigenlijk niet te doen is.

Maar God werkt in ons en brengt ons steeds dichterbij die volmaaktheid. Het begint met wijsheid, waar we God in geloof om kunnen vragen zonder te twifelen aan Gods intenties en karakter.

Ware wijsheid is: doen wat God van je vraagt, ondanks je omstandigheden. Of je nu arm, rijk of ziek bent, God voorziet. Hij vult aan wat wij tekortkomen. Dat is Jezus' wet; de wet van de vrijheid. In Jezus eigen woorden:

Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf. - Matteüs 22:37-40

1 Petrus (5 minuten)

Petrus is een van de meest interessante personages uit het Nieuwe Testament. Zijn broer Andreas liet hem Jezus ontmoeten. Beiden behoorden tot de twaalf leerlingen die door Jezus werden uitgekozen om het meest met Hem te mogen optrekken.

Van die twaalf was Petrus de onbetwiste leider. Hij was de leerling ‘met het hart op de tong’. Hij sprak eerst en dacht dan pas na, een echte ‘alles-of-niets-persoon’. Jezus stak veel tijd in het vormen van Petrus’ karakter. Petrus heette eigenlijk ‘Simon’, maar nadat hij Jezus ‘Messias’ had genoemd, ging Jezus hem ‘Petrus’ noemen. Dat betekent ‘steen’ of ‘rots’. Als Petrus iets goeds deed, gebruikte Jezus zijn nieuwe naam. Maar iedere keer dat hij de mist in ging, noemde Jezus hem weer ‘Simon’.

Petrus was ook de leerling die Jezus volgde na zijn arrestatie en degene die Hem publiekelijk afviel door te ontkennen dat Hij bij Jezus hoorde. Na zijn opstanding nam Jezus Petrus apart en vroeg Hij hem drie keer of hij van Hem hield. Zo herstelde Jezus de gebroken Petrus, die nu echt wist dat hij buiten Jezus om niets te bieden had. Hij kon alleen leven en werken vanuit Jezus’ genade. Dat is ook de boodschap die Petrus bracht aan iedereen die maar naar hem wilde luisteren.

Na de komst van de heilige Geest met Pinksteren leidde Petrus de eerste kerk in Jeruzalem, maar na een aantal jaar ging hij het evangelie naar heidenen brengen. Hij was getrouwd en zijn vrouw ging met hem mee op zijn zendingsreizen. Uiteindelijk belandde Petrus in Rome, waar hij twee brieven schreef die bewaard zijn gebleven.

Christenen worden zondebok

De eerste noemen we 1 Petrus en deze is waarschijnlijk rond het jaar 64 geschreven. Keizer Nero was net aan de macht gekomen. Hij wilde Rome grondig verbouwen tot eer en glorie van hemzelf. Daarvoor moest eerst veel worden afgebroken en dus liet hij de stad in brand steken, aldus een hardnekkig gerucht in die tijd.

Tallose Romeinen raakten hun huis kwijt, tempels met afgoden werden verwoest en ongetwijfeld vielen er ook veel doden en gewonden. Dit leidde tot een diepe crisis. Of Nero nu wel of niet verantwoordelijk was voor de brand: hij had een zondebok nodig. Hij wees de christenen aan die de Romeinse cultuur toch al afwezen. De vervolging die losbrandde was ongekend. Veel gelovigen stierven de marteldood.

Petrus schreef zijn brieven aan de kerken in Klein-Azië (het huidige Turkije), waar ook vervolging was. De eerste brief van Petrus is een aanmoediging om te blijven geloven, zelfs als je moet lijden. Hij laat zien dat lijden erbij hoort. Mensen die God oprecht volgen, zijn altijd in de minderheid geweest en hebben het altijd zwaar gehad.

Toch is er juist voor hen hoop. Die hoop is te vinden in Jezus Christus. Vervolging biedt zelfs een kans om de liefde van Jezus door te geven. Uiteindelijk zal Jezus terugkomen, al weten we niet wanneer.

Lijden en vervolging als zuiverend vuur

Petrus begint zijn brief met een groet en daarna prijst hij God voor zijn rijke genade. Wij leven in hoop dankzij de dood en opstanding van Jezus. Er wacht ons namelijk een erfenis die nooit verloren zal gaan. Om die reden kunnen wij gelukkig zijn, zelfs als we allerlei beproevingen te verduren hebben. Hierdoor kan de echtheid van ons geloof blijken. Lijden in het algemeen en vervolging in het bijzonder werken als een zuiverend vuur.

Petrus zegt dat de profeten uit het Oude Testament al wisten dat de Messias moest lijden en ze probeerden erachter te komen wanneer dit zou gaan gebeuren. Zij kregen het antwoord niet. Maar nu is Jezus gekomen en daarom moeten wij al onze hoop op Hem vestigen. ‘Laten we als gehoorzame kinderen zijn’, zegt Petrus. ‘Leid een heilig leven en ontdoe je van alles wat slecht is.’

Petrus trekt hier de verhaallijn van het Oude Testament door naar de levens van de mensen in zijn tijd. Nu, ongeveer tweeduizend jaar later, spelen wij nog steeds een rol in het grote verhaal van God en mens. In Petrus' woorden: wij zijn Gods volk.

Wat houdt dat in? Bijvoorbeeld dat wij zijn als vreemdelingen in een land ver van huis. We wonen er wel, maar we zijn in veel opzichten toch anders. Als we te midden van de ongelovigen een goed leven leiden, dan komen de mensen die het ons lastig maken wellicht tot inkeer.

Gelovigen moeten het gezag van de overheid erkennen. Door het goede te doen, moeten we onwetende dwazen de mond snoeren. We zijn vrij, maar we mogen die vrijheid niet misbruiken om ons te misdragen.

Staat je leven in het teken van het evangelie?

Petrus roept slaven op om goed te zijn voor hun meesters, ook voor degenen die hen slecht behandelen. Het is een blijk van genade als je onverdiend leed kunt verdragen. Dat deed Jezus ook en zo heeft Hij ons gered. Hetzelfde geldt voor vrouwen die tijdens hun huwelijk tot geloof gekomen maar van wie de man nog ongelovig is. Zij moeten goed voor hem zijn, in de hoop dat hij tot geloof komt.

Bij dit soort teksten is het goed om je te realiseren dat de Bijbel hier in het algemeen spreekt. Het gaat te ver om in dit boek dieper in te gaan op onderwerpen als trouwen met ongelovige partners, scheiden, of misbruik en mishandeling in het huwelijk. Dit zijn heel delicate onderwerpen en als je Bijbelverzen uit hun verband ruikt, kun je elk standpunt onderbouwen met de Bijbel. Zoek daarom altijd pastorale hulp als je vragen op dit terrein hebt.

Petrus' boodschap is dat ons leven in het teken moet staan van het evangelie. Dat kan betekenen dat we offers moeten brengen, zoals Jezus dat voor ons deed. Neem christelijke mannen bijvoorbeeld. Zij moeten goed omgaan met hun vrouw. Zij is minstens zo belangrijk als hijzelf. Zij is zijn gelijke en hij mag niet als een dictator over haar heersen. Zo laten we Christus' liefde zien aan de mensen om ons heen.

Wees niet verbaasd als je moet lijden

Hoewel mensen tot geloof komen als wij leven zoals Jezus wil, zal deze houding van christenen de vervolging helaas niet stoppen. Daarom wijst Petrus ons op de verlossing in Jezus Christus, die ook allerlei onrecht moest verdragen. Doordat Hij dit deed, redde Hij ons. Wij zijn door ons geloof verbonden met Jezus' lijden, dood en opstanding. Het symbool van deze verbondenheid is de doop.

We mogen daarom niet verbaasd zijn als ook wij moeten lijden vanwege ons geloof. Sterker nog, we zouden vreugdevol moeten zijn. Het betekent namelijk dat we bij God horen.

Petrus roept de leiders van de kerken op om dienende leiders te zijn en tot slot wijst hij de christenen erop wie de echte vijand is: de duivel die altijd op zoek is naar een prooi om te verslinden. We moeten ons verzetten tegen hem door trouw te blijven geloven en te doen wat Jezus ons heeft geleerd.

Petrus sluit af met een groet, mede namens zijn medewerker Silvanus die de brief heeft opgesteld voor Petrus. Dan doet hij de groeten van 'de gelovigen in Babylon'. Petrus bevindt zich in Rome, een stad die net zo slecht was als het oude Babylon. Hij noemt de naam Rome niet, waarschijnlijk omdat hij is ondergedoken en hij niet wil dat de Romeinen weten waar hij zit. Het is ook een verwijzing naar de ballingschap, toen het volk van God zich als vreemdeling in het Babylonische rijk bevond.

2 Petrus (5 minuten)

De tweede brief van Petrus is net als de eerste brief gericht aan de kerken in Klein-Azië, het huidige Turkije. Petrus schrijft deze brief echter onder heel andere omstandigheden. Hij zit gevangen en Jezus heeft hem laten weten dat hij dit niet zal overleven.

Hij is later inderdaad geëxecuteerd in Rome, waarschijnlijk in de tuinen van keizer Nero. Tegenwoordig is dit het Sint-Pietersplein, een onderdeel van het Vaticaan.

Volgens de overlevering onthoofdden de Romeinen Petrus' vrouw voordat hij zelf ter dood werd gebracht. Hij zou haar hebben toegeroepen: 'Denk aan de Heer!', toen ze naar het schavot werd geleid.

Voor Petrus zelf was de straf nog zwaarder. Hij werd gekruisigd, maar weigerde te sterven zoals Jezus en stond erop ondersteboven te worden gekruisigd. Hij zou inderdaad op deze manier aan zijn einde zijn gekomen, al wordt zijn dood niet beschreven in de Bijbel. Het past wel bij het karakter van Petrus, de 'alles-of-niets-volgeling' van Jezus.

Een afscheidsbrief

Zijn tweede brief is in feite een afscheidsbrief. Zijn laatste boodschap is er één die de christenen aanmoedigt om te blijven geloven, en zich niet te laten afleiden door mensen die de waarheid niet spreken.

Span daarom al uw krachten in om uw geloof te verrijken met deugdzaamheid, uw deugdzaamheid met kennis, uw kennis met zelfbeheersing, uw zelfbeheersing met volharding, uw volharding met vroomheid, uw vroomheid met liefde voor uw broeders en zusters, en uw liefde voor uw broeders en zusters met liefde voor allen. -

2 Petrus 1:5-7

Doe er alles aan om steeds meer te lijken op Jezus, zegt Petrus. We zijn niet volmaakt, maar Hij geeft ons alles wat we nodig hebben om te leven zoals Hij dat wil. Laten we ons dan ook tot het uiterste inspannen om dat te doen.

Zoals gezegd gaat Petrus vervolgens dieper in op mensen die niet de waarheid spreken. Zo waren er in Petrus' tijd al genoeg mensen die sceptisch waren over zijn getuigenis over Jezus' leven, dood en opstanding. Tegenwoordig zijn er ook veel mensen die dit niet kunnen geloven.

Maar, zegt Petrus, ik heb het allemaal zelf gezien en meegemaakt. Ik heb zelfs Jezus voor mijn ogen zien veranderen in een hemels wezen. Hij verwijst naar dat moment op de berg waar Mozes en Elia verschenen aan Jezus en God hoorbaar tot Jezus sprak. 'Dit is mijn geliefde Zoon, in Hem vind Ik vreugde.'

Valse leraren verraden Jezus

Petrus gaat verder met te zeggen dat er altijd mensen zullen zijn die valse leren verspreiden. Zij zeggen de waarheid te hebben, maar ondertussen leiden ze een losbandig leven, vertellen de verkeerde dingen, worden gedreven door hebzucht en verraden ze Jezus. Ze denken dat ze niet ten onder gaan, maar dat gaat wel gebeuren.

Sterker nog, we zien dit patroon ook in het Oude Testament. In de tijd van Genesis waren er bijvoorbeeld engelen die zondigden en mensen tot zonden verleidden. Zij ontlieden hun straf niet. Niet veel later kwam de zondvloed. Niemand geloofde dat die kwam, behalve Noach en zijn zeven familieleden.

Later verwoestte God de steden Sodom en Gomorra, en alleen Lot en zijn dochters werden gespaard. In ieder voorbeeld kwam het oordeel plotseling en alleen die mensen die hun vertrouwen op God hadden gesteld, werden gered.

De zogenaamde leraren over wie Petrus het heeft, zijn misschien wel erger dan de genoemde engelen, dan de mensen ten tijde van de zondvloed en dan de inwoners van

Sodom en Gomorra. Ze zijn volledig afgedwaald en weigeren zich te bekeren. 'Ze praten over vrijheid, maar zijn slaven van de zonde', geeft Petrus aan.

Komt Jezus spoedig terug?

Het lijkt er zelfs op dat ze de woorden van Paulus misbruiken om hun gedrag te rechtvaardigen. We hebben in zijn brieven gezien dat hij veel spreekt over vrijheid. Paulus bedoelt echter de vrijheid om het goede te doen en te breken met de zonde, niet om te blijven zondigen.

Waarom gaan deze mensen door met hun zondige gedrag? Omdat ze niet geloven in de tweede komst van Jezus. Het duurt allemaal zo lang. Op het moment dat Petrus zijn brief schrijft, is het al dertig tot veertig jaar geleden dat Jezus naar de hemel was teruggekeerd. En had Hij niet gezegd dat Hij spoedig zou terugkeren?

Zo mag je niet denken, volgens Petrus. Wij mensen hebben een beperkt begrip van de tijd.

Eén ding mag u niet over het hoofd zien, geliefde broeders en zusters: voor de Heer is één dag als duizend jaar en duizend jaar als één dag. De Heer is niet traag met het nakomen van zijn belofte, zoals sommigen menen; Hij heeft alleen maar geduld met u, omdat Hij wil dat iedereen tot inkeer komt en niemand verloren gaat. - 1 Petrus 3:8-9

Wees sterk in geloof

God heeft de wereld al eens uit het niets geschapen en Hij zal dat opnieuw doen. Er komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. De enige reden dat God wacht, is omdat Hij zo veel mogelijk mensen de mogelijkheid wil geven hun vertrouwen op Hem te stellen. Als je hiernaar uit ziet, span je dan in om zo smetteloos mogelijk te leven.

Wij weten wat er gaat komen. Wees daarom op je hoede en laat je niet meeslepen op de dwaalwegen van anderen. Wees sterk in je geloof, groei in genade en in kennis van

Jezus Christus, onze Heer. Dat is het laatste wat wij horen van de leerling die Jezus vlak voor zijn kruisiging verried, maar veertig jaar later zijn leven gaf voor diezelfde Jezus.

1, 2 & 3 Johannes (10 minuten)

De drie brieven van Johannes zijn hoogstwaarschijnlijk afkomstig van de apostel Johannes, die ook het evangelie van Johannes en Openbaring schreef. Qua stijl lijken ze erg op het Johannesevangelie en evenals in dat Bijbelboek wordt de naam van de schrijver niet genoemd. De reden is dat de lezers van de brieven wisten wie ze had geschreven. Waarschijnlijk dateren ze van tussen het jaar 90 en 95.

In die tijd was de apostel Johannes de enige van de twaalf leerlingen die nog over was. De andere elf waren met geweld om het leven gebracht tijdens het verspreiden van het evangelie. Volgens de overlevering is Johannes tijdens zijn leven ook gemarteld, maar stierf hij in vrede. Hij was toen overigens wel verbannen naar het Griekse eiland Patmos.

Johannes en zijn broer Jakobus werden door Jezus gekscherend ‘zonen van de donder’ genoemd, vanwege hun opvliegende karakter. Eens, toen een bepaalde stad hen niet wilde ontvangen, vroegen ze Jezus of ze vuur uit de hemel mochten laten komen om die stad te verwoesten. Jezus weigerde beleefd.

Ook lieten ze hun moeder aan Jezus vragen of ze in Jezus’ koninkrijk later de belangrijkste plaatsen naast Hem mochten innemen. Jezus antwoordde dat het niet aan Hem was om daarover te beslissen.

Dat uitgerekend Johannes later de ‘apostel van de liefde’ werd genoemd en hij uit nederigheid zijn naam niet onder zijn evangelie en brieven zette, laat zien hoe God hem heeft gevormd.

Johannes was een trouwe discipel. Hij stond met Maria bij het kruis toen Jezus stierf en beloofde aan Jezus om voor zijn moeder te zorgen. Petrus was de leider van de eerste christenen na Jezus’ hemelvaart, en Johannes was de tweede man.

Hij bevond zich waarschijnlijk in Efeze in Klein-Azië (het huidige Turkije) toen hij zijn evangelie en deze drie brieven schreef aan de christenen in Klein-Azië. 1 Johannes heeft overigens niet de kenmerken van een brief. Er staat geen aanhef aan het begin en geen groet aan het eind. Deze tekst leest meer als een poëtische preek. Daar komen we zo op terug.

2 en 3 Johannes

Laten we eerst kijken naar 2 en 3 Johannes. Dit zijn wel echte brieven, gericht aan specifieke personen bovendien. De brieven zijn erg kort en pasten op één vel papyrus. Het zijn de kortste Bijbelboeken van het Nieuwe Testament.

Johannes overzag het netwerk van kerken in Klein-Azië en merkte dat er problemen ontstonden, met name door mensen die niet het ware evangelie verkondigden. Zij geloofden niet dat Jezus de Zoon van God was en dat Hij de door God gestuurde Messias was. Er was ook een beweging in opkomst die de fysieke wereld als slecht zag en beweerde dat alleen de geestelijke wereld belangrijk was. Deze mensen van deze beweging zaaiden verdeeldheid.

2 en 3 Johannes zijn bedoeld om de wind uit de zeilen te nemen van de verkeerde mensen. 2 Johannes is gericht aan een vrouw die niet met naam wordt genoemd. Vermoedelijk leidt ze een huiskerk en Johannes verwacht dat de verkeerde mensen ook bij haar zullen aankloppen. Hij dringt er bij haar op aan dat ze hen niet helpt.

In 3 Johannes wordt een man aangeschreven: een zekere Gajus. Johannes draagt hem op de goede zendingen juist te helpen. Dit zijn medewerkers van Johannes.

Een andere kerkleider, een zekere Diotrefes, wil echter niets met Johannes te maken hebben, en evenmin met mensen die dezelfde boodschap als Johannes brengen. Maar Gajus moet Johannes' medewerkers helpen. Hij schrijft ook dat hij van plan is om snel langs te komen om Diotrefes te confronteren met zijn verkeerde gedrag.

De twee brieven laten zien met welke conflicten de vroege kerk te maken had en hoe de christenen daarmee moeten omgaan. Eigenlijk is de boodschap hetzelfde als we in de hele Bijbel zien: wees trouw. Blijf geloven in de waarheid. God is met ons.

1 Johannes

Dat is uiteraard ook de kern van 1 Johannes, maar dit Bijbelboek gaat wel een stuk dieper. Het is een prachtige, maar ook uitdagende preek om twee redenen. Ten eerste is Johannes een man van 'absoluten'. *Doe dit, doe dat niet. Als je dit doet, dan dat. Als je dat niet doet, dan gebeurt dit.* Waar Paulus' teksten ingewikkeld worden door alle nuances en uitzonderingen, houdt Johannes het simpel. Hij zegt bijvoorbeeld:

Dat wij God kennen weten we doordat we ons aan zijn geboden houden. Wie zegt: 'Ik ken Hem,' maar zich niet aan zijn geboden houdt, is een leugenaar; de waarheid is niet in hem. - 1 Johannes 2:3-4

Dit laat weinig ruimte voor het maken van fouten. Wie houdt zich voor honderd procent aan Gods geboden? Zelfs Johannes niet. Gelukkig zegt Johannes zelf ook:

Kinderen, ik schrijf u dit opdat u niet zondigt. Mocht een van u echter toch zondigen, dan hebben wij een pleitbezorger bij de Vader: Jezus Christus, de rechtvaardige. - 1 Johannes 1:2

In de rest van de Bijbel, en zeker ook in het evangelie van Johannes, zien we mensen fouten maken en toch worden ze aangenomen door God. Johannes kan dus niet bedoelen dat een christen nooit kan zondigen. Wat hij wel doet, is het toepassen van een schrijverstechniek. Door alles zwart-wit op te schrijven, zet hij de lezer op scherp.

Johannes redeneert in cirkels

De andere reden dat de eerste brief van Johannes zo uitdagend is, is dat deze preek niet lineair is opgebouwd. Hij gaat dus niet van punt A naar punt B naar punt C. Hij redeneert in cirkels. Hij gaat naar punt A, naar punt B, naar punt C, en weer terug naar

A, maar ditmaal belicht hij een ander aspect van punt A. Hetzelfde doet hij met B en C, en dan keert hij weer terug naar A.

De introductie van 1 Johannes lijkt erg op de opening van het Johannesevangelie. Ook hier heeft Johannes het over het Woord van God, dat hij in levenden lijve heeft gezien. Met het Woord van God bedoelt hij Jezus, maar voor hem zijn God en Jezus één. Zie het als twee kanten van een medaille.

Johannes spreekt in de 'wij-vorm': 'Wij – de apostelen – verkondigen de boodschap aan u'. 'U' zijn alle mensen die Christus ook volgen. Door Gods Woord te horen, zijn ze verbonden met God.

God is licht, wandel in het licht

Het eerste punt dat Johannes naar voren brengt, is dat God Licht is. Er is in Hem geen spoor van duisternis. Daarom moeten wij 'wandelen in het licht'. Dat betekent: dicht bij God leven en doen wat Hij van ons verlangt. Of iets strenger gezegd: houd je aan Jezus' geboden.

Welke zijn dat? De belangrijkste is in ieder geval het gebod dat Jezus gaf tijdens het laatste Avondmaal met zijn leerlingen: dat ze elkaar lief hebben zoals Hij hen liefheeft.

Natuurlijk schieten we tekort. Maar daar hoeven we niet bang voor te zijn, want Jezus heeft voor al onze zonden betaald. Dat neemt niet weg dat we ernaar moeten streven om een 'heilig leven' te leiden. Of, in de woorden van Johannes: een leven in het licht. Je leidt een leven in het licht als je de ander liefhebt. De zonde en het kwaad zijn al overwonnen. Dus we kunnen ook leven zoals God dat wil.

Mits je de wereld niet liefhebt. 'Volg de weg van Jezus, niet de weg van de wereld', zegt Johannes dan ook. Op de weg van de wereld zijn mensen jaloers en zelfzuchtig. Ze buiten anderen uit om er zelf beter van te worden. Het gaat hier vooral om trots en seksuele uitspattingen. Doe dit niet, want dit alles gaat voorbij. Wie Gods wil doet, blijft tot in eeuwigheid.

Anti-christenen

Er volgen stevige waarschuwingen voor de mensen die juist Jezus niet meer volgen. Johannes noemt hen 'anti-christenen'. Ze deden zich voor als volgelingen van Jezus, maar bleken dat niet te zijn. Ze waren nooit oprecht in hun geloof. Maar wie zich aan de waarheid houdt en Jezus oprecht volgt, is een kind van God en kan niet verloren gaan.

Johannes komt bij zijn tweede belangrijke boodschap aan over wie God is: God is liefde. Dit betekent dat wij – Gods kinderen – elkaar moeten liefhebben en elkaar niet mogen haten. Wat liefde is, hebben we geleerd van Jezus zelf. Hij gaf het voorbeeld door zijn leven te geven voor ons. Wij mogen ons hart niet sluiten voor een broeder of zuster die gebrek lijdt.

De apostel waarschuwt zijn lezers opnieuw voor de mensen die de waarheid verdraaien. Hij noemt ze nu valse profeten. Ze claimen namens God te spreken, maar als hun boodschap niet overeenkomt met wat de Bijbel zegt over Jezus, dan zijn ze geen echte profeten.

Ware christenen houden zich aan de waarheid: dat God ons liefheeft en dat Hij zijn Zoon heeft gestuurd om voor onze zonden te betalen. Deze onzelfzuchtige liefde moeten wij ook laten zien. Als wij bovendien Gods liefde voor ons zien, weten we ook dat we niet bang hoeven te zijn voor deze God. Er is geen straf.

Ben je gered?

Als wij geloven dat Jezus de Christus is, zijn wij uit God geboren. En wie uit God geboren is, overwint de wereld. Hij heeft ons lief, wij hebben Hem lief. Doordat we via ons geloof in de opgestane Jezus met God zijn verbonden, mogen we ook weten dat we eeuwig met Hem leven.

De eerste brief van Johannes kunnen we op verschillende manieren lezen. Er is een manier die ik nog niet heb benoemd. Johannes wil dat zijn lezer zichzelf kan testen.

Christenen kunnen worstelen met vragen als: hoor ik wel echt bij Jezus? Houdt Hij van mij? Heb ik God wel echt lief? En de hamvraag: ben ik gered?

Johannes somt in totaal elf vragen op. Als je deze positief beantwoordt, kun je er zeker van zijn dat je een oprecht geloof hebt.

1. Heb je gemeenschap met God en Jezus? (Vrij vertaald: dat betekent dat je dicht bij God leeft, dat je zijn partner bent, dingen met Hem deelt.)
2. Geef je toe dat er zonden zijn in je leven?
3. Houd je je aan Gods Woord?
4. Wijs je de wereld af?
5. Houd je van Christus en kijk je uit naar zijn terugkomst?
6. Wordt de zonde minder in je leven?
7. Houd je van andere christenen?
8. Worden je gebeden verhoord?
9. Ervaar je de heilige Geest?
10. Kun je onderscheiden wat geestelijke waarheden en onwaarheden zijn?
11. Heb je geleden vanwege je geloof in Jezus?

Het gaat te ver om in dit boek dieper op deze vragen in te gaan, maar ik hoop het in een volgend boek te doen. Houd in ieder geval voor ogen wat ik aan het begin van dit hoofdstuk zei: niemand is volmaakt. De vragen geven wel een goede indicatie en laten wellicht ook zien op welke terreinen je nog moet groeien.

Judas (2 minuten)

Dit boek is niet geschreven door Judas Iskariot, de leerling die Jezus verried. De Judas die dit boek heeft geschreven was een van de vier broers van Jezus die met naam wordt genoemd in het Nieuwe Testament. Jezus' andere broers heetten Jakobus, Jozef en Simon.

Evenals Jakobus was Judas een belangrijke leider van de vroege kerk geworden. Het zou kunnen dat de twee andere broers ook een hoge posities innamen, maar dat is niet met zekerheid te zeggen.

De brief van Judas is waarschijnlijk eind jaren zestig van de eerste eeuw geschreven vanuit Jeruzalem. Het is een korte brief: slechts één hoofdstuk van 25 verzen. Alleen Filemon, 2 Johannes en 3 Johannes zijn korter. Judas' tekst zit vol verwijzingen naar het Oude Testament, maar ook naar twee Joodse boeken die niet in de Bijbel zijn opgenomen. Dat maakt dit Bijbelboek voor ons soms lastig te begrijpen.

Volg niet de weg van de goddelozen

We kennen de context dus niet precies, maar wat vaststaat, is dat Petrus' voorspelling over valse leraren is uitgekomen. Als Judas zijn brief schrijft, zegt hij in de opening dat hij van plan was te schrijven over Gods reddingsplan. Hij voelt zich echter gedwongen om dat uit te stellen vanwege deze urgente zaak.

De boodschap van Judas aan de gelovigen is simpel: volg niet de weg van deze goddeloze mensen. Ze misbruiken Gods Woord om een losbandig leven te leiden. God is toch genadig? Dan vergeeft Hij wel, is hun houding. Zij hebben geen reddend geloof, zoals blijkt uit hun zondige levensstijl. Daarom roept Judas zijn lezers op om niet te doen zoals deze leiders. Letterlijk zegt hij:

Maar u, geliefde broeders en zusters, moet uw leven bouwen op het fundament van uw zeer heilige geloof. Laat u bij het bidden leiden door de heilige Geest, houd vast aan Gods liefde, en zie uit naar de barmhartigheid van onze Heer Jezus Christus, die u het

eeuwige leven zal schenken. Ontferm u over wie twijfelen en red anderen door hen aan het vuur te ontrukken. Uw medelijden met nog weer anderen moet gepaard gaan met vrees; verafschuw zelfs de kleren die ze met hun lichaam bezoedeld hebben. -

Judas 1:20-22

Laat God je leven leiden

Het fundament van het geloof is dat Jezus voor onze zonden is gestorven. Hij heeft de straf gedragen. Doordat wij ons vertrouwen op Hem stellen, zijn wij met Hem doodgegaan en opgestaan. De wet heeft geen gezag meer over ons.

Dat houdt dus wel in dat we oprecht moeten geloven. Dat geloof wordt zichtbaar in onze levensstijl. Als we bij Jezus horen, zijn we ons bewust van de zonde en willen we steeds meer op Hem gaan lijken.

Judas waarschuwt de christenen voor de mensen die zeggen te geloven, maar daar in de praktijk niets van laten zien. Vertrouw op God en laat Hem je leven leiden, concludeert Judas.

Samenvatting van de brieven (2 minuten)

De 21 brieven die we hebben besproken, geven ons een beter begrip van het evangelie. Ze laten zien hoe makkelijk het is de boodschap van God verkeerd te begrijpen of zelfs te misbruiken. Veel christenen lezen de brieven niet graag, zeker niet de brieven die wat streng van toon zijn. Ze hebben het gevoel dat Paulus en de andere apostelen ons allerlei nieuwe regels opleggen en het evangelie nodeloos ingewikkeld maken.

Maar de brieven zijn belangrijk, want niets menselijks is ons vreemd. Hoe vertalen wij Jezus' onderwijs en zijn plaatsvervangend offer naar het leven van alledag? En hoe horen gelovigen met elkaar om te gaan in kerkelijk verband? Daar hebben we de uitleg van Jezus' ooggetuigen voor nodig. Wat zij schrijven, is bovendien geïnspireerd door de Geest en dus de moeite waard om te bestuderen.

De brieven herhalen dat Jezus de beloofde Messias is en dat Hij moest lijden en sterven in onze plaats. Hij is het lam dat God aan Abraham schonk, zodat hij zijn zoon Isaak niet hoefde te offeren. Hij is het lam dat de Israëlieten eigenlijk slachtten toen God alle eerstgeborenen doodde in Egypte, behalve die door het bloed van het lam werden beschermd. Jezus stierf in onze plaats. Hij stond ook weer op uit de dood. Dat is het bewijs dat de overwinning op de zonde en de dood volledig is behaald.

De brievenmakers maken duidelijk dat Jezus zowel voor de Joden als voor de niet-Joden kwam. Niet onze afkomst, maar ons geloof verbindt ons met Jezus' dood en opstanding. Vanaf nu ziet God onze zonden niet meer als Hij naar ons kijkt. Hij ziet Jezus' volmaakte offer. We staan voor Hem als zuivere, rechtvaardige mensen zonder zonde of gebrek.

Dat is dus geen vrijbrief om te blijven te zondigen. We zijn nog menselijk en het is zelfs mogelijk dat de zonde heerst in ons lichaam. Omdat wij als het ware met Jezus gestorven zijn, heeft de dood echter geen vat meer op ons. Jezus stelt ons in staat om met de zonde af te rekenen. Wetende dat we bij Jezus horen, mogen we werken aan het verwijderen van zonden uit ons leven. Een mooiere manier om dit te zeggen, is: we

mogen steeds meer op Jezus gaan lijken. Natuurlijk maken we fouten, maar groeien in Christus is mogelijk.

Laat je echter geen nieuwe regels en wetten opleggen. We hoeven ons niet te houden aan de Joodse wetten en voorschriften, maar we moeten ook niet meegaan in wat de wereld om ons heen normaal vindt. Dien geen afgoden, pleeg geen overspel, steel niet, enzovoort – het zijn nog steeds belangrijke principes. De liefde voor Jezus, de liefde voor elkaar en de liefde voor jezelf zijn de bouwstenen van een leven dat gericht is op God. Het huwelijk is hier een mooi beeld van. De ideale man en de ideale vrouw hebben elkaar lief en dienen elkaar. De een heerst niet over de ander.

Als wij burgers van Gods koninkrijk zijn en leven zoals God dat wil, kan dat twee effecten hebben. Enerzijds komen mensen tot geloof, anderzijds leidt dit tot onbegrip, tegenstand en zelfs vervolging. Als dat gebeurt, wees dan blij. Ook Jezus werd vervolgd. Tegenstand test je geloof en zuivert het. Houd daarom vol en sta sterk in het geloof. Vroeg of laat komt Jezus terug en dan zul je voor altijd bij Hem zijn.

Openbaring

Introductie: Openbaring

We zijn aangekomen bij het slotakkoord van de Bijbel: Openbaring. Is het niet fantastisch dat God ons ook verteld hoe het verhaal van God en mens zal aflopen? Openbaring is wel een boek dat soms lastig te begrijpen is. Het zit vol profetieën en beeldspraak. De details kunnen misschien voor verwarring zorgen, maar de hoofdlijn is niet moeilijk te volgen.

We bezoeken nog één keer de apostel Johannes, die verblijft op het Griekse eiland Patmos. Jezus verschijnt aan hem en draagt Johannes op om namens Hem brieven aan zeven kerken te sturen. Daarna krijgt Johannes visioenen van de hemel én van de komst van de nieuwe aarde en de nieuwe hemel. God rekent definitief af met het kwaad, vestigt zijn koninkrijk op aarde en wij, die op Hem vertrouwen, mogen voor altijd bij Hem zijn.

Openbaring (20 minuten)

In onze Bijbel heet dit Bijbelboek 'Openbaring' of 'Openbaring van Johannes', maar de oorspronkelijk titel van dit werk is 'Openbaring van Jezus Christus'. Die naam is veel toepasselijker, omdat de tekst weergeeft wat Jezus in verschillende visioenen openbaarde aan de apostel Johannes.

Bovendien staat de messiaanse Koning centraal. Deze was al beloofd aan Adam en Eva nadat zij voor het eerst hadden gezondigd. Hij is de rode draad in alle Bijbelboeken.

Johannes schreef Openbaring aan het eind van zijn leven, toen hij verbannen was naar het eiland Patmos, vermoedelijk ergens tussen de jaren 94 en 96. Keizer Nero was inmiddels gestorven en zijn plaats was ingenomen door keizer Domitian, die evenals zijn voorganger de christenen vervolgde.

Aankomende storm

Er was zelfs nog meer vervolging op komst en de kerken in Klein-Azië (Turkije) waren niet meer zo sterk als enkele jaren daarvoor. Ze hadden hoop, bemoediging en zelfs correctie nodig om de aankomende storm te kunnen weerstaan. Daarom verscheen Jezus aan Johannes, dicteerde brieven aan de zeven kerken in Klein-Azië en liet hem visioenen zien van de geestelijke werkelijkheid.

Openbaring is net als de andere profetische boeken soms moeilijk te begrijpen. Dat komt omdat er veel in beelden wordt gesproken, en hoe leg je die uit? Profetieën zijn woorden die rechtstreeks van God komen en bedoeld zijn om mensen te waarschuwen of juist kracht te geven in tijden van wanhoop.

Als je Openbaring leest, kun je je daarom beter richten op wat je wel begrijpt, in plaats van op wat je niet begrijpt. En als je de getallen en symbolen wilt bestuderen, kijk dan vooral naar het Oude Testament, want Openbaring zit vol verwijzingen naar het eerste deel van de Bijbel.

Code ontcijferen?

Veel christenen gaan trouwens op zoek naar een code in Openbaring en proberen die te ontcijferen. Ze proberen erachter te komen welke profetieën al zijn vervuld en welke op het punt staan om vervuld te worden. Ze willen uitrekenen wanneer Jezus terugkomt. Hierdoor verliezen ze het overzicht en de grote lijn van het boek.

Openbaring is namelijk het laatste Bijbelboek, de climax van de hele Bijbel. Het geeft troost, hoop en kracht om vol te houden, zelfs als het moeilijk wordt, zelfs als mensen je niet serieus nemen om je geloof, zelfs als je wordt vervolgd, zelfs als je wordt vermoord. Houd daarom vast aan Gods Woord – dat is Jezus zelf.

Helemaal aan het eind vangen we een glimp op van de vervulling van al Gods beloften: dat we op een plaats mogen wonen die nog mooier is dan de Hof van Eden, en dat God dan weer bij ons woont.

‘Iemand die eruitzag als een mens’

Johannes opent Openbaring met een beschrijving van hoe Jezus hem roept. Als Johannes zich omdraait, ziet hij zeven gouden lampenstandaards en ertussendoor loopt ‘iemand die eruitzag als een mens’. (Een lampenstandaard staat symbool voor een kerk.)

Jezus draagt Johannes op brieven te schrijven aan zeven gemeenten in Klein-Azië. Het getal zeven is een belangrijk symbool in de Bijbel. Het is het getal van de ‘volheid’ of ‘completeheid’.

Elke kerk die een brief krijgt, heeft zo zijn eigen uitdagingen. Sommige zijn hun liefde voor Christus kwijtgeraakt en lauw geworden. Andere worden zwaar vervolgd door niet-gelovigen. Jezus roept de zeven kerkelijke gemeentes op om trouw te blijven aan Hem en zo de wereld te overwinnen. Wie de wereld overwint, krijgt een beloning.

Deze eerste drie hoofdstukken leggen de basis voor de rest van het boek. Hoewel Johannes namens Jezus zeven specifieke kerken aanschrijft, is zijn boodschap relevant voor de hele kerk. De vraag is dus: zal de kerk overwinnen? En waarom is ‘trouw blijven’

hetzelfde als ‘de wereld overwinnen’? Die vragen worden beantwoord in de rest van het boek.

De gesloten boekrol

Johannes krijgt een visioen van Gods troonzaal en gebruikt beelden uit het Oude Testament om de pracht en praal te beschrijven. Om God heen zijn hemelse wezens die roepen hoe heilig God is. Voor de troon werpen 24 oudsten zich neer om God te aanbidden. God houdt een boekrol vast. Deze rol is verzegeld met zeven wassen zegels.

In het Oude Testament spraken de profeten hier ook al over en ook Daniël zag deze boekrol al in een visioen. Niemand mag de boekrol echter openmaken. Dat kan alleen gebeuren door iemand die waardig genoeg is.

Dan verschijnt er Iemand die dat wel kan. Het is de Leeuw van Juda, de nakomeling van David. De leeuw is een toonbeeld van kracht en David is een militair met talloze overwinningen. Als Johannes zich omdraait om deze ‘leeuw’ te kunnen bekijken, ziet hij echter iemand die lijkt op een lam. Een geslacht lam. Met zeven hoorns en zeven ogen.

De overwinning is dus behaald door Iemand die zich ter dood liet brengen. Denk ook terug aan het lam dat de Israëlieten moesten slachten in Egypte, zodat de Engel des doods hun huis niet zou aandoen om de eerstgeborenen te doden. Niet voor niets noemde Johannes de Doper Jezus ook wel ‘het Lam van God’. In de hemel wordt God aanbeden, maar ook dit Lam. Het Lam verbreekt uiteindelijk één voor één de zegels.

Zeven zegels, zeven bazuinen, zeven schalen

In het volgende deel van Openbaring laat Johannes zien hoe drie cycli van zevens elkaar opvolgen. Eerst zeven zegels. Uit het zevende zegel komen zeven bazuinen. Uit de zevende buis komen zeven schalen. Iedere cyclus laat zien hoe Gods koninkrijk en zijn rechtvaardigheid zich in de hemel én op aarde zullen vestigen.

Het zou kunnen dat deze 21 gebeurtenissen elkaar zullen opvolgen, maar het is waarschijnlijker dat iedere cyclus van zeven hetzelfde beschrijft als de twee andere cycli. De uitkomst is namelijk telkens hetzelfde: ze leiden tot het laatste oordeel.

Bij het openen van de eerste vier zegels verschijnt er telkens een ruiter op een paard. Dit beeld komt uit Zacharias 1. De vier ruiters vertegenwoordigen oorlog, verovering, honger en dood. Helaas komen er iedere dag mensen om door oorlogen, veroveringen, honger en andere misstanden.

Het vijfde zegel laat de 'martelaren' zien: de mensen die omgebracht zijn omdat ze Jezus volgen. Zij roepen het uit tot God. Wanneer gaat Hij hun bloed wreken? God antwoordt dat ze nog even geduld moeten hebben. Het is nog niet de tijd, maar Hij legt niet uit waarom niet.

De Dag van de Heer

Maar dan wordt het zesde zegel geopend. Dit is de Dag van de Heer, waarover de profeet Joël profeteerde. Er vinden rampen plaats op aarde en de mensen worden bang. Ze roepen uit: 'Wie kan dit doorstaan?'

Het antwoord volgt in Openbaring 7. We zien een engel die 144.000 trouwe volgelingen van God markeert. Dit zegel op het voorhoofd van deze mensen beschermt hen tegen de rampspoed. De 144.000 zijn als het ware een telling van de militaire kracht. Dat kwamen we ook al tegen in Numeri 1. De 144.000 zijn 12.000 soldaten van elk van de twaalf stammen van Israël.

Dit is wat aan Johannes wordt verteld. Maar wat hij ziet, is anders dan wat hij zojuist hoorde. Voor hem staat namelijk een ontelbaar grote menigte, bestaande uit mensen van allerlei volken en rassen. Precies zoals God had beloofd aan Abraham.

Dit is het leger van God. Ze zijn in het wit gekleed, omdat Jezus' bloed hen heeft schoongewassen. Zij zijn de overwinnaars. Niet doordat zij hun vijanden onder de voet

hebben gelopen, maar omdat ze trouw zijn gebleven aan Jezus, en het evangelie hebben verkondigd.

De zevende zegel

Dan wordt het zevende zegel verbroken. Er valt een immense stilte in de hemel die een half uur duurt. Zeven engelen krijgen ieder een bazuin, en vuur van het altaar wordt over de aarde uitgeworpen: met donderslagen, bliksemschichten en een aardbeving wordt het einde van de 'Dag van de Heer' ingeluid.

Johannes vertelt ons vervolgens wat het blazen op de bazuinen teweegbrengt. Het lijkt erop dat dit geen nieuwe gebeurtenissen zijn, maar meer een andere manier om hetzelfde te zeggen. Nu gebruikt God beelden uit het Bijbelboek Exodus.

De eerste vijf bazuinen veroorzaken rampen, vergelijkbaar met de plagen die Egypte teisterden. Als de zesde bazuin schalt komen de vier ruiters tevoorschijn die we al zagen bij het openen van de eerste vier zegels.

Ondanks alle ramspoed weigeren de mensen te breken met hun zondige levensstijl; precies zoals de farao en de Egyptenaren weigerden te luisteren toen zij getroffen werden door de plagen.

Twee symbolische visioenen

Voordat de zevende bazuin klinkt, krijgt Johannes de door Jezus geopende boekrol. Hij moet deze opeten, maar mag de tekst niet voor zichzelf houden. Hij krijgt de opdracht om door te geven wat er in de boekrol staat. De inhoud wordt aan Johannes doorgegeven in twee symbolische visioenen.

In de eerste moet Johannes Gods tempel en altaar opmeten en ook het aantal martelaren bij het altaar tellen. Alles wordt gemeten, behalve de voorhof. De tempel wordt namelijk belegerd door de vijandige natiën.

Het zou kunnen dat in de toekomst buitenlandse legers Jeruzalem zullen aanvallen. Maar Jezus en de apostelen, onder wie Johannes, gebruikten de nieuwe tempel ook als een symbool van Gods volk: alle Joodse en niet-Joodse mensen die hun vertrouwen op Jezus hebben gesteld. In dat geval staat dit beeld dus symbool voor de vervolging van christenen.

Dat zien we ook terug in het tweede visioen, als twee getuigen op het toneel verschijnen. Zolang zij profeteren, kan niemand hun iets aandoen. Maar als ze hun getuigenis hebben gegeven, worden ze met geweld om het leven gebracht.

Ook hier geldt dat dit letterlijk kan gebeuren, maar dat het waarschijnlijker is dat de twee getuigen symbool staan voor de kerk: alle volgelingen van Jezus. Johannes omschrijft het tweetal namelijk als 'lampenstandaards' die voor de Heer staan. Een lampenstandaard is een symbool voor de kerk. Het is dus de kerk die de rol van profeten als Mozes en Elia op zich moet nemen. Wij zijn Gods getuigen en moeten mensen oproepen zich te bekeren tot God.

Het beest en het Lam

De getuigen in het visioen worden trouwens gedood door 'het beest'. Datzelfde beest zagen we al in Daniël 7. Maar de getuigen blijven niet dood. God wekt hen weer tot leven. Door deze gebeurtenis komen velen mensen eindelijk tot geloof in God. Ze bekeren zich en geven eer aan God. Niet vanwege de rampen die ze over zich uitgestort kregen, maar vanwege hen die in hun plaats gestorven waren: de twee getuigen. Of beter gezegd: het Lam van God dat hun voorging.

Dit is een heel belangrijke boodschap. God moet het kwaad straffen. Als Hij dat niet doet, is Hij geen rechtvaardige God. Maar wat de mensen tot inkeer brengt, is als ze Gods liefde voor hen zien: Jezus aan het kruis, de lijdende Dienaar die zijn leven gaf.

En hoe kunnen de mensen die Jezus ontmoeten? Als christenen diezelfde opofferende liefde laten zien. Ze doden hun vijanden niet, maar sterven voor hen. Dit is het hart van

het Bijbelboek Openbaring en we vinden het precies in het midden van dit profetische werk.

De zevende bazuin

De zevende bazuin klinkt en Gods koninkrijk vestigt zich met veel machtsvertoon definitief op aarde. Voordat Johannes vertelt wat de gevolgen van de zeven schalen zijn, deelt hij eerst nog een aantal andere visioenen met ons. Hij noemt ze ‘tekenen’, maar in het Grieks staat er letterlijk ‘symbolen’. Deze symbolische beelden van de werkelijkheid gaan dieper in op de inhoud van de geopende boekrol.

In het eerste visioen zien we de geestelijke strijd die gaande is. De slang uit Genesis 3 wordt hier afgebeeld als een draak. Hij valt de ‘zwangere vrouw’ aan. De vrouw en haar nageslacht staan symbool voor de Messias en zijn volk. Jezus verslaat de draak door zijn dood en opstanding en de satan wordt uit de hemel geworpen.

Daar verspreidt hij haat onder de volken, zodat christenen worden vervolgd. De trouwe kinderen van God houden echter stand. Dit is een belangrijke les voor christenen van toen én nu. Paulus benoemde dit ook al in Romeinen 8: onze strijd is niet tegen mensen, maar tegen hemelse machten.

Het getal 666

Het volgende beeld vertelt hetzelfde verhaal, maar dit keer gebruikmakend van de beelden die we ook al in Daniël zagen. Er verschijnen twee beesten. De één symboliseert militaire kracht, de ander economische.

Ze heersen over de aarde en het tweede beest dwingt iedereen een merkteken te dragen op het voorhoofd of de rechterhand. Johannes zegt dat het merkteken de naam van het beest is, of het getal waarmee dat beest wordt aangeduid. Dat getal is 666.

Wat wordt hiermee bedoeld? Opnieuw kan het Oude Testament ons helpen. Om te beginnen is het merkteken de anti-sjema. De sjema is de geloofsbelijdenis die we in Deuteronomium vinden:

Hoor Israël, de Heer is onze God, de Heer is de enige. - Deuteronomium 6:4

Heb daarom de Heer, uw God, lief, met hart en ziel en de inzet van al uw krachten. -
Deuteronomium 6: 5, 11:13

Schrijf ze op de deurposten van uw huis en op de poorten van de stad. -
Deuteronomium 6:9, 11:20

De mensen moeten dus een keuze maken: volgen ze de wereld of God? Waar ligt hun trouw?

En dan is er het getal 666. Wij kunnen daar niet zo veel mee, maar Johannes sprak zowel Oudgrieks als Hebreeuws. In beide talen zijn letters ook nummers. Als je de nummers van het Griekse woord 'Neron Kesar' (Nero Keizer) optelt, kom je op 666 uit. Hetzelfde geldt voor het Hebreeuwse woord voor 'beest'.

Keizer Nero is echter niet de enige die wordt bedoeld met 'het beest'. Daniël liet al zien dat iedere natie in een beest verandert als zij andere landen militair en economisch willen overheersen. Deze heersers creëren hun eigen valse goden en eisen volledige trouw. Ze houden mensen weg bij God. Babylon, Perzië, Griekenland en Rome zijn allemaal het beest geweest. Wie is het vandaag de dag? Het beantwoorden van die vraag laat ik aan jouzelf over.

De dagen van Babylon zijn geteld

Wat veel belangrijker is, is dat we zien wie er tegenover deze beestachtige heersers en de draak staat. Dit is een Koning met een heel ander koninkrijk: het geslachte Lam van God. Zijn leger bestaat uit mensen die hun leven hebben gegeven. Ze bevinden zich in het nieuwe Jeruzalem en zingen een overwinningslied.

Een engel stijgt op om het eeuwige evangelie te verkondigen. Ze roepen iedereen op om zich bij hen aan te sluiten. De dagen van Babylon zijn geteld.

In het volgende visioen krijgen we het laatste oordeel te zien in de vorm van twee oogsten. De goede oogst is graan; mensen die trouw zijn gebleven aan Jezus. De slechte oogst zijn wijndruiven; mensen die vol zitten met kwaad. Zij worden geplet in de wijnpers.

Opnieuw dus de keuze voor de lezer: volg je de wereld of volg je Jezus?

De zeven schalen

Nog één keer vertelt Johannes over een cyclus van zeven oordelen, ditmaal via zeven schalen. Ook deze rampen lijken op de plagen uit Exodus en zoals we bij de twee vorige cycli hebben gezien, komen veel mensen niet tot inkeer. Ze blijven zich verzetten tegen God en lasteren Hem.

Als een engel de zesde schaal leeggiet vindt er een grote veldslag plaats tussen Gods volgelingen enerzijds, en de draak, het beest en de landen die hen volgen anderzijds. Het gevecht vindt plaats op een vlakte in het noorden van Israël die Harmagedon heet. De staat Israël heeft hier regelmatig slag moeten leveren met vijanden. Het is niet met zekerheid te zeggen of dat betekent dat hier letterlijk strijd wordt geleverd, of dat dit beeld een symbool is van Gods oordeel over zijn vijanden

De beschrijving doet sterk denken aan een visioen van Ezechiël, waarbij Gog werd verslagen. Gog staat symbool voor de landen die zich tegen God verzetten. Zij moeten de straf ondergaan.

God rekent af met het kwaad

Dat zien we gebeuren als een engel de zevende schaal leeggiet. Voor de vierde keer in dit Bijbelboek krijgen we een beeld van de Dag van de Heer voorgeschoteld. Babylon – dat symbool staat voor alle kwade heersers in de wereldgeschiedenis – valt. God rekent definitief af met het kwaad. De draak en het beest worden verslagen. Ze verdwijnen voorgoed.

Het hoogtepunt van de hele Bijbel is als we zien hoe Jezus' koninkrijk zich eindelijk op aarde vestigt. We hebben al gezien dat deze 'laatste dag' werd omschreven als een dag vol vuur, een aardbeving en een oogst. Nu wordt de 'Dag van de Heer' afgebeeld als een laatste en allesbeslissende veldslag. Johannes neemt ons weer mee naar de zesde schaal waar de mensen die zich verzetten tegen God zich voor Hem hebben verzameld.

Plotseling verschijnt Jezus op het toneel. Hij is Gods Woord, zittend op een wit paard. Zijn kleding zit echter onder het bloed. Al vóór de veldslag is begonnen. Het is natuurlijk zijn eigen bloed, dat vloeide aan het kruis.

Ook houdt Jezus geen zwaard in zijn hand, maar zijn tong is zijn zwaard. De strijd is al geleverd. Er zal geen nieuw bloed vloeien op Harmagedon. Jezus is niet gekomen om mensen te doden, maar om recht te spreken. Iedereen die niet voor God wilde buigen, wordt geoordeeld.

Johannes vertelt ons ook over de martelaren. De mensen die zijn omgebracht omdat ze bij Jezus hoorden, komen weer tot leven en heersen met Jezus voor duizend jaar. Daarna wordt de draak weer even losgelaten en hij zorgt ervoor dat mensen opnieuw in opstand komen tegen God. Uiteindelijk worden ze allemaal verslagen. Wie geen toegang wil tot Gods koninkrijk, wordt voor de eeuwigheid verbannen.

Eeuwig bij God

Ook hier is weer de vraag of we deze gebeurtenissen letterlijk moeten nemen. Eerst een veldslag, dan een duizendjarig rijk, dan een nieuwe veldslag. Of gaat het om hetzelfde gevecht, maar dan verteld van twee kanten? Hoe dan ook, de conclusie is hetzelfde: als Jezus terugkeert als Koning rekent Hij voorgoed af met het kwaad. De mensen die trouw zijn gebleven, mogen voor eeuwig bij Hem zijn.

Dan zijn we definitief verlost van de zonde. Johannes krijgt te zien hoe die wereld eruit zal zien. Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Een nieuw Jeruzalem daalt neer op die nieuwe aarde. 'Als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man', zegt Johannes. God kondigt aan dat Hij voortaan onder de mensen zal wonen. Deze nieuwe

plek is nog mooier dan de Hof van Eden. Er wonen mensen van alle volken en alle rassen.

Er is geen tempel meer, want God en Jezus wonen er zelf. De mensen krijgen de opdracht terug die God hun al in Genesis 1 gaf: ze mogen heersen over de schepping. Ze zijn een verlengstuk van God geworden. Er is geen kwaad, geen zonde, geen verdriet, geen gevaar. Er staat geen boom van goed en kwaad, wel een boom van het leven. Iedereen hier is vrijgekocht door God. We leven in volkomen harmonie met elkaar en met God.

En zo is Openbaring een krachtige oproep aan allen die Jezus volgen om trouw te blijven aan Jezus. De wereld doet zijn best om je te laten afkeren van Hem, maar God houdt zich aan zijn beloften. Er wacht een beloning op je als je trouw bent. Laat je niet ontmoedigen door de zonde in je eigen leven, door het kwaad in de wereld en zelfs niet door vervolging. Jezus heeft voor jouw zonden betaald, Hij rekent af met het kwaad en eert de mensen die hun leven voor Hem geven, zoals Hij zijn leven voor ons gaf.

Samenvatting van Openbaring (1 minuut)

In Openbaring krijgt de oude apostel Johannes bezoek van Jezus, die hem brieven laat schrijven aan zeven gemeenten. Ook krijgt Johannes visioenen van de geestelijke werkelijkheid te zien. In de hemel ziet hij Gods prachtige troonzaal. Enkele wezens roepen voortdurend hoe heilig God is en 24 menselijke oudsten vallen telkens op hun knieën voor Hem neer.

Er blijken boekrollen in de hemel te zijn, maar één kan niet worden geopend. Zo lijkt het. Maar dan verschijnt Jezus in de gedaante van een geslacht lam. Hij wordt waardig bevonden om de laatste boekrol te openen. Deze boekrol is gesloten met zeven zegels. Iedere keer als een zegel wordt verbroken, gebeurt er iets op de aarde. Na het verbreken van het zevende zegel komen zeven bazuinen, en na de zevende bazuin komen zeven schalen. Zo beschrijft Johannes in drie cycli van zeven telkens diverse rampzalige gebeurtenissen op aarde.

Aan het eind van elke cyclus blijkt dat Jezus al de overwinning behaald heeft door te sterven. Er volgt geen nieuwe eindstrijd. Jezus rekt definitief af met het kwaad. De satan en zijn demonen worden voor altijd opgesloten. Ook de mensen die niet bij God wilden horen, worden verstoten. Gods nieuwe koninkrijk is voor de mensen die in Hem geloofden en op Hem vertrouwden. Op die nieuwe aarde zal geen dood en geen verdriet meer zijn. God heeft al zijn beloften ingelost. We mogen wonen op een plek die zelfs mooier is dan de Hof van Eden. De harmonie tussen God en mens en tussen mensen onderling is weer hersteld. God zelf zal weer in ons midden zijn.

En nu?

We zijn aan het einde gekomen van de Bijbel. We hebben gezien dat God enorm veel van mensen houdt. Hij gaf ons een vrije wil, zodat we lief kunnen hebben. We gingen in de fout en deden God pijn.

De consequentie was dat we van Hem werden gescheiden. Niet omdat Hij dat wilde, maar omdat Hij heilig en rechtvaardig is. Hij kan geen zonde tolereren.

Uit onszelf zijn we niet in staat om te leven zoals Hij dat wil. Iemand moest de prijs betalen en dat kan alleen God zelf zijn. Dus stuurde Hij zijn zoon, Jezus.

Aan het kruis liet Jezus zien dat geen zonde onbestraft blijft. Hij droeg de straf in onze plaats en bewees zo dat Gods liefde grenzeloos is. Niets kan ons scheiden van Gods liefde.

God vraagt van ons om Hem te vertrouwen. Hij stelt ons in staat om meer en meer op Hem te lijken en Hij wil dat we de wereld over Hem vertellen.

De wereld zal ons niet altijd begrijpen. Soms is er tegenstand of zelfs vervolging, maar God blijft trouw en sleept ons erdoorheen.

Door ons geloof zijn we verbonden met Jezus Christus. De zonde heeft geen vat meer op ons. We maken nu al deel uit van Gods koninkrijk, ook al wonen we nog een in een gebroken wereld.

Op een dag komt Jezus terug en dan zal Hij alles nieuw maken, en weer in ons midden wonen. Dat is 'evangelie' – *goed nieuws*.

Houd het niet voor jezelf, deel het met anderen. Met je gezin, met familie, vrienden, collega's, burens en wie God ook maar op je pad brengt. Bid ervoor. Misschien kun je ze zelfs wijzen op dit boek.

Jezus kwam op hen toe en zei:

'Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb.'

En houd dit voor ogen: ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld.'